

UCHWAŁA NR IX/67/2016
RADY GMINY WĄSOSZ
z dnia 26 lutego 2016 roku

**w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Wąsosz**

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, z późn. zm.) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zm.), w wykonaniu Uchwały Nr IV/29/15 Rady Gminy Wąsosz z dnia 3 czerwca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz uchwała się, co następuje:

ROZDZIAŁ 1
PRZEPISY OGÓLNE

§ 1.1. Uchwała się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz zatwierdzonego Uchwałą Nr XX/130/02 Rady Gminy Wąsosz z dnia 27 marca 2002 r., zmienionego Uchwałą Nr XVII/90/2012 Rady Gminy Wąsosz z dnia 29 października 2012 r., zwaną dalej zmianą studium.

2. Przedmiotem zmiany studium jest wyznaczenie terenów udokumentowanych złóż kruszywa położonych na gruntach wsi Wąsosz.

3. Zmiana studium, o którym mowa w ust. 1, obejmuje tereny wyznaczone granicami na rysunku stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Integralnymi częściami niniejszej uchwały są:

- 1) rysunek zmiany studium w skali 1:25000, stanowiący załącznik Nr 1,
- 2) określenie sposobu rozpatrzenia uwag do projektu zmiany studium, stanowiący załącznik Nr 2;
- 3) tekst jednolity Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz wraz z ujednoczoną częścią graficzną studium, z uwzględnieniem zmiany wprowadzonej niniejszą uchwałą, stanowiący załącznik Nr 3.

ROZDZIAŁ 2
USTALENIA

§ 3. W tekście Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz - część Kierunki, stanowiącym załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XX/130/02 Rady Gminy Wąsosz z dnia 27 marca 2002 r., wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w Rozdziale I - Główne kierunki i cele rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, w pkt 2 Kierunki zagospodarowania lasów i obszarów gospodarki leśnej, w akapicie dotyczącym lasów niepaństwowych, ostatnie zdanie otrzymuje brzmienie: „Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy nie przewidują zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne w związku z realizacją inwestycji publicznych, budownictwa mieszkaniowego, letniskowego lub innego zainwestowania komercyjnego i służącego indywidualnym potrzebom, poza terenami gruntów leśnych występujących na obszarach udokumentowanych złóż surowców mineralnych”;

- 2) w Rozdziale II - Kierunki i polityka przestrzenna w dziedzinach zagospodarowania przestrzennego gminy, w pkt 1 Kierunki i zadania w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, w ppkt 1.8 Gospodarka zasobami geologicznymi:
- a) pierwszy akapit otrzymuje brzmienie: „Na terenie gminy udokumentowano znaczne pokłady kruszywa naturalnego, w tym złoża: „Wąsosz”, „Wąsosz 2”, „Wąsosz 3”, „Wąsosz 4”, „Wąsosz 5”, „Wąsosz 6”, „Wąsosz 7”, „Wąsosz 8” (2015). Tereny udokumentowania, poszukiwania i docelowej eksploatacji złóż kopalin pospolitych przedstawiono na rysunku studium. Szczegółowy przebieg granic poszczególnych złóż zawarty jest w dokumentacjach geologicznych.”
- b) w akapicie siódmym dotyczącym eksploatacji surowców:
- pkt 2 otrzymuje brzmienie: „eksploatacja złóż nie może naruszać reżimu wód podziemnych, ani wpływać na osuszenie terenów przyległych do kopalni. Szczególnie dotyczy to złóż kruszywa naturalnego położonych najbliżej doliny Wissy i w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 217 Dolina rzeki Biebrza”,
 - pkt 4 otrzymuje brzmienie: "wywóz urobku powinien odbywać się po drogach lokalnych o odpowiednich parametrach technicznych, z pominięciem terenów zabudowanych Wąsosza, celem minimalizacji uciążliwości komunikacyjnych oraz ochrony sanitarnej zabudowy i środowiska przyrodniczego”,
 - dodaje się pkt 6 w brzmieniu: „eksploatacja złóż kopalin położonych w enklawach śródleśnych oraz w granicach korytarzy ekologicznych (migracyjnych) wymaga zabezpieczenia terenów eksploatacji przed wtargnięciem zwierząt”;
- 3) w Rozdziale III - Polityka przestrzenna gminy Wąsosz, w pkt 4 Polityka z zakresu sporządzania planów miejscowych w akapicie czwartym dodaje się tiret w brzmieniu: „dla terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, zgodnie z przepisami odrębnymi”.

§ 4. Na ujednoczonym rysunku Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - Gmina Wąsosz - Kierunki w skali 1:25000 wprowadza się zmianę, o której mowa w § 1.

ROZDZIAŁ 3 PRZEPISY KOŃCOWE

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
mgr Elżbieta Niebrzydowska

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr IX/67/2016
Rady Gminy Wąsosz
z dnia 26 lutego 2016 roku

**Rozstrzygnięcie w sprawie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium
uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz**

Radzie Gminy nie przedłożono do rozpatrzenia żadnych uwag do projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz w części dotyczącej wyznaczenia terenów udokumentowanych złóż kruszywa położonych na gruntach wsi Wąsosz.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Elżbieta Niebrzydowska

ZAŁĄCZNIK NR 3
DO UCHWAŁY NR
RADY GMINY WĄSOSZ
Z DNIA

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI

TEKST JEDNOLITY

UCHWALONE UCHWAŁĄ
NR XX/130/02 RADY GMINY WĄSOSZ
Z DNIA 27 MARCA 2002 R.

ZMIAMA STUDIUM - UCHWAŁĄ
NR XXII/90/2012 RADY GMINY WĄSOSZ
Z DNIA 29 PAŹDZIERNIKA 2012 R.

Zmiany naniesiono kolorem zielonym

ZMIAMA STUDIUM - UCHWAŁĄ
NR RADY GMINY WĄSOSZ
Z DNIA R.

Zmiany naniesiono kolorem czerwonym

ZESPÓŁ AUTORSKI

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WAŚOSZ - UCHWAŁĄ NR XX/130/02 RADY GMINY WAŚOSZ Z DNIA 27 MARCA 2002 R.

MGR INŻ. ARCH. KATARZYNA KUŹNIAK

- GŁÓWNY PROJEKTANT, ZAGADNIENIA PRZESTRZENNE, OPRACOWANIE GRAFICZNE;

MGR PIOTR MIODUSZEWSKI

- GŁÓWNY PROJEKTANT ZAGADNIENIA PRZESTRZENNE, OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA;

MGR EWA MAŁYSZKO

- ZAGADNIENIA PROGRAMOWE I SPOŁECZNO-GOSPODARCZE;

MGR INŻ. MACIEJ RUTKOWSKI

- GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA, CIEPŁOWNICTWO, GAZOWNICTWO, GRAFIKA KOMPUTEROWA;

MGR INŻ. KRZYSZTOF SIKORA

- ELEKTROENERGETYKA, TELEKOMUNIKACJA;

MGR INŻ. ARCH. AGNIESZKA RZOSIŃSKA

- ZAGADNIENIA PRZESTRZENNE, OPRACOWANIE GRAFICZNE;

KOORDYNATOR OPRACOWANIA – ELŻBIETA JÓSZKOWSKA

ZESPÓŁ AUTORSKI

ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WAŚOSZ - UCHWAŁĄ NR XXII/90/2012 RADY GMINY WAŚOSZ Z DNIA 29 PAŹDZIERNIKA 2012 R.

1. mgr inż. arch. Wiktor Panfiluk – kierownik zespołu projektowego, koordynujący opracowanie planistyczne, wpisany na listę członków Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie Nr WA-150
2. mgr inż. arch. Katarzyna Reut - Jaworowska – główny projektant, koordynacja opracowanie od strony projektowej i merytorycznej, wpisana na listę członków Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie Nr WA-334
3. mgr inż. arch. Teresa Kiejzik – opracowanie zagadnień przestrzennych, koordynacja problematyki formalno – prawnej, posiadająca uprawnienia urbanistyczne
4. mgr Bożena Gajewska – opracowanie zagadnień ochrony środowiska i prognozy oddziaływania na środowisko
5. inż. Elżbieta Kępska – opracowanie zagadnień elektroenergetyki
Współpraca:
6. mgr Andrzej Lewandowski – opracowanie ekofizjografii
7. mgr Zbigniew Bargielski – opracowanie ekofizjografii

ZESPÓŁ AUTORSKI

ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WAŚOSZ - UCHWAŁĄ NR _____ RADY GMINY WAŚOSZ Z DNIA _____ R.

1. mgr Andrzej Lewandowski – główny projektant
2. mgr Zbigniew Bargielski – opracowanie graficzne

SPIS TREŚCI

I.	GŁÓWNE KIERUNKI I CELE ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ.....	1
1.	KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	3
2.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA LASÓW I OBSZARÓW GOSPODARKI LEŚNEJ.....	4
3.	KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU UKŁADÓW OSADNICZYCH.....	6
3.1	Tendencje demograficzne.....	6
3.2	Presja inwestycyjna i zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne.....	7
3.3	Cele rozwoju osadnictwa i urbanizacji:.....	7
II.	KIERUNKI I POLITYKA PRZESTRZENNA W DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	9
1.	KIERUNKI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	9
1.1.	KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA REGIONALNEGO I LOKALNEGO UKŁADU PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZOWEGO.....	10
1.1.1.	Kierunki rozwoju systemów prawnie chronionych -obszary objęte i wskazane do objęcia szczególną formą ochrony przyrody - obszary szczególnej ochrony przyrody.....	11
1.1.2.	Obszary i obiekty wskazane do ochrony w polityce regionalnej i krajowej.....	12
1.2.	OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO.....	13
1.2.1.	Głównymi celami ochrony środowiska wodnego są:.....	13
1.2.2.	Ochrona czystości wód powierzchniowych i podziemnych realizowana będzie przez:.....	14
1.3.	OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA.....	15
1.4.	OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WALORÓW KLIMATYCZNYCH.....	15
1.5.	OCHRONA PRZED HAŁASEM.....	16
1.6.	OCHRONA PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	16
1.7.	OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	17
1.8.	GOSPODARKA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI.....	17
2.	KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	19
2.1.	Zasoby dziedzictwa kulturowego i podstawowy cel ich ochrony.....	19
2.2.	Rodzaje obiektów chronionych w gminie i zasady ochrony konserwatorskiej.....	20
2.3.	Ochrona zabytkowych założeń dworsko-ogrodowych powinna polegać na:.....	21
2.4.	Ochrona cmentarzy i mogił historycznych powinna polegać na:.....	21
2.5.	Kierunki ochrony dóbr kultury i stanowisk archeologicznych.....	22
2.6.	Realizacja kierunków będzie się odbywać poprzez:.....	23
2.7.	Tworzenie nowych wartości kulturowych powinno odbywać się poprzez:.....	23
3.	KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA.....	23
3.1.	Budownictwo mieszkaniowe nie związane z rolnictwem.....	24
3.2.	Zabudowa rolnicza.....	25
3.2.1.	Zabudowa zagrodowa.....	25
3.2.2.	Kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych.....	25
3.2.3.	Obiekty usługowo-przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa.....	26

4.	KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	26
4.1.	Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym w zakresie:.....	26
4.2.	Obsługa ludności na poziomie podstawowym	26
4.2.1.	Usługi oświaty.....	26
4.2.2.	Usługi zdrowia i opieka społeczna	27
4.2.3.	Usługi kultury.....	27
4.2.4.	Usługi handlu, administracji i inne usługi bytowe	27
4.2.5.	Usługi agroturystyczne i turystyczne	27
4.2.6.	Kierunki przekształceń i rozwoju	28
5.	KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ..	29
5.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	29
5.2.	Kanalizacja sanitarna	30
5.3.	Kanalizacja deszczowa.....	32
5.4.	Gospodarka odpadami stałymi.....	32
5.5.	Ciepłownictwo.....	33
5.6.	Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznej.....	34
5.6.1	Linie wysokiego napięcia	34
5.6.2	Sieć średniego napięcia	35
5.7.	Telekomunikacja.....	35
5.8.	Cmentarze.....	36
5.9.	Komunikacja.....	36
5.10.	Zasady działań w zakresie obrony cywilnej.....	37
III.	POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY WĄSOSZ	38

I. GŁÓWNE KIERUNKI I CELE ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

Położenie gminy Wąsosz na terenie „Zielonych Płuc Polski” oraz na obszarze o stosunkowo mało zniszczonym środowisku wyróżniającym się walorami krajobrazowymi z dobrym stanem zachowania tradycyjnych układów przestrzennych, wyrosłych w ewolucyjnym rozwoju sieci osadniczej i wpisanych w naturalny krajobraz, narzucają główny kierunek zagospodarowania przestrzennego i gospodarczego oparty o zasadę zrównoważonego ekorozwoju i poszanowania istniejącego układu osadniczego i jego wartości kulturowych.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego wskazuje, że w zagospodarowaniu przestrzennym i formach zagospodarowania obszaru gminy nie nastąpią istotne zmiany.

Ukształtowany system osadniczy i funkcje jednostek osadniczych pozostaną stabilne zarówno w zakresie terytorialnym i demograficznym, jak i gospodarczym.

Podstawowym kierunkiem rozwojowym i działem gospodarki gminy Wąsosz będzie rolnictwo. Do jego rozwoju z rozbudową zaplecza obsługi rolnictwa, różnicowaniem typów i rodzajów w dostosowaniu do warunków agrarnych, społecznych i ograniczeń środowiska, należy dostosować politykę przestrzenną.

Wyznaczony główny kierunek rozwojowy gminy nastawiony jest na osiągnięcie następujących celów głównych:

- 1. rozwoju gospodarczego gminy,**
- 2. poprawy jakości życia mieszkańców.**

Osiąganie celów musi być prowadzone w ścisłym powiązaniu z realizacją głównych zadań planowania przestrzennego, takich jak:

- zapewnienie ładu przestrzennego w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru gminy,
- ochrona walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego gminy,
- poprawa funkcjonalności układów osadniczych i jakości życia mieszkańców,
- ochrona istniejących zasobów przestrzeni kulturowej,
- zapewnienie sprawnego układu komunikacyjnego i segregacja ruchu,
- rozwój infrastruktury centralnej i lokalnej,

- racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych gminy.

W wyniku przeprowadzonej analizy przestrzennej i funkcjonalnej obszaru gminy wydzielono na mapie kierunków obszary o dominujących cechach funkcjonalno-przestrzennych, takie jak:

- 1. obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej - dominujący pod względem powierzchniowym i znaczenia gospodarczego,**
- 2. obszar gospodarki leśnej,**
- 3. obszar układów osadniczych - rozwoju zabudowy wiejskiej i usług.**

Na obszarach tych wskazano strefy ograniczające lub preferujące określone zagospodarowanie w ramach głównej funkcji oraz wymuszające konkretne działania wynikające z uwarunkowań środowiska i przepisów prawnych, takie jak:

- strefy podwyższonych standardów ochrony środowiska, w tym:
 - ochrony rezerwatowej walorów przyrodniczych,
 - ochrony wód gruntowych na terenie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP),
 - ochrony walorów krajobrazowych na obszarze przewidzianym do utworzenia obszaru chronionego krajobrazu doliny Wissy,
- strefy ochrony konserwatorskiej zabytków i założeń urbanistycznych,
- strefy intensyfikacji produkcji rolnej na gruntach dobrej jakości,
- strefy odchodzenia od uprawy gruntów rolnych o niskiej wartości produkcyjnej gleb i ich zalesień,
- strefy i miejsca dogodne do lokalizacji ośrodków obsługi rolnictwa, przemysłu przetwórczego i usług komunalnych,
- strefy eksploatacji i dokumentowania złóż kopalin pospolitych,
- strefy, miejsca i trasy lokalizacji infrastruktury komunalnej i technicznej,
- strefy regulacji stosunków wodnych - melioracji i małej retencji,
- strefy i miejsca rekultywacji terenów zdegradowanych.

Realizacja głównych celów zagospodarowania gminy na wydzielonych obszarach następować będzie w dostosowaniu do kierunków określonych dla stref i lokalnych uwarunkowań.

Efektem końcowym powinno być osiągnięcie głównych celów rozwojowych gminy i celów ponadlokalnych - ochrony środowiska przyrodniczego gminy i zapewnienie ładu przestrzennego.

1. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU ROLNICZEJ PRZE- STRZENI PRODUKCYJNEJ

Obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowi dominujący element zagospodarowania przestrzennego gminy zarówno pod względem krajobrazowym, powierzchniowym, jak i gospodarczym.

W jego skład wchodzi grunty orne, wśród których przeważają grunty IV klas bonitacyjnych stanowiące około 45% powierzchni, ze znacznym udziałem gruntów słabych VI klasy bonitacyjnej - około 20% powierzchni i użytki zielone o podobnej wartości produkcyjnej. Są to na tle regionu średnie warunki dla produkcji rolniczej.

Na terenie gminy nie ma i nie wprowadza się specjalnych ograniczeń w prowadzeniu określonych typów gospodarstw i intensyfikacji gospodarki rolnej. Wprowadzona ze względu na ochronę wód GZWP strefa ochrony środowiska wodnego dotyczy głównie doliny Wissy i nie stwarza poważniejszych ograniczeń dla rolnictwa poza racjonalizacją nawożenia i przestrzegania ogólnych zasad ochrony wód.

Polityka zagospodarowania przestrzennego i gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną w skali gminy ukierunkowana powinna być na:

- intensyfikację produkcji rolniczej na glebach o średnim i wysokim potencjale produkcyjnym (III, IV klasy bonitacyjnej),
- odchodzeniu od produkcji rolniczej na gruntach niskiej jakości VI i VI Rz klasy bonitacyjnej,
- rozwój zaplecza dla produkcji rolniczej - w tym:
 - rozwój ośrodków obsługi rolnictwa z usługami zaopatrzenia rolnictwa, skupu i zagospodarowania produkcji rolniczej,
 - rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja sanitarna, drogi, energetyka itp.),
 - rozwój infrastruktury społecznej.

W zakresie gospodarki przestrzennej intensyfikację produkcji rolniczej w strefie kompleksów z glebami o średnimi wysokim potencjale produkcyjnym powinno się prowadzić uwzględniając następujące działania:

- dostosowanie form produkcji rolnej do warunków agrarnych i możliwości zbytu,
- ochrony gruntów ornyczych z glebami IV i III klasy bonitacyjnej i zmeliorowanych użytków zielonych przed wszelką zabudową, w tym rolniczą, poza terenami wsi,
- lokalizacji obiektów przemysłowych i usługowych związa-

- nych z obsługą rolnictwa w obrębie zabudowy wiejskiej i na gruntach rolnych najniższych klas VI i V,
- ograniczenie lub wprowadzenie zakazu podziałów geodezyjnych prowadzących do rozdrobnienia gospodarstw,
 - prowadzenie geodezyjnych prac scaleniowych zwiększających powierzchnię gospodarstw,
 - prowadzenie prac melioracyjnych regulujących stosunki wodne na gruntach ornych i użytkach zielonych,

Odchodzenie od produkcji rolniczej na gruntach niskiej jakości.

Zalesianie gruntów rolnych niskiej jakości może stanowić alternatywę dla użytkowania tych gruntów przy braku dochodowości upraw rolniczych. Jednocześnie nowe uregulowania ustawodawcze przy spełnieniu określonych warunków dają podstawę do uzyskiwania dochodów z przeprowadzonych zalesień i hodowli lasu.

Zasady prowadzenia zalesień zostaną omówione w rozdziale dotyczącym gospodarki leśnej.

Rozwój zaplecza dla produkcji rolniczej.

Rozwój zaplecza gospodarki rolnej prowadzony będzie głównie w jednostkach osadniczych i zostanie omówiony w rozdziale dotyczącym budownictwa.

2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA LASÓW I OBSZARÓW GOSPODARKI LEŚNEJ

Na terenie gminy lasy występują w dwóch formach własności jako Lasy Państwowe i prywatne. Ma to odbicie w ich strukturze przestrzennej i gospodarczej.

Lasy Państwowe zajmują powierzchnię 1476 ha, czyli około 60% ogólnej powierzchni lasów. Obejmują one dwa największe kompleksy leśne: Żebry (około 1100 ha) i Ławsk (około 400 ha). Lasy te wchodzi w skład Nadleśnictwa Rajgród obręb Grajewo i administrowane są przez leśnictwa Żebry i Ławsk.

Stanowią one główne elementy przestrzenne i systemu przyrodniczego gminy. Pełnią funkcje ekologiczne, przyrodnicze i gospodarcze.

Podstawowe kierunki zagospodarowania terenów lasów to:

- ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych lasów, w tym ochrona części lasów uznanych za rezerwaty przyrody,

- wykorzystanie dla celów gospodarczych,
- przystosowanie części terenów leśnych do ogólnego udostępniania dla celów wypoczynkowych i rekreacyjnych.

Realizacja ustalonych kierunków zagospodarowania terenów Lasów Państwowych prowadzona będzie na podstawie „Planu urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Rajgród Obręb Grajewo”, opracowywanego w cyklu 10-cioletnim dla nadleśnictwa. Nadzór nad realizacją sprawowany będzie przez służby leśne Lasów Państwowych.

Lasy niepaństwowe obejmują około 40% powierzchni leśnej. Składają się z szeregu drobnych kompleksów rozrzuconych po całym obszarze gminy oraz 2 kompleksów leśnych o powierzchni powyżej 100 ha i 3 kompleksów leśnych o powierzchni 50 - 100 ha.

Lasy te stanowią drobne przestrzenne elementy systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej, w mniejszym stopniu zaś gospodarczej.

Podstawowe kierunki zagospodarowania tych terenów to:

- ochrona powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczenia na inne cele i utrzymanie funkcji ekologicznej i krajobrazowej,
- podniesienie wartości produkcyjnej drzewostanów przez odpowiednie zabiegi hodowlane,
- poprawa struktury przestrzennej przez dolesienia łączące rozdrobnione kompleksy leśne.

Realizacja ustalonych kierunków zagospodarowania lasów niepaństwowych prowadzona będzie na podstawie „Uproszczonych planów urządzania lasów” opracowywanych w cyklu 10-cioletnim dla gmin oraz planu zalesień i dolesień.

Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy nie przewidują zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne w związku z realizacją inwestycji publicznych, budownictwa mieszkaniowego, letniskowego lub innego zainwestowania komercyjnego i służącego indywidualnym potrzebom, **z wyłączeniem gruntów leśnych występujących na obszarach udokumentowanych złóż surowców mineralnych.**

Strefa zalesień i zasady ich prowadzenia

Zalesianie gruntów rolnych o najniższej wartości produkcyjnej stanowi jeden z głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i zmian zagospodarowania oraz użytkowania części rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Pod zalesienie proponuje się przeznaczyć tereny oznaczone na mapie jako strefa zalesień. Zgrupowane są one na kilku większych obszarach:

- 1) obszar przyległy do północnego skraju kompleksu leśnego Żebry,
- 2) obszar przyległy do kompleksu leśnego Ławsk od wschodu i południa,
- 3) obszar w rejonie wsi Komosewo - Kędziorowo,
- 4) obszar strefy wydobywania i poszukiwania surowców mineralnych w rejonie Wąsosz przeznaczony do zalesień w ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych

oraz szeregu mniejszych powierzchni przy istniejących kompleksach leśnych.

Zalesienia powinny być prowadzone na podstawie planu zalesień, który należy opracować dla terenu gminy oraz przy uwzględnieniu następujących zasad:

- pod zalesienie mogą być przeznaczane grunty rolne VI i VI Rz klas bonitacyjnych i nieużytki oraz V klasy bonitacyjnej o niekorzystnych warunkach do produkcji rolniczej, to jest:
 - przyległe do kompleksów leśnych,
 - położone między kompleksami leśnymi, a ich zalesienie utworzy zwarty kompleks leśny,
 - na terenach podmokłych w rejonach źródliskowych, nieużytków bagiennych,
 - na terenach rekultywowanych,
- zalesienia powinny być prowadzone etapowo począwszy od działek przyległych do istniejących powierzchni leśnych,
- nie powinno się zalesiać działek położonych w otoczeniu użytkowanych gruntów rolnych,
- zalesienia na terenach złóż surowców mineralnych powinny być traktowane jako zalesienia tymczasowe lub prowadzone dopiero po wyeksploatowaniu złóż,
- dobór materiału sadzeniowego i przyszłego składu gatunkowego drzewostanu powinien odbywać się na podstawie badań glebowo-siedliskowych i pod nadzorem służb leśnych,

3. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU UKŁADÓW OSADNICZYCH

3.1 Tendencje demograficzne

Prognoza demograficzna zakłada że do roku 2010 zaludnienie gminy nie ulegnie zbyt dużym zmianom.

W całej gminie Wąsosz nastąpi spadek liczby ludności do około 4000, natomiast w samej miejscowości gminnej liczba ludności nie znacznie wzrośnie i osiągnie liczbę około 1500.

3.2 Presja inwestycyjna i zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne

W związku z prognozą demograficzną zakładającą spadek liczby ludności, zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową jest ograniczone i w najbliższych latach nie przewiduje się jego radykalnego wzrostu. Powyższe znajduje szczególne odzwierciedlenie w coraz niższej od 1995 r. liczbie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania. Należy jednak założyć niewielki wzrost potrzeb terenowych pod rozwój usług związanych z obsługą rolnictwa oraz usług podstawowych z zakresu obsługi mieszkańców.

Rozwój gospodarczy wymaga również zapewnienia bazy terenowej pod budowę niedużych zakładów przemysłowych i drobnej wytwórczości.

3.3 Cele rozwoju osadnictwa i urbanizacji:

- poprawa warunków mieszkaniowych i życia ludności,
- poprawa warunków funkcjonowania usług podstawowych,
- zapewnienie bazy terenowej dla rozwoju gospodarczego,
- utrwalenie wykształconej sieci osadniczej i funkcji jednostek osadniczych.

Powyższe cele realizowane będą z uwzględnieniem celu głównego zagospodarowania przestrzennego gminy, jakim jest zapewnienie ładu przestrzennego, ochrony środowiska i dóbr kultury oraz kierunku rozwojowego gminy.

Realizacja wyznaczonych celów przy spełnieniu powyższych warunków, następować będzie przez następujące kierunki i zadania polityki przestrzennej:

- utrwalenie centralnej i dominującej roli wsi gminnej Wąsosz w sieci osadniczej gminy i koncentracja na jej terenie następujących funkcji:
- zabudowy mieszkaniowej,
- administracji i usług ogólnogminnych obsługi ludności (szkolnictwa, zdrowia, kultury, itp.),
- usług obsługi ruchu turystycznego i agroturystyki,
- wykształcenie ośrodków pomocniczych II stopnia obsługi rolnictwa w największych miejscowościach, to jest w Ławsku i zespole Sulewa,

- preferencje dla przekształceń, zmian funkcji i modernizacji istniejącej zabudowy przed wytyczaniem nowych terenów budowlanych,
- wyznaczanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej w ramach istniejących układów i zespołów osadniczych oraz w powiązaniu z nimi i z istniejącą infrastrukturą techniczną,
- częściową zmianę funkcji zabudowy zagrodowej i gospodarczej w jednostkach osadniczych na mieszkaniową, usługową i agroturystyczną w miejsce likwidowanych gospodarstw rolnych.

II. KIERUNKI I POLITYKA PRZESTRZENNA W DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. KIERUNKI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Polityka przestrzenna gminy Wąsosz w zakresie ochrony i kształtowania środowiska powinna być ukierunkowana na osiągnięcie głównych celów:

- 1) utrzymanie obecnego stosunkowo dobrego stanu środowiska przyrodniczego na obszarze całej gminy,
- 2) eliminacja zagrożeń pogorszenia stanu środowiska,
- 3) szczególna ochrona systemu powiązań przyrodniczych z doliną Biebrzy i elementów środowiska mających wpływ na stan środowiska Biebrzańskiego Parku Narodowego znajdującego się poza granicami gminy Wąsosz, ale posiadającego powiązania ekologiczne z jej obszarami, **dotyczy to korytarza uzupełniającego KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy,**
- 4) ochrony walorów środowiska przyrodniczego na terenach prawnej ochrony przyrody na obszarze gminy, to jest rezerwatów przyrody Ławsk I i Ławsk II **Ławski Las I i Ławski Las II.**

Realizacja polityki w tym zakresie i osiągnięcie ogólnego celu wymaga wyznaczenia i realizacji podstawowych kierunków (celów) działań w poszczególnych działach obejmujących problematykę ochrony i kształtowania środowiska.

Większość problemów w tym zakresie wymaga rozstrzygnięć w odniesieniu do lokalnych uwarunkowań środowiska na poszczególnych obszarach i te zawarte są w ustaleniach dotyczących wydzielonych obszarów.

Problematyka w skali makro obejmująca obszar gminy i jej powiązania zewnętrzne, wymaga rozstrzygnięć generalnych wyznaczających kierunki działań na terenie gminy w poszczególnych dziedzinach. Została ona omówiona w poniższych podrozdziałach.

1.1. KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA REGIONALNEGO I LOKALNEGO UKŁADU PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZOWEGO

Podstawowy układ przyrodniczy na terenie gminy tworzą:

- sieć dolin rzecznych, pełniąca funkcje ekologiczne, krajobrazowe i gospodarcze, tworząca jednocześnie główne korytarze powiązań ekologicznych z doliną Biebrzy i Biebrzańskim Parkiem Narodowym w tym:
 - dolina Wissy z systemem dolin, drobnych cieków i strumieni zlewni Wissy,
 - obniżenie bagiennie doliny Klimasówki we wschodniej części gminy,
- kompleksy leśne, w tym duże kompleksy Turczyn i Ławsk o funkcji ekologicznej i gospodarczej oraz szereg drobnych kompleksów leśnych o funkcji krajobrazowej i ekologicznej, w mniejszym stopniu gospodarczej,
- otwarte tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej pełniące funkcje gospodarcze i krajobrazowe oraz współtworzące system przyrodniczy.

Kierunki i cele w zakresie kształtowania systemu powinny prowadzić do:

- 1) utrzymania ciągłości powiązań ekologicznych obszaru gminy z terenem BPN i doliną Biebrzy – w tym korytarza uzupełniającego KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy,
- 2) ochrony walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego na terenie struktur przyrodniczych o znaczeniu regionalnym i lokalnym, w tym doliny Wissy i terenów bagiennych zachodniej części gminy mających powiązania ekologiczne z Biebrzańskim Parkiem Narodowym przed obniżeniem poziomu i stanu czystości wód gruntowych i cieków wpływających na teren Parku,
- 3) zwiększenie powierzchni lasów i terenów zadrzewionych.

Realizacja celów powinna odbywać się:

- a) dla terenów powiązanych z BPN poprzez działania w dolinie Wissy zapewniające stabilność hydrograficzną zlewni Biebrzy,
- b) dla terenów całej gminy poprzez:
 - utrzymanie dotychczasowych form ochrony, zagospodarowania i

użytkowania na terenach struktur przyrodniczych,

- wyłączenie z zabudowy:
 - terenów leśnych,
 - podmokłych i bagiennych terenów w dolinach rzek,
- racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych do celów gospodarczych, tj. zgodnie z naturalnymi predyspozycjami terenu,
- przeznaczenie pod zalesienie gruntów rolnych niskiej jakości położonych przy kompleksach leśnych.

1.1.1. Kierunki rozwoju systemów prawnie chronionych - obszary objęte i wskazane do objęcia szczególną formą ochrony przyrody - obszary szczególnej ochrony przyrody

Obecnie na terenie gminy Wąsosz obszarami objętymi szczególną formą ochrony przyrody są:

- **Dwa rezerваты przyrody:** - „Ławsk I” **Ławski Las I** o powierzchni 108,93 ha i „Ławsk II” **Ławski Las II** o powierzchni 74,11 ha.

Oba utworzono i zatwierdzono w 1999 r. na terenie Lasów Państwowych leśnictwa i kompleksu leśnego „Ławsk”.

Celem ochrony w rezerwach **jest zachowanie fragmentów olsu i łągu jesionowo – olszowego**. są „kompleksy siedlisk leśnych o bogatym składzie gatunkowym i wysokim stopniu naturalności”.

Oba rezerваты posiadają plany ochrony obowiązujące do 27 grudnia 2027 r.

~~Sposób zagospodarowania i ochrony rezerwatów określa plan zarządzania lasu Nadleśnictwa Rajgród, obręb Grajewo i po opracowaniu „plan ochrony rezerwatów”.~~

Podstawowe kierunki działań gminy i administracji Lasów Państwowych dla realizacji celu ochrony to:

- ochrona terenów leśnych rezerwatów i obszarów przyległych przed zmianami sposobu zagospodarowania,
- opracowanie planu ochrony rezerwatów i prowadzenie gospo-

darki leśnej zgodnie z zawartymi w tych planach ustaleniami.

- **Jeden pomnik przyrody** - dąb szypułkowy w parku wiejskim w Wąsoszu.

Przy planowaniu wszelkich prac w sąsiedztwie dębu należy brać pod uwagę ochronę jego systemu korzeniowego i warunków siedliskowych. Ponadto wszelkie prace powinny być uzgadniane z ~~Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody~~ z właściwą miejscowo radą gminy.

1.1.2. Obszary i obiekty wskazane do ochrony w polityce regionalnej i krajowej

W studium uwarunkowań i kierunków planie zagospodarowania przestrzennego byłego województwa łomżyńskiego zakłada się utworzenie obszaru chronionego krajobrazu doliny dolnej Wissy. Spowoduje to włączenie obszaru Doliny Wissy do Krajowego Systemu Obszarów Chronionych i rozszerzenie strefy ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego na obszary pozostające w ścisłych związkach ekologicznych z doliną Biebrzy i BPN.

Realizacja tego zamierzenia jak również objęcie ochroną innych obszarów i elementów środowiska wymaga wykonania inwentaryzacji i walooryzacji przyrodniczej gminy.

Na jej podstawie będzie możliwe wskazanie najcenniejszych obszarów i elementów środowiska przyrodniczego oraz określenie potrzeb i zakresu ich ochrony.

Na obecnym etapie rozpoznania środowiska przyrodniczego gminy jako wstępne granice obszaru chronionego krajobrazu doliny Wissy (oznaczone na mapie jako strefa podwyższonych standardów ochrony krajobrazu) wskazuje się, teren obejmujący morfologiczną dolinę rzeki Wissy od południowych granic gminy do miejscowości Wąsosz z rozszerzeniem na część kompleksu leśnego „Ławsk” z rezerwatami przyrody I na obszar strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowego układu osadniczego Wąsosza.

Główne kierunki ochronne na tym terenie powinny obejmować kompleksową ochronę krajobrazu uwzględniającą walory przyrodnicze doliny rzeki, dziedzictwo kulturowe, urbanistyczne i architektoniczne wartości terenów osadniczych.

Obecnie na przeważającej części (oprócz terenów osadniczych) wskazany obszar wykorzystywany jest rolniczo jako użytki zielone. Nie są też przewidywane na tym terenie zmiany sposobu zagospodarowania. Nie ma więc specjalnych zagrożeń i obaw o utratę jego walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Wprowadzenie szczególnej formy ochrony Obszaru Chronionego Krajobrazu powinno wynikać z polityki regionalnej i krajowej w zakresie budowania Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (KESOCh), a nie z polityki przestrzennej i ochrony środowiska gminy.

Spośród obiektów zabytkowo-przyrodniczych i o wartościach kulturowych na objęcie szczególną formą ochrony konserwatorskiej zasługują zespoły dworsko-parkowe znajdujące się w Modzelach, Kędziorowie i Ławsku.

Ochrona powinna podlegać na zachowaniu parkowej funkcji terenu z historycznymi założeniami parkowymi, pielęgnacji pozostałości starodrzewu i nasadzeń roślinności parkowej zgodnie z historycznym charakterem parku.

1.2. OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO

1.2.1. Głównymi celami ochrony środowiska wodnego są:

- 1) ochrona zasobów i czystości wód Głównego Zbiornika Wód Podziemnych ~~doliny Wissy~~, **Nr 217 Dolina rzeki Biebrzy**,
- 2) utrzymanie obecnych stosunków hydrograficznych i hydrogeologicznych w zlewni rzeki Biebrzy,
- 3) utrzymanie II klasy lub podniesienie do I klasy czystości wód w rzece Wissa oraz pozostałych rzekach i strumieniach,
- 4) ochrona czystości i zasobów wód podziemnych na pozostałych terenach.

Realizacja celów określonych w punktach 1 i 2 w zakresie ochrony zasobów dotyczy jednego obszaru i prowadzona będzie przez wprowadzenie strefy podwyższonych standardów ochrony wód **GZWP nr 217 i zlewni rzeki Wissa.**

W strefie tej powinny być podejmowane następujące działania:

- stosowanie systemu melioracyjnego utrzymującego obecne sto-

sunki wodne w dolinach rzek, z prawidłową eksploatacją systemów melioracyjnych poprzez wykorzystanie budowli piętrzących na rowach i wdrożenie prawidłowych metod eksploatacji,

- zaniechanie melioracji na terenach objętych ochroną i w zasięgu ich bazy hydrologicznej,
- wyłączenie z gospodarczego wykorzystania terenów nieużytków bagiennych i źródłiskowych,
- utrzymanie i rozbudowa obiektów małej retencji z uwzględnieniem propozycji zawartych w opracowaniu I.M.U.Z w Falentach „Program małej retencji wodnej w województwie łomżyńskim do 2015 roku”, w tym budowę zbiornika wodnego w Wąsoszu na cieku płynącym spod Łempic.

Mała retencja powinna poprawiać strukturę bilansu wodnego oraz stanu środowiska naturalnego.

1.2.2. Ochrona czystości wód powierzchniowych i podziemnych realizowana będzie przez:

- racjonalną gospodarkę wodno-ściekową gminy, opartą o wprowadzenie systemu zbiorczego oczyszczania ścieków z terenu strefy podwyższonych standardów ochrony wód i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków według kierunków rozwoju infrastruktury sanitarnej,
- zakaz odprowadzania do wód powierzchniowych (rzek) i gruntu ścieków sanitarnych i rolniczych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości tych wód,
- ochronę powierzchni ziemi i powietrza przed zanieczyszczeniami mogącymi przenikać do wód wg celów dla kształtowania tych elementów środowiska,
- wyznaczenie stref ochrony pośredniej wokół ujęć wody przeznaczonej do zbiorowego zaopatrzenia w Wąsoszu, Ławsku i Zalesiu,
- tworzenie warunków samooczyszczania w wodach płynących i stojących,
- racjonalne wykorzystanie wód do celów gospodarczych i w rolnictwie,
- preferowanie chowu ściółowego w budynkach inwentarskich,

- przy wykorzystaniu gnojowicy powinna obowiązywać generalna zasada dopuszczająca rolnicze wykorzystanie gnojowicy po jej wstępnym uzdatnieniu w wyniku fermentacji beztlenowej. W wyjątkowych przypadkach rolnicze wykorzystanie gnojowicy w stanie surowym może mieć miejsce poprzez jej rozdeszczowanie.
- wprowadzenie monitoringu stanu gruntu i wód gruntowych na terenie przy opróżnionych mogielnikach.

1.3. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Na terenie gminy nie występuje zagrożenie powodziowe na szerszą skalę, stąd główny cel działań w tym zakresie sprowadzać się będzie do ochrony zainwestowanych terenów Wąsosza przed lokalnymi podtopieniami i zalaniem.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

- kompleks działań prowadzących do zachowania stosunków hydrograficznych i hydrologicznych nie stwarzających warunków do zagrożenia powodziowego,
- zakaz zabudowy w dolinach rzek i na terenach podmokłych,
- utrzymanie drożności kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych i rowów odwadniających na terenach rolnych.

1.4. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WALORÓW KLIMATYCZNYCH

Głównym celem ochrony jest utrzymanie obecnego niskiego poziomu zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy i obniżenie poziomu emisji z głównych źródeł emisji niskiej, to jest lokalnych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

- rozwój i modernizację systemu grzewczego opartego o nowoczesne kotły i urządzenia zapewniające obniżenie emisji przy obecnie dominującym paliwie węglowym,
- szersze stosowane, jako podstawowego paliwa w kotłowniach lokalnych i domowych systemach grzewczych, oleju opałowego lub

gazu bezprzewodowego.

1.5. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Głównym celem w tym zakresie jest utrzymanie obecnego stanu akustycznego środowiska.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

- zaliczenie do ustalania dopuszczalnego poziomu hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego całego obszaru gminy do grupy terenów przeznaczonych na cele rekreacyjno - wypoczynkowe poza miastem i tereny zabudowy zagrodowej,
- egzekwowanie dla lokalizowanych na terenie gminy zakładów produkcyjnych i usługowych, ustalonych dla wymienionych grup terenów norm dopuszczalnego poziomu hałasu,
- działania administracyjne eliminujące źródła zwiększonego hałasu w tym niesprawne maszyny i urządzenia wytwarzające ponadnormatywny hałas

1.6. OCHRONA PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Głównym celem w tym zakresie jest utrzymanie obowiązujących norm dopuszczalnych określających wartości pola elektromagnetycznego w środowisku.

Realizacja celu prowadzona będzie poprzez:

- lokalizowanie linii przesyłowych (400kV) jak najdalej od terenów istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- zapobieganie zagrożeniom poprzez zachowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych dla linii napowietrznych 400 kV – po 35 m od osi linii w obie strony,
- ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stosownych zakazów w obrębie pasów technologicznych linii napowietrznych,
- stosowania dopuszczalnych wskaźników poziomu pola

elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi.

1.7. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Główne cele:

- utrzymanie walorów krajobrazowych terenu,
- racjonalne wykorzystanie powierzchni terenu,
- ochrona przed degradacją i dewastacją form rzeźby terenu, gleb, szaty roślinnej,
- ochrona przed zaśmiecaniem i składowaniem odpadów „na dziko”.

Realizacja celów prowadzona będzie przez:

- szereg działań zapewniających utrzymanie ładu przestrzennego w ramach polityki inwestycyjnej gminy,
- wyznaczanie pod zabudowę, w tym rolniczą, tylko terenów do tego preferowanych uwzględniając ochronę krajobrazu, gleb i rzeźby terenu,
- likwidację lokalnych i dzikich wysypisk śmieci,
- stała modernizacja i rozbudowa gminnego wysypiska odpadów o zakład i urządzenia utylizacji i recyklingu odpadów,
- wprowadzenie uporządkowanej gospodarki gromadzenia i utylizacji odpadów stałych w oparciu o selektywne gromadzenie w miejscu powstawania odpadów komunalnych, w pojemnikach lub kontenerach i zorganizowany system wywozu na gminne wysypisko odpadów stałych,
- wprowadzenie zasad gromadzenia oraz częstotliwość i miejsce usuwania odpadów niebezpiecznych,
- rekultywację wyrobisk poeksploatacyjnych surowców mineralnych i wykopów ziemnych.

1.8. GOSPODARKA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI

Na wschód od Wąsosza udokumentowano znaczne pokłady kruszywa naturalnego grubego, w tym złoża:

- Wąsosz o zasobach bilansowych w kat.C - 14000 tyś. ton i warunkowych w kat.C - 417 tys. ton (nie eksploatowane),
- Wąsosz o zasobach bilansowych w kat.C - 22786 tys. ton (nie eksploatowane),
- kartą rejestracyjną objęto złożę Wąsosz I o zasobach 77 tys. ton (złożę eksploatowane przez U. G. Wąsosz, wydobyte - 6 tys. ton),
- „Wąsosz 8” o zasobach bilansowych w kat. C₁ – 22 777 tys. ton (nieeksploatowane).

Ponadto na terenie gminy znajduje się 17 rejonów objętych dokumentacjami złóż torfu i wytypowane obszary perspektywicznego występowania surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych - surowców ilastych i piasku po jednym oraz 5 piasków ze żwirem.

Głównym celem gospodarki zasobami geologicznymi jest

racjonalne wykorzystanie zasobów na lokalne i ponadlokalne potrzeby budownictwa i drogownictwa przy zachowaniu walorów krajobrazowych i warunków hydrograficznych.

Realizacja celu prowadzona będzie poprzez prowadzenie opisanej poniżej polityki oraz kierunki zagospodarowania.

Obszar występowania udokumentowanych złóż kruszywa na wschód od Wąsosza w zagospodarowaniu przestrzennym gminy określony jest jako strefa eksploatacji dokumentowania i poszukiwań surowców naturalnych.

W strefie tej przyjmuje się eksploatację, dokumentowanie i poszukiwanie nowych złóż surowców naturalnych jako podstawowy kierunek zagospodarowania i wykorzystania terenu. Jednocześnie - do czasu rozpoczęcia wydobywania - teren powinien być użytkowany rolniczo. Na terenach najłagodniejszych gleb powinny być prowadzone zalesienia, przy czym na terenach udokumentowanych złóż powinny być one traktowane jako zadrzewienia tymczasowe.

Eksploatacja surowców na tym terenie powinna być prowadzona na następujących warunkach:

- 1) na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania złoża,
- 2) eksploatacja złóż nie może naruszyć reżymu wód gruntowych ani wpływać na osuszenie terenów przyległych do kopalni. Szczególnie dotyczy to złoża kruszywa naturalnego Wąsosz (o udokumento-

wanej średniej miąższości 20,62 m, w tym w ponad 50% pod wodą na obszarze 80,5ha i zasobach około 37.000.000 ton) położonego najbliżej doliny Wissy,

- 3) w obrębie terenów kopalnianych powinny być lokalizowane zakłady wstępnego przerobu surowca, jak również zakłady wytwórcze bazujące na lokalnym surowcu,
- 4) wywóz urobku z kopalń powinien odbywać się po drogach lokalnych o odpowiednich parametrach technicznych, z pominięciem terenów zabudowanych Wąsosza,
- 5) rekultywacja terenów poeksploatacyjnych powinna być prowadzona w kierunku leśnym lub przy wyrobiskach wypełnionych wodą w kierunku wodno-rekreacyjnym.

Tereny perspektywicznego występowania surowców naturalnych w innych rejonach gminy mogą być przeznaczane do eksploatacji po udokumentowaniu złóż i w miarę potrzeb gospodarczych.

Znaczenie gospodarcze mogą mieć złoża bilansowe torfu. Torf może być wykorzystany jako surowiec opałowy, rolniczy, a nawet ogrodniczy. Występująca w spągu torfu gytia może być wykorzystywana jako surowiec nawozowy.

Jako rejon wydobywania torfu na potrzeby lokalne wskazuje się rejon doliny Klimasówki. Ze względu na ochronę krajobrazu nie powinno się tworzyć nowych miejsc wydobycia w dolinie Wissy.

2. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego i podstawowy cel ich ochrony

Zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru, a także struktury przestrzenne o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych czy artystycznych, są jednym z komponentów współtworzących środowisko antropogeniczne. Stanowią istotny element tożsamości świadczący o ciągłości działalności i dobrobytu społeczności lokalnej.

Na terenie gminy Wąsosz znajduje się wiele interesujących obiektów zabytkowych i o wartościach kulturowych, o których zwiedzanie

władze gminy powinny skutecznie zabiegać. W związku z powyższym i po rozpoznaniu uwarunkowań z zakresu ochrony dóbr kultury, **podstawowym celem polityki przestrzennej władz gminy w tej dziedzinie powinna być ochrona oraz racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego, a także kreowanie nowych wartości.**

Najpełniejszą ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego przed naturalnym niszczeniem, dewastacją przez człowieka poprzez wykorzystywanie na nieodpowiednie cele lub obudowywanie innymi obiektami, można uzyskać poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W planach tych, w porozumieniu z odpowiednimi służbami, powinny być zawarte regulacje dotyczące przeznaczania i zagospodarowywania terenów, na których znajdują się obiekty podlegające ochronie.

2.2. Rodzaje obiektów chronionych w gminie i zasady ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy Wąsosz znajdują się następujące grupy obiektów podlegające ochronie konserwatorskiej:

- 1) **obiekty zabytkowe** (wpisane do rejestru zabytków) objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji, wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą służb konserwatorskich,
- 2) **obiekty kulturowe** (pozostałe figurujące w spisie) stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania) za zgodą służb konserwatorskich,
- 3) **zabytkowe założenia dworsko - ogrodowe,**
- 4) **cmentarze i mogiły historyczne,**
- 5) **zabytki archeologiczne** objęte ścisłą ochroną konserwatorską która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją,
- 6) **stanowiska archeologiczne** objęte obserwacją archeologiczną. Wszelka działalność inwestycyjna na ich terenie może być prowa-

dzona pod nadzorem archeologiczno - konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktyw archeologicznych prace winny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości ich kontynuowania.

2.3. Ochrona zabytkowych założeń dworsko-ogrodowych powinna polegać na:

- zachowaniu i restauracji dworu oraz zabudowy podworskiej,
- restauracji i rekonstrukcji elementów zabytkowych układu terenu: układu komunikacyjnego, podziału funkcjonalno-przestrzennego, osi kompozycyjnych i widokowych, cieków i zbiorników wodnych,
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- usunięciu elementów zniekształcających kompozycję zieleni (np. samosiewów) i odtworzeniu elementów zniszczonych (uzupełnianie nasadzeń),
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym - mogącym przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,
 - uzgadnianiu ze służbą konserwatorską wszelkich prac przy zabytku oraz działalności inwestycyjnej na jego terenie.

2.4. Ochrona cmentarzy i mogił historycznych powinna polegać na:

- wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej, nie związanej z ich rewaloryzacją,
- zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy),
- usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),

- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z ich elementami.

2.5. Kierunki ochrony dóbr kultury i stanowisk archeologicznych

- wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stosownych ustaleń uzgodnionych ze służbami ochrony zabytków,
- ustalanie sposobu - uzgodnionego ze służbami archeologicznymi - postępowania przy przeznaczaniu, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, terenów ze stanowiskami archeologicznymi na cele budowlane,
- stanowiska archeologiczne „obszarowe” należy objąć ochroną poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w tekście i rysunku planu, określając granice, przedmiot ochrony i zasady ochrony. Dopuszczenie działalności inwestycyjnej w strefie ochrony konserwatorskiej należy uwarunkować obowiązkiem przeprowadzenia wyprzedających ratunkowych badań archeologicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.
- stanowiska archeologiczne „punktowe” objąć ochroną poprzez ustanowienie ich ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i wskazanie lokalizacji na rysunku planu. Dopuszczenie działalności inwestycyjnej na terenie, gdzie stwierdzono występowanie zabytków archeologicznych należy uwarunkować obowiązkiem przeprowadzenia robot budowlanych i robót ziemnych pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.
- ustalanie obowiązku zawiadamiania służb archeologicznych o natrafieniu na obiekty nieznanego pochodzenia podczas prowadzenia prac ziemnych,
- współpraca pomiędzy właścicielami, władzami gminy i służbami ochrony zabytków w celu utrzymania obiektów w należyтым stanie oraz właściwego ich użytkowania.

2.6. Realizacja kierunków będzie się odbywać poprzez:

- spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów szczególnych,
- realizowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- pomoc organizacyjną i finansową właścicielom obiektów zabytkowych zagrożonych dewastacją z budżetów Urzędu Gminy i Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wykonanie przed rozbiórką obiektów o wartościach historyczno-kulturowych podstawowej dokumentacji historycznej, tj. karty ewidencyjnej obiektu,
- przedstawianie do uzgodnienia Podlaskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków zakresu prac porządkowych na terenach zabytkowych cmentarzy, w szczególności zaś na cmentarzu rzymskokatolickim w Wąsoszu.

2.7. Tworzenie nowych wartości kulturowych powinno odbywać się poprzez:

- modernizację i rewitalizację obiektów lub ich zespołów o obcych dla krajobrazu, otoczenia i tradycji formach,
- dostosowanie i zharmonizowanie form zabudowy i sposobu zagospodarowania przestrzeni z otaczającym krajobrazem i otaczającą zabudową poprzez odpowiednie ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wprowadzanie ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego określających formy architektoniczne związane z charakterystycznymi dla regionu elementami oraz stosowaniem tradycyjnych rozwiązań materiałowo-konstrukcyjnych.

3. KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA

Biorąc pod uwagę wytyczone główne kierunki rozwoju gospodarczego i obecny stan zabudowy na terenie gminy zakłada się rozwój następujących form budownictwa:

- zabudowy mieszkaniowej,

- zabudowy zagrodowej - rolniczej,
- budownictwa przemysłowo-usługowego.

3.1. Budownictwo mieszkaniowe nie związane z rolnictwem

Cele rozwoju:

- zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych,
- poprawa warunków mieszkaniowych.

Uwzględniając prognozę demograficzną i obecny ruch budowlany ocenia się, że potrzeby w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych stałych mieszkańców są rzędu kilku mieszkań lub domów jednorodzinnych budowanych rocznie. Jednocześnie istnieją znaczne potrzeby w zakresie modernizacji i podniesienia standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej. W związku z tym zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych odbywać się będzie poprzez:

- realizację nowej zabudowy mieszkaniowej typu domów jednorodzinnych lokalizowanych głównie we wsi gminnej oraz na terenach wiejskich w zwartej zabudowie wsi,
- modernizację i remonty istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- przekształcenia i modernizację zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową.

W strategii rozwoju gminy Wąsosz stwierdzono, że gmina posiada uzbrojone tereny pod zabudowę mieszkaniową. W przypadku wyczerpania tych terenów, polityka przestrzenna gminy umożliwiającą realizację wymienionych powyżej celów opierać się będzie na: 1) opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego:

- wyznaczających nowe tereny pod zabudowę w zakresie uwzględniającym bieżące i 1-2 letnie wyprzedzenie zapotrzebowania na tereny budowlane i możliwości uzbrojenia terenu,
 - określających zasady modernizacji i rewitalizacji terenów starej zabudowy w strefie ochrony konserwatorskiej Wąsosza,
 - określających zasady przekształceń zabudowy rolniczej w mieszkaniową na terenach wiejskich,
- 2) budowie i uzupełnianiu infrastruktury komunalnej i technicznej na terenach zabudowy mieszkaniowej i przeznaczonych do zabudowy w/g zasad określonych w kierunkach rozwoju infrastruktury.

3.2. Zabudowa rolnicza

Zabudowa rolnicza na terenie gminy występuje i rozwijana będzie jako:

- zabudowa zagrodowa,
- kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych,
- obiekty usługowo - przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa.

3.2.1. Zabudowa zagrodowa

Określone kierunki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa wskazują na konieczność ograniczania liczby gospodarstw rolnych na terenie gminy na rzecz zwiększania ich powierzchni i produktywności.

W związku z tym ogólna liczba gospodarstw powinna się zmniejszyć. Wprowadzanie nowej zabudowy zagrodowej poza zwartymi terenami zabudowy wiejskiej powinno być ograniczone do powstających nowych gospodarstw rolnych o powierzchni przekraczającej 20 ha lub specjalistycznych gospodarstw wysokoproduktywnych. Na terenach zabudowy wiejskiej nowa zabudowa zagrodowa powinna rozwijać się w miarę potrzeb na wolnych działkach.

Przewiduje się, że główny ruch budowlany następować będzie w istniejącej zabudowie zagrodowej i obejmie następujące procesy:

- przekształcania zabudowy zagrodowej w typową mieszkalną nie związaną z rolnictwem,
- przekształcania zabudowy zagrodowej w mieszkalno – usługową głównie na terenie wsi Wąsosz,
- modernizacji, rozbudowy i podnoszenia standardu obiektów mieszkalnych na potrzeby własne i do świadczenia usług agroturystycznych oraz obiektów gospodarczych do podnoszenia produktywności gospodarstw.

3.2.2. Kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych

Obecnie na terenie gminy stanowią pozostałość po gospodarstwach państwowych (w Ławsku) i SKR w kilku wsiach.

Zakłada się:

- modernizację istniejących obiektów i adaptację do nowych form

produkcji,

- budowę nowych obiektów przy powstających wielkopowierzchniowych gospodarstwach rolnych, o ile takie powstaną.

3.2.3. Obiekty usługowo-przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa

Zakłada się rozwój tego typu zabudowy w zakresie potrzebnym do obsługi rolnictwa terenu gminy i ewentualnie szerszym dla obsługi gmin sąsiednich.

Obiekty tego typu powinny powstawać na terenach wsi Wąsosz oraz w wyznaczonych ośrodkach obsługi rolnictwa w oparciu o rozbudowę i modernizację istniejących zabudowań, jak również budowę nowych.

4. KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

4.1. Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym w zakresie:

- szkolnictwa wyższego,
- lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego,
- kultury i sportu kwalifikowanego,
- specjalistycznego handlu i rzemiosła,
- administracji, obsługi finansowej i innych

realizowana będzie w Białymstoku, Grajewie i Łomży.

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego ludność gminy Wąsosz obsługiwać będą głównie Szczuczyn, Grajewo, Goniądz i Łomża.

4.2. Obsługa ludności na poziomie podstawowym

4.2.1. Usługi oświaty

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty, w tym: przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów - należy do zadań własnych gminy. Potrzeby mieszkańców w tym zakresie są zaspokojone.

- Wychowanie przedszkolne

W związku ze spadkiem liczby dzieci w wieku przedszkolnym - nie będzie zapotrzebowania na nowe obiekty w tym zakresie.

- Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy od 1 września 1999 r. funkcjonuje 6 szkół podstawowych sześcioklasowych.

W związku ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym następować będzie spadek liczebności uczniów w szkołach podstawowych, a tym samym zmniejszać się będzie zapotrzebowanie na miejsca w szkołach. Problemатyczne stanie się utrzymanie najmniejszych szkół (konflikty społeczno-ekonomiczne).

- Szkolnictwo gimnazjalne - istniejący obiekt gimnazjum został rozbudowany.

4.2.2. Usługi zdrowia i opieka społeczna

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie podstawowych usług zdrowia i opieki społecznej należy do zadań własnych gminy. Istniejące obiekty zabezpieczają potrzeby w tym zakresie.

4.2.3. Usługi kultury

Baza usługowa w zakresie kultury na terenie opracowania jest bardzo skromna, należy więc w miarę występujących potrzeb, podejmować działania zmierzające do jej uzupełnienia.

4.2.4. Usługi handlu, administracji i inne usługi bytowe

Usługi zarówno z zakresu administracji, handlu, gastronomii i innych usług bytowych, skoncentrowane są głównie w Wąsoszu, który jest tu głównym ośrodkiem usługowym gminy.

Ogólnie można stwierdzić, że i w tym zakresie wyposażenie samych mieszkańców obszaru gminy, choć bardzo skromne, jest wystarczające.

4.2.5. Usługi agroturystyczne i turystyczne

Ponieważ na terenie gminy nie ma obecnie szerszej bazy turystycznej obsługi turystów przewiduje się, że w najbliższych latach rozwijać się będą następujące formy ruchu turystycznego i wypoczynkowego:

- turystyka krajoznawcza oparta o szlak śladami bohaterów „Potopu” oraz walory historyczne i zabytki, głównie Wąsosza - z krótkim pobytom na terenie gminy,

- agroturystyka z dłuższym pobytem wypoczynkowym.

Rozwój turystyki krajoznawczej pobudzić może rozwój usług obsługi turystów (mała gastronomia handel, miejsca noclegowe), głównie w Wąsoszu. Realizacja tych usług prowadzona będzie przez indywidualnych inwestorów.

Usługi agroturystyczne świadczone będą w indywidualnych gospodarstwach rolnych dostosowanych do tego celu przez właścicieli. Stanowią one mogą element podnoszenia ekonomiczności gospodarstw rolnych.

Zadania władz gminy w rozwoju agroturystyki i turystyki na terenie gminy powinny polegać na promowaniu atrakcyjności wypoczynkowej, walorów przyrodniczych i kulturowych gminy oraz tworzeniu warunków dla prowadzenia inwestycji obsługi ruchu turystycznego.

W perspektywie po wyeksploatowaniu surowców ze złóż w rejonie Wąsosza i wykonaniu rekultywacji wyrobisk w kierunku wodno-leśnym powstaną korzystne warunki dla utworzenia ośrodka rekreacji i wypoczynku na tym terenie.

4.2.6. Kierunki przekształceń i rozwoju

- 1) Zakłada się utrzymanie istniejących obiektów oraz powstawanie nowych obiektów i urządzeń usługowych w zależności od potrzeb poprzez tworzenie warunków do:
 - utrzymania, modernizacji i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń,
 - rozwoju nowych obiektów i urządzeń usługowych z zakresu handlu, gastronomii, rzemiosła oraz innych w zależności od potrzeb,
 - zagospodarowania nieużytkowanych obiektów i terenów usługowych pod kątem rozszerzenia funkcji lub zmiany przeznaczenia (np. obiektów po zlikwidowanych szkołach podstawowych).
- 2) Stworzenie możliwości kreowania ośrodka usług w Ławsku poprzez popieranie inicjatyw mieszkańców.
- 3) Uatrakcyjnienie terenu w sąsiedztwie obiektów zabytkowych i innych wartych pokazania, głównie w Wąsoszu i szczególnie w okresie wiosenno-letnim związanego z agroturystyką i wędrówkami szlakami bohaterów „Potopu” poprzez popieranie inicjatyw w zakresie tworzenia wszelkiego rodzaju obiektów sezonowych (np. barów, kawiarenek,

obiektów handlowych, itp.) i imprez kulturalno-rozrywkowych (festyny).

5. KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ

5.1. Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenie w wodę jest **docelowe objęcie scentralizowanym systemem zaopatrzenia w wodę wszystkich gospodarstw domowych i rolnych położonych w zwartej zabudowie i na trasach przebiegu sieci wodociągowej.**

Przewidywany rozwój systemu zaopatrzenia w wodę jest uwarunkowany zakładanym zwiększeniem zużycia wody wynikającym z poprawy standardu wyposażenia mieszkań i wzrostem poziomu życia mieszkańców gminy.

Do niedawna z gminnej sieci wodociągowej korzystała niewielka liczba mieszkańców i równie małe było zużycie wody. Dzięki temu wydajność eksploatowanych ujęć wody i przepustowość sieci wodociągowej była wystarczająca w stosunku do potrzeb.

Liczba wsi zwodociągowanych rośnie w związku z realizacją sieci wodociągowej zasilającej wsie: Kędziorowo, Kudłaczewo, Zalesie, Komosewo, Bagienice, Sulewo-Kownaty, Sulewo-Prusy. Przewidziana jest również budowa wodociągu do wsi Łempice z ujęcia w Wąsoszu. Schemat głównych kierunków budowy sieci wodociągowej został przedstawiony na mapie.

Podstawowe kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę i główne zadania w tym zakresie przewidziane do realizacji przez gminę to:

- budowa ujęcia wody w pobliżu wsi Wąsosz,
- realizacja i rozbudowa gminnej sieci wodociągowej na podstawie nowo opracowanej koncepcji,
- wydzielenie w pasie dróg gminnych terenu przeznaczonego na prowadzenie infrastruktury i planowanie dróg z uwzględnieniem rozrządu uzbrojenia w pasie drogowym (w ramach opracowania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, opracowania projektów budowlanych, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę).

5.2. Kanalizacja sanitarna

Główne kierunki i cele rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej to:

- objęcie scentralizowanym systemem oczyszczania ścieków jednostek osadniczych z terenu GZWP i zlewni rzeki Wissy realizowane przez budowę oczyszczalni ścieków w Wąsoszu oraz sukcesywną rozbudowę systemu kanalizacji i organizację gromadzenia i wywozu ścieków do oczyszczalni,
- wprowadzenie efektywnych systemów oczyszczania ścieków na pozostałych terenach realizowane przez budowę indywidualnych i grupowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach rolnych i zabudowie innego typu oraz budowę kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni w Wąsoszu w sytuacjach uzasadnionych ekonomicznie i ekologicznie.

Rozwiązania w zakresie systemu odprowadzania ścieków warunkują:

- lokalizacja wsi Wąsosz, która w 80 % przylega do rzeki Wissy,
- konieczność ochrony przed zanieczyszczeniem rzeki Wissy, wpadającej na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego do rzeki Biebrzy,
- lokalizacja w części gminy strefy ochrony wód w ramach głównego zbiornika wód podziemnych.

Podstawowe kierunki rozwoju systemu kanalizacji sanitarnej to:

- budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wąsosz w celu uzyskania wymaganych parametrów oczyszczonych ścieków przed odprowadzeniem do odbiornika z uwzględnieniem możliwości wykorzystania w procesie technologicznym dodatkowego oczyszczania ścieków na terenach nieużytków i łąk przed odprowadzeniem do rzeki Wissy,
- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Wąsosz i gminy,
- realizacja w toku wydawanych decyzji administracyjnych polityki sprzyjającej porządkowaniu systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych zgodnie z powyższymi założeniami,
- prowadzenie rozbudowy sieci kanalizacyjnej równoległe z rozbu-

dową systemów zaopatrzenia w wodę, ponieważ dostarczenie od biorcom wody z gminnej sieci wodociągowej w krótkim czasie sprzyja podniesieniu standardów zamieszkania i powoduje wzrost ilości zużywanej wody i odprowadzanych ścieków,

- zapewnienie w pasie dróg gminnych terenu przeznaczonego na prowadzenie infrastruktury i planowanie dróg z uwzględnieniem rozrządu uzbrojenia w pasie drogowym (w ramach opracowania planów szczegółowych zagospodarowania przestrzennego, opracowania projektów budowlanych, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę).

Na obszarach zabudowy rozproszonej lub innych, w których nie-racjonalna jest budowa systemów scentralizowanych, przewiduje się preferowanie indywidualnych przydomowych oczyszczalni. Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników jako rozwiązania nie zapewniającego odpowiedniej ochrony wód gruntowych. Zbiorniki szczelne należy traktować jako rozwiązanie przejściowe na terenach jeszcze nieuzbrojonych, ale przewidzianych do objęcia kanalizacją zbiorczą.

Oczyszczalnia ścieków dla miejscowości Wąsosz o przepustowości maksymalnej 200 m³/d będzie składać się z następujących obiektów technologicznych i towarzyszących:

1) gospodarka ściekowa:

- zbiornik uśredniające - retencyjny z punktem zlewnym nieczystości płynnych,
- krata schodkowa zainstalowana w budynku wielofunkcyjnym,
- SBR (sekwencyjny biologiczny reaktor),
- studzienka przepływomierza,

2) gospodarka osadowa:

- podajnik hydrauliczny do odciskania i gromadzenia skratek w workach ekologicznych zainstalowany w budynku wielofunkcyjnym,
- zagęszczacz osadu nadmiernego z SBR-u,
- urządzenie do odwadniania osadu zagęszczonego i gromadzenia osadu w workach ekologicznych, zainstalowane w budynku wielofunkcyjnym,
- wiata do składowania worków ze skratkami i osadami.

Część ścieków będzie dowożona taborem asenizacyjnym i spus-

czana do zbiornika za pomocą szybkozłączki, co zapewni hermetyzację punktu zlewowego. Przewiduje się, iż do czasu wykonania pełnej kanalizacji we wsi Wąsosz ścieki dowożone będą stanowić ok. 50 % całej ilości ścieków. Projektuje się zbiornik żelbetowy o pojemności użytkowej $V_u = 53 \text{ m}^3$ oraz wyposażenie zbiornika w strumienicę.

Kanalizacja sanitarna zostanie wybudowana w układzie grawitacyjny - pompowym.

5.3. Kanalizacja deszczowa

Należy dążyć aby odbiornikami wód deszczowych z terenów utwardzonych były nieużytki bagienne oraz rowy i cieki wodne.

Proponuje się rozbudowę systemu oczyszczania wód deszczowych przed wprowadzeniem ich do cieków wodnych przez:

- budowę komór przelewowych, zbiorników retencyjnych, separatorów olejów i smarów,
- wykorzystanie możliwości biologicznego oczyszczania wód przez zastosowanie zalewowych poletek z regulowanym odpływem wody do odbiornika. Poletka takie wymagają znacznej powierzchni, ale przy niewielkich kosztach konserwacji i nadzoru powinny umożliwić oczyszczenie wody dopływającej do rzeki.

5.4 Gospodarka odpadami stałymi polegać będzie:

- na stworzeniu systemu gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych w sposób racjonalny, gwarantujący ochronę środowiska i maksymalne wykorzystanie wtórne składników użytecznych,
- przygotowaniu organizacyjnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.

Zakłada się prowadzenie gospodarki odpadami stałymi w oparciu o indywidualne gromadzenie odpadów w pojemnikach, kontenerach, itp. przez wytwórców (w gospodarstwach domowych, rolnych, usługach) i następnie wywóz na jedno gminne składowisko. W przyszłości przewiduje się segregację odpadów u źródeł i składowanie na gminnym wysypisku jedynie tych odpadów, które nie nadają się do przetworzenia. Potrzeby terenowe w zakresie zapotrzebowania na pola składowe przy wysypisku są zaspokojone na najbliższe 20-30 lat.

Istniejące lokalne wysypiska funkcjonujące w pobliżu wsi powinny

ulec likwidacji, a tereny rekultywacji.

5.5. Ciepłownictwo

Przewiduje się, że na terenie gminy będzie malała liczba mieszkańców korzystających z ogrzewania piecowego i w miarę poprawy sytuacji ekonomicznej na wsi coraz powszechniej wprowadzane będzie centralne ogrzewanie. Źródłem ciepła dla tego ogrzewania będzie kotłownia opalana węglem kamiennym, drewnem, olejem opałowym lub gazem propan-butan.

Postępująca automatyzacja procesu spalania w nowych konstrukcjach kotłów prawdopodobnie wkrótce umożliwi zastosowanie kotłów posiadających możliwość regulacji dawkowania drewna (trocin) i węgla (miału). Umożliwią one uzyskanie większych sprawności przy spalaniu w/w paliw i zapewnią wygodę użytkowania.

Rozwój indywidualnych systemów ogrzewania budynków przewiduje się również na terenie miejscowości Wąsosz. Dotychczasowe relacje ekonomiczne wskazują, że budowa i eksploatacja źródeł ciepła i wodnych sieci ciepłych jest nieopłacalna na terenach o przeważającym budownictwie indywidualnym w zabudowie wolnostojącej. Dlatego na terenie miejscowości gminnej należy przewidywać stosowanie ogrzewania za pomocą kotłowni indywidualnych opalanych węglem, olejem opałowym lub propanem-butanem oraz paliwami odnawialnymi, czyli trzcina, słomą i torfem, których wykorzystanie w szerszym zakresie propagowane jest na obrzeżach BPN.

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

- dążenie do zmniejszenia strat ciepła budynków przez poprawę izolacyjności - ocieplenie ścian i stropów, wymianę stolarki, stosowanie rozwiązań architektonicznych zapobiegających niekontrolowanej wentylacji,
- modernizacja instalacji kotłowni i centralnego ogrzewania przez stosowanie automatyki regulującej dostarczanie wymaganych ilości ciepła (unikanie przegrzewania pomieszczeń) i zwiększającej sprawność kotłowni i instalacji,
- dostosowanie wydajności kotłowni do rzeczywistych potrzeb ciepłych, dążenie do zmniejszania ilości spalanego węgla na rzecz paliw proekologicznych - oleju opałowego, propanu-butanu, drewna, słomy, torfu,

- nie dopuszczanie do spalania odpadów i powstawania nie zorganizowanej emisji zanieczyszczeń,
- podjęcie starań i tworzenie lobby z innymi gminami mającego na celu gazyfikację gminy gazem ziemnym.

Główne zadania w zakresie ciepłownictwa przewidziane do realizacji przez gminę to:

- propagowanie oszczędności w energetyce przez popularyzację nowych rozwiązań technicznych w zakresie dociepleń budynków, automatyki i urządzeń ciepłowniczych oraz kredytów proekologicznych,
- popieranie rozwiązań ograniczających zanieczyszczenie środowiska odpadami z procesów spalania, oraz rozwiązań niekonwencjonalnych (pompy ciepłe, elektrownie wiatrowe, baterie słoneczne, itp.).

5.6. Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznej

5.6.1 Linie wysokiego napięcia

Na terenie gminy Wąsosz planowana jest budowa dwutorowej linii napowietrznej 400 kV relacji stacja transformatorowa 400/110 kV „Narew” (zlokalizowanej w rejonie Białegostoku) – Ełk. Ełk – Łomża. Planowana linia jest częścią rozbudowywanego krajowego systemu energetycznego i jest niezbędna do funkcjonowania planowanego połączenia systemów elektroenergetycznych Polski i Litwy oraz zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii do odbiorców w województwach podlaskim i warmińsko-mazurskim. i realizowana będzie jako zadanie wojewódzkie lub rządowe. Zadaniem gminy będzie zabezpieczenie trasy przebiegu tej linii.

Trasę linii przewiduje się prowadzić po terenach niezabudowanych. Pod budowę linii niezbędne będzie wyznaczenie pasa terenu o szerokości około 80 m, w którym zostaną trwale wyłączone z użytkowania powierzchnie rolne pod słupy oraz ograniczona zostanie na pozostałym obszarze pasa swoboda w realizacji budownictwa kubaturowego. Poza tym w pasie tym linia nie stwarza przeszkód w uprawie terenów rolnych i uprawie niskiej roślinności.

Zmniejszenie uciążliwości tej linii dla otoczenia zakłada się poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniego pasa technologicznego o szerokości 35m

od osi linii w obie strony oraz ustalenia stosownych zakazów w obrębie tego pasa a także stosowania dopuszczalnych wskaźników poziomu pola elektromagnetycznego zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi.

Wszystkie skrzyżowania i zbliżenia trasy linii 400kV z istniejącymi i projektowanymi elementami infrastruktury technicznej oraz z drogami publicznymi należy wykonać zgodnie z przepisami odrębnymi. W szczególności dotyczy to będzie skrzyżowania z projektowanym gazociągiem w/c tj. odgałęzienia od gazociągu magistralnego do stacji pomiarowo -redukcyjnej I stopnia w gminie Wąsosz.

5.6.2 Sieć średniego napięcia

Docelowo odbiory istniejące i projektowane na terenie gminy przewiduje się zasiląć istniejącymi trzema głównymi liniami napowietrznymi 15 kV wyprowadzonymi z rozdzielni RS - Szczuczyn i połączonych z rozdzielniami SN - Stawiski i RPZ Grajewo.

Przewiduje się rozbudowę układu sieci SN na obszarach przeznaczonych pod rozwój polegającą przede wszystkim na budowie nowych odcinków sieci rozdzielczej 15 kV zasilającej projektowane stacje transformatorowe, budowie nowych stacji transformatorowych wg zapotrzebowania odbiorców, modernizacji linii 15 kV poprzez zwiększanie przekroju przewodów oraz zwiększanie mocy stacji transformatorowych poprzez zamiany istniejących transformatorów na jednostki większe lub zmianę typu (mocy znamionowej) stacji. Przebiegi projektowanych tras linii 15 kV, lokalizacja projektowanych stacji transformatorowych oraz trasy przebudowywanych odcinków linii 15 kV kolidujących z projektowanym zagospodarowaniem terenu należy określać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych obszarów, przy uwzględnieniu ogólnych wytycznych określonych powyżej,

5.7. Telekomunikacja

Sprawne działanie telekomunikacji oraz wysoka jakość świadczonych usług są ważnym elementem infrastruktury społeczno - ekonomicznej oraz ważną przesłanką do rozwoju gospodarczego.

Podstawowym kierunkiem rozwoju telekomunikacji jest więc dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy z zachowaniem odpowiedniego standardu jakości i ilości świadczonych usług. Będzie to wymagać:

- utrzymania w odpowiedniej sprawności technicznej istniejących urządzeń systemu, oraz
- rozbudowy sieci rozdzielczych zarówno w tradycyjnych jak i nowych technologiach na obszarze gminy zgodnie z jej rozwojem gospodarczym i potrzebami mieszkańców.
- objęcia terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych wojewódzkiej i krajowej,
- dopuszczenie lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w zgodności z przepisami szczególnymi.

5.8. Cmentarze

Pojemność dwóch czynnych na terenie gminy cmentarzy (w Wąsoszu i Ławsku) jest wystarczająca. W perspektywie istnieje możliwość powiększenia cmentarza położonego w Wąsoszu w kierunku projektowanej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV.

5.9. Komunikacja

Podstawowy układ dróg na terenie gminy jest ukształtowany, zapewnia wystarczającą obsługę komunikacyjną wszystkich zamieszkałych terenów i nie wymaga wyznaczania nowych przebiegów tras komunikacyjnych.

Główne działania bieżące i perspektywiczne dotyczą działań powiatu w zakresie modernizacji dróg powiatowych poprzez ulepszenie ich nawierzchni. Wykonania nawierzchni bitumicznej w pierwszej kolejności wymaga część odcinków nieurządzonych dróg powiatowych oraz dróg gminnych zgodnie z propozycją przedstawioną na mapie przedstawiającej drogi. Bieżące zadanie władz gminy polegają na poprawianiu nawierzchni dróg dojazdowych obsługujących tereny rolne.

Modernizacji lub korekty trasy w zakresie poprawy bezpieczeństwa i dostosowania do obowiązujących parametrów szerokości w liniach rozgraniczających i łuków poziomych wymagają natomiast niektóre przebiegi dróg gminnych i powiatowych przez wsie i tereny zabudowane. Powyższe należy uwzględnić przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych jednostek osadniczych.

5.10. Zasady działań w zakresie obrony cywilnej

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej:

- we wszystkich projektowanych budynkach z funkcją usługową lub produkcyjną wymagającą zatrudnienia powyżej 15 osób należy przewidzieć możliwość wykonania ukryć w okresie podwyższonej gotowości obronnej RP,
- stacje transformatorowe należy dostosować do systemu wygaszania oświetlenia zewnętrznego,
- bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/ dobę) i promieniu dojścia do budynków mieszkalnych nie większym niż 800 m,
- istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
- w zakresie ochrony przeciwpożarowej przy projektowaniu i realizacji obiektów budowlanych zaliczanych do kategorii zagrożenia ludzi należy spełnić wymagania, m.in. w zakresie dojazdów pożarowych oraz zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych, określone w przepisach szczególnych,
- wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt oraz każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP,
- wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać z odpowiednim organem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego.

III. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY WĄSOSZ

1. Polityka władz samorządowych gminy obejmuje przede wszystkim:

- lokalne zadania celu publicznego realizowane w okresie około 20 lat oraz współpracę z administracją rządową i samorządową powiatu i województwa przy współtworzeniu i realizacji ponadlokalnych zadań celu publicznego,
- politykę z zakresu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- politykę gospodarki nieruchomościami,
- zasady współpracy z samorządami gmin sąsiednich, administracją rządową wojewódzką oraz administracją samorządową wojewódzką i powiatową.

2. Ponadlokalne zadania, przy realizacji których współpracować będą władze gminy dotyczyć będą:

- ochrony i wzbogacania środowiska przyrodniczego, w tym wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy oraz wprowadzania szczególnych form ochrony przyrody,
- ochrony dóbr kultury,
- wytyczania tras przebiegu ciągów magistral i sieci należących do krajowego i wojewódzkiego systemu infrastruktury,
- lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej.

3. Lokalne ważniejsze zadania celu publicznego do realizacji przez gminę:

- z zakresu ochrony środowiska:
 - rozwój scentralizowanego systemu zaopatrzenia gminy w wodę,
 - budowa i rozwój scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej w gminie,
 - stworzenie systemu gromadzenia i usuwania oraz unieszkodliwiania odpadów stałych gwarantującego ochronę środowiska i wykorzystanie surowców wtórnych,

- z zakresu infrastruktury technicznej tworzenie sprzyjających warunków do:
 - rozbudowy systemu elektroenergetycznego,
 - zwiększania udziału paliw ekologicznych w ciepłownictwie,
 - rozbudowy telekomunikacyjnych sieci rozdzielczych, realizowanych przez inne podmioty i indywidualnych właścicieli.
 - **budowy zintegrowanego systemu sieci internetowych z systemami sieci krajowej i wojewódzkiej.**

4. Polityka z zakresu sporządzania planów miejscowych

~~Obecnie na obszarze gminy nie ma terenów, które wymagają konieczności sporządzenia planów na podstawie ustaw.~~

Obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczy terenów, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne, zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Bieżące zadania celu publicznego w zakresie inwestycji budowlanych mogą być realizowane na podstawie obowiązujących planów.

Pod zabudowę mieszkaniową istnieją rezerwy uzbrojonych terenów budowlanych. W związku z tym oraz w związku z małym ruchem budowlanym w gminie nie ma pilnej potrzeby sporządzania planów na te cele w najbliższym czasie.

Perspektywiczny rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy wymagać będzie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących następujących zadań i potrzeb:

- w przypadku wpisania przebiegu linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV do rejestru zadań rządowych lub wojewódzkich na terenie gminy powstanie obowiązek sporządzenia planu na tę inwestycję,
- sporządzanie pozostałych planów miejscowych będzie następowało w miarę potrzeb i głównie na wnioski właścicieli nieruchomości o zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, w tym przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługową i ewentualnie rekreacyjną.

Przed podjęciem uchwały przez Radę Gminy Wąsosz o przystąpieniu do sporządzenia planu należy przeprowadzić analizę obejmującą:

- konieczność lub potrzebę przeznaczania terenów na wnioskowane

cele,

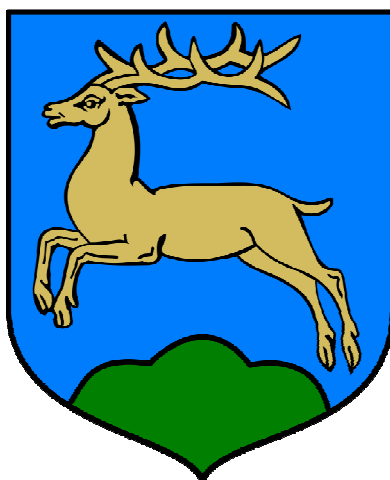
- możliwość utrzymania ładu przestrzennego w kontekście ochrony zasobów środowiska przyrodniczego i dóbr kultury oraz utrzymania zwartości terenów zabudowanych, co wiąże się z obsługą komunikacyjną i możliwością wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- koszty, jakie poniesie gmina na sporządzenie planu miejscowego i jego skutki finansowe - wykupienie terenów publicznych (ulic) oraz ich uzbrojenia,
- zyski gminy z tytułu wzrostu wartości nieruchomości w związku ze sporządzeniem planu i późniejsze z tytułu podatków.

WÓJT GMINY WĄSOSZ

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄSOSZ**

**TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI
KRUSZYWA NATURALNEGO POŁOŻONE NA GRUNTACH
WSI WĄSOSZ**

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

WĄSOSZ 2015

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Informacje o zawartości, głównych celach projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	4
II. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	6
III. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu zmiany studium oraz częstotliwości jej przeprowadzania	7
IV. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	7
V. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu zmiany studium	7
VI. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	16
VII. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu zmiany studium, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody	16
VIII. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektu zmiany studium, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu zmiany studium	21
IX. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko	22
X. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu zmiany studium, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność tego obszaru	29
XI. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie zmiany studium wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy	31
XII. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym	31
XIII. Wnioski końcowe	33

WSTĘP

Zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub ich zmiany wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Organ opracowujący projekt dokumentu (Wójt Gminy) uzgadnia z właściwymi organami, tj. Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz Powiatowym Państwowym Inspektorem Sanitarnym zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 53 ustawy Wójt Gminy Wąsosz pismami: znak PG.6720.3.2015 i PG.6720.4.2015 z dnia 19.06. 2015 roku wystąpił do wyżej wymienionych organów o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz.

W odpowiedzi, pismo znak: WOOS-I.411.1.16.2015.AR z dnia 01.07.2015 r. (data wpływu 03.07.2015) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie (pismo z dnia 01.07.2015 r. znak: NZ.4462.6.2015 - Uzgodnienie Nr 6/U/NZ/2015) zgodnie z art. 51 wyżej wymienionej ustawy uzgodnili przedstawiony zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko.

Uwzględniając wymogi zawarte w ustawie, w uzgodnieniu z ww. organami niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko projektu zmiany studium zawiera następujący zakres tematyczny:

- informacje o zawartości, głównych celach projektu zmiany studium oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu zmiany studium dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektu zmiany studium,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu zmiany studium, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu zmiany studium,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu zmiany studium, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie zmiany studium wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Organ opracowujący studium poddaje jego projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez wymienione wyżej organa (art. 54 ustawy).

W strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zapewnia się możliwość udziału społeczeństwa oraz organizacji ekologicznych poprzez podanie do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do opracowania projektowanego dokumentu, możliwość zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, możliwość składania uwag i wniosków oraz sposób ich rozpatrzenia (art. 39 ustawy).

Zgodnie z art. 11 pkt 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zm.) organ sporządzający zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ogłasza o wyłożeniu projektu zmiany studium do publicznego wglądu na co najmniej 7 dni przed dniem wyłożenia i wyklada ten projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni oraz organizuje w tym czasie dyskusję publiczną nad przyjętymi w projekcie zmiany studium rozwiązaniami.

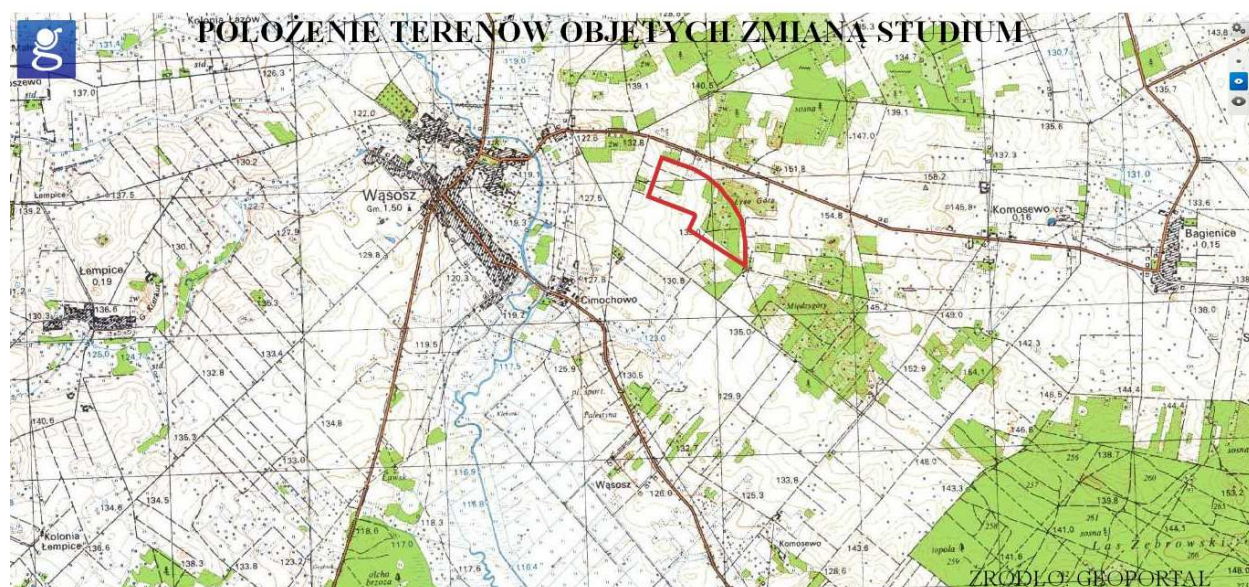
Organ opracowujący projekt zmiany studium bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa (art. 55 ust. 1).

Do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone oraz propozycje metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu (art. 55, ust. 3).

I. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU ZMIANY STUDIUM ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Podstawę prawną opracowania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, przyjętego Uchwałą Nr XX/130/02 Rady Gminy Wąsosz z dnia 27 marca 2002 r., z późn. zm., stanowi Uchwała Nr IV/29/2015 Rady Gminy Wąsosz z dnia 3 czerwca 2015 roku

w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz.

Zmiana studium gminy Wąsosz ma charakter jednostkowy i polega na rozszerzeniu wyznaczonych na rysunku obowiązującego studium terenów eksploatacji kruszywa naturalnego oraz wprowadzenie odpowiednich zapisów w jego tekście.

Dokonanie zmiany studium pozwoli na podjęcie prac nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w celu uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolne i nieleśne, a następnie uzyskanie niezbędnego dla wnioskodawcy uzgodnienia z Wójtem Gminy koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża.

Projektowany dokument posiada powiązania m.in. z następującymi opracowaniami, dokumentami i aktami prawnymi:

- Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, zgodnie z którym na terenach wiejskich przewiduje się rozwój funkcji pozarolniczych w oparciu o miejscowe zasoby surowcowe,
- Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2030 (cel strategiczny – zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej i konkurencyjności regionu poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania potencjału gospodarczego, w tym podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej),
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz (rozwój gospodarczy gminy poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych gminy).
- Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wynikającego z dyrektywy Planu zagospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły – ochrona i monitorowanie stany czystości JCWP Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia oraz GZWP nr 217

Dolina rzeki Biebrza,

- Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 – wpływ zmian klimatycznych na zwiększone ryzyko powstawania ruchów masowych (osuwisk, obrywów itp.) w czasie trwania ekstremalnych zjawisk meteorologicznych,
- Opracowaniem ekofizjograficznym do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego w obrębie gruntów wsi Wąsosz – uwzględnia uwarunkowania środowiska przyrodniczego występujące na obszarze opracowania oraz zawiera wnioski wynikające z uwarunkowań,
- Dokumentacją geologiczną złoża kruszywa naturalnego „Wąsosz 8” w kat. C₁, zgodnie z którą opracowano projekt zmiany studium, prognozę oddziaływania na środowisko oraz opracowanie ekofizjograficzne do zmiany studium,
- Planem rozwoju lokalnego, zgodnie z którym głównym celem gospodarki zasobami geologicznymi jest racjonalne wykorzystanie zasobów na lokalne i ponadlokalne potrzeby budownictwa i drogownictwa przy zachowaniu walorów krajobrazowych i warunków hydrograficznych.

Należy dodać, że realizacja zamierzenia inwestycyjnego będzie odbywała się bez udziału środków pochodzących z funduszy wspólnotowych.

II. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W opracowaniu prognozy posłużono się metodą opisową polegającą na analizie prawdopodobnych rodzajów skutków oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w przypadku realizacji ustaleń projektu zmiany studium. Sposób opracowania prognozy został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego.

W pierwszym etapie prac nad prognozą oddziaływania na środowisko dokonano rozpoznania uwarunkowań środowiska przyrodniczego i kulturowego w oparciu o przegląd dostępnych materiałów i dokumentów planistycznych, w szczególności obowiązującego studium gminy i miasta Szczuczyn oraz opracowanej na potrzeby zmiany studium dokumentacji geologicznej złoża.

Analizie poddano także akty prawa lokalnego, krajowego i wspólnotowego z zakresu ochrony środowiska pod kątem skutków środowiskowych realizacji przedmiotowej zmiany. W lipcu 2015 roku dokonano wizji terenowej. Zebrane materiały i dokonane analizy posłużyły do sporządzenia opracowania ekofizjograficznego i konstrukcji ustaleń projektu zmiany studium, a następnie prognozy oddziaływania na środowisko.

W prognozie analizie poddano przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko zawarte w projekcie zmiany studium. W procedurze rozpatrywania oddziaływania uwzględniono wszystkie komponenty środowiska ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań na powierzchnię ziemi, budowę geologiczną, środowisko gruntowo-wodne, szatę roślinną, warunki arosanitarne i klimat akustyczny, krajobraz naturalny oraz na ludzi.

Na podstawie oceny dokonano podsumowania pod kątem oddziaływań pozytywnych, negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, krótko i długoterminowych, odwracalnych i nieodwracalnych.

Przeanalizowano także możliwość skumulowanego i transgranicznego oddziaływania planowanej inwestycji.

Źródłami informacji przy opracowaniu prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany studium były materiały uzyskane od wnioskodawcy, z Urzędu Gminy w Wąsoszu, Starostwa Powiatowego w Grajewie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, materiały własne, internet.

III. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU ZMIANY STUDIUM I CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Zgodnie art. 32 ustawy z dnia 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity z 2015 roku poz. 199, z późn. zm.) organ sporządzający studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub jego zmiany (Wójt Gminy) zobowiązany jest przynajmniej raz w czasie kadencji rady gminy na przeprowadzenie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu.

Ponadto zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, monitoring jakości powietrza, wód, gleb i ziemi oraz poziomu hałasu jest prowadzony w ramach państwowego monitoringu środowiska przez wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, a na szczeblu samorządowym przez starostę powiatowego lub podmiot gospodarczy.

Eksploatację kruszywa naturalnego należy prowadzić zgodnie z planem zagospodarowania złoża pod nadzorem uprawnionych służb geologicznych, które zobowiązane są na bieżąco monitorować przebieg prac górniczych.

IV. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Dla planowanego przedsięwzięcia z uwagi na miejscowy zasięg wyklucza się możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 58 ustawy Prawo ochrony środowiska. Teren przedsięwzięcia położony jest w odległości około 85 km od granicy Państwa granicy z Republiką Białorusi oraz około 95 km z Obwodem Kaliningradzkim (Rosja).

V. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU ZMIANY STUDIUM

1. Istniejący stan środowiska

1.1 Rzeźba terenu

Wysoczyznę Kolneńską związaną genetycznie ze zlodowaceniem środkowopolskim tworzą formy rzeźby plejstoceńskiej w postaci wysoczyzny morenowej falistej, pagórków wzgórz i wałów kemowych

pochodzenia fluwiogłacyjnego oraz pagórków martwego lodu. Obszar wysoczyzny jest dość zróżnicowany hipsometrycznie od 125 do 165 m n.p.m.

Wzgórza moreny czołowej i moren martwego lodu oraz pagórki kemowe wyznaczają maksymalny zasięg lodowca w okresie Stadiału Mławy. Tworzą one rozległą strefę ciągnącą się z północnego – zachodu na południowy – wschód.. Wysokości względne w obrębie strefy dochodzą do 20 m.

W granicach opracowania występuje kilka pagórków morenowych, z których najwyższy usytuowany przy drodze dojazdowej we wschodniej części osiąga wysokość 150 m n.p.m. Nieco niższy pagórek znajduje się w części zachodniej, osiągając kulminację na wysokości 137 m n.p.m. Deniwelacje w granicach opracowania wynoszą około 18 m.

Spadki terenu są zróżnicowane. Największe występują w obrębie partii stokowych pagórków, gdzie dochodzą do 10 – 15 %, a najmniejsze w płaskich lokalnych obniżeniach terenowych do 2 %.

Strefę moren czołowych i pagórków kemowych rozcinają niewielkie suche dolinki denudacyjne o głębokościach 2 – 3 m i łagodnie nachylonych zboczach. W południowej części zaznacza się niewielka dolinka denudacyjna odprowadzająca wody opadowe w kierunku południowo-zachodnim ku dolinie rzeki Wissy, odległej o około 820 m.

Oprócz naturalnych form morfologicznych na obszarze występują utwory antropogeniczne o zmienionej rzeźbie. Są to lokalnie występujące doły poeksploatacyjne o głębokości do 2 m będące śladami poboru kruszywa.

1.2 Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym obszar leży na prekambryjskiej platformie wschod-nioeuropejskiej w obrębie wyniesienia mazursko - suwalskiego.

Podłoże mezozoiczne stanowią utwory kredy górnej wykształcone w postaci margli i opoki, na których bezpośrednio zalegają młodsze utwory trzeciorzędowe. Osady trzeciorzędowe tworzą oligoceńskie piaski i mułki, miocene piaski drobne i pylaste oraz iły przewarstwione wkładkami węgla brunatnego, a także plioceńskie iły będące bezpośrednim podłożem osadów czwartorzędnych.

W rejonie złoza zalegają utwory czwartorzędowe miąższości od 120 do 210 m, które powstały głównie w plejstocenie, w wyniku akumulacji wodnolodowcowej i lodowcowej. Reprezentują je osady zlodowaceń południowopolskiego, środkowopolskiego i północnopolskiego, przedzielonych utworami interglacjału wielkiego i eemskiego.

Utwory zlodowacenia Warty to dochodzące 20 metrów miąższości gliny zwałowe oraz związane z nimi piaski, żwiry i głązy lodowcowe. Te utwory oraz piaski i mułki zastoiskowe stanowią osady stadiału dolnego, który zakończyła seria piasków ze żwirami wodnolodowcowymi, które akumulowane były przez wody roztopowe związane z recesją lądolodu.

Stadiał środkowy rozpoczął się od osadzenia glin zwałowych, tworzących obecnie fragmenty wysoczyzny. Ich miąższość może miejscami przekraczać 20 metrów. Genetycznie związane z nimi, lokalne wystąpienia piasków, żwirów i głązów moren czołowych tworzą okazałe formy morfologiczne, w obrębie których rozpoznano udokumentowaną serię złożową .

W rejonie złoza holocen reprezentowany jest przez gleby piaszczyste oraz występujące w dolinie Wissy torfy.

1.3 Warunki eksploatacyjne złoża

Gmina Wąsosz posiada jedno z największych w województwie podlaskim udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego położonego na wschód i południowy – wschód od miejscowości Wąsosz w kierunku wsi Komosewo. Lokalizacja udokumentowanych złóż została uwzględniona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz.

Złoże rozciąga się szerokim łukiem obejmując powierzchnię około 220 ha użytków rolnych oraz kompleksów leśnych. Złoże tworzą wzgórza i pagórki moreny falistej stanowiące czapy akumulacji lodowcowej, zbudowane z piasków różnoziarnistych i żwirów mających zastosowanie w drogownictwie i budownictwie. Nadkład stanowi 2 - 3 m warstwa glin zwałowych. Seria złożowa osiąga miąższość od 7 m do ponad 30 m. Poziom wód gruntowych utrzymuje się na głębokości 6 – 18 m poniżej powierzchni terenu.

W latach dziewięćdziesiątych w ramach szczegółowych prac poszukiwawczo – rozpoznawczych w obrębie zalegania złóż „Wąsosz” udokumentowano w kategorii C₁ i C₂ kilkanaście mniejszych obszarów występowania piasku i pospółki.

Złoże „Wąsosz 8” udokumentowano w dwóch polach zasobowych: Polu A o powierzchni 31 629,1 m² i Polu B o powierzchni 505.997,4 m². Obliczone zasoby wynoszą: Pole A – 1.349.439 Mg i Pole B – 21.427.776 Mg, czyli łącznie: 22.777.215 Mg

W wyniku prowadzonych badań ustalono dla terenu złoża profil geologiczno-złożowy. Na całym terenie złoża na powierzchni występuje gleba piaszczysta o miąższości ok. 0,3 m. Bezpośrednio poniżej gleby występują piaski drobnoziarniste, często w różnym stopniu zapyłone oraz piaski różnoziarniste zaglinione. Przy stropowych partiach serii złożowej, piaski te często zawierają nieznaczną domieszkę frakcji żwirowej bądź pojedyncze ziarna żwiru. Utwory te, wraz z warstwą glebową zostały zaliczone do nadkładu. Miąższość nadkładu jest zróżnicowana i waha się od 0,8 do 22,5 m.

Serię złożową zalegającą pod nadkładem stanowią piaski różnoziarniste ze żwirem o średnim punkcie piaszkowym dla całego złoża wynoszącym 62,1 %, co kwalifikuje tą kopalinę do złóż piaskowo-żwirowych.

Miąższości złoża bilansowego wahają się od 15,0 m do 36,8 m (średnia dla otworów – 23,0 m), a spąg serii złożowej występuje na głębokości 23,7 m do 46,5 m. W partiach złoża częściowo zawodnionego miąższość serii zawodnionej osiąga maks. 22,5 m w Polu A (otwór nr 87) i 24,0 m w Polu B (otwór 38).

Poniżej serii złożowej występują piaski drobno- bądź różnoziarniste oraz glina zwałowa.

Występowanie zwierciadła wody gruntowej stwierdzono we wszystkich otworach bilansowych, stąd kopalina w złożu jest częściowo zawodniona.

Kopalina udokumentowana w złożu „Wąsosz 8” wykazuje przydatność dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. W stanie naturalnym przebadane kruszywo może być używane do budowy nasypów drogowych i budowlanych.

Przez rozsortowanie kruszywa można uzyskać żwiry i mieszanki do betonów i nawierzchni drogowych oraz piasek zwykły do betonów i nawierzchni drogowych.

Złoże „Wąsosz 8” jest złożem pokładowym, częściowo zawodnionym, co implikuje sposób prowadzenia eksploatacji oraz charakter rekultywacji terenu po zakończeniu eksploatacji. Przewiduje się, że cały obszar złoża będzie podlegał robotom wydobywczym, stąd powierzchnia obszaru poddanego robotom górniczym wyniesie ok. 54 ha.

Przedsięwzięcie polegać będzie na wydobywaniu metodą odkrywkową bez użycia środków wybuchowych kruszywa naturalnego w ilości ponad 20 tys. ton rocznie. Wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża prowadzić się będzie zgodnie z wymogami przepisów szczególnych określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981).

Na całości złoża przeznaczonego do zagospodarowania eksploatacja prowadzona będzie sposobem odkrywkowym, systemem ścianowym oraz spod wody, jednym poziomem wydobywczym założonym ponad powierzchnią zwierciadła wody, dwoma (lub więcej) piętrami wydobywczymi – suchym i zawodnionym. Ze względu na znaczną w pewnych rejonach złoża miąższość złoża suchego (do 30,2 m), prawdopodobnie konieczne będzie założenie tymczasowego poziomu wydobywczego uwzględniającego możliwości techniczne sprzętu urabiającego.

Dla udostępnienia złoża konieczne będzie przemieszczenie z jego powierzchni nadkładu w ilości ok. 6 350 tys. m³. Nadkład powinien być przemieszczany sukcesywnie, z wyprzedzeniem w stosunku do prac wydobywczych zapewniającym bezpieczną odległość prowadzonych prac od ściany eksploatacyjnej.

Warstwa sucha serii złożowej urabiana będzie zapewne ładowarkami, a warstwa zawodniona za pomocą pogłębiarki ssącej bądź koparki pływającej.

Szczegółowy opis sposobu eksploatacji, ustalenie zasobów przemysłowych i operatywnych złoża oraz inne zagadnienia związane z zagospodarowaniem złoża będą przedmiotem projektu zagospodarowania złoża.

Rekultywacja terenu poeksploatacyjnego, prowadzona sukcesywnie już w trakcie eksploatacji (na terenach, gdzie eksploatacja będzie zakończona), sprowadzi się do wyrównywania terenu, łagodzenia skarp wyrobiska i odtwarzaniu warstwy glebowej. Docelowy kierunek rekultywacji musi być uzgodniony z właściwym samorządem terytorialnym.

1.4 Wody powierzchniowe

Na przedmiotowym terenie brak jest wód powierzchniowych. Teren złoża odwadniany powierzchniowo wzdłuż trzech dolinek denudacyjnych uchodzących do doliny Wissy oraz poprzez infiltracje wglębną.

Pod względem hydrograficznym obszar tej części gminy położony jest w zlewni rzeki Wissy, która jest prawostronnym dopływem Biebrzy (JCWP Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia).

Wahania stanów wód w rzece dla wielolecia dla stacji wodowskazowej w Czachach zawierają się pomiędzy maksimum 370 cm w lutym i minimum 214 cm w maju, przy średnim rocznym stanie 226 cm.

Zasoby nienaruszalne rzeki szacowane są na 0,57 m³/s i stanowią minimalny odpływ wody, który warunkuje zachowanie podstawowych form flory i fauny charakterystycznej dla środowiska rzecznoego oraz spełniają wymagania społeczne związane z rekreacją i wypoczynkiem.

Powierzchnia zlewni Wissy wynosi 521 km². Rzeka płynie wąską doliną w kierunku południowo - wschodnim meandrując prawie na całej długości. Wissa zbiera wody powierzchniowe za pośrednictwem licznych dopływów bocznych, najczęściej sieci rowów melioracyjnych. Rowy wypełniają dolinki boczne oraz obniżenia wytopiskowe i odprowadzają wody spływające z wysoczyzny w kierunku północno - wschodni, ku Wissie.

1.5 Wody podziemne

Poziom zwierciadła wody występuje w szerokim zakresie rzędnych 122,4-132,0 m n.p.m., co może świadczyć o istnieniu w obrębie złoża nieujawnionych przeprowadzonym rozpoznaniem geologicznym barier trudno przepuszczalnych (np. wypiętrzeń glin zwałowych).

Zwierciadło wody podziemnej przypowierzchniowej warstwy wodonośnej układu się współkształtnie do morfologii terenu. Spływ wód podziemnych następuje na zachód w stronę Wisy, a który stanowi lokalną bazę drenażu.

Wzdłuż doliny Wisy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza”. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika kształtują się w wielkości około 200 tys. m³/dobę, przy średniej 50 m głębokości ujęć. Na przeważającej części obszaru brak jest dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej z uwagi na zaleganie w podłożu osadów torfowych i piaszczystych charakteryzujących się dużą infiltracją. Z tego względu zbiornik narażony jest na zanieczyszczenie wód podziemnych i wymaga szczególnej ochrony, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

1.6 Gleby

Pokrywa glebowa występująca na analizowanym obszarze jest stosunkowo mało zróżnicowana. Zdecydowaną większość stanowią gleby bardzo lekkie. Są to gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych i piasków luźnych. Ze względu na lekki skład mechaniczny i położenie w rzeźbie niskofalistej na ogół wszystkie są łatwe do uprawy. Większość gruntów ornych posiada w poziomie próchnicznym dużą zawartość kamieni.

Położenie gleb na stokach pagórków morenowych sprawia, że są one okresowo za suche. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby o właściwym stopniu uwilgotnienia usytuowane z niewielkich obniżeniach terenu.

W przestrzennym rozmieszczeniu udział posiadają gleby brunatne 6 kompleksu żytniego ziemniaczanego słabego wytworzonego z piasków słabo gliniastych. Pod względem bonitacyjnym należą do klasy V gruntów ornych. W profilu zaznacza się słabo wykształcony poziom próchniczny, duża przewiewność i przepuszczalność, okresowo są za suche. Jest to typ gleb lekkich do uprawy żyta, ziemniaków, owsa, saradeli, gryki i łubinu.

W ich bezpośrednim sąsiedztwie występują wylugowane wykształcone z piasków luźnych, zalegających na piaskach luźnych lub żwirach. Gleby należą do 7 kompleksu żytniego najłagodniejszego w VI klasie bonitacyjnej gruntów ornych. Charakteryzują się małą zawartością próchnicy, nadmierną przewiewnością i przepuszczalnością, brakiem struktury oraz dużą zawartością kamieni. Gleby nadają się jedynie pod uprawę żyta, wczesnych ziemniaków, saradeli, łubinu i gryki.

W niewielkich enklawach spotyka się gleby brunatne 5 kompleksu żytnio – ziemniaczanego dobrego w klasie RIVb. Skałą macierzystą są piaski gliniaste zalegające na piaskach słabo gliniastych i glinach. Gleby posiadają głęboki, lecz ubogi w próchnicę poziom akumulacyjny. Są również przewiewne, przepuszczalne i okresowo za suche. Znajdują się w średnim stopniu kultury rolnej. Stosując odpowiednią agrotechnikę można uzyskiwać dobre plany żyta, ziemniaków, owsa, jęczmienia i koniczyny białej.

W północnej części opracowania płatami występują użytki zielone reprezentowane przez pastwiska klasy słabej PsV i PsVI.

W znacznej części przedmiotowe tereny przeznaczone pod powierzchnią eksploatację kruszywa naturalnego są odłogowane.

1.7 Szata roślinna

W szacie roślinnej dominująca pozycje zajmują kompleksy leśne porastające przede wszystkim najwyższe partie wzgórz morenowych i pagórków kemowych. Kompleksy leśne występujące na terenie gminy Wąsosz należą do II Krainy Przyrodniczo-Leśnej Mazursko - Podlaskiej.

W strukturze siedlisk przeważają bory świeże, przy mniejszym udziale borów świeżych mieszanych. W drzewostanie zdecydowanie dominuje sosna z niewielką domieszką brzozy i dębu w I i II grupie wiekowej. Runo i podszyt są na ogół dość ubogie i nie odznaczają się bujnością.

Siedliska borowe mają małe znaczenie gospodarcze. Na stan taki wpływ mają przede wszystkim: młoda struktura drzewostanów, małe zróżnicowanie gatunków, niska odporność siedliskowa. Są to wyłącznie lasy prywatne.

Grunty orne wykorzystywane są pod uprawy roślin zbożowo-ziemniaczanych. Okoliczne użytki zielone pokrywają zbiorowiska pastwisk o charakterze półnaturalnym.

Zgodnie z wynikami inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej w ramach sporządzonego Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża” na trasie przebiegu projektowanej linii lub w jej najbliższym sąsiedztwie stwierdzono występowanie stanowisk chronionych roślin naczyniowych:

- stoplamek krwisty (*Dactylorhiza incarnata*) – w dolinie Wissy,
- starodub łąkowy (*Ostericum palustre*) – w dolinie Wissy,
- bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*) – w dolinie Wissy,

Ponadto odnotowano występowanie stanowiska siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EEC) - torfowisko źródłkowe i przepływowe Polski Północnej występujące w dolinie Wissy i na łąkach na południe od Łempic.

1.8 Świat zwierząt

Zwierzęta stanowią niezbędny element funkcjonowania ekosystemów i decydują wraz ze światem roślin o bioróżnorodności przyrody. W przeciwieństwie do roślin zwierzęta są organizmami mobilnymi zajmując przez to większe przestrzenie.

Ssaki kopytne reprezentowane są głównie przez sarnę i dziką. Stosunkowo często widywany jest lis, dużo rzadziej jenot, kuna domowa, tchórz. Okoliczne pola i łąki zamieszkuje zając szarak. Pozostałe ssaki reprezentowane są przez lisa, jenota, kunę leśną i domową, tchórza zwyczajnego, jeża wschodniego, kreta, nornicę rudą, nornika zwyczajnego, mysz domową, mysz polną, szczura wędrownego. Powszechnie występuje bóbr, który stał się zwierzęciem dość często spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu.

Do gatunków ptaków występujących na obszarze należy: bocian biały, łabędź niemy, myszołów zwyczajny, myszołów włochaty (zimą), kuropatwa, żuraw, czajka, grzywacz, synogarlica turecka, dzięcioł duży, skowronek polny, dzierlatka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek łąkowy, pliszka siwa, słowik szary, rudzik, kopciuszek, kos, kwiczoł, piecuszek, zaganiacz, sikora bogatka, sikora modra, dzierzba gasi orek, sroka, kruk, kawka, wrona siwa, szpak, jasiołuska, wróbel, zięba, dzwonec, szczygieł, gil, trznadel.

Dość uboga jest fauna płazów. Jednak dość często spotkać można na łąkach żabę trawną, a na terenach bardziej wilgotnych żabę moczarową. W niewielkich zbiornikach wodnych gody odbywają kumaki nizinne. Stosunkowo często spotkać można ropuchę szarą. Gromada gadów reprezentowana jest przez zaskrońca zwyczajnego, jaszczurkę zwinęłą.

Na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej w ramach sporządzonego Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża” na trasie przebiegu projektowanej linii lub w jej najbliższym sąsiedztwie stwierdzono występowanie stanowisk lęgowych ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, a mianowicie:

- bocian biały (*Ciconia ciconia* A031) w obrębie zabudowy wsi Wąsosz Kolonia,
- derkacz (*Crex crex* A122) w dolinie Wissy,
- lerka (*Lillula arborea* A246) na skraju lasu wsi Wąsosz Kolonia,
- ortolan (*Emberiza hortulana* A379) przy drodze Szczuczyn – Wąsosz, na zachód i południe od zabudowań wsi Wąsosz,
- kropiatka (*Porzana parva* A120) w dolinie Wissy,
- świergotek polny (*Anthus campestris* A255) na polach wokół Wąsosza.

W dolinie Wissy stwierdzono występowanie stanowiska bobra (*Castor fiber*) i wydry (*Lutra lutra*).

W okolicach wsi Wąsosz zaobserwowano także aktywność przelotową mrocza późnego (*Eptesicus serotinus*).

Przy granicy z gminą Szczuczyn na północy i w dolinie Wissy rozpoznano łącznie trzy stanowiska motyla czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*) umieszczonego wśród gatunków zagrożonych.

1.9 Klimat

W podziale klimatycznym Polski gmina zaliczana jest do dzielnicy podlaskiej w regionie mazurskim charakteryzującej się przewagą cech klimatu kontynentalnego.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5° C, z najcieplejszym lipcem - 17,7° C i najzimniejszym lutym - -5,0° C. W ciągu roku notuje się średnio 58 dni mroźnych z temperaturą poniżej 0° C oraz 32 dni gorących.

Wilgotność względna powietrza w skali rocznej wynosi 83 %. Najwyższe wartości występują w okresie grudzień - styczeń, a najniższe w czerwcu - 73 %.

Gmina posiada bardzo dobre warunki solarne, przeciętnie lepsze niż w kraju. Maksymalne nasłonecznienie przypada na czerwiec - 8,6 godzin na dobę oraz 4,4 godzin w ciągu całego roku.

Obszar otrzymuje średnio 550 mm opadu z maksimum w lipcu - 85 mm i minimum w lutym - 24 mm. Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 80 dni, od listopada z przerwami do kwietnia.

W rozkładzie wiatrów dominuje sektor południowo - wschodni (14,6 %) i południowo - zachodni (14,1 %). Najrzadziej wieją wiatry z północnego-wschodniego (8,1 %) i wschodu (8,3 %). Najsilniejsze wiatry występują zimą i wiosną, a najsłabsze wiatry wieją w okresie letnim.

Warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na zmiany klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

Jedną z zasadniczych cech topoklimatycznych wyniesionego pagórka morenowego są poprawne stosunki termiczno-wilgotnościowe. Wyniesienie terenu sprzyja dobremu przewietrzaniu i nasłonecznieniu.

1.10 Krajobraz naturalny

Pod względem typologicznym przedmiotowy obszar reprezentuje typ krajobrazu rolniczo-leśnego z dominacją agrocenoz gruntów ornych oraz lasów na siedliskach borowych.

Pod względem wysokościowym miejscowy krajobraz posiada cechy wysoczyzny falistej charakteryzującej się występowaniem pagórków morenowych i kemowych porozdzielanych dolinkami denudacyjnymi. Deniwelacje terenów i spadki w obrębie partii stokowych są znaczne.

Wody powierzchniowe nie występują, stąd krajobraz pod względem hydrograficznym jest zubożony.

Pod względem florystycznym krajobraz naturalny jest przeciętny. Pokrycie terenu stanowią zbiorowiska roślinności uprawowej oraz szata leśna z dominacją drzewostanów sosnowych.

Powierzchnia ziemi oraz pokrywa glebowa miejscami posiada ślady działalności górniczej związanej z wydobywaniem kruszywa naturalnego.

2. Stan sanitarny

2.1 Zanieczyszczenie wód

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód na terenach wiejskich są spływy nawozów sztucznych i organicznych z użytków rolnych do wód powierzchniowych oraz nieszczelne systemy gromadzenia ścieków w indywidualnych posesjach.

Ocena jakości wód Wissy w punkcie kontrolnym w Wąsoszu wykazała, że wody rzeki pod względem stanu ekologicznego są dobre. Nie prowadzi się tutaj badań stanu chemicznego.

W 2012 roku Państwowy Instytut Geologiczny przeprowadził badania stanu chemicznego w ramach monitoringu diagnostycznego (punkt pomiarowy znajdował się w Szczuczynie). Badania przeprowadzone w trzech piezometrach wykazały I i II klasę czystości.

2.2 Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze jest pochodną źródeł emisji o charakterze lokalnym oraz emisji obcej pochodzącej z zewnątrz, głównie z dzielnicy przemysłowej w Grajewie odległej o około 14 km oraz źródeł gospodarki cieplnej w Szczuczynie odległych o około 6 km. Jest to szczególnie odczuwalne przy wiatrach wiejących z sektora północnego w przypadku źródeł emisji w Grajewie lub zachodniego w przypadku Szczuczyna.

Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na przedmiotowym obszarze i w jego sąsiedztwie są:

- pyły mineralne stanowiące najdrobniejsze frakcje kruszywa naturalnego pochodzące z terenów eksploatacji, podczas urobku kopaliny w warunkach suchych i przy silnym wietrze,
- indywidualne paleniska domowe wprowadzające do powietrza zanieczyszczenia powstałe w wyniku spalania paliw stałych (dwutlenek siarki i węgla, tlenek węgla, pyły),
- ruch samochodowy generujący emisje spalin i produktów ropopochodnych, oraz pyłu zawieszonego.

Znikomy wpływ na stan sanitarny atmosfery posiadają obiekty inwentarskie, w których wytwarzane są odchody zwierzęce w postaci gnojowicy, gnojówki i obornika (zanieczyszczenia zapachowe i mikrobiologiczne).

3. Degradacja powierzchni ziemi i gleb

Powierzchnia ziemi podlega stałym procesom degradacji, które są spowodowane zarówno przez czynniki naturalne (ruchy masowe oraz erozja wodna i wietrzna gleb), jak i czynniki antropogeniczne (zmiany w ukształtowaniu powierzchni, likwidacja pokrywy glebowej zmiany formacji roślinnych w wyniku powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, zanieczyszczenie gleb pyłami i gazami).

W granicach opracowania zjawisko ruchów masowych, do których zalicza się między osuwiska, obrywy, splezywanie może wystąpić w obrębie planowanych wyrobisk eksploatacyjnych. Wysokie i strome skarpy w czasie niekontrolowanej eksploatacji lub intensywnych opadów mogą stanowić zagrożenie dla pracowników kopalni lub dzikich zwierząt.

Głównym źródłem zanieczyszczeń gleb są pyły mineralne pochodzące z terenów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego. Zjawisko pylenia zachodzi głównie w warunkach długotrwałej suszy oraz podczas silnych wiatrów unoszących drobniejsze frakcje kruszywa.

Znacznie mniejsze znaczenie posiadają pyły oraz gazów pochodzące ze źródeł energetycznych (paleniska domowe) lub ze spalin pojazdów samochodowych.

Badania wykazują, że zawartość w glebach metali ciężkich: ołowiu, cynku, miedzi, niklu i kadmu dla województwa podlaskiego, a tym samym dla gminy Wąsosz jest jedną z najniższych w Polsce.

Pokrywa glebowa może podlegać procesom erozji wodnej i wietrznej. Najbardziej narażone będą skarpy wyrobisk oraz tereny pozbawione trwałej szaty roślinnej.

Na stan sanitarny środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza powierzchni ziemi duży wpływ wywiera lokalna gospodarka odpadami. Obecnie w związku z nowymi uregulowaniami prawnymi w tym zakresie zjawisko zaśmiecania okolicznych terenów rolnych i leśnych uległo osłabieniu.

2.4 Klimat akustyczny

Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny przedmiotowego obszaru zaliczyć należy hałas komunikacyjny oraz hałas produkcyjny związany z pracą maszyn i sprzętu wydobywczego i rolniczego.

Hałas komunikacyjny dotyczy głównie terenów położonych w sąsiedztwie drogi powiatowej oraz dróg dojazdowych do terenów eksploatacji kruszywa oraz okolicznych terenów rolniczych i leśnych.

Na terenach górniczych źródłami hałasu produkcyjnego i wibracji są koparki, ładowarki, maszyny sortujące kopalinę oraz tabor samochodowy. W czasie prac polowych zakłóceniom akustycznym podlegają tereny rolne wskutek prac sprzętu rolniczego (kombajny, ciągniki rolnicze, koparki, kosiarki).

Dopuszczalne poziomy hałasu reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. 2013 poz. 112).

Dla zabudowy zagrodowej położonej w południowo-wschodniej części opracowania wartości graniczne poziomów hałasu w środowisku, ustalone w krajowych przepisach mieszczą się w przedziale od 45 dB(A) w porze nocnej do 55 dB(A) w dzień. Należy jednak podkreślić, że dla terenów rolnych i leśnych nie stosuje się przepisów prawnych określających dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.

2.5 Promieniowanie elektromagnetyczne

Do zjawisk wpływających na środowisko należy zaliczyć występowanie wokół napowietrznych linii elektroenergetycznych pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz oraz zakłóceń radioelektrycznych, szkodliwie wpływających na organizmy żywe.

W granicach opracowania nie występują urządzenia i linie elektroenergetyczne

2.6 Zagrożenia powodziowe

W granicach opracowania nie występują tereny zagrożenia powodziowego.

3. Stan środowiska w przypadku braku realizacji projektu zmiany studium

W przypadku braku realizacji ustaleń projektu zmiany studium przedmiotowe tereny nadal pozostaną w użytkowaniu rolniczym z wykorzystaniem pod uprawy zbożowo-ziemniaczane oraz w użytkowaniu leśnym. Zmianie nie ulegnie rzeźba terenu, jego budowa geologiczna z zachowaną serią złożową kruszywa naturalnego, stosunki wodne, szata roślinna, świat zwierzęcy, klimat lokalny, krajobraz naturalny, jak również stan funkcjonowania środowiska.

VI. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Do obszarów objętych znaczącym oddziaływaniem należy zaliczyć tereny, w których zostały przekroczone dopuszczalne normy środowiskowe pogarszające stan środowiska oraz warunki zdrowia i życia ich mieszkańców.

Zgodnie z §3 ust. 1 pkt 40 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć znacząco oddziaływujących na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 ze zm.) wydobywanie kopalin ze złoża metodą odkrywkową, w zakresie niewymienionym w §2 ust.1 pkt 27 lit. a:

a) bez względu na powierzchnię obszaru górniczego:

- tiret trzecie – w odległości nie większej niż 100 m od gruntów leśnych,

należy do przedsięwzięć potencjalnie znacząco oddziaływujących na środowisko, dla których może być przeprowadzone postępowanie w sprawie oddziaływania na środowisko, w tym sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Stan środowiska na terenach powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego przedstawiono w dalszej części prognozy.

VII. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU ZMIANY STUDIUM, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 ROKU O OCHRONIE PRZYRODY

Eksploatacja kopalin należy do kategorii działalności gospodarczej odznaczającej się dużą ingerencją w środowisko przyrodnicze. W wyniku eksploatacji na terenie górniczym zmianom ulegnie większość komponentów środowiska przyrodniczego.

Funkcjonowanie kopalni kruszywa naturalnego niesie za sobą potencjalne zagrożenia dla środowiska polegające na możliwości zanieczyszczenia wód gruntowych w wyniku wycieków paliwa i smarów pochodzących z maszyn oraz środków transportu, zanieczyszczenia gleb w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni pod wpływem pylenia podczas urobku, załadunku i transportu kopaliny. Nadmierna emisja pyłu i spalin może wpłynąć na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Z pracą koparki i ładowarki oraz środków transportu związany jest hałas powstający w obrębie kopalni i wzdłuż dróg dojazdowych. W trakcie eksploatacji może powstać niebezpieczeństwo osunięcia materiału skalnego ze skarp wyrobiska na skutek braku zachowania odpowiedniego kąta nachylenia, a także innych nieprzewidzianych okoliczności. Niedostateczne zabezpieczenie terenów kopalni stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt.

Na przedmiotowym terenie nie występują obszary prawnej ochrony przyrody w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku, tj. parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu i inne.

Tereny eksploatacji kruszywa w Wąsoszu położone są następujących odległościach od obszarów ochrony przyrody:

- około 3,0 km od rezerwatu przyrody „Ławski Las I”,
- około 3,5 km od rezerwatu przyrody „Ławski Las II”,
- około 10,5 km od specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Biebrzy PLH200008 (Białaszewo),
- około 10,5 km od obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Biebrzańska PLB200006 (Białaszewo).

Rezerwat przyrody „Ławski Las I” i „Ławski Las II” powstały w 1998 roku i zajmują odpowiednio powierzchnię 108,93 ha i 74,11 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentów olsu i łągi jesionowo-olszowego. W rezerwatach łąg jesionowo-olszowy (80% powierzchni). Inne typy lasów to: ols porzeczkowy i las grądowy z drzewostanem grabowym, z domieszką brzozy brodawkowatej. Rezerwaty są ostoją licznych ptaków.

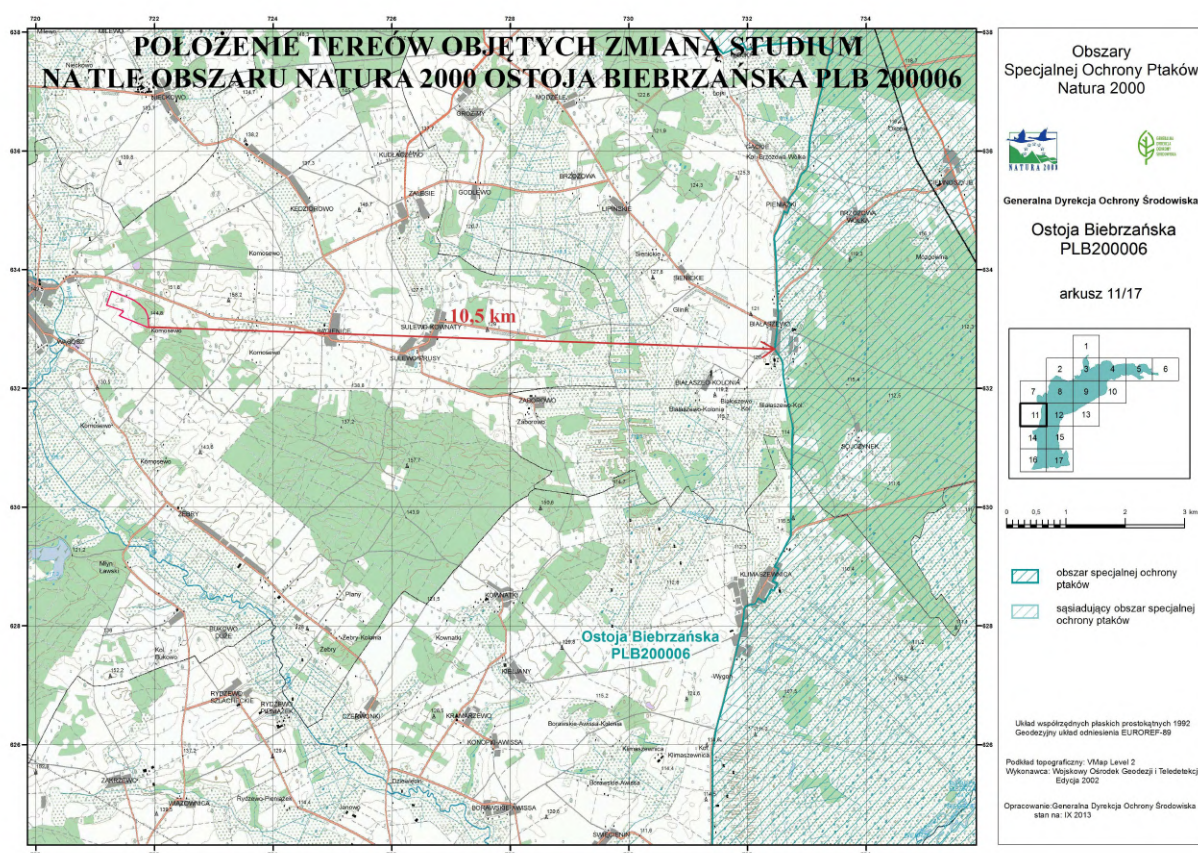
OSO Ostoja Biebrzańska PLB200006 i SOO Dolina Biebrzy PLH200008 położone są w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowią rozległe, zatorfione obniżenia terenowe, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi.

Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie Środkowej. Obejmują one obszar od ujścia Sidry po Narew.

W Dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny - górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną a Osowcem) oraz dolny (między Osowcem i ujściem Biebrzy do Narwi). Główną rzeką ostoi jest Biebrza. Większe jej dopływy to: Sidra, Netta z kanałem Augustowskim, Brzozówka, Ełk z Jegrznią i Wissa. Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym, z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. Lasy zajmują tu ok. ¼ powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej.

Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-

mszystymi, corocznie zalewane wodami rzecznyymi mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

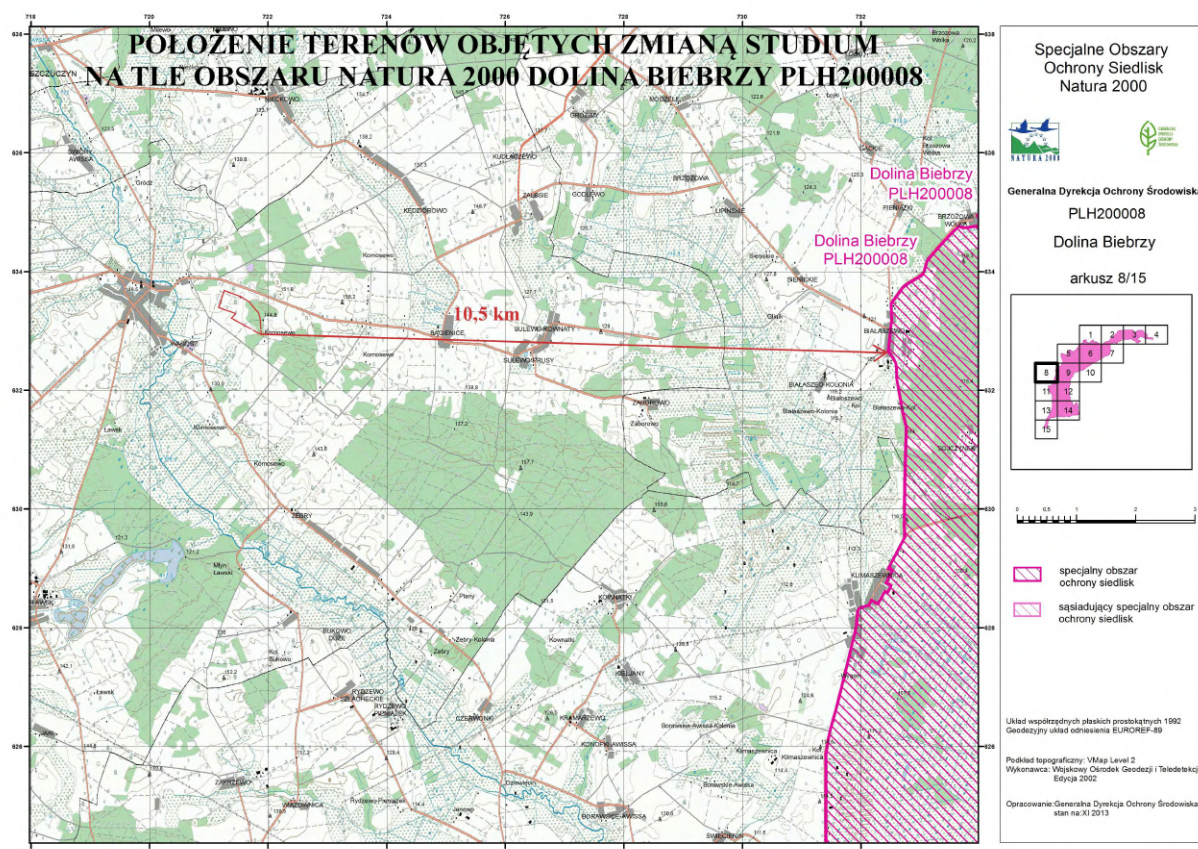
W Ostoje Biebrzańskiej stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największa liczebność w Polsce i jedna z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody).

Największymi zagrożeniami dla ostoi jest zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja siedlisk spowodowana emisją pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz wypalanie szuwarów.

Główne problemy ochrony środowiska dla funkcjonowania obszarów Natura 2000 to:

- postępujący zanik kośnego użytkowania łąk oraz wypasu związany z wyludnianiem się okolicy,
- ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej zastępującej siedliska otwarte w wyniku zaniechania użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych,
- eutrofizacja siedlisk pod wpływem emisji pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych,
- zanieczyszczenie wód,

- odwodnienie terenu w wyniku złych zabiegów melioracyjnych, powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co z kolei powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych,
- brak uregulowania gospodarki wodno-ściekowej w dolinie prowadzący do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych,
- wypalanie szuwarów powodujące rozległe i długotrwałe pożary, niszczące nie tylko roślinność, ale i złoża torfowe,
- w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego osuszanie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich, eksploatacja torfu,
- turystyka,
- kłusownictwo.

Pomiędzy tymi terenami nie występują jakiegokolwiek powiązania przyrodnicze (hydrograficzne, hydrogeologiczne, botaniczne, ekologiczne i inne).

Analiza poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich wzajemnych powiązań przestrzennych wskazuje, iż system przyrodniczy w tej części gminy oparty jest o zwarte kompleksy leśne otaczające od wchodu tereny planowanej kopalni oraz otwarte tereny użytków rolnych, zwłaszcza gruntów ornych.

System powiązań przyrodniczych zapewnia właściwe funkcjonowanie poszczególnych terenów, jak i całego obszaru. Jedną z najistotniejszych cech układu przyrodniczego jest ciągłość struktur przyrodniczych i przeciwdziałanie ich fragmentacji przestrzennej.

Przedmiotowe tereny położone są na skraju systemu głównych powiązań przyrodniczych w skali regionalnej, tj. Korytarza Ekologicznego Uzupełniającego Głównego: KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północny.

Korytarze ekologiczne to tereny leśne, zakrzaczone i podmokłe z naturalną roślinnością o przebiegu liniowym (pasowym), położone pomiędzy płatami obszarów siedliskowych. Korytarze zapewniają zwierzętom odpowiednie warunki do przemieszczania się, dają możliwość schronienia i dostęp do pokarmu. Są niezwykle ważne ze względu na fragmentację środowiska (podział siedliska na małe, odizolowane od siebie płaty) wskutek działalności człowieka i przekształcenia powierzchni ziemi.

Z uwagi na zagrozenia, jakie za sobą niesie powierzchniowa eksploatacja kruszywa naturalnego, a zwłaszcza głębokie wyrobiska powstające w wyniku poboru kopaliny oraz emisje zanieczyszczeń powietrza i hałasu, tereny te wymagać będą dodatkowych rozwiązań organizacyjno-technicznych.

Część terenów kopalni położonych w granicach korytarza ekologicznego należy bezwzględnie ogrodzić pełnym płotem wykonanym np. z siatki opartej o drewniane słupki, w celu uniemożliwienia wtargnięcia tam dziko występujących lub przemieszczających się zwierząt. W planie zagospodarowania złoża należy tak zorganizować przebieg prac wydobywczych, by odbywały się one poza okresem lęgowym zwierząt. Po zakończeniu eksploatacji warunkiem koniecznym będzie zrehabilitowanie terenów w kierunku leśnym w celu przywrócenie pierwotnych wartości użytkowych środowiska przyrodniczego. Pozwoli to na eliminację lub duże ograniczenia w oddziaływaniu kopalni na stan i funkcjonowanie korytarza ekologicznego.

VIII. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Przy sporządzaniu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Szczuczyn miały zastosowanie cele ochrony środowiska określone w aktach prawnych ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym.

Dyrektywa Rady Nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko – dyrektywę niniejszą stosuje się do oceny skutków środowiskowych tych przedsięwzięć publicznych i prywatnych, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko.

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wynikającego z dyrektywy Planu zagospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły – ochrona i monitorowanie stany czystości JCWP Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia oraz GZWP nr 217 Dolina rzeki Biebrza,

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Celem dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienia się do uwzględnienia aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego rozwoju poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko.

Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska gwarantuje prawa dostępu do informacji o środowisku, które znajduje się w posiadaniu organów władzy publicznej lub, które są przeznaczone dla tych organów oraz określenie podstawowych warunków i praktycznych ustaleń dotyczących tego prawa. Cel ten w odniesieniu do projektowanego dokumentu będzie spełniony poprzez procedurę oceny strategicznej oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu planistycznego – zmiany studium.

Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego – VI Program Działań na Rzecz Środowiska.

Program ten stanowi podstawę dla wymiaru ochrony środowiska europejskiej strategii stałego rozwoju i przyczynia się do włączenia problemów ochrony środowiska do wszystkich polityk wspólnoty, między innymi poprzez określenie priorytetów ochrony środowiska. W szczególności program ten ma na celu:

- podkreślenie znaczenia zmiany klimatu,
- ochronę, zachowanie, odbudowę i rozwijanie funkcjonowania systemów naturalnych, siedlisk przyrodniczych, dzikiej fauny i flory,

- przyczynianie się do wysokiego poziomu jakości życia i dobrobytu społecznego obywateli poprzez zapewnienie środowiska naturalnego, w którym poziom zanieczyszczenia nie powoduje szkodliwych skutków dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego oraz poprzez zachęcanie do stałego rozwoju urbanizacyjnego,
- lepszą wydajność zasobów oraz zarządzanie zasobami i odpadami mając na celu zapewnienie, że spożycie odnawialnych i nieodnawialnych zasobów nie przekroczy zdolności środowiska naturalnego.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organy administracji są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, dotyczące m.in.:

- stanu elementów środowiska oraz wzajemnego oddziaływania między tymi elementami,
- emisji i zanieczyszczeń oddziałujących lub mogących oddziaływać na środowisko,
- środków i działań, które mają faktycznie lub potencjalnie wpływ na poszczególne elementy środowiska lub ich ochronę oraz raportów w tym zakresie,
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi w zakresie oddziaływania na nie stanu środowiska i emisji.

Ogólne zasady gospodarowania odpadami zostały określone w Dyrektywie Ramowej 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów i analogicznie w ustawie z 14 grudnia 2012 r. o odpadach. (Dz. U. 2013, poz. 21 z późn. zm.).

Cele i zasady rekultywacji terenów poeksploatacyjnych reguluje ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 4 lutego 1995 roku (Dz. U. z 2015 r., poz. 909).

Zasady eksploatacji surowców mineralnych zostały określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2014, poz. 613) określająca zasady eksploatacji surowców mineralnych.

Cele związane z ochroną klimatu akustycznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112).

Ochronę powierzchni ziemi oraz ochronę walorów krajobrazowych reguluje wspomniana ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) oraz przepisy szczególne do ustawy.

IX. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU ORAZ NA ŚRODOWISKO

Przeznaczenie terenów pod powierzchnią eksploatacji kruszywa naturalnego skutkować będzie oddziaływaniami na poszczególne elementy środowiska, a zwłaszcza na: rzeźbę terenu, budowę geologiczną i zasoby naturalne, świat zwierząt, klimat akustyczny i warunki aerosanitarne, krajobraz.

1. Oddziaływanie na bioróżnorodność biologiczną

Realizacja przedsięwzięcia polegającego na wydobywaniu kopaliny ze złoża jest ingerencją w środowisko naturalne i powoduje negatywne oddziaływanie na większość elementów środowiska przyrodniczego, w tym na różnorodność biologiczną. Oddziaływanie to będzie jednak ograniczone do terenu występowania złoża, a ponadto będzie miało ramy czasowe ustalone terminem ważności decyzji koncesyjnej.

2. Oddziaływanie na rzeźbę terenu

Prowadzenie odkrywkowej eksploatacji złoża kruszywa spowoduje trwałe przekształcenie powierzchni terenu. Pierwotna rzeźba ulegnie całkowitemu przeobrażeniu w stosunku do pierwotnej, w miejsce istniejących wzgórz morenowych i pagórków kemowych powstaną wyrobiska o głębokości do ponad 30 m.

Po zakończeniu eksploatacji teren wyrobiska zostanie zrehabilitowany. Dno wyrobiska lub wyrobisk wypełni zbiornik wodny, a zbocza zostaną zniwelowane i obsiane trawą.

3. Oddziaływanie na budowę geologiczną i zasoby naturalne

W wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego w budowie geologicznej terenu powstanie luka stratygraficzna polegająca na likwidacji warstwy geologicznej o miąższości ponad 25 metrów, zawierającej części zasobowe kopaliny.

Lokalizacja przedsięwzięcia oraz zakres prowadzonych prac nie wskazują na możliwość wystąpienia ruchów masowych ziemi (osuwanie, obrywy itp.), pod warunkiem prawidłowej eksploatacji zgodnej z przepisami branżowymi i dostosowaniem do udokumentowanych lokalnych warunków gruntowo-wodnych. Zakłada się, że eksploatacja będzie prowadzona z zachowaniem odpowiedniego kąta nachylenia skarp wyrobiska w części suchej i zawodnionej oraz nasypów składowanego nadkładu i pozyskiwanego surowca.

4. Oddziaływanie na gleby

Na etapie przygotowania złoża do eksploatacji nastąpi zebranie nadkładu na całej powierzchni, co doprowadzi do całkowitej likwidacji istniejących ekosystemów ze zbiorowiskami roślinności, mikroflory i mikrofauny. Zebranie nadkładu z warstwą próchniczną spowoduje skutki znaczące i długotrwałe.

Nadkład będzie zdejmowany w miarę postępu prac i składowany na zwałowisku, celem wykorzystania przy rekultywacji terenu poeksploatacyjnego. Gromadzenie zwałowanej gleby powinno uwzględniać jej ochronę przed ulewnymi deszczami powodującymi rozmycie hałdy.

W ramach rekultywacji powierzchnia skarp oraz część terenów przewidziana do zalesienia zostanie pokryta zgromadzonym nadkładem w celu przywrócenia wartości użytkowych zdevastowanej pokrywie glebowej. Nadkład ten, wprawdzie nie najwyższej klasy, znacznie podniesie żyzność gleby i ułatwi rozwój roślinności w strefie brzegowej zbiornika wodnego.

5. Oddziaływanie na wody powierzchniowe

W wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego wokół wyrobisk powstanie lej depresyjny o zasięgu kilkunastu metrów, co przy położeniu kopalni w odległości około 870 m od najbliższego cieku wodnego

– Wissy, nie będzie miało wpływu na stosunki hydrograficzne obszaru, a tym samym nie przeszkodzą w osiągnięciu celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych (Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia).

Po zakończeniu eksploatacji w wyrobisku powstanie zbiornik wodny, który wzbogaci sieć hydrograficzną obszaru.

6. Oddziaływanie na wody podziemne

Eksploatacja złoża prowadzona będzie początkowo w warunkach suchych, a częściowo w warunkach zawodnienia złoża. Głębokość występowania warstwy wodonośnej uzależniona jest od konfiguracji terenów, stąd miąższość warstwy suchej będzie zróżnicowana.

Bezpośredni kontakt z wodami podziemnymi może spowodować potencjalne zagrożenie polegające na zanieczyszczeniu wód substancjami ropopochodnymi pochodzącymi w niekontrolowanych wycieków oleju i paliwa z koparki urabiającej kopalinę. Należy wówczas podjąć niezbędne działania ratunkowe pozwalające zapobiec wyciekom olejów i paliwa oraz zneutralizować powstałe skażenie wód.

Należy podkreślić, że w dolinie Wissy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 Dolina rzeki Biebrza, w obrębie którego obowiązują podwyższone reżimy gospodarowania.

Projektowana eksploatacja kopaliny prowadzona zgodnie z projektem zagospodarowania złoża powinna w pełni zapewnić ochronę wód podziemnych przy zachowaniu wymogów i przepisów ochrony środowiska, przepisów p.poż. oraz zgodnie z instrukcjami techniczno-ruchowymi, które znajdują się na wyposażeniu każdego urządzenia mechanicznego.

7. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne

Na terenie kopalni kruszywa w wyniku pracy koparek oraz ruchu środków transportu wystąpi zjawisko nadmiernej emisji spalin oraz wywiewania pyłów i lżejszych frakcji piasków. Powstałe zanieczyszczenia będą miały zasięg lokalny ograniczony praktycznie do strefy wyznaczonej granicami terenu górniczego oraz wąskich pasów wzdłuż dróg transportu kruszywa.

Eksploatacja złoża kruszywa naturalnego nie powinna wywołać zmian w środowisku na poziomie wyższym od obowiązujących standardów jakości powietrza. Sprzyjać temu będzie położenie złoża w terenie usytuowanym poza zwartą zabudową wiejską, konfiguracja terenu, urabianie złoża poniżej poziomu terenu oraz częściowo w warunkach zawodnienia, dzięki czemu uwilgotnione masy kopaliny ograniczą emisję pylenia w trakcie wydobywania i transportu.

Czynnikiem ograniczającym oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na środowisko będzie niewątpliwie obecność zachowanych w ich sąsiedztwie kompleksów leśnych działających osłonowo przed rozprzestrzenianiem się pyłów i gazów.

8. Oddziaływanie na klimat akustyczny

Wydobywanie kruszywa naturalnego wpływa również na zmianę klimatu akustycznego wokół terenu kopalni, jednakże nie wywołuje w nim zmian prawnie uznawanych za niekorzystne, powyżej dopuszczalnych poziomów hałasu. Do liczących się technologicznych źródeł hałasu na terenie zwirowni należą czynności pozyskiwania kopaliny, proces uszlachetniania oraz ich wywóz urobku do odbiorców transportem zewnętrznym. Źródłem hałasu będzie zatem praca sprzętu wydobywczego, kruszarek i sortowni oraz praca samochodów ciężarowych służących do wywozu surowca mineralnego. Zakłada się,

że oddziaływanie eksploatowanej żwirowni nie będzie wykraczać poza granice terenu, do którego użytkownik złoża posiada tytuł prawny.

Emitowany hałas sprzętu wydobywczego tłumiony będzie przez skarpy wyrobiska. Celem utrzymania stanu klimatu akustycznego w środowisku na poziomie nieprzekraczającym standardów emisji hałasu, należy zastosować dostępne na polskim rynku maszyny i urządzenia technologiczne charakteryzujące się niskimi mocami akustycznymi.

Na podstawie dostępnej literatury, w tym raportów o oddziaływaniu na środowisko, przy normalnej pracy zakładu górniczego tereny pozyskania kruszywa znajdują się w zasięgu oddziaływania hałasu o wartości równoważnej powyżej 60 dBA, natomiast wielkość poziomy hałasu do 55 dBA może obejmować tereny odległe o 30 - 80 m od granicy terenu górniczego. Są to wyłącznie tereny rolne, tereny leśne i użytki kopalne, które nie podlegają ochronie przed hałasem regulowanej przepisami prawnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (- ekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 112)). Uzyskane poziomy hałasu wykazują, iż hałas w czasie eksploatacji złoża nie spowoduje naruszenia wartości normowych i nie wpłynie na ponadnormatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na tereny chronione akustycznie – teren zabudowy zagrodowej położony na południe od planowanego przedsięwzięcia.

9. Oddziaływanie na klimat

W obrębie terenu górniczego w okresie przygotowawczym i eksploatacji oddziaływanie w zakresie wpływu na klimat lokalny związane będzie głównie z pracą maszyn urabiających kopalinę oraz z ruchem samochodów ciężarowych transportujących urobek z kopalni, które generować będą zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (spaliny, pył zawieszony). Dodatkowo źródłem niezorganizowanej emisji pyłu zawieszonego będą zwałowiska nadkładu i hałdy wydobytego surowca.

Wraz ze zmianami rzeźby terenu nastąpią także zmiany warunków termiczno-wilgotnościowych, wietrznych, długości zalegania pokrywy śnieżnej, warunków solarnych. Pozbawienie części terenu zadrzewień spowoduje większe przewietrzanie i wzrost siły wiatru.

Po zakończeniu eksploatacji nastąpi ponowna modyfikacja klimatu lokalnego polegająca na zmianach termiki, stosunków wilgotnościowych i wietrznych pod wpływem nowopowstałego zbiornika wodnego i wprowadzenia zieleni urządzonej. W efekcie parowania z powierzchni zbiornika wodnego oraz w bezpośrednim jego sąsiedztwie mogą nastąpić zmiany w mikroklimacie polegające na zwiększeniu wilgotności powietrza w dolnej partii atmosfery.

Po zakończeniu eksploatacji i likwidacji źródeł emisji pyłów i spalin nastąpi znacząca poprawa czystości powietrza atmosferycznego.

10. Oddziaływanie na szatę roślinną, zwierzęta i siedliska przyrodnicze

Planowane przedsięwzięcie spowoduje konieczność usunięcia warstwy glebowej, a wraz z nią integralnie związanej flory i fauny. W związku z tym na obszarze przewidzianym do eksploatacji złoża świat roślinny i zwierząt zostanie całkowicie zniszczony. Dodatkowo hałas komunikacyjny i emisja spalin pochodzących z koparki i środków transportu poruszających się po drogach może spowodować zmniejszenie aktywności życiowej zbiorowisk roślinnych występujących wzdłuż dróg i ograniczenia migracji drobnej fauny.

Wraz ze zniszczeniem ekosystemów pól czasowej likwidacji ulegną populacje mikroorganizmów i owadów, w mniejszym stopniu ptaków i drobnych ssaków zamieszkujących przedmiotowe tereny.

Dlatego też eksploatację kruszywa naturalnego oraz transport urobku należy prowadzić zgodnie z projektem zagospodarowania złoża uwzględniającym rozwiązania mające na celu minimalizację oddziaływań na świat roślin i zwierząt.

Dla ograniczenia pylenia i zanieczyszczania terenów przyległych do dróg, transport kruszywa powinien odbywać się oplandekowanymi pojazdami, wyłącznie po wyznaczonych trasach.

W ramach prac rekultywacyjnych na części terenów poeksploatacyjnych przewiduje się zbiornik wodny oraz zieleń urządzoną. Wraz z pojawieniem się zbiornika wodnego środowisko wzbogacone zostanie w ekosystem wodny z charakterystyczną dla niego roślinnością brzegową i nawodną oraz populacją ryb, skorupiaków, płazów itp.

Do rekultywacji należy wykorzystać zgromadzony na hałdach, a następnie równomierne rozplantowany na całej powierzchni nadkład, który podniesie żyzność środowiska glebowego i ułatwi zasiedlanie oraz rozwój roślinności. Przywrócenie wartości użytkowych zmienionym siedliskom w ramach prowadzonych prac rekultywacyjnych pozwoli na częściową odbudowę pierwotnych siedlisk oraz pojawienie się nowych gatunków zwierząt, zwłaszcza związanych ze środowiskiem wodnym. Zaleca się, aby rekultywacja odbywała się poprzez nasadzenia roślinności dostosowanej do siedlisk przyrodniczych z przewagą gatunków rodzimych. Rekultywację należy wykonywać na bieżąco, jeszcze podczas normalnej planowej eksploatacji kruszywa.

11. Oddziaływanie na krajobraz naturalny

Obecnie przedmiotowe tereny reprezentują typ staroglacjalnego krajobrazu morenowego pagórkowatego użytkowanego rolniczo oraz częściowo zalesionego. Przeznaczenie terenu pod eksploatację kruszywa naturalnego spowoduje znaczące zmiany krajobrazu naturalnego. Zmiany dotyczyć będą przede wszystkim rzeźby terenu, pokrywy glebowej i szaty roślinnej.

W wyniku planowanej eksploatacji powstanie wyrobisko o stromych skarpach, głębokości do około 36 m i powierzchni około 15 ha częściowo wypełnione wodą. Nowopowstały zbiornik wodny po rekultywacji terenów poeksploatacyjnych w odpowiednim zagospodarowaniu wzbogaci niewątpliwie walory krajobrazowe obszaru.

12. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

W granicach zmiany studium nie występują zabytki objęte rejestrem wojewódzkiego konserwatora zabytków, ani obiekty ujęte w gminnej ewidencji dóbr kultury.

Zgodnie z przepisami szczególnymi w tym zakresie odkryte w trakcie prac ziemnych przedmioty zabytkowe podlegają ochronie prawnej.

Realizacja projektowanej inwestycji związana jest z pracą sprzętu górniczego i transportem urobku, co może mieć wpływ na stan techniczny dróg dojazdowych oraz zagrożenia ich częściowego zniszczenia.

13. Oddziaływanie na ludzi

Oddziaływanie kopalni kruszywa na ludzi dotyczyć będzie przede wszystkim pracowników zatrudnionych przy wydobywaniu. Pośrednie oddziaływanie na ludność zamieszkałą w sąsiednich wsiach odbywać się będzie w wyniku transportu urobku wzdłuż dróg dojazdowych.

Prowadzona eksploatacja oraz transport urobku wymaga odpowiednich rozwiązań organizacyjno-technicznych (dojazd do kopalni, czas pracy, sprawność sprzętu górniczego, zabezpieczenia przed hałasem i pyleniem).

Na etapie eksploatacji niekorzystne oddziaływanie na ludzi będzie związane przede wszystkim z pogorszeniem klimatu akustycznego oraz jakości powietrza atmosferycznego. W wyniku prowadzenia prac eksploatacyjnych wystąpi pogorszenie warunków akustycznych oraz zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego pod wpływem pracy sprzętu i maszyn górniczych oraz środków transportu. Oddziaływania te będą trwały do chwili zakończenia eksploatacji kruszywa.

Największe natężenie hałasu i emisji zanieczyszczeń, szczególnie pyłowych, nastąpi w obrębie terenu kopalni, a tym samym najsilniej odczują to pracujący tam ludzie.

Celem zachowania bezpieczeństwa pracy, a tym samym życia i zdrowia ludzi, przy urobku kopaliny powinien być sprawny technicznie sprzęt, stale prowadzony nadzór górniczy oraz bezwzględnie przestrzegane przepisy bhp. Niezmiernie istotne będzie zachowanie odpowiednio nachylonych skarp wyrobiska, kiedy to łatwo może dojść do powstania osuwisk i obrywów mas skalnych.

Złoże będzie eksploatowane z zachowaniem pasów ochronnych od terenów sąsiednich. Dzięki temu nie dojdzie do kolizji z interesami osób trzecich.

Na etapie likwidacji kopalni i prowadzonych prac przy rekultywacji terenu poeksploatacyjnego nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na ludzi. Prace rekultywacyjne będą prowadzone w celu maksymalnego przywrócenia wartości użytkowych środowiska – zbiornik wodny, co niewątpliwie poprawi walory przyrodniczo–krajobrazowe oraz korzystnie wpłynie na zdrowie i samopoczucie ludzi.

14. Oddziaływanie na obszar Natura 2000

Analiza dostępnych opracowań, na które złożyły się między innymi dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego „Wąsosz 8” oraz opracowanie ekofizjograficzne w aspekcie oddziaływań na obszary Natura 2000 pozwoliły na następujące wnioski:

- 1) Odległość przedmiotowych terenów do najbliższych położonych obszarów Natura 2000 wynosi około 10,5 km,
- 2) Na przedmiotowych terenach nie występują wody powierzchniowe – brak powiązań hydrograficznych z obszarami Natura 2000.
- 3) Spływ wód podziemnych następuje na zachód ku dolinie Wissy, która drenuje obszar, co wyklucza powiązania hydrogeologiczne.
- 4) funkcjonowanie kopalni kruszywa nie pogorszy klimatu akustycznego w granicach obszarów Natura 2000. Na podstawie dostępnej literatury, w tym raportów o oddziaływaniu na środowisko, przy normalnej pracy zakładu górniczego tereny pozyskania kruszywa znajdują się w zasięgu oddziaływania hałasu o wartości równoważnej powyżej 60 dBA, natomiast wielkość poziomu hałasu do 55 dBA może obejmować tereny odległe o 30 - 80 m od granic terenu górniczego. Uzyskane poziomy hałasu wykazują, iż hałas w czasie eksploatacji złoża nie spowoduje naruszenia wartości normowych i nie wpłynie na ponadnormatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na tereny chronione akustycznie – tereny zabudowy zagrodowej (zabudowa kolonijna), a tym bardziej na obszary Natura 2000 usytuowane w znacznie większej odległości.
- 5) Głównym kierunkiem transportu kopaliny pozostanie jak dotychczas zakładowa droga dojazdowa do drogi powiatowej Wąsosz – Szczuczyn, omijająca zwar4tą zabudowę wsi Wąsosz (kierunek północno-zachodni, obszary Natura znajdują się w kierunku wschodnim).

- 6) Woda do celów bytowych będzie pobierana z istniejącego wodociągu bazującego na ujęciu w Wąsoszu które posiada dostateczną wydajność na pokrycie planowanego zapotrzebowania lub z ujęcia własnego, woda do celów technologicznych pobierana będzie głównie z powstałego w czasie eksploatacji zbiornika wodnego w obiegu zamkniętym. Jest to sprawdzona metoda, która jak dotychczas nie spowodowała żadnych sytuacji awaryjnych. Będą to ilości, które nie będą miały istotnego wpływu na stosunki hydrologiczne w obszarze oddziaływania, a tym bardziej obszarach Natura 2000.
- 7) Na terenach eksploatacji kruszywa naturalnego powstawać będą niewielkie ilości ścieków sanitarnych gromadzone w szczelnych zbiornikach i po napełnieniu wywożone do oczyszczalni w Wąsoszu.
- 8) Na przedmiotowych terenach nie będą lokalizowane zakłady stwarzające zagrożenia wystąpienia poważnych awarii, zarówno w granicach opracowania, jak i w najbliższym sąsiedztwie, w tym na obszarach Natura 2000.

Należy zatem stwierdzić, że tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego nie będą miały bezpośredniego lub pośredniego wpływu na stan obszarów Natura 2000 w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt występujących na obszarach oraz na ich integralność.

15. Wzajemne oddziaływanie

Poszczególne elementy środowiska, takie jak: ludzie, rzeźba terenu, budowa geologiczna, wody powierzchniowe i podziemne, pokrywa glebowa, szata roślinna, klimat lokalny, krajobraz naturalny, zasoby i dobra materialne są ze sobą powiązane i tworzą integralną całość.

Dlatego też negatywny wpływ na jeden z czynników może przejawiać się pogorszeniem stanu całego ekosystemu. Wzajemne wzmacnianie występujących oddziaływań w danym środowisku powoduje, że łączny efekt jest większy od sumy efektów ich działania oddzielnego.

Z punktu widzenia zdrowia ludzi najważniejsze są oddziaływania na powietrze atmosferyczne i klimat akustyczny. Stan zachowania naturalnych biocenoz ma w tym aspekcie charakter pośredni, związany z walorami estetycznymi otaczającego terenu.

Biorąc pod uwagę charakter przewidywanych oddziaływań na środowisko w obrębie terenu powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego oraz terenach przyległych wyróżniono następujące ich rodzaje:

- oddziaływania bezpośrednie, stałe, skumulowane, negatywne – zmiana ukształtowania terenu (wzrost wyrobiska poeksploatacyjnego), zmiana budowy geologicznej (likwidacja serii złożowej), wyłączenie gruntów rolnych z użytkowania rolniczego i likwidacja pokrywy glebowej, likwidacja szaty roślinnej, w tym leśnej i drobnej fauny,
- oddziaływania bezpośrednie, krótkoterminowe, negatywne – hałas i zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (pył, spaliny) w obrębie kopalni i wzdłuż dróg dojazdowych (oddziaływanie na ludzi),
- oddziaływania bezpośrednie, wtórne, negatywne – zanieczyszczenie pokrywy glebowej wokół kopalni i wzdłuż dróg dojazdowych,
- oddziaływania wtórne, długoterminowe, pozytywne – wykształcenie nowego ekosystemu wodnego,

- oddziaływania wtórne, długoterminowe, skumulowane, stałe, pozytywne – zmiana agrocenoz polnych na ekosystem wodny (zmiana świata roślin i zwierząt, zmiana warunków klimatu lokalnego, zmiana krajobrazu).

Rodzaje oddziaływań na poszczególne elementy środowiska i obszar Natura 2000

L.p.	Elementy środowiska	Tereny eksploatacji
1.	Ludzie	hałas, zapylenie w fazie eksploatacji – pracownicy kopalni
2.	Powietrze	spaliny, zapylenie w fazie eksploatacji
3.	Wody	eksploatacja częściowo w warunkach zawodnienia złoża, powiększenie zbiornika wodnego
4.	Powierzchnia ziemi	powstanie wyrobisk w fazie eksploatacji, hałdy, zwałowiska
5.	Gleba	zerwanie pokrywy glebowej w obrębie obszaru górniczego w fazie eksploatacji, przywrócenie na części terenów pokrywy glebowej w fazie rekultywacji
6.	Roślinność	likwidacja zbiorowisk roślinności polnej i wylesienie terenów w fazie eksploatacji, pojawienie się zbiorników wodnych oraz roślinności przywodnej i nawodnej oraz terenów zielni niskiej
7.	Świat zwierząt	likwidacja mikrofauny w fazie eksploatacji, pojawienie się nowych gatunków, w tym awifauny w fazie rekultywacji
8.	Klimat	w fazie eksploatacji zmiany warunków termicznych, wilgotnościowych, wietrznych, solarnych, w fazie rekultywacji poprawa warunków aerosanitarnych
9.	Krajobraz	pogorszenie walorów krajobrazowych w fazie eksploatacji oraz ich poprawa i wzbogacenie o zbiorniki wodne w fazie rekultywacji
10.	Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	brak oddziaływania
11.	Obszary Natura 2000	brak oddziaływania

X. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU ZMIANY STUDIUM, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Warunkiem skutecznej ochrony środowiska przyrodniczego i ograniczenie wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko będzie prowadzenie eksploatacji kruszywa naturalnego zgodnie z planem zagospodarowania złoża.

Ochronę sąsiadujących z kopalnią gruntów rolnych pozostających w dotychczasowym użytkowaniu zapewni się poprzez zachowanie wymaganych szerokości pasów ochronnych, zgodnie z normami obowiązującymi w górnictwie odkrywkowym. Pozwoli to na ograniczenie oddziaływania kopalni kruszywa na tereny sąsiednie.

Ochronę klimatu akustycznego zapewni się poprzez przestrzeganie dopuszczalnych norm hałasu i wibracji, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi. Jest to o tyle istotne, że w niedalekim sąsiedztwie (około 140 m) występuje kolonijnie położona zabudowa zagrodowa.

Celem wyeliminowania uciążliwości niezbędnym warunkiem będzie właściwa organizacja pracy. W tym celu pracę koparki należy ograniczyć do pory dziennej, w sprawności utrzymywać sprzęt górniczy, zapewnić niekolizyjny dojazd do kopalni itp.

W celu ochrony powierzchni ziemi i wód podziemnych należy wprowadzić zakaz gromadzenia i składowania w wyrobisku odpadów innych niż poeksploatacyjne, do których należy nadkład i nieprzydatny surowiec mineralny, służące do rekultywacji terenów pokopalnianych.

W wyrobisku należy zakazać składowania odpadów komunalnych, osadów ściekowych, odpadów przemysłowych i innych.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest zapobieganie niekontrolowanemu wyciekowi substancji ropopochodnych z koparki i środków transportu urobku. W związku z powyższym koparka powinna być wysokosprawna i podlegać stałej kontroli. Wszelkie wycieki smarów, olejów i benzyn muszą być likwidowane w zarodku, a zanieczyszczone środowisko wodne poddane natychmiastowemu oczyszczeniu.

Odpady komunalne należy segregować i składować w miejscach do tego przeznaczonych i ich zagospodarować zgodnie z zasadami gospodarki odpadami w gminie.

Pracownicy zatrudnieni przy eksploatacji kopaliny będą korzystali z przenośnych urządzeń sanitarnych zlokalizowanych na terenie kopalni.

Ochronę powietrza atmosferycznego przed ponadnormatywnym zanieczyszczeniem przewiduje się poprzez ograniczenie pylenia w trakcie załadunku kopaliny na samochody oraz w trakcie jej transportu z zastosowaniem zamkniętych przestrzeni ładunkowych.

Projektowanie i prowadzenie robót udostępniających i eksploatacyjnych zostanie dostosowane do warunków geologicznych i wyposażenia technicznego tak, aby zachowane były odpowiednie parametry, w tym zachowanie skarp eksploatacyjnych, szerokość półek roboczych, kąt nachylenia skarp wyrobiska i zwalów nadkładu, zapewniające bezpieczeństwo geotechniczne, bezpieczeństwo pracowników oraz ruchu kopalni.

W przypadku natrafienia na przedmioty niewiadomego pochodzenia przedsiębiorca zobowiązany jest wstrzymać roboty i zawiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub Burmistrza Miasta.

Tereny kopalni będą w widoczny sposób oznaczone poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej ostrzegającej przed niebezpieczeństwem wypadku obwałowany nakładem, a w obrębie korytarza migracyjnego ogrodzony pełnym płotem uniemożliwiającym wtargnięciu zwierząt na teren kopalni.

Transport urobku powinien uwzględniać wymogi ochrony środowiska w zakresie stanu sanitarnego atmosfery (zapylenie) oraz zakłóceń akustycznych (hałas).

Po wygaśnięciu koncesji lub wyczerpania zasobów złóż przedsiębiorca powinien rozliczyć zasoby oraz przeprowadzić rekultywację terenów zmienionych w związku z prowadzoną eksploatacją, a także naprawić wszystkie szkody spowodowane eksploatacją zgodnie z zasadami ochrony środowiska i obowiązującymi przepisami.

Po zakończeniu eksploatacji przedsiębiorca powinien niezwłocznie przystąpić do prac rekultywacyjnych polegających na uformowaniu zbiornika wodnego wraz z towarzyszącą zielenią.

Do działań kompensujących straty poniesione w środowisku w wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego zaliczyć należy między innymi:

- niwelowanie rzeźby terenu poprzez łagodzenie skarp i wyrównywanie dna wyrobiska poeksploatacyjnego,
- zagospodarowanie zdegradowanej wokół kopalni pokrywy glebowej,
- zagospodarowanie powstałego zbiornika wodnego,
- wprowadzenie zadrzewień wokół zbiornika wodnego,
- zalesianie części terenów poeksploatacyjnych.

XI. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE ZMIANY STUDIUM WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie nie przewidziano rozwiązań alternatywnych z uwagi na brak możliwości wariantowania tego rodzaju przedsięwzięcia. Lokalizacja terenów powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych determinowana jest występowaniem udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego na ściśle określonym obszarze.

W trakcie sporządzania projektu zmiany studium nie napotkano na trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

XII. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub jego zmiana, wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach przeprowadzanej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko projektowanego dokumentu, w tym przypadku zmiany studium, poprzedzoną uzgodnieniem zakresu i stopnia szczegółowości prognozy z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Białymstoku i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Grajewie.

Zmiana studium gminy Wąsosz ma charakter cząstkowy i dotyczy rozszerzenia terenów eksploatacji kruszywa naturalnego w obrębie gruntów wsi Wąsosz.

Zmiana polega na uzupełnieniu studium o wyżej wymienione udokumentowane złożo kruszywa naturalnego zarówno w tekście, jak i na rysunku studium.

Udokumentowane złożo kruszywa naturalnego zlokalizowane na południe od drogi powiatowej Wąsosz – Bagienice, i na wschód od zwartej zabudowy wsi Wąsosz..

Tereny planowanej kopalni złoża obejmują pagórki morenowe zbudowane z piasków i piasków ze żwirem. Wydobywany surowiec znajdzie zastosowanie w drogownictwie przy budowie nasypów drogowych i budowy dróg żwirowych, częściowo w budownictwie do zapraw murarskich.

Wydobywanie kopalin należy do kategorii działalności gospodarczej odznaczającej się dużym wpływem w środowisko. Szczególnie dużym zagrożeniom podlega grunt i wody gruntowe z uwagi na możliwość niekontrolowanych wycieków paliwa i smarów pochodzących z koparek lub samochodów. Nadmierna emisja pyłu i spalin wpływać będzie również na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. W trakcie eksploatacji może powstać niebezpieczeństwo osunięcia mas ziemnych ze skarp wyrobiska na skutek braku zachowania odpowiedniego kąta ich nachylenia, a także innych nieprzewidzianych okoliczności, np. ulewy. Niedostateczne zabezpieczenie terenu kopalni stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt, które mogą wtargnąć do wyrobiska.

Warunkiem skutecznej ochrony środowiska przyrodniczego i ograniczenie wpływu kopalni na środowisko będzie prowadzenie wydobywania piasków i żwirów zgodnie z planem zagospodarowania złoża.

Warunkiem koniecznym będzie ochrona istniejących gruntów rolnych i leśnych otaczających planowaną kopalnię poprzez zachowanie wymaganych szerokości pasów ochronnych i nachylenia skarp, przed nadmiernym hałasem, zakaz składowania w wyrobisku śmieci, zapobieganie wyciekom substancji ropopochodnych z koparki i samochodu wywożącego wydobyty surowiec.

Część oddziaływań na środowisko będzie miała charakter stały, jak np. zmiana ukształtowania terenu, a część charakter chwilowy lub średniookresowy, jak np. hałas, zanieczyszczenie powietrza, które ustąpią po zakończonym wydobyciu kopaliny.

Po wygaśnięciu pozwolenia na wydobywanie kopaliny lub wyczerpania zasobów złoża przedsiębiorca jest zobowiązany przeprowadzić rekultywację terenu, a także naprawić wszystkie szkody spowodowane eksploatacją. Rekultywacja terenu polegać będzie na zagospodarowaniu powstałego wskutek eksploatacji zbiornika wodnego.

Teren eksploatacji kruszywa położony jest poza granicami obszarów ochrony przyrody, takimi jak: parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary Natura 2000 i inne. Najbliższa forma ochrony – dwa rezerваты przyrody zlokalizowane są w odległości około 2,5 - 3,5 km. Najbliżej położone obszary Natura 2000 leżą w odległości około 10,5 km. Znaczna odległość oraz brak powiązań przyrodniczych wykluczają oddziaływanie eksploatacji na stan i funkcjonowanie obszarów Natura 2000.

Do rozwiązań zawartych w projekcie zmiany studium nie przewidziano innych rozwiązań z uwagi na brak możliwości wariantowania przedsięwzięć związanych z występowaniem udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego na ściśle określonym obszarze.

Planowana kopalnia z uwagi na miejscowy zasięg nie będzie oddziaływać na środowisko poza granicami państwa.

XIII. WNIOSKI KOŃCOWE

Przeprowadzona analiza wpływu projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz dotycząca rozszerzenia terenu powierzchniowej

eksploatacji kruszywa naturalnego na gruntach wsi Wąsosz na środowisko po uwzględnieniu uwarunkowań ekofizjograficznych i przepisów prawa pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Wyznaczone w zmianie studium tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego położone są poza granicami form ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody i nie będą miały bezpośredniego lub pośredniego wpływu na stan obszarów Natura 2000 w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt występujących na obszarach oraz na ich integralność.
2. Część terenów kopalni położonych w granicach Korytarza Ekologicznego Uzupełniającego KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północny należy bezwzględnie ogrodzić pełnym płotem wykonanym np. z siatki opartej o drewniane słupki, w celu uniemożliwienia wtargnięcia tam dziko występujących lub przemieszczających się zwierząt. W planie zagospodarowania złoża należy tak zorganizować przebieg prac wydobywczych, by odbywały się one poza okresem lęgowym zwierząt. Po zakończeniu eksploatacji warunkiem koniecznym będzie zrehabilitowanie terenów w kierunku leśnym w celu przywrócenie pierwotnych wartości użytkowych środowiska przyrodniczego. Pozwoli to na eliminację lub duże ograniczenia w oddziaływaniu kopalni na stan i funkcjonowanie korytarza ekologicznego.
3. Z uwagi na położenie złoża kruszywa naturalnego w odległości nie większej niż 100 m od gruntów leśnych wydobycie z nich kopaliny należy do kategorii przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, a w związku z tym istnieje obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia.
4. Przeznaczenie terenów pod eksploatację kruszywa naturalnego nie będzie stwarzać zagrożeń dla środowiska pod warunkiem ścisłego respektowania zasad eksploatacji złóż i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz oraz niniejszej prognozy.

mgr Andrzej Lewandowski

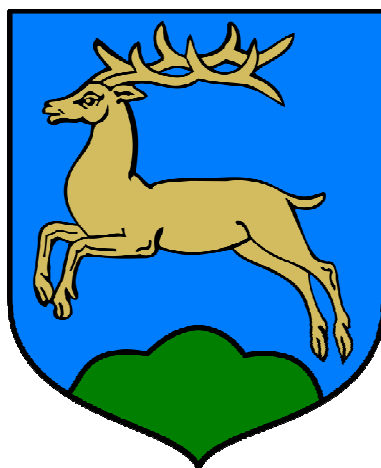
*biegły z listy Wojewody Podlaskiego w zakresie
ochrony przyrody upr nr 023
sporządzania ocen oddziaływania
na środowisko upr. nr 033*

WÓJT GMINY

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĄSOSZ**

**TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KRUSZYWA
NATURALNEGO POŁOŻONE NA GRUNTACH
WSI WĄSOSZ**

OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE

WĄSOSZ 2015

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	4
1. Podstawa formalno - prawna	4
2. Zakres merytoryczny opracowania	4
3. Materiały źródłowe	5
II. Rozpoznanie i charakterystyka środowiska przyrodniczego	6
1. Położenie administracyjne, geograficzne i topograficzne	6
2. Rzeźba terenu	7
3. Budowa geologiczna i warunki eksploatacyjne złoże	7
4. Warunki eksploatacji złoże	8
5. Wody powierzchniowe	9
6. Wody podziemne	10
7. Gleby	10
8. Szata roślinna	11
9. Świat zwierząt	12
10. Klimat	13
11. Krajobraz naturalny	13
III. Jakość i zagrożenia środowiska przyrodniczego	14
1. Zanieczyszczenie wód	14
2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	14
3. Degradacja powierzchni ziemi i gleb	14
4. Klimat akustyczny	15
5. Promieniowanie elektromagnetyczne	15
6. Zagrożenia powodziowe	16
IV. Ochrona przyrody i wartości kulturowych	16
1. Ochrona przyrody	16
2. Ochrona wartości kulturowych	17
V. Powiązania przyrodnicze – korytarze ekologiczne	18
VI. Stan funkcjonowania środowiska przyrodniczego	18
1. Stan zagospodarowania	18
2. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	19
3. Odporność i zdolność środowiska do regeneracji	19

4. Ocena zgodności użytkowania terenu z uwarunkowaniami przyrodniczymi	20
5. Ocena zmian zachodzących w środowisku i potencjalnych zagrożeń	20
6. Wstępna prognoza zmian zachodzących w środowisku	21
VII. Ocena przydatności środowiska na potrzeby realizacji przedsięwzięcia	21
VIII. Wnioski do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz	22
IX. Załączniki graficzne	24
1. Widok na tereny udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego we wsi Wąsosz	
2. Położenie terenów eksploatacji kruszywa naturalnego we wsi Wąsosz	
3. Położenie złoża kruszywa naturalnego „Wąsosz 8” w skali 1:25000	
4. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle przebiegu korytarza ekologicznego	
5. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle obszaru Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006	
6. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008	

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa formalno – prawna

Podstawę formalno-prawną opracowania ekofizjograficznego sporządzonego na potrzeby zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz stanowią:

- art. 71 i 72 ust. 4 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. Nr 155 z 2002 r.),
- Uchwała Nr IV/29/2015 Rady Gminy Wąsosz z dnia 3 czerwca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz.

2. Zakres merytoryczny opracowania

Zgodnie z art. 72 ustawy Prawo ochrony środowiska przez opracowanie ekofizjograficzne rozumie się dokumentację sporządzaną na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa, charakteryzującą poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym studium lub planem i ich wzajemne powiązania.

Opracowanie ekofizjograficzne sporządza się przed podjęciem albo w trakcie prac na projektem planu miejscowego lub województwa, bądź studium.

Zakres merytoryczny opracowania ekofizjograficznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. Nr 155 z 2002 r.).

Rozróżnia się następujące rodzaje opracowań ekofizjograficznych:

- opracowania podstawowe sporządzane na potrzeby projektów studiów, planów miejscowych i planów województw,
- opracowania problemowe wykonywane w przypadku konieczności bardziej szczegółowego rozpoznania cech wybranych elementów przyrodniczych lub określenia wielkości i zasięgów konkretnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi.

Z uwagi na szczególnie rodzaj przedsięwzięcia – powierzchniową eksploatację kruszywa naturalnego, a także specyficzny rodzaj oddziaływań na środowisko i ludzi, niniejsze opracowanie ekofizjograficzne ma charakter problemowy.

Szczegółowy zakres opracowania problemowego dostosowuje się do rodzaju i przedmiotu sporządzanej zmiany studium oraz stanu i specyfiki środowiska analizowanego obszaru.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania zakres tematyczny niniejszego opracowania obejmuje:

- rozpoznanie i charakterystykę środowiska przyrodniczego,
- jakość i zagrożenia środowiska przyrodniczego z identyfikacją źródeł zagrożeń,
- walory krajobrazowe i prawną ochronę przyrody,

- powiązania systemu przyrodniczego z jego szerszym otoczeniem,
- diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska,
- ocenę przydatności środowiska,
- wnioski do zmiany studium.

Zasięg przestrzenny opracowania wykracza poza wyznaczony w projekcie zmiany studium teren powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego, obejmując również najbliższe jego sąsiedztwo.

Część kartograficzna składa się z kilku mapek przedstawiających wybrane zagadnienia warunkujące realizację planowanego przedsięwzięcia.

Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone zostało w formie papierowej oraz w wersji elektronicznej (word, jpg).

3. Materiały źródłowe

Opracowanie ekofizjograficzne wykonane zostało na podstawie archiwalnych materiałów kartograficznych, planistycznych, inwentaryzacyjnych i studialnych, w szczególności dokumentacji geologicznej złoża kruszywa naturalnego, mapy glebowo-rolniczej, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz aktów prawnych i przepisów szczególnych.

W opracowaniu ekofizjograficznym wykorzystano następujące **materiały źródłowe**:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz - Uchwała Nr XX/130/02 Rady Gminy Wąsosz z dnia 27 marca 2002 roku (K. Kuźniak i zespół, Białystok, 2002).
- Opracowanie fizjograficzne dla planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz (Geoprojekt, Warszawa, 1981),
- Dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego "Wąsosz 8" w kat. C₁ (M. Mazur, Łomża, 2015),
- Uproszczony plan urządzenia lasów - Inwentaryzacja stanu lasów w skali 1:5000.(K. Janczulewicz, Urządzenie Lasu i Obiektów Rolno-Leśnych, 2015),
- Mapa glebowo – rolnicza w skali 1:5000 Obiekt wieś Wąsosz, obręb Wąsosz, (Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urządzeń Rolnych w Białymstoku, 1969).
- Ewidencja obszarów zmeliorowanych (Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku, Oddział w Łomży),
- Mapa Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony w skali 1: 500 000 (Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo-Hutniczej, Kraków, 1988).
- Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża”.
- Inwentaryzacja przyrodnicza gminy oparta o wizję terenową (materiały własne, 2015).
- Dokumentacja hydrogeologiczna ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych z ustaleniem zasobów wody w kategorii „B” dla wodociągu wiejskiego w Wąsoszu (Biuro Projektów Wodnych Melioracji , Białystok1980).

- Dokumentacja hydrogeologiczna ustalenia zasobów eksploatacyjnych ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych na potrzeby rozbudowy wodociągu grupowego gminy Wąsosz (A. Charytoniuk, Białystok, 2007).
- Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2014 roku (WIOŚ Białystok, 2015),
- Mapa topograficzna w skali 1:25000,
- Mapa ewidencyjna, obręb Wąsosz w skali 1:5000, Mapa sytuacyjno-wysokościowo w skali 1:2000.

Przepisy prawa z zakresu ochrony środowiska, w tym m.in.:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199, ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2013 roku poz. 627, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2013, poz. 21),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 września 2002 roku w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. Nr 155 z 2002 r.),
- Rozporządzenie Rada Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213 poz.1397, ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 112),
- www.gdos.gov.pl,
- www.gminawasosz.pl,
- www.maps.geoportal.gov.pl.

II. ROZPOZNANIE I CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Położenie geograficzne, administracyjne i topograficzne

W podziale fizyczno–geograficznym Polski według J. Kondrackiego analizowany teren leży w granicach *Wysoczyzny Kolneńskiej* (843.31) wchodzącej w skład makroregionu Niziny Północnopodlaskiej (843.3).

W podziale administracyjnym tereny położone są w we wsi Wąsosz, w gminie Wąsosz, powiat grajewski, województwo podlaskie.

Udokumentowane złożo kruszywa naturalnego „Wąsosz 8” zlokalizowane jest na wschód od zabudowy wsi Wąsosz oraz na południe od drogi powiatowej Wąsosz – Bagienice – Sulewo-Kownaty.

Najbliższa kolonijnie usytuowane gospodarstwo rolne znajduje się w odległości około 140 m na północny-zachód. Zwarta zabudowa wsi Wąsosz leży na zachód w odległości około 780 m.

2. Rzeźba terenu

Wysoczyznę Kolneńską związaną genetycznie ze zlodowaceniem środkowopolskim tworzą formy rzeźby plejstoceńskiej w postaci wysoczyzny morenowej falistej, pagórków, wzgórz i wałów kemowych pochodzenia fluwioglacjalnego oraz pagórków martwego lodu. Obszar wysoczyzny jest dość zróżnicowany hipsometrycznie od 125 do 165 m n.p.m.

Wzgórz moreny czołowej i moren martwego lodu oraz pagórki kemowe wyznaczają maksymalny zasięg lodowca w okresie Stadiału Mławy. Tworzą one rozległą strefę ciągnącą się z północnego – zachodu na południowy – wschód. Wysokości względne w obrębie strefy dochodzą do 20 m.

W granicach opracowania występuje kilka pagórków morenowych, z których najwyższy usytuowany przy drodze dojazdowej we wschodniej części osiąga wysokość 150 m n.p.m. Nieco niższy pagórek znajduje się w części zachodniej, osiągając kulminację na wysokości 137 m n.p.m. Deniwelacje w granicach opracowania wynoszą około 18 m.

Spadki terenu są zróżnicowane. Największe występują w obrębie partii stokowych pagórków, gdzie dochodzą do 10 – 15 %, a najmniejsze w płaskich lokalnych obniżeniach terenowych do 2 %.

Strefę moren czołowych i pagórków kemowych rozcinają niewielkie suche dolinki denudacyjne o głębokościach 2 – 3 m i łagodnie nachylonych zboczach. W południowej części zaznacza się niewielka dolinka denudacyjna odprowadzająca wody opadowe w kierunku południowo-zachodnim ku dolinie rzeki Wissy, odległej o około 820 m.

Oprócz naturalnych form morfologicznych na obszarze występują utwory antropogeniczne o zmienionej rzeźbie. Są to lokalnie występujące doły poeksploatacyjne o głębokości do 2 m będące śladami poboru kruszywa.

3. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym obszar leży na prekambryjskiej platformie wschod-nioeuropejskiej w obrębie wyniesienia mazursko - suwalskiego.

Podłoże mezozoiczne stanowią utwory kredy górnej wykształcone w postaci margli i opoki, na których bezpośrednio zalegają młodsze utwory trzeciorzędowe. Osady trzeciorzędowe tworzą oligoceńskie piaski i mułki, mioceńskie piaski drobne i pylaste oraz ily przewarstwione wkładkami węgla brunatnego, a także plioceńskie ily będące bezpośrednim podłożem osadów czwartorzędnych.

W rejonie złoża zalegają utwory czwartorzędowe miąższości od 120 do 210 m, które powstały głównie w plejstocenie, w wyniku akumulacji wodnolodowcowej i lodowcowej. Reprezentują je osady zlodowaceń południowopolskiego, środkowopolskiego i północnopolskiego, przedzielonych utworami interglacjału wielkiego i eemskiego.

Utwory zlodowacenia Warty to dochodzące 20 metrów miąższości gliny zwałowe oraz związane z nimi piaski, żwiry i głazy lodowcowe. Te utwory oraz piaski i mułki zastoiskowe stanowią osady stadiału

dolnego, który zakończyła seria piasków ze żwirami wodnolodowcowymi, które akumulowane były przez wody roztopowe związane z recesją lądolodu.

Stadiał środkowy rozpoczął się od osadzenia glin zwałowych, tworzących obecnie fragmenty wysoczyzny. Ich miąższość może miejscami przekraczać 20 metrów. Genetycznie związane z nimi, lokalne wystąpienia piasków, żwirów i gładów moren czołowych tworzą okazałe formy morfologiczne, w obrębie których rozpoznano udokumentowaną serię złożową.

W rejonie złoża holocen reprezentowany jest przez gleby piaszczyste oraz występujące w dolinie Wisły torfy.

4. Warunki eksploatacyjne złoża

Gmina Wąsosz posiada jedno z największych w województwie podlaskim udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego położonego na wschód i południowy – wschód od miejscowości Wąsosz w kierunku wsi Komosewo. Lokalizacja udokumentowanych złóż została uwzględniona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz.

Złoże rozciąga się szerokim łukiem obejmując powierzchnię około 220 ha użytków rolnych oraz kompleksów leśnych. Złoże tworzą wzgórza i pagórki moreny falistej stanowiące czapy akumulacji lodowcowej, zbudowane z piasków różnoziarnistych i żwirów mających zastosowanie w drogownictwie i budownictwie. Nadkład stanowi 2 - 3 m warstwa glin zwałowych. Seria złożowa osiąga miąższość od 7 m do ponad 30 m. Poziom wód gruntowych utrzymuje się na głębokości 6 – 18 m poniżej powierzchni terenu.

W latach dziewięćdziesiątych w ramach szczegółowych prac poszukiwawczo – rozpoznawczych w obrębie zalegania złóż „Wąsosz” udokumentowano w kategorii C₁ i C₂ kilkanaście mniejszych obszarów występowania piasku i pospółki.

Złoże „Wąsosz 8” udokumentowano w dwóch polach zasobowych: Polu A o powierzchni 31 629,1 m² i Polu B o powierzchni 505 997,4 m².

Obliczone zasoby wynoszą: Pole A – 1.349.439 Mg i Pole B – 21.427.776 Mg, czyli łącznie: 22.777.215 Mg

W wyniku prowadzonych badań ustalono dla terenu złoża profil geologiczno-złożowy. Na całym terenie złoża na powierzchni występuje gleba piaszczysta o miąższości ok. 0,3 m. Bezpośrednio poniżej gleby występują piaski drobnoziarniste, często w różnym stopniu zapyłone oraz piaski różnoziarniste zaglinione. Przy stropowych partiach serii złożowej, piaski te często zawierają nieznaczną domieszkę frakcji żwirowej bądź pojedyncze ziarna żwiru. Utwory te, wraz z warstwą glebową zostały zaliczone do nadkładu. Miąższość nadkładu jest zróżnicowana i waha się od 0,8 do 22,5 m.

Serię złożową, zalegającą pod nadkładem, stanowią piaski różnoziarniste ze żwirem o średnim punkcie piaskowym dla całego złoża wynoszącym 62,1 %, co kwalifikuje tą kopalinę do złóż piaskowo-żwirowych.

Miąższości złoża bilansowego wahają się od 15,0 m do 36,8 m (średnia dla otworów – 23,0 m), a spąg serii złożowej występuje na głębokości 23,7 m do 46,5 m. W partiach złoża częściowo zawodnionego miąższość serii zawodnionej osiąga maks. 22,5 m w Polu A (otwór nr 87) i 24,0 m w Polu B (otwór 38).

Poniżej serii złożowej występują piaski drobno- bądź różnoziarniste oraz glina zwałowa.

Występowanie zwierciadła wody gruntowej stwierdzono we wszystkich otworach bilansowych, stąd kopalina w złożu jest częściowo zawodniona.

Kopalina udokumentowana w złożu „Wąsosz 8” wykazuje przydatność dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. W stanie naturalnym przebadane kruszywo może być używane do budowy nasypów drogowych i budowlanych.

Przez rozsortowanie kruszywa można uzyskać żwiry i mieszanki do betonów i nawierzchni drogowych oraz piasek zwykły do betonów i nawierzchni drogowych.

Złoże „Wąsosz 8” jest złożem pokładowym, częściowo zawodnionym, co implikuje sposób prowadzenia eksploatacji oraz charakter rekultywacji terenu po zakończeniu eksploatacji. Przewiduje się, że cały obszar złoża będzie podlegał robotom wydobywczym, stąd powierzchnia obszaru poddanego robotom górniczym wyniesie ok. 54 ha.

Przedsięwzięcie polegać będzie na wydobywaniu metodą odkrywkową bez użycia środków wybuchowych kruszywa naturalnego w ilości ponad 20 tys. ton rocznie. Wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża prowadzić się będzie zgodnie z wymogami przepisów szczególnych określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981).

Na całości złoża przeznaczonego do zagospodarowania eksploatacja prowadzona będzie sposobem odkrywkowym, systemem ścianowym oraz spod wody, jednym poziomem wydobywczym założonym ponad powierzchnią zwierciadła wody, dwoma (lub więcej) piętrami wydobywczymi – suchym i zawodnionym. Ze względu na znaczną w pewnych rejonach złoża miąższość złoża suchego (do 30,2 m), prawdopodobnie konieczne będzie założenie tymczasowego poziomu wydobywczego uwzględniającego możliwości techniczne sprzętu urabiającego.

Dla udostępnienia złoża konieczne będzie przemieszczenie z jego powierzchni nadkładu w ilości ok. 6 350 tys. m³. Nadkład powinien być przemieszczany sukcesywnie, z wyprzedzeniem w stosunku do prac wydobywczych zapewniającym bezpieczną odległość prowadzonych prac od ściany eksploatacyjnej.

Warstwa sucha serii złożowej urabiana będzie zapewne ładowarkami, a warstwa zawodniona za pomocą pogłębiarki ssącej bądź koparki pływającej.

Szczegółowy opis sposobu eksploatacji, ustalenie zasobów przemysłowych i operatywnych złoża oraz inne zagadnienia związane z zagospodarowaniem złoża będą przedmiotem projektu zagospodarowania złoża.

Rekultywacja terenu poeksploatacyjnego, prowadzona sukcesywnie już w trakcie eksploatacji (na terenach, gdzie eksploatacja będzie zakończona), sprowadzi się do wyrównywania terenu, łagodzenia skarp wyrobiska i odtwarzaniu warstwy glebowej. Docelowy kierunek rekultywacji musi być uzgodniony z właściwym samorządem terytorialnym.

5. Wody powierzchniowe

Na przedmiotowym terenie **brak jest wód powierzchniowych**. Teren złoża odwadniany powierzchniowo wzdłuż trzech dolinek denudacyjnych uchodzących do doliny Wissy oraz poprzez infiltracje wgłębną.

Pod względem hydrograficznym obszar tej części gminy położony jest w **zlewni rzeki Wissy**, która jest prawostronnym dopływem Biebrzy.

Wahania stanów wód w rzece dla wielolecia dla stacji wodowskazowej w Czachach zawierają się pomiędzy maksimum 370 cm w lutym i minimum 214 cm w maju, przy średnim rocznym stanie 226 cm.

Zasoby nienaruszalne rzeki szacowane są na 0,57 m³/s i stanowią minimalny odpływ wody, który warunkuje zachowanie podstawowych form flory i fauny charakterystycznej dla środowiska rzeczno-egzogenicznego oraz spełniają wymagania społeczne związane z rekreacją i wypoczynkiem.

Powierzchnia zlewni Wissy wynosi 521 km². Rzeka płynie wąską doliną w kierunku południowo-wschodnim meandrując prawie na całej długości. Wissa zbiera wody powierzchniowe za pośrednictwem licznych dopływów bocznych, najczęściej sieci rowów melioracyjnych. Rowy wypełniają dolinki boczne oraz obniżenia wytopiskowe i odprowadzają wody spływające z wysoczyzny w kierunku północno-wschodni, ku Wissie.

6. Wody podziemne

Poziom zwierciadła wody występuje w szerokim zakresie rzędnych 122,4-132,0 m n.p.m., co może świadczyć o istnieniu w obrębie złoża nieujawnionych przeprowadzonym rozpoznaniem geologicznym barier trudno przepuszczalnych (np. wypiętrzeń glin zwałowych).

Zwierciadło wody podziemnej przypowierzchniowej warstwy wodonośnej układu się współkształtnie do morfologii terenu. Spływ wód podziemnych następuje na zachód w stronę Wissy, a który stanowi lokalną bazę drenażu.

Wzdłuż doliny Wissy występuje **Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza”**. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika kształtują się w wielkości około 200 tys. m³/dobę, przy średniej 50 m głębokości ujęć. Na przeważającej części obszaru brak jest dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej z uwagi na zaleganie w podłożu osadów torfowych i piaszczystych charakteryzujących się dużą infiltracją. Z tego względu zbiornik narażony jest na zanieczyszczenie wód podziemnych i wymaga szczególnej ochrony, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

7. Gleby

Pokrywa glebowa występująca na analizowanym obszarze jest stosunkowo mało zróżnicowana. Zdecydowaną większość stanowią gleby bardzo lekkie. Są to gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych i piasków luźnych podścielonych płytko piaskami luźnymi i żwirem. Ze względu na lekki skład mechaniczny i położenie w rzeźbie niskofalistej na ogół wszystkie są łatwe do uprawy. Większość gruntów ornych posiada w poziomie próchnicznym dużą zawartość kamieni. Przydatne są do uprawy żyta i łubinu żółtego o niskich plonach

Położenie gleb na stokach pagórków morenowych sprawia, że są one okresowo za suche. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby o właściwym stopniu uwilgotnienia usytuowane z niewielkich obniżeniach terenu.

W przestrzennym rozmieszczeniu udział posiadają gleby brunatne wylugowane kompleksu żytniego słabego wytworzonego z piasków słabo gliniastych podścielonych piaskiem luźnym lub żwirem. Pod względem bonitacyjnym należą do klasy V gruntów ornych. W profilu zaznacza się słabo wykształcony poziom próchniczny, duża przewiewność i przepuszczalność, okresowo są za suche. Jest to typ gleb lekkich do uprawy żyta, ziemniaków, owsa, saradeli, gryki i łubinu.

W ich bezpośrednim sąsiedztwie występują wyługowane wykształcone z piasków luźnych, zalegających na piaskach luźnych lub żwirach. Gleby należą do 7 kompleksu żyniego najslabszego w VI klasie bonitacyjnej gruntów orných. Charakteryzują się małą zawartością próchnicy, nadmierną przewodnością i przepuszczalnością, brakiem struktury oraz dużą zawartością kamieni. Gleby nadają się jedynie pod uprawę żyta, wczesnych ziemniaków, saradeli, łubinu i gryki.

W niewielkich enklawach spotyka się gleby brunatne 5 kompleksu żynio – ziemniaczanego **dobrego** w klasie RIVb. Skalą macierzystą są piaski gliniaste zalegające na piaskach słabo gliniastych i glinach. Gleby posiadają głęboki, lecz ubogi w próchnicę poziom akumulacyjny. Są również przewodne, przepuszczalne i okresowo za suche. Znajdują się w średnim stopniu kultury rolnej. Stosując odpowiednią agrotechnikę można uzyskiwać dobre plany żyta, ziemniaków, owsa, jęczmienia i koniczyny białej.

W północnej części opracowania płatami występują użytki zielone reprezentowane przez pastwiska klasy słabej PsV i PsVI.

W znacznej części przedmiotowe tereny przeznaczone pod powierzchnią eksploatację kruszywa naturalnego są odłogowane.

8. Szata roślinna

W szacie roślinnej dominująca pozycje zajmują kompleksy leśne porastające przede wszystkim najwyższe partie wzniesień morenowych i pagórków kemowych. Kompleksy leśne występujące na terenie gminy Wąsosz należą do **II Krainy Przyrodniczo-Leśnej Mazursko - Podlaskiej**.

W strukturze siedlisk przeważają bory świeże, przy mniejszym udziale borów świeżych mieszanych. W drzewostanie zdecydowanie dominuje sosna z niewielką domieszką brzozy w przypadku boru świeżego i dodatkowo modrzewia, świerku i dębu w przypadku boru mieszanego świeżego. Wiek drzewostanów jest zróżnicowany i waha się w przedziale 11 – 58 lat. Runo i podszyt są na ogół dość ubogie, zwłaszcza w borach świeżych, i nie odznacza się bujnością.

Siedliska borowe mają małe znaczenie gospodarcze. Na stan taki wpływ mają przede wszystkim: młoda struktura drzewostanów, małe zróżnicowanie gatunków, niska odporność siedliskowa. Są to wyłącznie lasy prywatne.

Grunty orne wykorzystywane są pod uprawy roślin zbożowo-ziemniaczanych. Okoliczne użytki zielone pokrywają zbiorowiska pastwisk o charakterze półnaturalnym.

Zgodnie z wynikami inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej w ramach sporządzonego Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża” na trasie przebiegu projektowanej linii lub w jej najbliższym sąsiedztwie stwierdzono występowanie stanowisk chronionych roślin naczyniowych:

- **stoplamek krwisty** (*Dactylorhiza incarnata*) – w dolinie Wissy i w sąsiedztwie zabudowy kolonijnej wsi Niećkowo oraz poniżej drogi powiatowej Szczuczyn - Niećkowo,=
- **starodub łukowy** (*Ostericum palustre*) – w dolinie Wissy,
- **bobrek trójlistkowy** (*Menyanthes trifoliata*) – w dolinie Wissy,

- **kruszczyk błotny** (*Epipactis palustris*) w sąsiedztwie zabudowy kolonijnej wsi Niećkowo, gm. Szczuczyn

Ponadto odnotowano występowanie stanowiska siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EEC) - **torfowisko źródliskowe i przepływowe Polski Północnej** występujące w sąsiedztwie zabudowy kolonijnej wsi Niećkowo oraz w dolinie Wissy i na łąkach na południe od Łempic.

9. Świat zwierząt

Zwierzęta stanowią niezbędny element funkcjonowania ekosystemów i decydują wraz ze światem roślin o bioróżnorodności przyrody. W przeciwieństwie do roślin zwierzęta są organizmami mobilnymi zajmując przez to większe przestrzenie.

Ssaki kopytne reprezentowane są głównie przez sarnę i dziką. Stosunkowo często widywany jest lis, dużo rzadziej jenot, kuna domowa, tchórz. Okoliczne pola i łąki zamieszkuje zając szarak. Pozostałe ssaki reprezentowane są przez lisa, jenota, kunę leśną i domową, tchórza zwyczajnego, jeża wschodniego, kreta, nornicę rudą, nornika zwyczajnego, mysz domową, mysz polną, szczura wędrownego. Powszechnie występuje bóbr, który stał się zwierzęciem dość często spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu.

Do gatunków **ptaków** występujących na obszarze należy: bocian biały, łabędź niemy, myszołów zwyczajny, myszołów włochaty (zimą), kuropatwa, żuraw, czajka, grzywacz, synogarlica turecka, dzięcioł duży, skowronek polny, dzierlatka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek łąkowy, pliszka siwa, słowik szary, rudzik, kopciuszek, kos, kwiczoł, piecuszek, zaganiacz, sikora bogatka, sikora modra, dzierzba gasi orek, sroka, kruk, kawka, wrona siwa, szpak, jemioluska, wróbel, zięba, dzwonec, szczygieł, gil, trznadel.

Dość uboga jest fauna **plazów**. Jednak dość często spotkać można na łąkach żabę trawną, a na terenach bardziej wilgotnych żabę moczarową. W niewielkich zbiornikach wodnych gody odbywają kumaki nizinne. Stosunkowo często spotkać można ropuchę szarą. Gromada gadów reprezentowana jest przez zaskrońca zwyczajnego, jaszczurkę zwinkę.

Na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej w ramach sporządzonego Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia inwestycyjnego pn. „Budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża” na trasie przebiegu projektowanej linii lub w jej najbliższym sąsiedztwie stwierdzono występowanie **stanowisk lęgowych ptaków** z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, a mianowicie:

- **bocian biały** (*Ciconia ciconia* A031) w obrębie zabudowy wsi Wąsosz Kolonia,
- **derkacz** (*Crex crex* A122) w dolinie Wissy,
- **lerka** (*Lillula arborea* A246) na skraju lasu wsi Wąsosz Kolonia,
- **ortolan** (*Emberiza hortulana* A379) przy drodze Szczuczyn – Wąsosz, na zachód i południe od zabudowań wsi Wąsosz,
- **kropiatka** (*Porzana parva* A120) w dolinie Wissy,
- **świergotek polny** (*Anthus campestris* A255) na polach wokół Wąsosza.

W dolinie Wissy, stwierdzono występowanie stanowiska **bobra** (*Castor fiber*) i **wydry** (*Lutra lutra*).

W okolicach wsi Wąsosz zaobserwowano także aktywność przelotową *mroczka późnego* (*Eptesicus serotinus*).

Przy granicy z gminą Szczuczyn na północy i w dolinie Wiszy rozpoznano łącznie trzy stanowiska motyla *czerwończyka nieparka* (*Lycaena dispar*) umieszczonego wśród gatunków zagrożonych.

10. Klimat

W podziale klimatycznym Polski gmina zaliczana jest do dzielnicy podlaskiej w regionie mazurskim charakteryzującej się przewagą cech klimatu kontynentalnego.

Średnia roczna *temperatura powietrza* wynosi 6,5° C, z najcieplejszym lipcem - 17,7° C i najzimniejszym lutym - -5,0° C. W ciągu roku notuje się średnio 58 dni mroźnych z temperaturą poniżej 0° C oraz 32 dni gorących.

Wilgotność względna powietrza w skali rocznej wynosi 83 %. Najwyższe wartości występują w okresie grudzień - styczeń, a najniższe w czerwcu - 73 %.

Gmina posiada bardzo dobre *warunki solarne*, przeciętnie lepsze niż w kraju. Maksymalne nasłonecznienie przypada na czerwiec - 8,6 godzin na dobę oraz 4,4 godzin w ciągu całego roku.

Obszar otrzymuje średnio 550 mm *opadu* z maksimum w lipcu - 85 mm i minimum w lutym - 24 mm. Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 80 dni, od listopada z przerwami do kwietnia.

W rozkładzie *wiatrów* dominuje sektor południowo - wschodni (14,6 %) i południowo - zachodni (14,1 %). Najrzadziej wieją wiatry z północnego-wschodniego (8,1 %) i wschodu (8,3 %). Najsilniejsze wiatry występują zimą i wiosną, a najsłabsze wiatry wieją w okresie letnim.

Warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne *czynniki fizjograficzne*. Największy wpływ na zamianę klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

Jedną z zasadniczych cech topoklimatycznych wyniesionego pagórka morenowego są poprawne stosunki termiczno-wilgotnościowe. Wyniesienie terenu sprzyja dobremu przewietrzaniu i nasłonecznieniu.

11. Krajobraz naturalny

Pod względem typologicznym przedmiotowy obszar reprezentuje *typ krajobrazu rolniczo-leśnego* z dominacją agrocenoz gruntów orných oraz lasów na siedliskach borowych.

Pod względem *wysokościowym* miejscowy krajobraz posiada cechy wysoczyzny falistej charakteryzującej się występowaniem pagórków morenowych i kemowych porozdzielanych dolinkami denudacyjnymi. Deniwelacje terenów i spadki w obrębie partii stokowych są znaczne.

Wody powierzchniowe nie występują, stąd krajobraz pod względem *hydrograficznym* jest zubożony.

Pod względem *florystycznym* krajobraz naturalny jest przeciętny. Pokrycie terenu stanowią zbiorowiska roślinności uprawowej oraz szata leśna z dominacją drzewostanów sosnowych.

Powierzchnia ziemi oraz *pokrywa glebowa* miejscami posiada ślady działalności górniczej związanej z wydobywaniem kruszywa naturalnego.

III. JAKOŚĆ I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Zanieczyszczenie wód

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód na terenach wiejskich są *spływy nawozów sztucznych i organicznych* z użytków rolnych do wód powierzchniowych oraz *nieszczelne systemy gromadzenia ścieków* w indywidualnych posesjach.

Ocena *jakości wód Wissy* w punkcie kontrolnym w Wąsoszu wykazała, że wody rzeki pod względem stanu ekologicznego są dobre. Nie prowadzi się tutaj badań stanu chemicznego.

W 2012 roku Państwowy Instytut Geologiczny przeprowadził badania stanu chemicznego w ramach monitoringu diagnostycznego (punkt pomiarowy znajdował się w Szczuczynie). Badania przeprowadzone w trzech piezometrach wykazały I i II klasę czystości.

2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego na analizowanym obszarze jest pochodną źródeł emisji o charakterze lokalnym oraz emisji obcej pochodzącej z zewnątrz, głównie z dzielnicy przemysłowej w Grajewie odległej o około 14 km oraz źródeł gospodarki ciepłej w Szczuczynie odległych o około 6 km. Jest to szczególnie odczuwalne przy wiatrach wiejących z sektora północnego w przypadku źródeł emisji w Grajewie lub zachodniego w przypadku Szczuczyna.

Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na przedmiotowym obszarze i w jego sąsiedztwie są:

- *pyły mineralne* stanowiące najdrobniejsze frakcje kruszywa naturalnego pochodzące z terenów eksploatacji, podczas urobku kopaliny w warunkach suchych i przy silnym wietrze,
- *indywidualne paleniska domowe* wprowadzające do powietrza zanieczyszczenia powstałe w wyniku spalania paliw stałych (dwutlenek siarki i węgla, tlenek węgla, pyły),
- ruch samochodowy generujący emisje spalin i produktów ropopochodnych, oraz pyłu zawieszonego.

Znikomy wpływ na stan sanitarny atmosfery posiadają obiekty inwentarskie, w których wytwarzane są odchody zwierzęce w postaci gnojowicy, gnojówki i obornika (zanieczyszczenia zapachowe i mikrobiologiczne).

3. Degradacja powierzchni ziemi i gleb

Powierzchnia ziemi podlega stałym procesom degradacji, które są spowodowane zarówno przez *czynniki naturalne* (ruchy masowe oraz erozja wodna i wietrzna gleb), jak i *czynniki antropogeniczne* (zmiany w ukształtowaniu powierzchni, likwidacja pokrywy glebowej zmiany formacji roślinnych w wyniku powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, zanieczyszczenie gleb pyłami i gazami).

W granicach opracowania *zjawisko ruchów masowych*, do których zalicza się między osuwiska, obrywy, spełzywanie może wystąpić w obrębie planowanych wyrobisk eksploatacyjnych. Wysokie i strome skarpy w czasie niekontrolowanej eksploatacji lub intensywnych opadów mogą stanowić zagrożenie dla pracowników kopalni lub dzikich zwierząt.

Głównym źródłem *zanieczyszczeń gleb* są pyły mineralne pochodzące z terenów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego. Zjawisko pylenia zachodzi głównie w warunkach długotrwałej suszy oraz podczas silnych wiatrów unoszących drobniejsze frakcje kruszywa.

Znacznie mniejsze znaczenie posiadają pyły oraz gazów pochodzące ze źródeł energetycznych (paleniska domowe) lub ze spalin pojazdów samochodowych.

Badania wykazują, że zawartość w glebach metali ciężkich: ołowiu, cynku, miedzi, niklu i kadmu dla województwa podlaskiego, a tym samym dla gminy Wąsosz jest jedną z najniższych w Polsce.

Pokrywa glebowa może podlegać procesom *erozji wodnej i wietrznej*. Najbardziej narażone będą skarpy wyrobisk oraz tereny pozbawione trwałej szaty roślinnej.

Na stan sanitarny środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza powierzchni ziemi duży wpływ wywiera *lokalna gospodarka odpadami*. Obecnie w związku z nowymi uregulowaniami prawnymi w tym zakresie zjawisko zaśmiecania okolicznych terenów rolnych i leśnych uległo osłabieniu.

4. Klimat akustyczny

Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny przedmiotowego obszaru zaliczyć należy hałas komunikacyjny oraz hałas produkcyjny związany z pracą maszyn i sprzętu wydobywczego i rolniczego.

Hałas komunikacyjny dotyczy głównie terenów położonych w sąsiedztwie drogi powiatowej oraz dróg dojazdowych do terenów eksploatacji kruszywa oraz okolicznych terenów rolniczych i leśnych.

Na terenach górniczych źródłami *hałas produkcyjnego i wibracji* są koparki, ładowarki, maszyny sortujące kopalinę oraz tabor samochodowy. W czasie prac polowych zakłóceniom akustycznym podlegają tereny rolne wskutek prac sprzętu rolniczego (kombajny, ciągniki rolnicze, koparki, kosiarki).

Dopuszczalne poziomy hałasu reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. 2013 poz. 112).

Dla zabudowy zagrodowej położonej w południowo-wschodniej części opracowania wartości graniczne poziomów hałasu w środowisku, ustalone w krajowych przepisach mieszczą się w przedziale od 45 dB(A) w porze nocnej do 55 dB(A) w dzień. Należy jednak podkreślić, że dla terenów rolnych i leśnych nie stosuje się przepisów prawnych określających dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.

5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Do zjawisk wpływających na środowisko należy zaliczyć występowanie wokół napowietrznych linii elektroenergetycznych pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz oraz zakłóceń radioelektrycznych, szkodliwie wpływających na organizmy żywe.

W granicach opracowania nie występują urządzenia i linie elektroenergetyczne

6. Zagrożenia powodziowe

W granicach opracowania *nie występują* tereny zagrożenia powodziowego, choć do terenów zalewowych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie Wisy. W większości przypadków cykliczne wiosenne podwyższone stany wód nie powodują większych strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone, bądź nieużytki.

IV. OCHRONA PRZYRODY I WARTOŚCI KULTUROWYCH

1. Ochrona przyrody

W granicach opracowania nie występują obiekty i obszary ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2013 roku, poz. 627),

Tereny eksploatacji kruszywa w Wąsoszu położone są następujących odległościach od obszarów ochrony przyrody:

- około 3,0 km od rezerwatu przyrody „*Ławski Las I*”,
- około 3,5 km od rezerwatu przyrody „*Ławski Las II*”,
- około 10,5 km od *specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Biebrzy PLH200008 (Białaszewo)*,
- około 10,5 km od *obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Biebrzańska PLB200006 (Białaszewo)*.

Rezerwat przyrody „Ławski Las I” i „Ławski Las II” powstały w 1998 roku i zajmują odpowiednio powierzchnię 108,93 ha i 74,11 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentów olsu i łągu jesionowo-olszowego.

W rezerwach łąg jesionowo-olszowy (80% powierzchni). Inne typy lasów to: ols porzeczkowy i las grądowy z drzewostanem grabowym, z domieszką brzozy brodawkowatej. Rezerваты są ostoją licznych ptaków.

OSO Ostoja Biebrzańska PLB200006 i SOO Dolina Biebrzy PLH200008 położone są w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowią rozległe, zatorfione obniżenia terenowe, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie Środkowej. Obejmują one obszar od ujścia Sidry po Narew.

W Dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny - górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną a Osowcem) oraz dolny (między Osowcem i ujściem Biebrzy do Narwi). Główną rzeką ostoi jest Biebrza. Większe jej dopływy to: Sidra, Netta z kanałem Augustowskim, Brzozówka, Ełk z Jegrznią i Wissa. Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym, z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. Lasy zajmują tu ok. ¼ powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej.

Dominującymi siedliskami w obszarze są *siedliska mokradłowe*: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi,

corocznie zalewane wodami rzecznyymi mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

W Ostoi Biebrzańskiej stwierdzono występowanie co najmniej **43 gatunków ptaków** wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największa liczebność w Polsce i jedna z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody).

Największymi **zagrożeniami** dla ostoi jest zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja siedlisk spowodowana emisją pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz wypalanie szuwarów.

Główne problemy ochrony środowiska dla funkcjonowania obszarów Natura 2000 to:

- postępujący zanik kośnego użytkowania łąk oraz wypasu związany z wyludnianiem się okolicy,
- ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej zastępującej siedliska otwarte w wyniku zaniechania użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych,
- eutrofizacja siedlisk pod wpływem emisji pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych,
- zanieczyszczenie wód,
- odwodnienie terenu w wyniku złych zabiegów melioracyjnych, powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co z kolei powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych,
- brak uregulowania gospodarki wodno-ściekowej w dolinie prowadzący do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych,
- wypalanie szuwarów powodujące rozległe i długotrwałe pożary, niszczące nie tylko roślinność, ale i złoża torfowe,
- w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego osuszanie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich, eksploatacja torfu,
- turystyka,
- kłusownictwo.

2. Ochrona wartości kulturowych

W granicach opracowania **nie występują** obiekty zabytkowe wpisane do rejestru podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub gminnej ewidencji zabytków.

W najbliższym sąsiedztwie we wsi Wąsosz występują następujące obiekty kultury materialnej –:

- cmentarz rzymsko – katolicki (część najstarsza), nr rej. 328,
- Linia Mołotowa Osowiecki Rejon Umocnień p.o. Wąsosz bunkier XI,

- ślad osadniczy z wczesnego średniowiecza (AZP 29-78/7),
- ślad osadniczy z późnego średniowiecza (AZP 28-78/8),
- ślady osadnicze z epoki kamienia, z wczesnego średniowiecza i z okresu nowożytnego (AZP 29-78/8),
- osada średniowieczna i ślad osadniczy z okresu nowożytnego (AZP 29-78/13),
- ślady osadnicze z epoki kamienia, ze średniowiecza i z okresu nowożytnego (AZP 29-78/40),
- ślady osadnicze ze średniowiecza i z okresu nowożytnego (AZP 29-78/41),
- ślady osadnicze z epoki kamienia, ze średniowiecza i z okresu nowożytnego oraz osada wczesnośredniowieczna (AZP 29-78/42),
- ślady osadnicze z wczesnego średniowiecza i ze średniowiecza (AZP 29-78/51),

V. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE - KORYTARZE EKOLOGICZNE

Analiza poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego i ich wzajemnych powiązań przestrzennych wskazuje, iż *system przyrodniczy* w tej części gminy oparty jest o zwarte kompleksy leśne otaczające od wchodu tereny planowanej kopalni oraz otwarte tereny użytków rolnych, zwłaszcza gruntów ornych.

System powiązań przyrodniczych zapewnia właściwe funkcjonowanie poszczególnych terenów, jak i całego obszaru. Jedną z najistotniejszych cech układu przyrodniczego jest ciągłość struktur przyrodniczych i przeciwdziałanie ich fragmentacji przestrzennej.

Przedmiotowe tereny położone są na skraju systemu głównych powiązań przyrodniczych w skali regionalnej, tj. *Korytarza Ekologicznego Uzupelniającego Głównego: GKPn-1A Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północny*.

Korytarze ekologiczne to tereny leśne, zakrzaczone i podmokłe z naturalną roślinnością o przebiegu liniowym (pasowym), położone pomiędzy płatami obszarów siedliskowych. Korytarze zapewniają zwierzętom odpowiednie warunki do przemieszczania się, dają możliwość schronienia i dostęp do pokarmu. Są niezwykle ważne ze względu na fragmentację środowiska (podział siedliska na małe, odizolowane od siebie płaty) wskutek działalności człowieka i przekształcenia powierzchni ziemi.

VI. STAN FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Stan zagospodarowania

W stanie istniejącym analizowany teren stanowią *użytki rolne z gruntami rolnymi klasy RIVb, RV i RVI oraz użytkami zielonymi w klasie PsV i PsVI*. W ich sąsiedztwie występują *kompleksy leśne wykształcone na siedlisku boru świeżego* o zróżnicowanej powierzchni. W otoczeniu planowanej kopalni kruszywa naturalnego odległości około 140 m na południe występuje kolonijna zabudowa zagrodowa.

Wzdłuż wschodniej i północno-wschodniej granicy terenów przebiega *droga dojazdowa* do okolicznych użytków rolnych i leśnych o nawierzchni gruntowej mająca połączenie z drogą powiatową o nawierzchni bitumicznej relacji Wąsosz - Bagienice.

Na analizowanym obszarze nie występują obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz urządzenia melioracji wodnych.

2. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

Opisywany obszar w porównaniu do innych terenów jest mało zróżnicowany pod względem przyrodniczym.

Pod **względem geomorfologicznym** jest to wysoczyzna falista ze wzgórzami morenowymi i pagórkami kemowymi rozdzielonymi suchymi dolinkami denudacyjnymi. W stanie istniejącym są to kompleksy lesne oraz użytkowane i pozostawione w ugorze grunty rolne. Aktywność procesów geodynamicznych, do których zaliczyć należy denudację oraz erozję wodną i wietrzną jest tutaj słaba, a w obrębie partii stokowych średnia. Związane jest to z małą deniwelacją terenów w obrębie użytków rolnych oraz znacznym pokryciem roślinnością w obrębie wzgórz i pagórków.

Funkcjonowanie hydrologiczne dotyczy ruchu wód na powierzchni terenu (parowanie, retencja powierzchniowa, infiltracja) i sposobu jej migracji pod powierzchnią terenu (głównie w odniesieniu do wód gruntowych i płytszych poziomów użytkowych).

Na przedmiotowym obszarze nie występują ciekі stałe, a najbliższy odbiornik wód opadowych –Wissa położony jest w odległości około 800 m.

Wody podziemne w obrębie wzgórz i pagórków zalegają na rzędnych 122,4-132,0 m n.p.m., a z uwagi na przepuszczalne piaski i żwiry nie posiadają dobrej izolacji przed zanieczyszczeniami powierzchniowymi.

Szata roślinna reprezentowana przez kompleksy leśne i zbiorowiska roślinności pastwiskowej oraz formacje roślin uprawnych i pouprawowych.

Świat zwierząt reprezentuje fauna charakterystyczna dla środowiska polnego oraz dla środowiska leśnego.

Stan sanitarny środowiska przyrodniczego jest dobry. Największym zagrożeniem dla środowiska jest powierzchniowa eksploatacja kruszywa naturalnego i związana z tym degradacja środowiska przyrodniczego.

3. Odporność i zdolność środowiska do regeneracji

Odporność środowiska naturalnego na przekształcenie i jego zdolność do regeneracji zależy przede wszystkim od jego charakteru oraz od stopnia jego dotychczasowego przeobrażenia. Obszary znacznie przeobrażone przez działalność człowieka, do których zalicza się **tereny poeksploatacyjne są silnie podatne** na dalsze przekształcenia w przeciwieństwie do terenów słabo przeobrażonych o dużej bioróżnorodności i prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemów (środowisko stosunkowo odporne na umiarkowane oddziaływania).

Tereny otwarte, do których zalicza się tereny użytków rolnych są wrażliwe na takie przejawy antropopresji jak: degradacja gleb, zabiegi agrotechniczne, zmiany stosunków wodnych w glebie.

W sąsiedztwie terenów powierzchniowej eksploatacji **tereny leśne** zagrożone są poprzez przesuszenie gleb, obrywy skalne, niekontrolowaną wycinkę drzew.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania należy stwierdzić, że analizowany teren charakteryzuje się **średnią odpornością** na przekształcenia oraz zdolność do regeneracji. Do obniżenia potencjału samoregulacyjno-odpornościowego środowiska przyczyni się jego przekształcenie antropogeniczne w wyrobisko poeksploatacyjne w części wypełnione wodą.

4. Ocena zgodności użytkowania terenu z uwarunkowaniami przyrodniczymi

Oceniając **stopień zgodności** użytkowania terenu z uwarunkowaniami przyrodniczymi należy stwierdzić, że jest on wysoki. Główną funkcją obszaru jest rolnictwo i gospodarka leśna wykorzystujące glebowe i klimatyczne walory przyrodnicze obszaru oraz systematycznie powiększającą się strefa powierzchniowej eksploatacji kopalni.

5. Ocena zmian zachodzących w środowisku i potencjalnych zagrożeń

Środowisko przyrodnicze i krajobraz analizowanego obszaru podlegają dużym zmianom związanym z intensywną eksploatacją kruszywa naturalnego.

W czasie trwania eksploatacji tereny eksploatacji będą posiadały naturalne predyspozycje do powstawania **ruchów masowych** spowodowanych występowaniem w obrębie kopalni stromych ścian wyrobisk. Ingerencja antropogeniczna polegająca na powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego może doprowadzić do zachwiania stabilności i uruchomienia procesów morfodynamicznych (osuwiska, obrywy).

Powszechnym zagrożeniem są także **ekstremalne stany pogodowe** (silne wiatry, długotrwałe i intensywne opady deszczu lub śniegu).

Na obszarze opracowania nie występuje natomiast zagrożenia powodzią.

W obrębie złoża nie ma żadnych obiektów przyrodniczych, a samo złożo położone jest poza obszarami objętymi ochroną prawną. Ze względu na charakter i zagospodarowanie terenu, na którym znajduje się złożo, wykształcenie złoża oraz planowany sposób eksploatacji, użytkowanie złoża będzie miało niewielki wpływ na otaczające środowisko przyrodnicze. Oddziaływanie to sprowadzi się do:

- 1) przekształcenia powierzchni ziemi – prowadzona na przestrzeni kilku lat eksploatacja złoża doprowadzi do powstania wyrobiska wglębnego. Ze względu na częściowe zawodnienie złoża przewiduje się pozostawienie zbiornika wodnego o trudnej do przewidzenia głębokości, ponieważ w ramach robót rekultywacyjnych planuje się umieszczenie w wyrobisku drobnych frakcji kopaliny pozostałych z odsiania grubszych frakcji i nadkładu, co spowoduje wypływanie zbiornika poeksploatacyjnego
- 2) zmiana stosunków wodnych, wody gruntowe – pomimo pozostawienia otwartego zbiornika wodnego, nie przewiduje się widocznego obniżenia zwierciadła wody gruntowej, w stopniu zagrażającym użytkowanie terenów sąsiednich. Podczas eksploatacji może natomiast wystąpić zagrożenie dla czystości wód związane z sytuacjami awarii sprzętu mechanicznego.
- 3) hałas i zapylenie – z prowadzeniem eksploatacji złoża będzie związany hałas pracujących maszyn urabiających. Ze względu na prowadzenie robót w wyrobisku, ruch zakładu górniczego nie spowoduje

specjalnego pogorszenia warunków akustycznych oraz zwiększenia uciążliwości dla ludności i środowiska przyrodniczego. Z prowadzeniem działalności wydobywczej związane będzie natomiast pylenie, które zostanie mocno ograniczone przez prowadzenie wydobycia w wyrobisku.

Reasumując, przy właściwie prowadzonej eksploatacji złoża „Wąsosz 8” jedynym nieodwracalnym skutkiem będzie zmiana rzeźby terenu.

6. Wstępna prognoza zmian zachodzących w środowisku

W wyniku prowadzenia działalności górniczej w obrębie udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego na powierzchni około 15 ha w ramach prac przygotowawczych **zwałowana zostanie warstwa glebowa** celem wykorzystania jej do rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Najprawdopodobniej w trakcie zwałowania pokrywy glebowej teren będzie pozbawiony szaty roślinnej i związanego z nią świata grzybów i mikrofauny.

W trakcie eksploatacji nastąpią **zmiany w ukształtowaniu terenu**, w miejsce kilku wyniesień terenowych powstaną formy wklęsłe ze stromymi skarpami. Likwidacja ulegnie seria złożowa o miąższości od 15,0 m do 36,8 m.

Eksploatacja kruszywa naturalnego do głębokości **6,0 – 7,4 m** będzie się odbywać w **warunkach suchych**, a poniżej w **warunkach zawodnienia złoża**. W związku z powyższym w części terenów pokopalnianych powstanie płytki **zbiornik wodny** wzbogacający krajobraz rolniczy.

Wraz z rekultywacją terenów poeksploatacyjnych do środowiska **wprowadzona będzie roślinność lądowa i wodna**, a po niej nastąpi **sukcesja świata zwierząt**, w tym związanego ze środowiskiem wodnym.

Obecność wód powierzchniowych wpłynie na **zmianę warunków klimatu lokalnego**, z czym wiązać się będzie zmniejszenie amplitudy temperatury, zwiększenie parowania i podwyższenie wilgotności względnej powietrza, wydłużenie zalegania pokrywy śnieżnej.

VII. OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA NA POTRZEBY REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA

Kompleksowa ocena warunków ekofizjograficznych pod kątem naturalnych predyspozycji analizowanego obszaru na potrzeby realizacji planowanego przedsięwzięcia - terenów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego pozwala stwierdzić, że przedmiotowe tereny charakteryzują się z jednej strony:

- występowaniem **gleb słabej jakości** o mało korzystnych wartościach do produkcji rolnej (RV i RVI),
- **brakiem** występowania **wód powierzchniowych**,
- występowaniem **udokumentowanych złóż** kruszywa naturalnego o stwierdzonych zasobach geologicznych, uzasadnionych z ekonomicznego punktu widzenia do eksploatacji,
- **brakiem** występowania **obszarów prawnej ochrony przyrody**,
- **brakiem** występowania **dóbr kultury materialnej**, w tym zabytków i obiektów ochrony archeologicznej,

- **brakiem elementów infrastruktury technicznej** utrudniających eksploatację kopaliny,
- stosunkowo **dobrą dostępnością komunikacyjną** z dróg gminnych,

a ze strony drugiej:

- **występowaniem kompleksów leśnych** wymagających uzyskania zgody na wyłączenie z produkcji leśnej,
- występowaniem **na głębokości kilkunastu wód gruntowych** utrudniających eksploatację i zwiększającą możliwość ich zanieczyszczenia.

VIII. WNIOSKI DO ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

Warunkiem skutecznej ochrony środowiska przyrodniczego i ograniczenie wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko będzie prowadzenie eksploatacji kruszywa zgodnie z planem zagospodarowania złoża.

Projektowanie i prowadzenie robót udostępniających i eksploatacyjnych należy dostosować do warunków geologicznych i wyposażenia technicznego tak, aby zachowane były odpowiednie parametry, w tym zachowanie skarp eksploatacyjnych, szerokość półek roboczych, kąta nachylenia skarp wyrobiska w warunkach suchych i zawodnionych oraz zwałów nadkładu, zapewniające bezpieczeństwo geotechniczne i bezpieczeństwo pracowników.

Teren zakładu górniczego należy w widoczny sposób oznaczyć w terenie poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej oraz ewentualne jego ogrodzenie od strony dróg, celem zabezpieczenia przed wtargnięciem zwierząt.

Ochronę gruntów rolnych pozostających w dotychczasowym użytkowaniu należy zapewnić poprzez zachowanie wymaganych szerokości pasów ochronnych, zgodnie z normami obowiązującymi w górnictwie odkrywkowym. Pozwoli to na ograniczenie oddziaływania kopalni kruszywa na sąsiednie tereny.

Ochronę klimatu akustycznego należy zapewnić poprzez obowiązek przestrzegania dopuszczalnych norm hałasu i wibracji na terenach zabudowy wiejskiej położonej przy trasie transportu kruszywa, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.

W celu **ochrony powierzchni ziemi i wód podziemnych** należy wprowadzić zakaz gromadzenia i składowania w wyrobisku górniczym odpadów innych niż poeksploatacyjne, do których należy nadkład i nieprzydatny surowiec mineralny, służące do rekultywacji terenu pokopalnianego. W wyrobisku należy zakazać składowania odpadów komunalnych, osadów ściekowych, odpadów przemysłowych i innych.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest zapobieganie niekontrolowanym wyciekom substancji ropopochodnych z maszyn i urządzeń górniczych. W związku z powyższym park maszynowy powinien być wysokosprawny i podlegać stałej kontroli. Wszelkie wycieki smarów, olejów i benzyn muszą być likwidowane w zarodku, a zanieczyszczone środowisko wodne poddane natychmiastowemu oczyszczeniu.

Odpady komunalne wytwarzane przez pracowników należy segregować i składować w miejscach do tego przeznaczonych i ich zagospodarować zgodnie z zasadami gospodarki odpadami w gminie.

Ochronę wód powierzchniowych należy zapewnić poprzez zakaz wprowadzania do wód lub do ziemi ścieków niespełniających określonych warunków. Ścieki komunalne powstające w kopalni należy kierować do szczelnego zbiornika bezodpływowego.

Ochronę powietrza atmosferycznego przed ponadnormatywnym zanieczyszczeniem przewiduje się poprzez ograniczenie pylenia w trakcie ładunku kopaliny na samochody oraz w trakcie jej transportu z zastosowaniem zamkniętych przestrzeni ładunkowej.

W przypadku natrafienia na przedmioty niewiadomego pochodzenia przedsiębiorca zobowiązany jest wstrzymać roboty i zawiadomić Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub Wójta Gminy

Transport urobku powinien uwzględniać wymogi ochrony środowiska w zakresie stanu sanitarnego atmosfery (zapylenie) oraz zakłóceń akustycznych (hałas i wibracje), w szczególności na terenach zabudowy.

Po wygaśnięciu koncesji lub wyczerpania zasobów złoża przedsiębiorca powinien rozliczyć zasoby oraz przeprowadzić rekultywację terenu zmienionego w związku z prowadzoną eksploatacją, a także naprawić wszystkie szkody spowodowane eksploatacją zgodnie z zasadami ochrony środowiska i obowiązującymi przepisami.

Do **działań kompensujących** straty poniesione w środowisku w wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego zaliczyć należy:

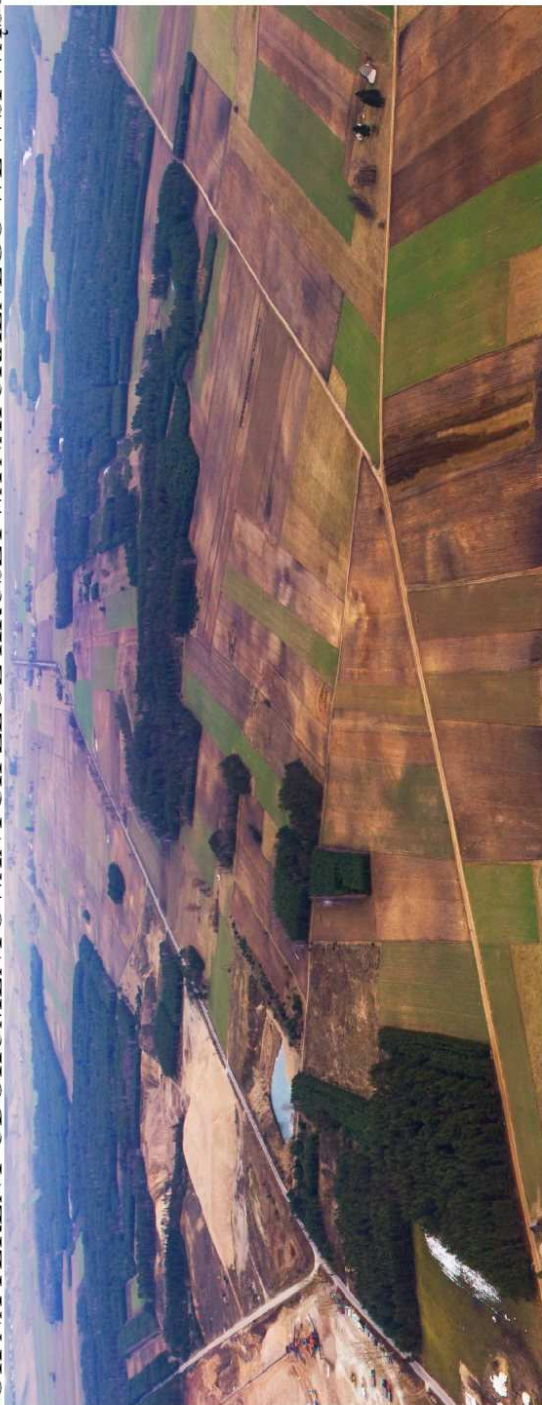
- niwelowanie rzeźby terenu poprzez łagodzenie i zagospodarowanie skarp wyrobisk poeksploatacyjnych,
- przywracanie wartości użytkowych zdegradowanej pokrywie glebowej wokół kopalni,
- utworzenie zbiornika wodnego na terenach pokopalnianych lub zalesianie, wzbogacających walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru,

Rekultywacja terenu zdegradowanego winna odbywać się sukcesywnie, w miarę przesuwania się frontu robót wydobywczych.

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

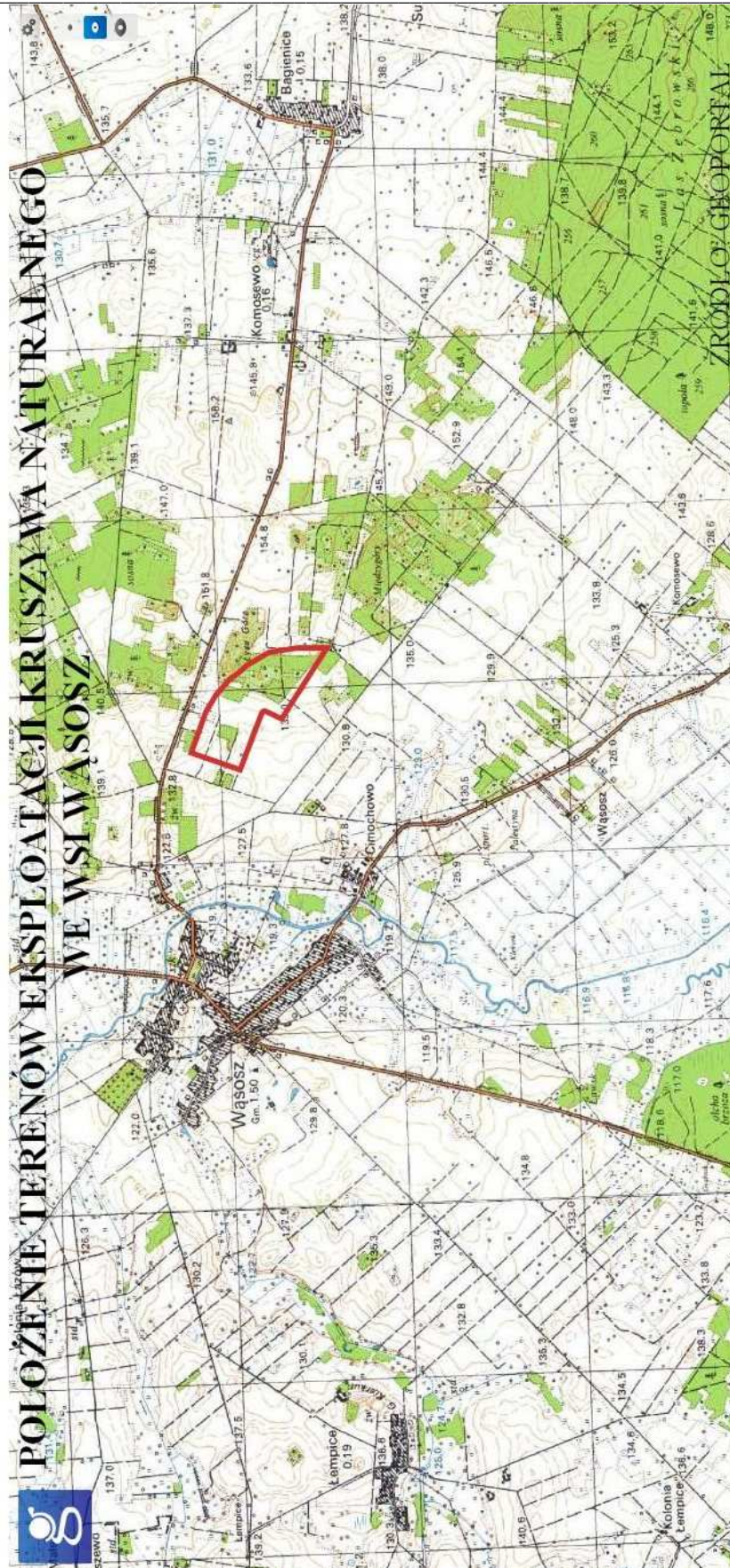
1. Widok na tereny udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego we wsi Wąsosz
2. Położenie terenów eksploatacji kruszywa naturalnego we wsi Wąsosz
3. Położenie złoża kruszywa naturalnego „Wąsosz 8” w skali 1:25000
4. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle przebiegu korytarza ekologicznego
5. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle obszaru Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006
6. Położenie terenów objętych zmianą studium na tle obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008

WIDOK NA TERENY UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KRUSZYWA NATURALNEGO WE WSI WĄSOSZ

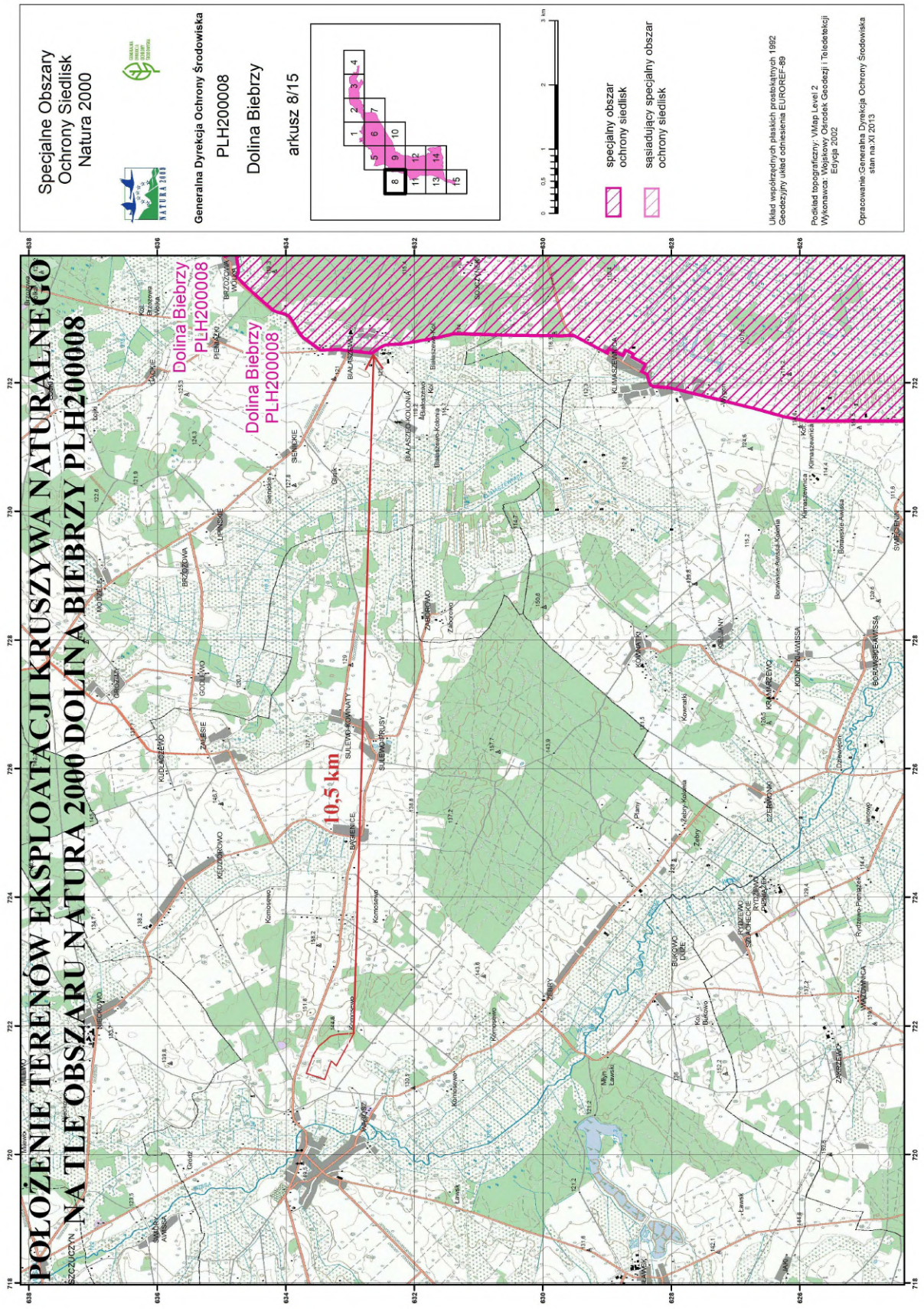
(ŹRÓDŁO GOOGLE EARTH)

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz
- tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego położone na gruntach wsi Wąsosz
OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz
 - tereny powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego położone na gruntach wsi Wąsosz
OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE

W ą s o s z

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

*Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XX/130/02
Rady Gminy Wąsosz
z dnia 27 marca 2002 r.*

Wąsosz, rok 2000 - 2002

U C H W A Ł A Nr.XX(130)02
Rady Gminy Wąsosz
z dnia 27 marca 2002 roku

w sprawie "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz".

Na podstawie art.6 ust.6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.z 1999 r. Nr 15,poz.139, Nr 41,poz.412, Nr 111, poz.1279, z 2000 r. Nr 12,poz.136, Nr 109, poz.1157, Nr 120, poz.1268 oraz z 2001 r. Nr 5, poz.42, Nr 14, poz.124, Nr 100, poz.1085, Nr 115, poz.1229, Nr 154,poz.1804) i art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2001 r.Nr 142,poz.1591)
Rada Gminy uchwała, co następuje :

§ 1

Uchwala się "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzeni gminy Wąsosz" ,zwane dalej studium.

§ 2

Studium opracowano dla gminy Wąsosz, w jej granicach administracyjnych.

§ 3

Załącznikami do niniejszej uchwały, stanowiącymi jej integralną część są:

- 1) tekst "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz" (zał.Nr 1),
- 2) rysunek "Uwarunkowania" w skali 1 : 25 000 (zał.Nr 2),
- 3) rysunek "Kierunki" w skali 1 : 25 000 (zał.Nr 3).

§ 4

Ustala się obowiązki uwzględniania polityki określonej w studium w:
1) decyzjach i działaniach dotyczących zagospodarowania przestrzennego, w tym realizacji celów publicznych,
2) analizach spójności rozwiązań projektów planów miejscowych z tą polityką.

§ 5

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy Wąsosz.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Świderski Józef

**Opracowanie zostało wykonane
na zlecenie Zarządu Gminy Wąsosz
przez zespół w składzie:**

Lp.	Imię i nazwisko	Udział w opracowaniu	Podpis
1.	mgr inż. arch. Katarzyna Kuźniak	główny projektant, zagadnienia przestrzenne, opracowanie graficzne	<i>KKuźniak</i>
2.	mgr Piotr Mioduszewski	główny projektant, zagadnienia przestrzenne, ochrona i kształtowanie środowiska	<i>P. Mioduszewski</i>
3.	mgr Ewa Małyszko	zagadnienia programowe i społeczno-gospodarcze	<i>E. Małyszko</i>
4.	mgr inż. Maciej Rutkowski	gospodarka wodno-ściekowa, ciepłownictwo, gazownictwo, grafika komputerowa	<i>M. Rutkowski</i>
5.	mgr inż. Krzysztof Sikora	elektroenergetyka, telekomunikacja	<i>K. Sikora</i>
6.	mgr inż. arch. Agnieszka Rzosińska	zagadnienia przestrzenne opracowanie graficzne	<i>A. Rzosińska</i>

Zarząd Gminy Wąsosz:

1. Czesław Oldakowski – Wójt Gminy Wąsosz, Przewodniczący Zarządu – nadzór nad opracowaniem ze strony Zarządu Gminy
2. Danuta Modzelewska – Z-ca Przewodniczącego
3. Eugeniusz Karwowski
4. Józef Cimochocki
5. Edward Ryszard Laszczkowski
6. Tadeusz Obrycki
7. Jan Danowski

Koordynator opracowania ze strony Urzędu Gminy Wąsosz - Elżbieta Jószkowska

GMINA WĄSOSZ

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

UWARUNKOWANIA

grudzień 2001 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna, str.1
2. Cel i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, str.1

II. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE, PRZEZNACZENIE I UZBROJENIE TERENÓW GMINY

1. Położenie gminy i ogólna charakterystyka

- 1.1 Ogólna charakterystyka gminy, str.3
- 1.2 Historia rozwoju gminy, str.3
- 1.3 Powiązania zewnętrzne, str.4

2. Środowisko kulturowe

- 2.1 Rodzaje obiektów chronionych w gminie, str.6
- 2.2 Wąsosz – zabytkowy układ przestrzenny, str.6
- 2.3 Gmina Wąsosz – wykaz obiektów o wartościach kulturowych i zabytków, str.9
- 2.4 Obiekty zabytkowe, str.12
- 2.5 Wykaz stanowisk archeologicznych, str.14

3. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego

- 3.1 Położenie w układzie fizyczno-geograficznym Polski – główne jednostki krajobrazowe, str.16
- 3.2 Rzeźba terenu i geomorfologia, str.16
- 3.3 Wody powierzchniowe i podziemne, str.17
 - 3.3.1 Wody powierzchniowe
 - 3.3.2 Wody podziemne
- 3.4 Budowa geologiczna i surowce naturalne, str.18
- 3.5 Stan higieny powietrza i klimat akustyczny, str.19
- 3.6 Ochrona środowiska przed odpadami, str.20
- 3.7 Tereny i obiekty szczególnej ochrony przyrody, str.20
- 3.8 Tereny zdegradowane wymagające rekultywacji i obiekty zagrażające środowisku, str.20
- 3.9 Stan i funkcjonowanie środowiska, str.21

4. Uwarunkowania demograficzne

- 4.1 Materiały źródłowe, str.22
- 4.2 Stan zaludnienia i rozmieszczenie ludności na terenie opracowania, str.22
- 4.3 Tendencje w zakresie zaludnienia w latach 1988-1998, str.23
- 4.4 Struktura płci i wieku, str.25
- 4.5 Struktura wykształcenia ludności, str.26
- 4.6 Wnioski, str.27
- 4.7 Prognoza demograficzna, str.28

5. Jakość życia mieszkańców

- 5.1 Zatrudnienie i bezrobocie, str.29
- 5.2 Zasoby i warunki mieszkaniowe, str.30
- 5.3 Wyposażenie w usługi podstawowe, str.32
 - 5.3.1 Usługi oświaty, str.32
 - 5.3.2 Usługi zdrowia i opieka społeczna, str.33
 - 5.3.3 Usługi kultury, str.34
 - 5.3.4 Usługi handlu i inne usługi bytowe, str.34
 - 5.3.5 Usługi pocztowe i telekomunikacji, str.35
 - 5.3.6 Obiekty administracyjne, str.35
 - 5.3.7 Placówki ochrony przeciwpożarowej, str.35
 - 5.3.8 Usługi obsługi rolnictwa, str.35
- 5.4. Wnioski, str.35

6. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy, sposób zagospodarowania obszaru gminy, główne działy gospodarki

- 6.1 Struktura użytkowania terenu, str.36
- 6.2 Struktura własności gruntów, str.36
- 6.3 Osadnictwo, str.37
 - 6.3.1 Jednostki osadnicze
 - 6.3.2 Układ osadniczy
- 6.4 Gospodarka rolna, str.38
 - 6.4.1 Gleby i warunki produkcji rolniczej, str.38
 - 6.4.2 Ocena przydatności rolniczej gleb, str. 39
 - 6.4.3 Struktura własności i użytkowania gospodarstw rolnych, str.40
 - 6.4.4 Ograniczenia rozwoju gospodarki rolnej, str.41
- 6.5 Leśnictwo i gospodarka leśna, str.41

- 6.5.1 Struktura własności lasów, str.41
- 6.5.2 Charakterystyka drzewostanów, str.42
- 6.5.3 Potencjalne tereny zalesień, str.42
- 6.6 Dotychczasowe przeznaczenie terenów, str.42
- 6.6.1 Obowiązujące plany sporządzone przed 1.01.1995 r.
- 6.6.2 Plany sporządzone po 1.01.1995 r.

7. Komunikacja, str.44

8. Infrastruktura techniczna i komunalna

- 8.1 Zaopatrzenie w wodę, str.45
- 8.2 Odprowadzanie ścieków, str.46
- 8.3 Usuwanie odpadów stałych, str.46
- 8.4 Elektroenergetyka, str.46
- 8.4.1 Sieć zasilająca średniego napięcia
- 8.4.2 Linie średniego napięcia
- 8.4.3 Stacje transformatorowe
- 8.5 Gazownictwo, str.47
- 8.6 Ciepłownictwo, str.47
- 8.7 Telekomunikacja, str.47
- 8.8 Cmentarze, str.48

9. Uwarunkowania wynikające z realizacji ponadlokalnych celów publicznych

- 9.1 Uwarunkowania wynikające z realizacji programów i zadań rządowych, str.48
- 9.2 Uwarunkowania wynikające z ustaleń strategii rozwoju województwa zawartej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, str.48

III. PODSUMOWANIE I WNIOSKI, str.50

Ograniczenia rozwoju gminy
Szanse rozwoju gminy

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej Studium, jest elementem systemu planowania przestrzennego ustalonego przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz.139 z późniejszymi zmianami).

Studium - obligatoryjne opracowanie planistyczne dotyczące gminy Wąsosz w jej granicach administracyjnych - sporządzane jest na podstawie uchwały Nr V/20/99 Rady Gminy Wąsosz z dnia 9 lutego 1999 r. oraz umowy o dzieło z dnia 17 maja 1999 r. zawartej między Zarządem Gminy Wąsosz a zespołem projektowym. Zakres merytoryczny studium obejmuje zagadnienia wymienione w art.6 ww ustawy.

2. Cel i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Studium jest dokumentem planistycznym sporządzanym dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki polityki przestrzennej prowadzonej przez samorząd.

Podstawowymi zadaniami Studium są:

1. Rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem.
2. Sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego.
3. Stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów.
4. Promocja rozwoju gminy.

Ponadto Studium stanowi podstawę do:

1. Podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2. Planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.
3. Wewnętrznej kontroli uchwał w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem ich spójności z polityką zawartą w Studium.
4. Ofertowej działalności organów gminy.

5. Posługiwania się przepisami ustaw szczegółowych w odniesieniu do obszaru gminy, które wpływają na ustalenia studium i wiążą organy gminy w postępowaniu administracyjnym.
6. Gospodarki gruntami w gminie.
7. Podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną najbardziej cennych i wartościowych obiektów i obszarów na terenie gminy.
8. Wykonywania prognoz wpływu ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na środowisko przyrodnicze.
9. Planowania prac geodezyjno-kartograficznych niezbędnych do sprawnej działalności planistycznej i administracyjnej.

**II. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWA-
NIE, PRZEZNACZENIE I UZBROJENIE
TERENÓW**

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1 Położenie

Gmina Wąsosz położona jest na terenie Łomżyńskiego Obszaru Rozwoju, w północno-zachodniej części województwa podlaskiego (przed reformą administracyjną z 1999 roku woj. łomżyńskie) i południowo-zachodniej części powiatu grajewskiego. Graniczy od północy z gminą Szczuczyn, od płn.-wschodu z gminą Grajewo, od południa z gminą Radziłów, od płd.-zachodu z gminą Przytuły oraz od zachodu z gminą Grabowo.

Obszar gminy wynosi 117,92 km², ludność – około 4450 mieszkańców przy średniej gęstości zaludnienia około 35,0 mieszkańców na 1 km². Podstawowym działem gospodarki gminy i głównym zajęciem ludności jest rolnictwo oparte o indywidualne rodzinne gospodarstwa.

W strukturze użytkowania terenu dominują użytki rolne stanowiące 73,2% powierzchni gminy, w tym grunty orne - 55%, użytki zielone - 18,2% powierzchni. Lasy obejmują 19,4% powierzchni. Na grunty pozostałe przypada 7,4 % powierzchni.

Siedzibą Urzędu Gminy i głównym ośrodkiem administracyjnym i usługowym gminy jest Wąsosz liczący ponad 1400 mieszkańców. Inne większe miejscowości gminy to: Ławsk, Żebry i Kędziowo.

1.2 Historia rozwoju gminy

WĄSOSZ – Dawne miasto, obecnie wieś z około 1440 mieszkańcami. Nazwa miejscowości pochodzi od dawnego słowa „wąsosz” – zbieg kilku rzeczek. Miejscowość leży w miejscu ujścia 4 niewielkich rzeczek do rzeki Wissy (długość 35 km, nazwa pochodzenia pruskiego), która stanowi prawy dopływ Biebrzy. Wieś początkowo zwana Wąsosze została założona w 1428 r. Lokacja miasta w roku 1436 przez księcia płockiego Władysława I – Wąsosz był wówczas centrum wymiany handlowej.

Około 1471 r. został utworzony powiat wąsoski z siedzibą sądu ziemskiego i grodzkiego.

W czasie powstania kościuszkowskiego pod miastem doszło do zwycięskiej dla Polaków potyczki. Wąsosz utraciła prawa miejskie w 1870 roku. W 1941 r. zamordowano tu około 250 Żydów, których zwłoki zostały zakopane w rowie przeciwczołgowym (obecnie jest to zabytkowa mogiła).

ZABYTKI

- Dawny układ miejski z obszernym rynkiem (plac Rzędziana). Domy zwrócone są szczytami do ulicy.
- Gotycki kościół parafialny murowany trzynawowy z początku XVI w. – 1534 r. Zniszczony w 1613 r., odbudowany w 1660 r., remont kapitalny 1822-1826 r., rozbudowa 1899 i 1912 r. Sklepienia gotyckie. Wyposażenie wnętrza barokowe, m. in. obraz „Zdjęcie z krzyża”. Dzwonnica drewniana z ok. 1840 r. Plebania murowana z lat dwudziestych XX w. Ogrodzenie murowane z początku XX w.
- Barokowy kościół karmelitów, fund. Mieszczanina Andrzeja Rogali, murowany, spalony w 1710 r., remontowany w XVIII i XIX w. Ołtarz gotycki. W krypcie znajdują się 2 trumny z dobrze zachowanymi zwłokami. W jednej z nich, według tradycji, znajdują się zwłoki Jana Rzędziana, powieściowego pachołka Jana Skrzetuskiego, a później dzierżawcy starostwa wąsoskiego. W drugiej trumnie znajdują się rzekome szczątki panny młodej zmarłej w dniu ślubu.
- Na cmentarzu katolickim – kaplica grobowa rodziny Bzurów, murowana 3 ćw. XIX w.
- Zespół 34 domów murowanych i drewnianych przeważnie z przełomu XIX i XX w.
- Młyn wodny drewniany z początku XX w.

1.3 Powiązania zewnętrzne

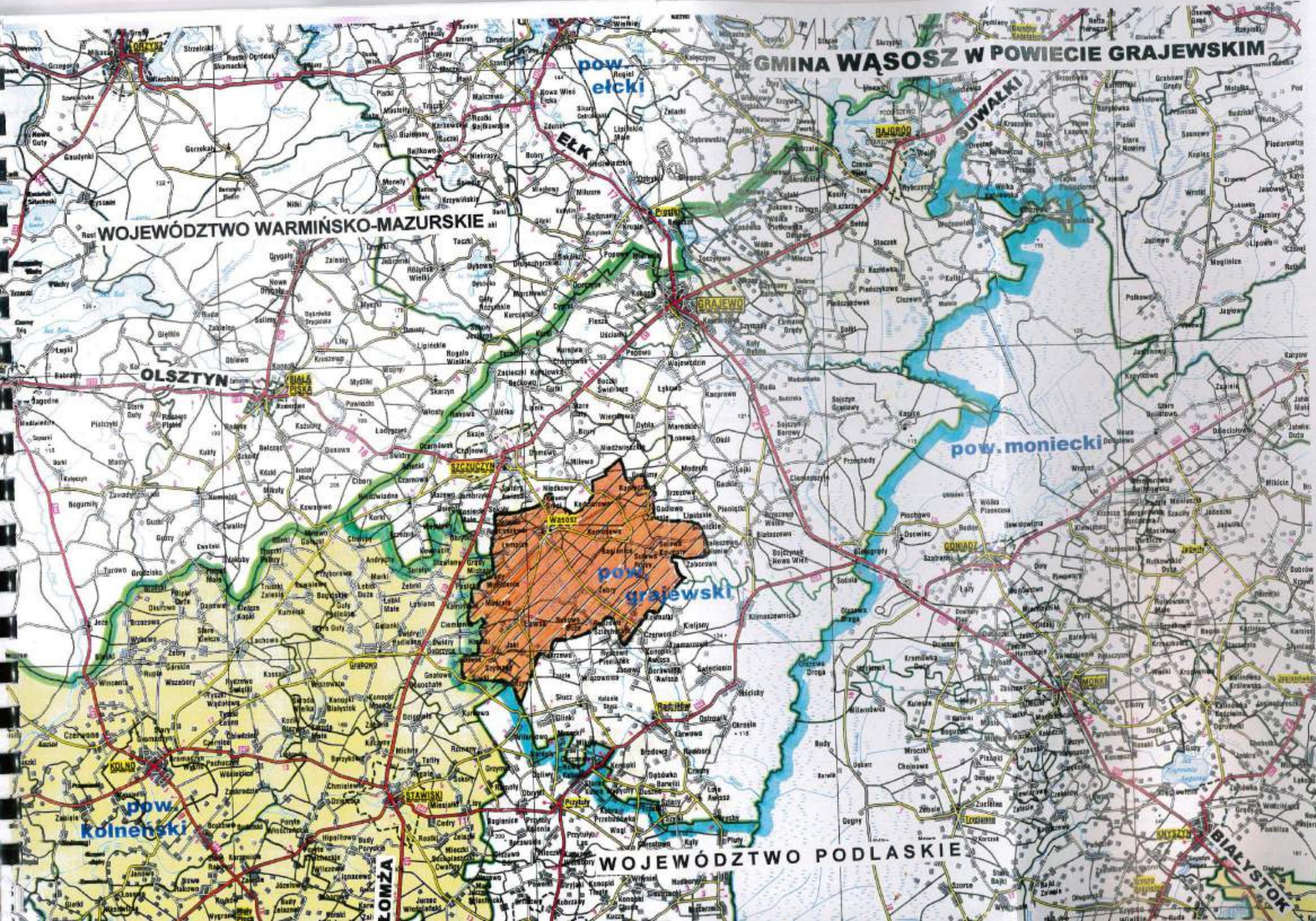
Decydujący wpływ na powiązania zewnętrzne gminy mają takie czynniki jak:

- położenie gminy i przebieg tras komunikacyjnych,
- podział administracyjny kraju i przynależność do określonych jednostek,
- typ gospodarki gminy i powiązania gospodarcze zakładów zlokalizowanych na jej terenie,
- związki historyczne,
- powiązania przyrodnicze,
- stopień zaspokojenia potrzeb ludności w zakresie usług podstawowych i ponadpodstawowych.

Biorąc powyższe czynniki pod uwagę, główne zewnętrzne powiązania przestrzenne gminy przedstawiają się następująco:

1. ze stolicą województwa, dotyczą przede wszystkim korzystania z administracji i usług ponadlokalnych z zakresu:

GMINA WĄSOSZ W POWIECIE GRAJEWSKIM

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

OLSZTYN

pow. elcki

ELK

pow. grajewski

pow. moniecki

SUWALSKI

pow. kolneński

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

ŁOMŻA

BIALYSTOK

- administracji publicznej rządowej i samorządowej (np. urząd wojewódzki, urząd marszałkowski, sądy i prokuratury, Naczelny Sąd Administracyjny),
 - administracji gospodarczej, finansowej i ubezpieczeniowej (banki, instytucje ubezpieczeniowe, doradztwo, itp.),
 - szkolnictwa wyższego i średniego oraz instytutów naukowo-badawczych,
 - zdrowia i opieki społecznej (lecznictwo zamknięte publiczne i kliniczne, przychodnie specjalistyczne, domy opieki, itp.),
 - placówek kultury, sztuki i rozrywki (teatry, filharmonia, galerie, muzea),
 - handlu (hipermarkety, wyspecjalizowane obiekty handlowe),
2. z subregionalnym ośrodkiem rozwoju w Łomży z zakresu:
- administracji rządowej i samorządowej oraz kościelnej,
 - szkolnictwa wyższego i ponadgimnazjalnego,
 - specjalistycznej opieki medycznej oraz opieki społecznej,
 - kultury (Teatr Lalki i Aktora, Łomżyńska Orkiestra Kameralna, muzeum oraz organizacje i stowarzyszenia naukowe),
 - handlu (centrum hurtowo-giełdowe),
3. z ośrodkiem powiatowym w Grajewie z zakresu:
- administracji publicznej,
 - szkolnictwa ponadgimnazjalnego,
 - zdrowia i opieki społecznej,
 - handlu i obsługi rolnictwa,
4. z ośrodkiem lokalnym w Szczuczynie z zakresu:
- zdrowia i opieki społecznej,
 - szkolnictwa ponadgimnazjalnego.

2. ŚRODOWISKO KULTUROWE

2.1 Rodzaje obiektów chronionych w gminie

Na terenie gminy Wąsosz znajdują się następujące grupy obiektów podlegające ochronie konserwatorskiej:

1. **obiekty zabytkowe** (wpisane do rejestru zabytków) objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji, wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą służb konserwatorskich,
2. **obiekty kulturowe** (pozostałe figurujące w spisie) stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania) za zgodą służb konserwatorskich,
3. **zabytkowe założenia dworsko – ogrodowe,**
4. **cmentarze i mogiły historyczne,**
5. **zabytki archeologiczne** objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją,
6. **stanowiska archeologiczne** objęte obserwacją archeologiczną.

2.2 WĄSOSZ – zabytkowy układ przestrzenny

Układ przestrzenny Wąsosza zachował regularne rozplanowanie z okresu lokacji (prawo chełmińskie z 1436 r.). Miasto założono w widłach Wisły i Gręski pomiędzy nieco starszymi jednostkami osadniczymi: wsią Wąsosze (rejon kościoła par.) i dworem obronnym (ul. Zamkowa). Rozplanowanie Wąsosza jest typowe dla małych miast zakładanych w późnym średniowieczu na pn.-wsch. Mazowszu. Jest to układ prosty, ograniczony do rynku i ulic wylotowych. Lokacyjny układ urbanistyczny uzupełniają dwa zespoły osadnicze na południowym brzegu Gręski: dawne przedmieście Skarżyn (ul. Mazowiecka) w formie długiej ulicówki z zabudową po obu stronach drogi oraz dawna wieś drobnoszlachecka Swelczyn (ul. Felczyńska) o mniej uporządkowanej strukturze i z bardziej rozproszoną, swobodnie sytuowaną zabudową.

ZABYTKOWY UKŁAD PRZESTRZENNY WSI WĄSOSZ

skala 1 : 10000

OZNACZENIA:

- zabytkowy układ przestrzenny
- obiekty zabytkowe
- kościół parafialny
- kościół karmelitów (ob. filialny)
- obszary zabytkowe
- strefy ochrony konserwatorskiej:
 - „B-1“
 - „B-2“
 - „E“
 - „K“
 - „W“
 - „OW“
- cieki wodne do zachowania
- układ komunikacyjny do zachowania

Na terenie zabytkowego układu przestrzennego Wąsosz obowiązuja następujące zasady ochrony konserwatorskiej:

STREFA „B-1” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ obejmuje układ lokacyjny tj. rynku i ulice wylotowe, gdzie ochronie podlegają zachowane elementy zabytkowe oraz układ przestrzenny w zakresie rozplanowania, skali i brył zabudowy.

Ochrona obszarów strefy „B-1” polega na:

- zachowaniu historycznego rozplanowania ulic i placów, a w szczególności przebiegu ulic w ich obecnych liniach rozgraniczających, na zachowaniu historycznych (tj. utrwalonych w zabudowie historycznej) linii zabudowy w pierzejach placu rynkowego, przy ul. Sienkiewicza, ul. 11 Listopada;
- utrzymaniu rangi kościoła parafialnego i kościoła karmelitów jako dominant przestrzennych i architektonicznych;
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych oraz obiektów o wartości kulturowej;
- usunięciu lub odpowiedniej przebudowie obiektów dysharmonizujących przestrzenie i architektonicznie (uporządkowanie wnętrza placu rynkowego, regulacja i uporządkowanie pierzei rynku);
- kształtowaniu nowych elementów układu z uwzględnieniem jego historycznej skali, kompozycji i dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły i detalu.

STREFA „B-2” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ obejmuje część układu przestrzennego miasta położonego na przedpolu układu lokacyjnego, wzdłuż ul. Mazowieckiej, czyli dawne przedmieście Skarżyn.

Ochrona konserwatorska w tej strefie polega na:

- zachowaniu historycznego przebiegu ulicy z możliwością modyfikacji ich przekroju na krótkich odcinkach;
- restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznego kontekstu przestrzennego w zakresie sytuacji, skali i bryły.

STREFA „E” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ obejmuje teren przy ulicy Rzecznej i w końcowym odcinku ul. Sienkiewicza oraz po prze-

ciwnej stronie Gręski – wzdłuż ul. Felczyńskiej (dawna wieś drobno-szlachecka).

Ochrona konserwatorska w tej strefie polega na:

- zachowaniu historycznego przebiegu ulicy;
- restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznego kontekstu przestrzennego w zakresie skali i bryły.

STREFA „K” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ obejmuje obszary krajobrazu naturalnego i urządzonego, związanego przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym, czyli doliny rzeki Wissa i strugi Gręska oraz dawne ogrody plebańskie i cmentarz parafialny.

Ochrona obszarów strefy „K” polega na:

- utrzymaniu otwartego charakteru tych terenów;
- konserwacji krajobrazu naturalnego – ukształtowania terenu, cieków wodnych, zieleni, a szczególnie starodrzewu;
- wprowadzaniu nowych elementów krajobrazowych podnoszących wartość estetyczną terenu i podkreślających ich związek przestrzenny z założeniem urbanistycznym;
- ochronie zabytkowego cmentarza parafialnego.

STREFA „W” OCHRONY RELIKTÓW ARCHEOLOGICZNYCH obejmuje teren dawnego dworu książęcego przy ul. Zamkowej z XV –XVI w.

Ochrona konserwatorska w tej strefie polega na:

- zakazie prowadzenia działalności inwestycyjnej nie związanej z rewaloryzacją tych terenów;
- pozostawieniu tych terenów jako otwartych, pełniących funkcje użytków rolnych (łąki), funkcje muzealne lub rekreacyjne;
- wszelkie działania związane z ww. zagospodarowaniem tych terenów winny być uzgodnione ze służbą konserwatorską i prowadzone pod nadzorem konserwatorsko-archeologicznym, ale dopiero po przeprowadzeniu szczegółowych badań archeologicznych.

STREFA „OW” OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ obejmuje blok śródrynkowy, teren klasztoru karmelitów (obecnie kościół filialny i szkoła) i cmentarz przy kościele parafialnym.

Ochrona konserwatorska w tej strefie polega na:

- prowadzeniu działalności inwestycyjnej, a w szczególności związanych z nią prac ziemnych, pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim;
- w przypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości kontynuowania prac, ewentualnie o ich zaniechaniu i zmianie przeznaczenia terenu.

2.3 GMINA WĄSOSZ – wykaz obiektów o wartościach kulturowych i zabytków

BAGIENICE

Kaplica drewniana, l.20 XX w.

KĘDZIOROWO

1. Pozostałości założenia dworsko-ogrodowego (obecnie zagroda):
 - a. obora, ob. stodoła, mur., pocz. XX w.,
 - b. spichlerz, mur., pocz. XX w.,
 - c. ogrodzenie, mur., pocz. XX w.,
 - d. pozostałości zieleni.
2. Dom nr 24, drewn.,pocz. XX w., wł. Wronkowski

KOMOSEWO

Zagroda nr 16, wł. Bolesław Czarnecki:

- a. dom, drewn., pocz. XX w.,
- b. stodoła, drewn., pocz. XX w.

ŁAWSK

Pozostałości zespołu dworsko-parkowego:

- a. czworak, mur., k. XIX w.,
- b. obora, mur., pocz. XX w.,
- c. chlew, mur., pocz. XX w.,
- d. stodoła, mur., pocz. XX w.,
- e. spichrz, mur., pocz. XX w.,
- f. gorzelnia, mur., pocz. XX w.,
- g. pozostałości parku.

MODZELE

Zespół dworsko-parkowy:

WĄSOSZ – UKŁAD URBANISTYCZNY

DOMY PRZY PLACU RZĘDZIANA

BOCZNA ULICZKA

**WĄSOSZ – PLAC RZĘDZIANA
UKŁAD URBANISTYCZNY**

- a. dwór, mur., l.30 XX w. */,
- b. dwie obory, kam./mur., pocz. XX w.,
- c. stodoła, kam./mur., k. XIX w.,
- d. ogrodzenie, mur., pocz. XX w.,
- e. pozostałości parku zabytkowego.

SULEWO PRUSY

1. Szkoła, mur., l. 20 XX w.
2. Dom nr 20, drewn., pocz. XX w., wł. Waldemar Organek

SZYMANY

Dom nr 4, drewniany, 1900 r., wł. Jan Dobrzycki

WĄSOSZ

1. Zabytkowy układ urbanistyczny */
2. Zespół kościoła paraf. p.w. Przemienienia Pańskiego:
 - a. kościół, mur., XVI-1534 r., zniszczony 1615 r., odbudowany w 1660 r. */,
 - b. dzwonnica, drewniana, ok. 1840 r. */,
 - c. ogrodzenie, mur., pocz. XX w.,
 - d. plebania, mur., l.20 XX w.
3. Kościół Karmelitów p.w. NMP, ob. filialny, mur. 1625 r., spalony 1710, remontowany XVIII/XIX w. */
4. Cmentarz rzymskokatolicki */
 - kaplica grobowa rodziny Bzurów na cmentarzu grzebalnym, mur., 3 ćw. XIX w.
5. Mogiła ludności cywilnej z okresu II wojny światowej */
6. Szkoła, mur., l.30 XX w.
7. Teren dawnego dworu książęcego, ul. Zamkowa

ul. 11 Listopada

8. Dom nr 12, mur., pocz. XX w., wł. Baginski
9. Dom nr 14, drewn., pocz. XX w., wł. J. Duchnowska
10. Dom nr 15, drewn., XIX/XX w. użyt. PGKiM
11. Dom nr 20, mur., pocz. XX w., wł. Ciecierski
12. Dom nr 21, mur., pocz. XX w., wł. W.Żebrowski
13. Dom nr 25, mur., pocz. XX w., wł. Stanisław Ladziński
14. Dom nr 25, mur., 1906 r., wł. Jakubowski
15. Dom nr 26, mur., wł. Skarżyńska
16. Dom nr 27, drewn., 1918 r., wł. A. Rogowski
17. Dom nr 28, mur., pocz. XX w., wł. Tarnacki

18. Dom nr 30, drewn., pocz. XX w., wł. Soliński
 19. Kuźnia, ul. 11 Listopada, mur., l.20 XX w.

ul. Mazowiecka

20. Dom nr 3, drewn., 1918 r., wł. R. Kosmaczewski
 21. Dom nr 7, mur., pocz. XX w., wł. Józef Julecki
 22. Dom nr 76, mur., pocz. XX w., wł. Tomasz Kalinowski
 23. Dom nr 90, mur., pocz. XX w., wł. Henryk Ołdakowski
 24. Dom nr 91, mur., pocz. XX w., wł. Zofia Wszeborowska
 25. Dom nr 97, drewn., l.20 XX w., wł. Henryk Malinowski
 26. Dom nr 98, mur., pocz. XX w., wł. Teresa Bogusz
 27. Młyn wodno-motorowy, drewn., pocz. XX w., (wł. GS)

Pl. Rzedziana

28. Dom nr 3, mur., pocz. XX w., wł. Zygmunt Jaśkowski
 29. Dom nr 4, ob. szkoła, drewn., pocz. XX w.
 30. Dom nr 5, mur., pocz. XX w.
 31. Dom nr 7, mur., k. XIX w., wł. Żebrowski
 32. Dom nr 21, drewn., l.20 XX w., użytł. PGKiM

ul. Sienkiewicza

33. Dom nr 5, drewn., k. XIX w., wł. Wszeborowski
 34. Dom nr 6, drewn., pocz. XX w., wł. Dominik Kuczewski
 35. Dom nr 14, drewn., pocz. XX w., wł. Tadeusz Dmochowski
 36. Dom nr 33, drewn., XIX/XX w., wł. Adam Siedlecki

ŻEBRY

1. Zespół dworski:
 a. rządówka, ob. szkoła, drewn., 1925-26 r.
 b. obora, mur., k. XIX w.
 c. kapliczka, cegła, k. XIX
 2. Dom nr 17, mur., 1954 r., wł. Andrzej Karwowski
 3. Dom nr 25, drewn., pocz. XX w., wł. Janusz Gazowski
 4. Dom nr 26, drewn., pocz. XX w., wł. Ryszard Gazowski
 5. Dom nr 41, drewn., pocz. XX w., wł. Pelagia Markowska
 6. Dom nr 75, drewn. w ruinie, 1943-44 r., wł. Leon Bajkiewicz

*/ - obiekty wpisane do rejestru zabytków

2.4 Obiekty zabytkowe

1. Dzwonnica drewniana z XVIII w. przy kościele gotyckim p.w. Przemienienia Pańskiego – wpisana do rejestru zabytków pod nr A-13 na podstawie decyzji Kult.V-2b/25/64/56 z dnia 13 lipca 1956 r.
2. Murowany kościół gotycki pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego z 1534 r. w Wąsoszu – wpisany do rejestru zabytków pod nr A-14 na podstawie decyzji Kult.V-2b/34/73/56 z dnia 27 lipca 1956 r.
3. Kościół karmelitów pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny w Wąsoszu przy Placu Rzędziana – wpisany do rejestru zabytków pod nr A-209 na podstawie decyzji KL.WKZ-5340-4-86 z dnia 17 czerwca 1986 r. Murowany z cegły, otynkowany kościół na planie prostokąta zbudowany został w 1605 r. Kościół jest jednonawowy z prostokątną zakrystią przylegającą do elewacji zachodniej; wejście do kruchty znajduje się w środkowej części nawy. Korpus główny kościoła zwrócony jest fasadą na południe, oskarpowany i nakryty dachem ceramicznym dwuspadowym z sygnaturką, nad zakrystią – dach pulpitowy. Budynek kościoła usytuowany jest na terenie nieistniejącego już zespołu klasztornego w narożniku Placu Rzędziana, na środku cmentarza kościelnego.
4. Układ przestrzenny miejscowości Wąsosz obejmujący:
 - pozostałości przedlokacyjnych jednostek osadniczych w widłach rzek w widłach Wissy i Gręski:
 - osada targowa wraz z terenem kościoła parafialnego (obecnie ulice: Sienkiewicza i Farna),
 - teren dworu obronnego przy ujściu Gręski do Wissy,
 - układ urbanistyczny miasta lokacyjnego założonego między osadą a dworem z dużym rynkiem i czterema ulicami wychodzącymi z jego narożników (obecnie ulice: Zamkowa, Świętojańska, 11 Listopada, Sienkiewicza),
 - osady – przedmieścia na południowym brzegu rzeki Gręski (obecnie ulice: Felczyńska i Mazowiecka)

wpisany do rejestru zabytków pod nr A-311 na podstawie decyzji KL.WKZ- 5340-72/87 z dnia 31 sierpnia 1987 r.

Z uzasadnienia ww. decyzji:

Powstanie Wąsosza związane jest z akcją kolonizacyjną księcia mazowieckiego Janusza I Starszego na ziemi wiskiej. Po 1425 r. przy trakcie z Wizny do Ełku, Rajgrodu i Grodna, w widłach Gręski i Wis-

**WAŚOSZ - ZABYTKOWY KOŚCIÓŁ KARMELITÓW P.W.
NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY wpisany do rejestru za-
bytków pod numerem A-209**

WAŚOSZ

- ZABYTKOWY KOŚCIOŁ GOTYCKI POD WEZWANIEM PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO Z 1534 r. wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-14
- ZABYTKOWA DREWNIANA DZWONNICA PRZY KOŚCIELE wpisana do rejestru zabytków pod numerem A-13

sy, które wraz z innymi rzekami stanowiły szlak wodny łączący ziemię łomżyńską i wiską z terenami Litwy i państwa krzyżackiego, powstała osada targowa oraz dwór obronny (zniszczony około 1520 roku). W 1436 r. książę mazowiecki Władysław lokuje miasto położone między terenem osady i dworu. W 1437 r. po przeciwnej stronie Gręski powstają prywatne osady – przedmieścia, którym w XIX w. nadano kształt regularnych ulic. W okresie przedlokacyjnym założono w Wąsoszu parafię, a istniejący kościół parafialny zbudowano przed 1534 r. Około 1605 r. sprowadzono do miasta zakon karmelitów trzewickich. Zabudowania klasztorne (rozebrane w 1917 r.) oraz kościół usytuowano w północnej pierzei rynku. Wojny szwedzkie spowodowały prawie całkowite zniszczenie miasta i przyczyniły się do jego upadku. W 1870 r. Wąsosz utracił prawa miejskie. Ukształtowany w XV w. i zachowany z niewielkimi zmianami układ przestrzenny miejscowości wraz z jego zabudową (kościół parafialny, kościół karmelitów, domy z końca XIX i XX w. o formach utrzymanych w charakterze zabudowy historycznej), stanowi cenny zespół zabytkowy.

5. Cmentarz rzymskokatolicki wpisany do rejestru zabytków pod nr A-328 na podstawie decyzji KL.WKZ- 5340-89/87 z dnia 14 września 1987 r.

Cmentarz założony został na początku XIX w. Wartość zabytkową posiada najstarsza południowo-wschodnia część. Na wartość zabytkową ww. fragmentu cmentarza składają się:

- kompozycja przestrzenna z układem kwater i ciągami komunikacyjnymi,
- kaplica grobowa rodziny Bzurów pochodząca z 3. ćwierci XIX w., murowana, tynkowana, na rzucie prostokąta oraz mauzoleum rodziny Karczewskich z II połowy XIX w., murowane z cegły na rzucie prostokąta,
- XIX-wieczne krzyże żeliwne oraz nagrobki o charakterze zabytkowym, powstałe do 1925 r. – wśród nich najstarsze: Jakuba Klimontowicza – deputowanego J.M. Marszałka Radcy Wojewódzkiego i Sędziego Pokoju Powiatu Biebrzańskiego zm. 1840 r. (nagrobek klasycystyczny); Apolinarego Mościckiego – właściciela dóbr Ławsk zm. 1894 r. (obelisk zwieńczony krzyżem, granit szwedzki); Ksawerego Filipkowskiego – b. oficera Wojsk Polskich i b. Radcy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, dziedzica majątku Obrytki, zm. 1878 (stela w formie portalu zwieńczona krzyżem); płyty nagrobne Magdaleny L' Hodiesniere zm. 1840 r. i Wandy L' Hodiesniere zm. 1866 r. Ww. kaplice i nagrobki sta-

nowią odzwierciedlenie „mody” i stylów obowiązujących w XIX-wiecznej sztuce sepulkralnej.

6. Cmentarz – mogiła zbiorowa ludności cywilnej z okresu II wojny światowej usytuowana na polu przy drodze do wsi Niećkowo - wpisany do rejestru zabytków pod nr A-429 na podstawie decyzji KL.WKZ- 5340-15/91 z dnia 30 grudnia 1991 r.
7. Dwór w Modzelach wpisany do rejestru zabytków pod nr A-498 na podstawie decyzji KL.WKZ- 5340-7/93 z dnia 5 października 1993 r.

Z uzasadnienia ww. decyzji:

Dwór usytuowany na południowo-wschodnim krańcu wsi, zwrócony frontem na wschód w stronę czworobocznego dziedzińca z budynkami gospodarczymi. Wzniesiony w 1937 r. murowany z cegły, tynkowany, na planie prostokąta, trójpasmowy. Parterowy, częściowo podpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Nakryty dachem czterospadowym półszczytowym, więźba dachowa kleszczowo-płatwiowa podparta słupami. Elewacja frontowa 7-osiowa, z cofniętą w głąb trójosiową, dwukondygnacyjną częścią środkową tworzącą w przyziemiu wnękę, nad którą u góry jest balkon. Elewacja ogrodowa jest 6-osiowa z płytkim 2-osiowym ryzalitem środkowym. Elewacje boczne 2-osiowe, w południowej okna usytuowane niesymetrycznie. Wszystkie narożniki budynku są boniowane, cokół niski wyodrębniony odsadzką. Pod parapetami okiennymi odcinki gzymsu o uproszczonym profilowaniu. W zwieńczeniu korpusu szeroki, profilowany gzyms, skromniejszy w zwieńczeniu facjaty.

2.5 Wykaz stanowisk archeologicznych

1. Wąsosz st.1
2. Wąsosz st.2
3. Wąsosz st.3
4. Wąsosz st.4
5. Wąsosz Kolonia Łazy st.11
6. Wąsosz st.12
7. Wąsosz st.15
8. Łempice st.3
9. Łempice st.2
10. Modzele st.1
11. Ławsk st.1
12. Kolonia Ławsk st.4
13. Żebry st.4

14. Żebry st.3
15. Bukowo Duże st.4
16. Bukowo Duże st.3
17. Bukowo Duże st.7
18. Żebry st.1
19. Kolonia Komosewo st.2
20. Kolonia Komosewo st.1
21. Kędziorowo st.3
22. Kędziorowo st.4
23. Kędziorowo st.5
24. Wąsosz-Komosewo st.22
25. Zalesie st.1

DWÓR W MODZELACH

wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-498 (1993 r.)

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
UWARUNKOWANIA

DZIEDZICTWO KULTUROWE

0 1 2 3 4 km

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

- Zebry** - Miejscowości, w których znajdują się obiekty o wartościach kulturowych
- - Granica zabytkowego układu urbanistycznego wsi Wąsosz
- - Obiekty zabytkowe:
 - 1 - Zespół kościoła parafialnego, p.w. Przemienienia Pańskiego
 - 2 - Kościół Karmelitów p.w. NMP
 - 3 - Cmentarz rzymskokatolicki
 - 4 - Mogiła ludności cywilnej z okresu II Wojny Światowej
 - 5 - Dwór murowany
- - Stanowiska archeologiczne

3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

3.1 Położenie w układzie fizycznogeograficznym Polski – główne jednostki krajobrazowe

Według podziału fizyczno-geograficznego (Kondracki – 1978) gmina Wąsosz położona jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Kolneńska, wchodzącego w skład jednostki wyższego rzędu Niziny Północnopodlaskiej.

W krajobrazie gminy dominują otwarte tereny rolne na falistej wysoczyźnie przedzielonej południkowo pradoliną rzeki Wissa z kompleksem użytków zielonych. Wyróżniają się również dwa duże kompleksy leśne Żebry i Ławsk oraz - we wschodniej części - podmokłe obniżenie powiązane z pradoliną Biebrzy.

3.2 Rzeźba terenu i geomorfologia

Formy rzeźby terenu są tu na ogół dość rozległe i okazałe. Piętno krajobrazowi nadały procesy peryglacjalne, których efektem są szerokie doliny o łagodnie nachylonych zboczach, wszelkiego rodzaju formy ostańcowe i pokrywy zwietrzelinowe oraz mała liczba zagłębień bezodpływowych.

Rzeźba terenu ma charakter falistej i pagórkowatej wysoczyzny morenowej.

Jest to obszar leżący w całości w obrębie zlodowacenia środkowo-polskiego, stadiału północno-mazowieckiego.

Szeroka zabagniona dolina Wissy dzieli obszar gminy na dwie wyraźne jednostki. We wschodniej części gminy dominuje wał morenowy biegnący od Wąsosza po granice gminy o kierunku północny-zachód – południowy-wschód. Wysokości bezwzględne wynoszą tu od 140 do 150 m n.p.m. przy wysokościach względnych do 20 m. Od północy przylega do niego falista wysoczyzna morenowa gliniasta otoczona równinami sandrowymi.

Nieco inny charakter ma zachodnia część gminy. Dominuje tu wysoczyzna moreny dennej falistej z mniej okazałymi wzgórzami morenowymi okolic Ławska, Niecik, Szyman i Bukowa. W mniejszym stopniu występują tu wzgórza kemowe i równina sandrowa. Na północ od Ławska występują wzgórza i pagórki kemowe o wysokościach 10-15 m, na południu są one okazałe - osiągają wysokość do 125 m wysokości względnej.

3.3 Wody powierzchniowe i podziemne

3.3.1 Wody powierzchniowe

Teren gminy Wąsosz należy w całości do Dorzecza Biebrzy. Główną rzeką gminy jest Wissa - prawobrzeżny dopływ Biebrzy. Pły- nie ona meandrując przez środkową część gminy z północy na poł- dniowy-wschód szeroką zabagnioną doliną. Jej dopływami jest kilka bezimiennych cieków. Płyną one na ogół wyraźnie zarysowanymi dolinami z zachodu na wschód. Ogółem zlewnia Wissy obejmuje około 80% powierzchni gminy (zachodnia część gminy).

Wody stojące stanowią znikomy procent powierzchni gminy. Większe zbiorniki wód stojących to stawy rybne w okolicy wsi Ławsk.

Ogółem wody powierzchniowe zajmują powierzchnię 130,01 ha w tym:

- wody płynące - 29,10 ha,
- wody stojące - 63,29 ha,
- rowy i kanały melioracyjne - 37,62 ha.

Zgodnie z zarządzeniem nr 18/71 Prezydium W.R.N. w Bia- łymstoku (Dz. Urz. W.R.N. Nr 21 z 1971 r.) ustalono dla rzeki Wissy drugą klasę czystości.

Obecnie wody rzeki mają ogólnie III klasę czystości, ale w większości parametrów mieszczą się już w II klasie. Główne zanie- czyszczenia rzeki to ścieki komunalne ze Szczuczyna i Wąsosza.

Stan czystości pozostałych drobnych cieków, ze względu na brak większych źródeł zanieczyszczeń, jest zadowalający. Potencjal- nym źródłem zanieczyszczeń wód jest rolnictwo, głównie poprzez nieodpowiednie nawożenie i niewłaściwe stosowanie chemicznych środków ochrony roślin. Zagrożenia tego można uniknąć poprzez stosowanie odpowiednich dawek tych środków oraz przestrzeganie terminów.

3.3.2 Wody podziemne

Teren gminy jest stosunkowo zasobny w wody gruntowe. Jako użytkowy, rozpoznany i wykorzystywany jest czwartorzędowy po- ziom wodonośny. Występuje on na zmiennej głębokości od 50 do 115 m pod powierzchnią terenu. Zatwierdzone zasoby eksploatacyj- ne wód tego poziomu obejmujące obszar międzyrzecza Wissy i Pisy wynoszą 105600 m³/24h.

Obszar doliny Wissy uznawany jest za główny zbiornik wód podziemnych. Podlega ochronie zgodnie z zasadami ochrony zaso-

WAŚOSZ - KRAJOBRAZ DOLINY WISSY

**KRAJOBRAZ DOLINY WISSY
– WIDOK Z DROGI DO BUKOWA**

**WISSA – MOST NA DRODZE DO BUKOWA I POZOSTA-
ŁOŚCI MŁYNA WODNEGO**

STAWY W REJONIE ŁAWSKA

bów wodnych w zbiornikach wód podziemnych.

Wody gruntowe występują również płycej na terenach obniżonych jako tereny bagienne i w płytkich nieciągłych warstwach wodonośnych. Nie są to jednak wody dobrej jakości pod względem parametrów chemicznych i biologicznych i w większości nie nadają się do celów spożywczych.

3.4 Budowa geologiczna i surowce naturalne

Gmina Wąsosz pod względem tektonicznym znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko-Suwalskiego wchodzącego w skład platformy wschodnioeuropejskiej. Na osadach prekambryjskich zalegają tu utwory mezozoiczne i trzeciorzędowe.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady zlodowaceń począwszy od podlaskiego do północnopolskiego. Najstarszym ogniwem czwartorzędu odsłaniającym się na powierzchni terenu są osady zastoiskowe powstałe w czasie transgresji zlodowacenia środkowo-polskiego stadiału północno-mazowieckiego. Występują one na płn.-wsch. od Ławska. Gliny zwałowe tego stadiału występują na powierzchni terenu w okolicach Kędziorowa, Komosewa, Ławska i Niecik.

Piaski ze żwirem, piaski moren czołowych i moren martwego lodu budują okazałe wzgórze ciągnące się od Wąsosza w kierunku południowo-wschodnim.

Piaski ze żwirami, piaski i gliny zwałowe budują wzgórza morenowe na pld.-zach. i pn.-zach. od Ławska w okolicy Niecik.

Piaski, piaski ze żwirem i mułki budują wzgórza i pagórki kemowe koło Bukowa oraz na północ od Ławska i na zachód od Wąsosza.

Zlodowacenie północnopolskie - piaski, podrzędnie piaski ze żwirem występują między Kędziorowem a Sulewem. Są one pochodzenia wodno-lodowcowego, w młodszym triasie w dolince koło Łempic osadzały się piaski, mułki i mady rzeczne. W holocenie w dolinie Wisy i jej dopływach oraz w zagłębieniach bezodpływowych tworzyły się torfy i namuły.

Złóża surowców

Gmina jest zasobna w złoża kruszywa naturalnego. Na terenie gminy znajdują się dwa duże i jedno małe złoża kruszywa naturalnego grubego.

Złóża udokumentowane

- Wąsosz o zasobach bilansowych w kat. C - - 14000 tys. t i warunkowych w kat. C - 417 tys. t (nieeksploatowane),
- Wąsosz o zasobach bilansowych w kat. C - 22786 tys. t (nieeksploatowane).

Kartą rejestracyjną objęto złoża Wąsosz 1 o zasobach 77 tys. t (złoża eksploatowane przez UG Wąsosz, wydobyte 6 tys. t).

Na terenie gminy znajduje się 17 rejonów objętych dokumentacjami złóż torfu.

Znaczenie gospodarcze mogą mieć złoża bilansowe. Torf może być wykorzystany jako surowiec opałowy, rolniczy, a nawet ogrodniczy. Występująca w spągu torfu gytia może być wykorzystywana jako surowiec nawozowy.

Zanotowano 19 punktów eksploatacyjnych piasków ze żwirem i piasków. Największe jest wyrobisko nr 4 w Wąsoszu położone w obrębie karty rejestracyjnej Wąsosz 1. Użytkownikiem złoża jest UG w Wąsoszu. Roczne wydobyte surowca wyniosło 6 tys. t. Pozostałe punkty eksploatacji mają mniejsze znaczenie. Eksploatacja prowadzona jest dorywczo i sporadycznie przez okoliczną ludność na potrzeby budownictwa indywidualnego i drogowego.

Na obszarze gminy wytypowano obszary perspektywicznego występowania surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych - surowców ilastych i piasku po jednym oraz 5 piasków ze żwirem.

W chwili obecnej brak jest przesłanek wskazujących na możliwość udokumentowania złóż surowców ilastych, kredy jeziornej oraz piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej o znaczeniu przemysłowym.

3.5 Stan higieny powietrza i klimat akustyczny

Ze względu na rolniczy charakter gminy, brak jest na jej terenie większych obiektów mających szkodliwy wpływ na stan czystości powietrza. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza są domowe kotłownie i paleniska emitujące związki lotne pochodzące ze spalania przede wszystkim paliw stałych - węgla i drewna. Zanieczyszczenia te, ze względu na małe jednostkowe emisje, znaczne rozproszenie źródeł i okresowe funkcjonowanie w okresie zimowym nie wpływają na znaczące stężenie zanieczyszczeń w powietrzu i wzrost emisji na terenie gminy. Niewielkie wzrosty zanieczyszczeń powietrza w swoim otoczeniu powodują lokalne kotłownie, takie jak: kotłownia osiedlowa P.G.R. Ławsk oraz w obiekcie sprzedaży arty-

kułów rolno-przemysłowych i paliwowych w Wąsoszu.

Nieznaczny udział w zanieczyszczaniu powietrza ma emisja z ruchu samochodowego i pracy maszyn rolniczych.

Dla terenu gminy brak jest danych z pomiaru hałasu. Z obserwacji wynika, że na terenie gminy nie występują obszary zagrożone zwiększonym poziomem hałasu. Występują natomiast krótkotrwałe wzrosty poziomu hałasu, których głównymi źródłami są maszyny rolnicze, urządzenia w gospodarstwach i pojazdy na drogach.

3.6 Ochrona środowiska przed odpadami

W celu ochrony środowiska przed przygodnym usuwaniem nieczystości („dzikie wysypiska”) wyznaczono gminne wysypisko śmieci łącznie z wylewiskiem.

Teren stanowiący części działek 1065, 1066, 1067, 1068 (łączna powierzchnia około 1,5 ha) znajduje się w odległości ok. 1,5 km na wschód od wsi Wąsosz przy drodze Wąsosz - Kędziorowo. Lokalizacja w/w obiektu spełnia wymogi sanitarne oraz techniczno-ekonomiczne. Znajduje się ono w odległości większej niż 1000 m od najbliższej zabudowy mieszkaniowej.

Wysypisko - wylewisko urządzone jest zgodnie z wymogami stawianymi tego typu obiektom.

3.7 Tereny i obiekty szczególnej ochrony przyrody

Na terenie gminy Wąsosz są dwa rezerwaty przyrody „Ławsk I” o powierzchni 108,93 ha i „Ławsk II” o powierzchni 74,11 ha. Oba utworzono i zatwierdzono w 1999 r. na terenie Lasów Państwowych leśnictwa Ławsk: Celem ochrony są kompleksy siedlisk leśnych o bogatym składzie gatunkowym i wysokim stopniu naturalności.

Ponadto na ochronę konserwatorską zasługują dwa parki podworskie znajdujące się we wsiach Modzele i Żebry.

Na terenie gminy znajduje się jeden pomnik przyrody – dąb szypułkowy w parku wiejskim w Wąsoszu.

3.8 Tereny zdegradowane wymagające rekultywacji i obiekty zagrażające środowisku

Na terenie gminy nie występują większe powierzchnie zdegradowane. Istnieje natomiast szereg wyrobisk po wydobyciu kruszywa i ziemi o powierzchni od kilkunastu m² do 1 ha wykorzystywanych

REZERWATY PRZYRODY ŁAWSK

LAS MIESZANY SWIEŻY Z DRZEWOSTANEM SOSNOWYM

OLS

**REZERWATY PRZYRODY ŁAWSK
- STRUGA WYPŁYWAJĄCA ZE STAWÓW ŁAWSK**

często jako dzikie wysypiska odpadów. Wyrobiska te wymagają rekultywacji i zagospodarowania zgodnie z planem rekultywacji.

Duże zagrożenie dla środowiska wodnego i gleb do roku 2000 stwarzały dwa istniejące w bunkrach z okresu II wojny światowej **mogielniki** do składowania przeterminowanych środków ochrony roślin i nawozów chemicznych. Obecnie mogielniki zostały zlikwidowane, a przechowywane tam odpady usunięte. Ze względu na długotrwałe składowanie teren przy mogielnikach powinien być nadal stale monitorowany.

3.9 Stan i funkcjonowanie środowiska

W ogólnej ocenie stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy jest dobry.

Dominujące rolnicze zagospodarowanie terenu, brak większych zakładów przemysłowych i terenów zurbanizowanych powoduje, że zachowana jest równowaga ekologiczna terenu.

Powiązania ekologiczne poprzez rzekę i dolinę Wissy, przynależność do zlewni Biebrzy, ciążą do doliny Biebrzy i Biebrzańskiego Parku Narodowego. W związku z tym stan środowiska na terenie gminy, szczególnie zaś środowiska wodnego, wpływa na ekosystem BPN.

W przyszłościowym zagospodarowaniu terenu gminy duże znaczenie będzie mieć zachowanie układu hydrograficznego, ochrona stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a co za tym idzie racjonalna gospodarka wodno-ściekowa.

Mały stopień przekształcenia środowiska, obecność licznych zabytków i obiektów o wartościach kulturowych oraz zachowanie historycznych układów osadniczych sprawia, że obszar gminy posiada duże walory krajobrazowe. Walory te powinny być w szczególności sposobem chronione.

Dla ochrony najcenniejszych pod względem krajobrazowym terenów, „Studium kierunków zagospodarowania przestrzennego” byłego województwa łomżyńskiego zakłada utworzenie na terenie gminy obszaru chronionego krajobrazu doliny Wissy.

**BUNKRY W REJONIE WĄSOSZA WYKORZYSTYWANE JAKO
MOGIELNIKI**

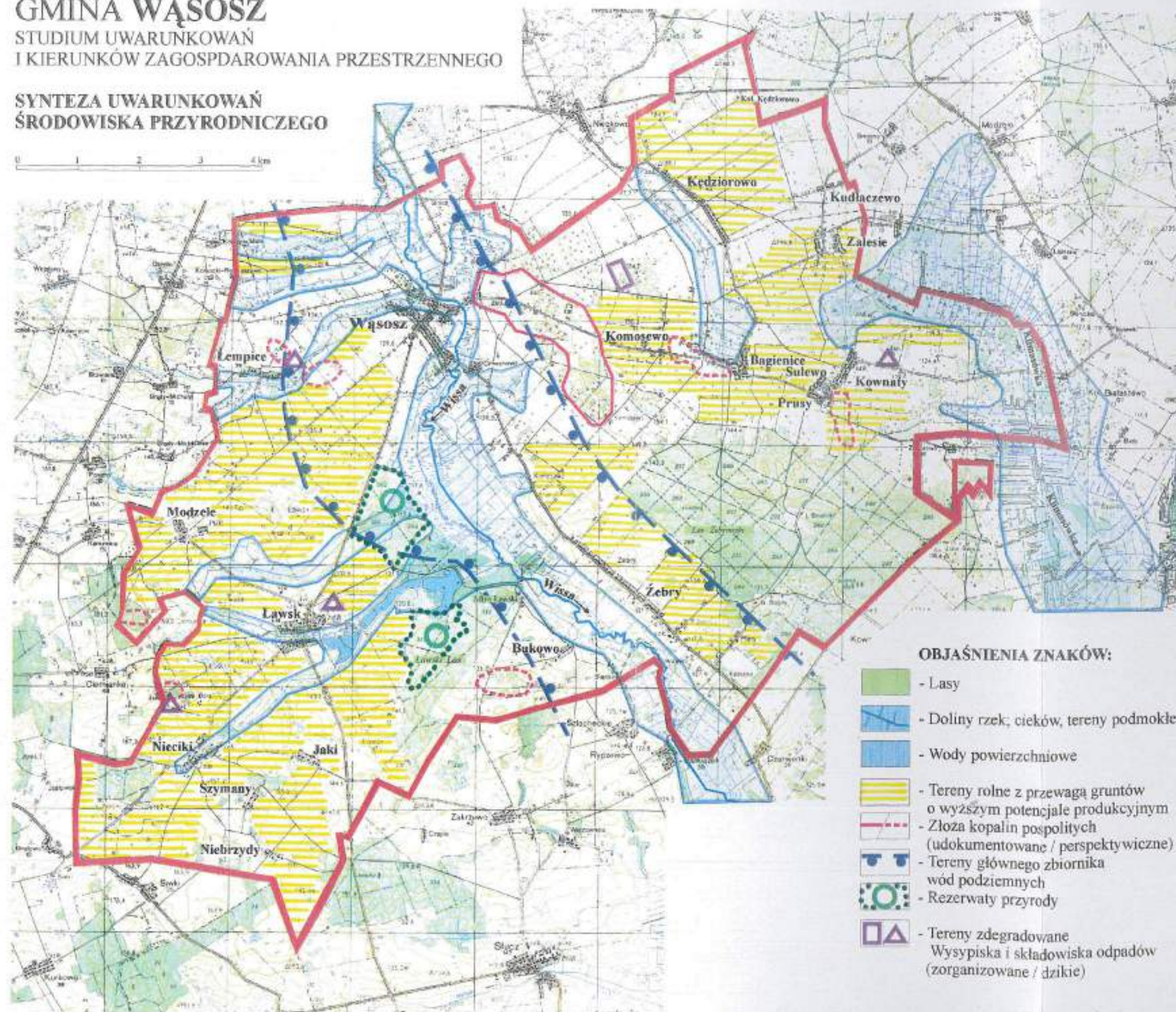

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPDAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

0 1 2 3 4 km

4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

4.1 Materiały źródłowe

Głównym źródłem informacji w zakresie demografii jest Urząd Statystyczny w Łomży (dane z NSP z 1988 r., PSR z 1996 r., podstawowe dane statystyczne dla miast i gmin województwa łomżyńskiego z lat 1988 – 1998 oraz dane uzyskane z Urzędu Gminy).

4.2 Stan zaludnienia i rozmieszczenie ludności na terenie opracowania

Ogółem w granicach opracowania zamieszkiwało na stałe wg stanu na 31.XII.1998 r. 4163 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia w gminie Wąsosz wynosiła około 35,0 mieszkańców na 1 km² – powyżej średniej dla terenów wiejskich województwa i znacznie niższa od gęstości zaludnienia w całym województwie podlaskim (średnia gęstość zaludnienia dla województwa - 61/km², na terenach wiejskich - 27,0/km²).

Tab. 1 Rozmieszczenie ludności w obrębie gminy (31.XII.2001 r. - mieszkańcy)

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Udział % w ogólnej liczbie ludności gminy
	Ogółem gmina	4347	100,0
1.	Wąsosz	1433	33,0
2.	Komosewo	116	2,7
3.	Kędziorowo	246	5,7
4.	Kudłaczewo	55	1,2
5.	Zalesie	141	3,2
6.	Bagienice	120	2,8
7.	Sulewo Kownaty	149	3,4
8.	Sulewo Prusy	131	3,0
9.	Łempice	177	4,1
10.	Modzele	122	2,8
11.	Ławsk	704	16,2
12.	Bukowo Duże	140	3,2
13.	Żebry	417	9,6
14.	Nieciki	201	4,6
15.	Jaki	94	2,2
16.	Szymany	62	1,4
17.	Niebrzyd	39	0,9

Jak wynika z powyższego zestawienia, około 1/3 ludności całej gminy zamieszkuje Wąsosz (33,0%). Poza tym znaczne skupiska ludności to:

- Ławsk (16,2 % ludności gminy),
- Żebry (9,6%) i
- Kędziorowo (5,7%).

Najmniejsze pod względem zaludnienia miejscowości to:

- Niebrzydy,
- Szymany,
- Kudłaczewo i
- Jaki.

4.3 Tendencje w zakresie zaludnienia w latach 1988-1998

Tab. 2 Roczne przyrosty ludności w latach 1988-1998 (stan na koniec roku, zameldowani na stałe)

Rok	Liczba ludności	Przyrost roczny
1988	4386	-
1989	4327	-59
1990	4270	-57
1991	4246	-24
1992	4328	82
1993	4288	-40
1994	4300	12
1995	4257	-43
1996	4254	-3
1997	4 209	-45
1998	4163	-46
1988 - 1998		-223

Z analizy liczby ludności w latach 1988-98 wynika, że w okresie tym nastąpił spadek liczby ludności o około 5% (o 223 mieszkańców). Za wyjątkiem roku 1992 i 1994, liczba ludności systematycznie zmniejsza się, dotyczy to również ostatnich lat (od 1999 r. do 2001 r. - spadek liczby ludności o 16 osób). Mimo dość wysokiego przyrostu naturalnego w ciągu tych 10 lat (tab.3), liczba ludności w gminie systematycznie spada w związku z ujemnym saldem migracji (tab.4).

Tab. 3 Przyrost naturalny ludności w latach 1988- 1997 (stan na 31.XII.)

Rok	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Przyrost naturalny	5,5	4,3	2,4	3,7	2,2	2,0	3,8	-0,5	4,8	2,1

Dla przykładu – w 1997 r. saldo migracji dla gminy Wąsosz wynosiło - 61. W ciągu tego roku na stałe zameldowało się 40 osób (z miast - 19, z innych wsi - 21); wyemigrowało w tym czasie 101 osób (w tym do miast 69).

Tab. 4 Saldo migracji w latach 1988 - 1997 (stan na 31.XII.)

Rok	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Saldo migracji	-28	-79	*	-41	-51	-49	-31	-25	-34	- 61	-50	-27	-28

* brak informacji

Ruch naturalny w 1998 r. obrazuje poniższa tabela.

Tab. 5 Ruch naturalny ludności w 1998 r.

	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt					
w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności				
województwo*	x	x	x	x	x	5,2	10,6	9,8	0,7
w tym: wieś	x	x	x	x	x	5,7	11,7	12,8	-1,1
gmina Wąsosz	29	65	51	1	14	6,7	15,0	11,8	3,2

* woj. podlaskie

Jak wynika z tabeli, przyrost naturalny na 1000 ludności w 1998 roku na terenie opracowania był średni w porównaniu do innych gmin województwa, wyższy od tego wskaźnika dla terenów wiejskich województwa i od średniego dla całego województwa.

Wynika to ze stosunkowo dużej liczby urodzeń na 1000 ludności (powyżej średnich dla województwa), ale równocześnie dość wysokiego wskaźnika zgonów (11,8 zgony na 1000 ludności).

4.4 Struktura płci i wieku

Struktura płci w gminie Wąsosz jest bardzo niekorzystna. Dysproporcje między liczbą kobiet i mężczyzn są tu większe niż w całym województwie. Na 100 mężczyzn w 1997 r. przypadało tu statystycznie tylko 93,3 kobiety (tab. 6).

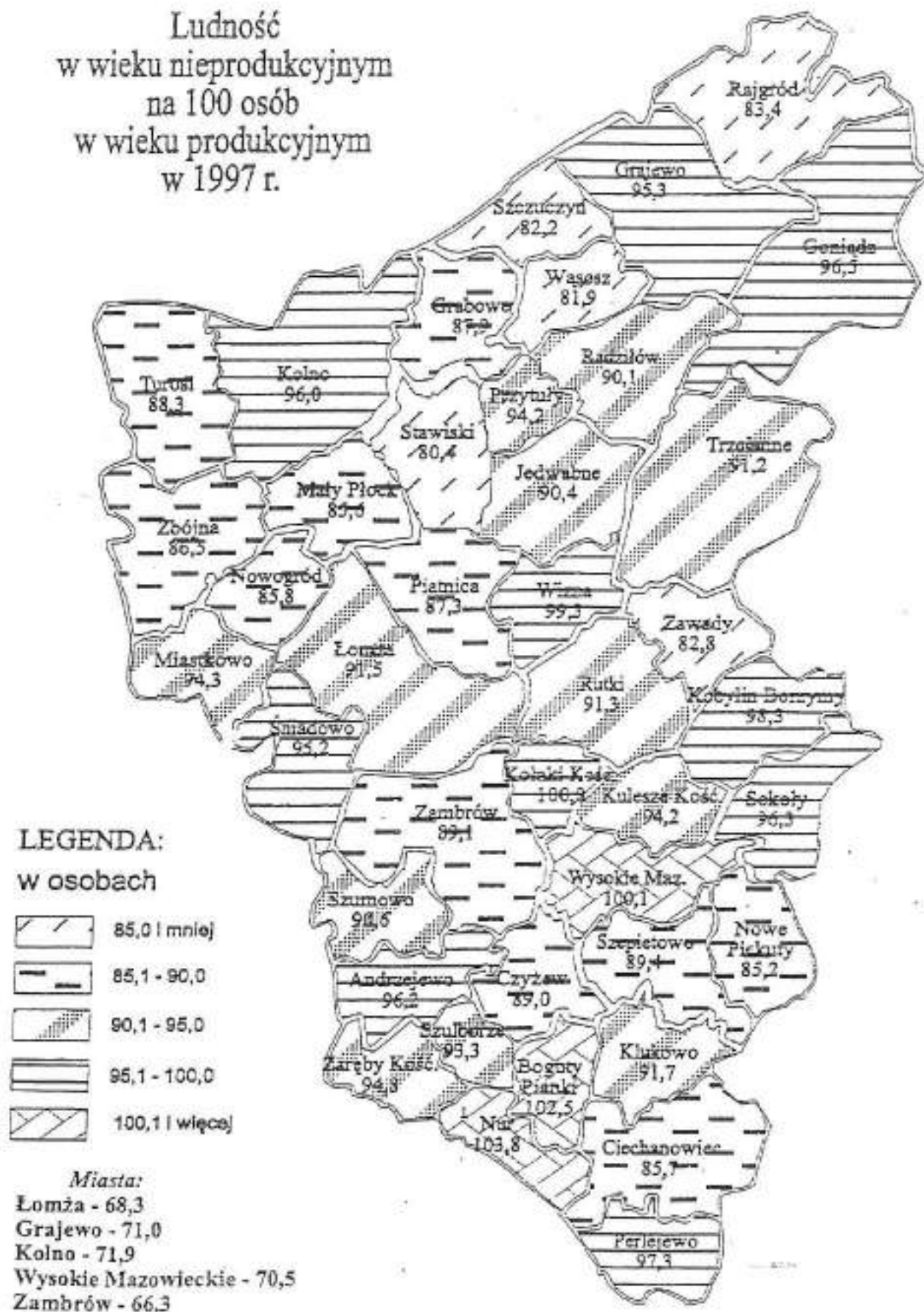
Tab. 6 Struktura płci (stan na 31.XII.1998 r.)

	Ludność ogółem	W tym		Liczba kobiet na 100 mężczyzn
		liczba mężczyzn	liczba kobiet	
Województwo *				103,0
w tym: wieś	x	x	x	96,0
Gmina Wąsosz	4209	2178	2031	94,0

* woj. podlaskie

Z analizy mapy nr 1 wynika, że generalnie struktura wieku w gminie Wąsosz (XII.1997 r.) na tle byłego województwa łomżyńskiego wyglądała dosyć korzystnie. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada tu 81,9 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Był to jeden z najniższych wskaźników wśród gmin byłego woj. łomżyńskiego.

Ludność
w wieku nieprodukcyjnym
na 100 osób
w wieku produkcyjnym
w 1997 r.

Tab. 7 Struktura wieku ludności
Zmiany w latach 1988 – 1998

Wyszczególnienie	1988	1998
Liczba ludności ogółem w tym:	4493	4163
- w wieku przedprodukcyjnym (0 - 17 lat) - udział % w ogólnej liczbie ludności w tym:	1377 30,7	1116 26,8
- w wieku 0-2 lat	213	179
- w wieku 3-6 lat	316	245
- w wieku 7-14 lat	672	509
- w wieku 15-17 lat	176	183
- w wieku produkcyjnym (18 - 59 lat kobiety i 64 mężczyźni) - udział % w ogólnej liczbie ludności w tym:	2286 51,0	2298 55,2
- w wieku mobilnym (18-44 lat)	1344	1578
- w wieku niemobilnym (45 - 59 lat kobiety i 64 mężczyźni)	942	720
- w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej kobiety i 65 i więcej mężczyźni) - udział % w ogólnej liczbie ludności	730 16,3	749 18,0

Na przestrzeni lat 1988 – 1998 na terenie opracowania nastąpił wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym o 4,2 %. Zaszły tu niekorzystne zmiany, a mianowicie: spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności o 3,9 % (w liczbach bezwzględnych - o 261) i wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym – o 1,7 %. Zjawiska te świadczą o procesie starzenia się ludności.

4.5 Struktura wykształcenia ludności

W związku z brakiem danych na temat wykształcenia całej ludności gminy, analizę ograniczono do użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych (rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania ludności gminy).

Tab. 8 Wykształcenie użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych (Powszechny Spis Rolny-1996 r.)

	w liczbach bezwzględnych	w %
Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych ogółem	718	100
z wykształceniem wyższym	4	0,6
w tym rolniczym	1	0,1
z wykształceniem policealnym	6	0,8
z wykształceniem średnim zawodowym	52	7,2
w tym rolniczym	23	3,2
z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	9	1,2
z wykształceniem zasadniczym zawodowym	154	21,4
w tym rolniczym	35	4,9
z wykształceniem podstawowym ukończonym	457	63,6
nieukończonym	36	5,0
kursy rolnicze	415	57,8

Jak wynika z powyższego zestawienia tylko 9,8 % użytkowników indywidualnych gospodarstw posiada wykształcenie co najmniej średnie. Przygotowanie rolnicze (szkołę rolniczą bądź kursy rolnicze) posiadało 66 % użytkowników gospodarstw rolnych.

4.6 Wnioski

- System osadniczy obszaru gminy przedstawia się następująco:
 - Wąsosz – główne skupisko ludności, ośrodek gminny umiarkowanego rozwoju,
 - Ławsk, Żebry, Kędziorowo, Nieciki, Łempice, Sulewo Kownaty, Komosewo – większe wsie, ośrodki podstawowe,
 - pozostałe wsie.
2. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat następował systematyczny spadek zaludnienia, spowodowany dużym odpływem ludności.
3. Przyrost naturalny w tym okresie był dość zróżnicowany, poza 1995 r. dodatni, średni w porównaniu do innych gmin w byłym woj. łomżyńskim.
4. Widoczne deformacje struktur demograficznych – niedobór kobiet i starzenie się ludności.
5. Niski poziom wykształcenia ludności.

4.7 Prognoza demograficzna

Biorąc pod uwagę powyższe wnioski, przewiduje się, że do roku 2010 w całej gminie Wąsosz nastąpi spadek liczby ludności do około 4000. Przy czym w miejscowości gminnej – Wąsoszu zaludnienie nieznacznie wzrośnie i osiągnie liczbę około 1500.

5. JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.1 Zatrudnienie i bezrobocie

Przeważająca część czynnych zawodowo (około 80 %) na terenie opracowania zatrudniona jest w rolnictwie i to źródło jest podstawowym źródłem utrzymania większości mieszkańców gminy. Jak wynika z tab. 1 zatrudnienie poza rolnictwem indywidualnym na terenie gminy znalazło niewiele osób – tylko 185.

Tab. 1 Pracujący (wg faktycznego miejsca pracy) w gospodarce narodowej wg sekcji EKD w 1997 r.

Ogółem		W tym						
ogółem	w tym kobiety	działalność produkcyjna	budownictwo	handel i naprawy	transport, składowanie i łączność	administracja publiczna i obrona narodowa	edukacja	ochrona zdrowia i opieka socjalna
185	116	24		1	12	20	70	15

EKD – Europejska Klasyfikacja Działalności

- Dane dotyczą pracujących w sektorze publicznym i prywatnym z wyłączeniem rolnictwa indywidualnego, duchowieństwa oraz zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób

Stopa bezrobocia w gminie Wąsosz w 1999 r., jak i w całym powiecie grajewskim – była stosunkowo wysoka i wynosiła około 14,0 % (pow. grajewski – 19 % liczby ludności zawodowo czynnej). Dla porównania średnia w woj. podlaskim – 11,6%, w całej Polsce – 12,1 %. W stosunku do roku 1997 (tab. 2) liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Wąsosz wzrosła o 15 osób (30.09.99 r. – 317 osób).

Tab. 2 Bezrobocie i oferty pracy w 1997 r. (stan na 31.XII.)

ogółem	Bezrobotni		Oferty pracy	Bezrobotni bez prawa do zasiłku
	zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	z wykształceniem wyższym		
298	3	1	-	195

W 1997 r. 65,4 % zarejestrowanych bezrobotnych pozostawało bez prawa do zasiłku. Nie było też żadnych ofert pracy. Sytuacja pogarsza się z roku na rok. Podobnie jak w całym kraju w gminie systematycznie przybywa bezrobotnych. W grudniu 2001 r. było ich już 358 osób, w tym 155 kobiet.

Tab. 2a Bezrobotni wg wieku i stażu pracy (stan na XII.2001 r.)

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem
Wiek	15-17	0
	18-24	124
	25-34	99
	35-44	67
	45-54	62
	55-59	4
	60-64	2
Wykształcenie	wyższe	4
	poliic. i śr. zawod.	62
	śr. ogólnokoszt.	20
	zasadnicze zawodowe	117
	podst. i niep. podst.	155
Staż pracy	bez stażu	135
	do 1 roku	72
	1-5 lat	72
	5-10	33
	10-20	26
	20-30	18
	30 lat i więcej	2
Ogółem		358

Jak wynika z powyższego zestawienia największa grupa bezrobotnych jest w wieku 18-34 lata, a więc na początku drogi zawodowej. Większość bezrobotnych posiada co najwyżej zasadnicze wykształcenie (około 33 %- zasadnicze, około 34 %- tylko podstawowe bądź niepełne podstawowe). Największą grupę bezrobotnych (38%) stanowią osoby bez stażu pracy, bądź z małym stażem.

5.2 Zasoby i warunki mieszkaniowe

Na koniec roku 1997 łącznie w gminie Wąsosz było 1059 mieszkań.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie na 1 osobę wynosiła w 1997 r. - 19,1 m² i była niższa od powierzchni przypadającej na 1 osobę w województwie (przeciętna w całym województwie - 20,0 m², na wsi - 21,2).

Wskaźniki liczby osób na 1 mieszkanie oraz na 1 izbę - w gminie Wąsosz również były mniej korzystne niż przeciętne w województwie.

Tab. 3 Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w 1997 r.

	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użyt. mieszkań w tys.m ²	Przeciętna		
				pow. użyt. mieszkań w m ² na 1 osobę	liczba osób	
					w 1 mieszkaniu	na 1 izbę
Województwo *				20,0	3,58	0,94
w tym: wieś	x	x	x	21,2	3,79	0,97
Gmina Wąsosz	1059	4093	80,2	19,1	3,97	1,03

* woj. łomżyńskie wg podziału adm. przed 1999 r.

Gmina w swoich własnych zasobach posiada 35 mieszkań. Z sieci wodociągowej korzystają mieszkańcy takich miejscowości jak: Wąsosz, Żebry, Ławsk, Modzele, Jaki, Szymany, Niebrzydzy i Nieciki - łącznie 477 gospodarstw (05.99 r.).

Poziom nasycenia w mieszkania (stan na 31.XII.1997 r.) na terenie opracowania przedstawiał się następująco: 252 mieszkania na 1000 mieszkańców.

Docelowe wskaźniki nasycenia w mieszkania należy przyjąć wg projektu studium zagospodarowania przestrzennego dawnego województwa łomżyńskiego - 400 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Do 2010 roku, opierając się na prognozie demograficznej i docelowym wskaźniku nasycenia w mieszkania, zasoby mieszkaniowe w gminie powinny wynosić 1600. Aby osiągnąć taki poziom już w 2010 r., średnio rocznie należałoby oddawać do użytku około 54 mieszkania.

Ruch budowlany

W latach 1988 - 1997 (tab. 4) ruch budowlany w zakresie budownictwa mieszkaniowego był bardzo niewielki, zwłaszcza w ostatnich latach.

Tab. 4 Mieszkania oddane do użytku w latach 1988 - 1997

Rok	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Mieszkania ogółem	10	8	8	10	19	11	8	8	4	1
W tym w budownictwie indywidualnym	10	8	8	9	19	11	8	8	4	1

Zakładając, że ruch budowlany utrzyma się na poziomie średnim ostatnich 10 lat oraz biorąc pod uwagę prognozę zaludnienia, należy przewidywać, że poziom nasycenia w mieszkania w gminie Wąsosz w 2010 roku wynosić będzie około 285 mieszkań na 1000 ludności.

5.3 Wyposażenie w usługi podstawowe

5.3.1 Usługi oświaty

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty, w tym: przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów – należy do zadań własnych gminy.

Wychowanie przedszkolne

W chwili obecnej samodzielnych obiektów przedszkolnych na terenie gminy nie ma. Opieką przedszkolną – w roku szkolnym 1997/98 w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych (klasy „0”) – objętych było 66 dzieci (około 27 % dzieci w wieku przedszkolnym).

Szkolnictwo podstawowe i gimnazja

Na terenie gminy funkcjonuje 6 szkół podstawowych. W roku szkolnym 1999/2000 uczęszczało do nich łącznie 427 uczniów (klasy I-VI i VIII), dysponowały 40 pomieszczeniami do nauki. Zatrudnionych w nich było 54 nauczycieli łącznie z nauczycielami oddziałów przedszkolnych.

Szkoły podstawowe i ich obwody:

- 1) w Wąsoszu (179 uczniów) – obejmująca miejscowości: Wąsosz, Komosewo, Łempice i Bukowo Duże;

- 2) w Kędziorowie (42 uczniów) – obejmująca miejscowości: Kędziorowo i Kudłaczewo;
- 3) w Żebrach (82 uczniów) – obejmująca miejscowość Żebry;
- 4) w Ławsku (98 uczniów) – obejmująca miejscowości: Ławsk i Modzele;
- 5) w Niecikach (58 uczniów) – obejmująca miejscowości: Nieciki, Jaki, Szymany i Niebrzydy;
- 6) w Sulewie Kownatach (68 uczniów) – obejmująca miejscowości: Sulewo Prusy, Sulewo Kownaty, Zalesie i Bagienice.

W obrębie gminy szkoły podstawowe rozmieszczone są dosyć równomiernie. Maksymalne odległości, jakie muszą pokonać uczniowie – to 4 km.

Biorąc pod uwagę, że liczba uczniów w tych szkołach w przyszłości zmniejszy się z uwagi na generalnie zmniejszający się przyrost naturalny (poza tym od roku szkolnego 2000/2001 – pozostaną już tylko sześcioklasowe w związku z reformą szkolnictwa) – pojawi się ewentualna konieczność likwidacji małych szkół ze względów ekonomicznych.

Od roku szkolnego 1999/2000 na terenie gminy funkcjonuje jedno gimnazjum w Wąsoszu. Od 1 września uczęszcza do niego 84 uczniów. Zatrudnionych tu jest 6 nauczycieli. Obiekt posiada 3 pomieszczenia do nauczania, poza tym młodzież gimnazjalna korzysta z obiektów sportowych oraz sali komputerowej szkoły podstawowej zlokalizowanej po przeciwnej stronie ulicy. W roku 2002 r. została zakończona rozbudowa istniejącego obiektu i warunki lokalowe gimnazjum są bardzo dobre.

W zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego ludność gminy Wąsosz obsługują głównie Grajewo, Goniądz, Szczuczyn i Łomża.

5.3.2 Usługi zdrowia i opieka społeczna

Usługi zdrowia

Całą gminę obsługuje w tym zakresie Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąsoszu, posiadający 2 gabinety lekarskie, zatrudniający 1 lekarza, 1 dentystę i 5 pielęgniarek (dane z 1997 r.).

Również w Wąsoszu zlokalizowany jest 1 punkt apteczny.

Opieka społeczna

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu udzielający potrzebującym świadczeń w ramach zadań własnych gminy i zadań zleconych.

WĄSOSZ – BUDYNEK SZKOŁY

5.3.3 Usługi kultury

W obrębie obszaru objętego opracowaniem funkcjonują 4 placówki upowszechniania kultury:

- Gminny Ośrodek Kultury w Wąsoszu, ul. Piaskowa 1,
- Biblioteka Publiczna Gminy Wąsosz, ul. Piaskowa 1,
- Biblioteka Publiczno – Szkolna w Żebrach przy szkole podstawowej,
- Biblioteka Publiczno – Szkolna w Ławsku przy szkole podstawowej.

Łącznie biblioteki dysponują księgozbiorem 17,5 tys. woluminów.

Wymienione obiekty kultury są jednostkami budżetowymi gminy.

5.3.4 Usługi handlu i inne usługi bytowe

Usługi zarówno z zakresu handlu, jak i innych skoncentrowane są głównie w miejscowości gminnej. Łącznie w 1997 r. na terenie gminy funkcjonowało 16 sklepów (zatrudniających 21 osób; 859 m² powierzchni sprzedaży). Na 1 sklep (mapka nr 2) przypadało 263,1 osoby, co stawiało gminę Wąsosz wśród najsłabiej wyposażonych w sklepy - gmin byłego woj. łomżyńskiego. W 1999 r. liczba sklepów zmniejszyła się do 14:

- prywatny pawilon handlowy w Wąsoszu,
- prywatny sklep spożywczo – przemysłowy w Ławsku,
- 10 prywatnych sklepów spożywczo – przemysłowych w obrębie całej gminy,
- 4 sklepy przemysłowe.

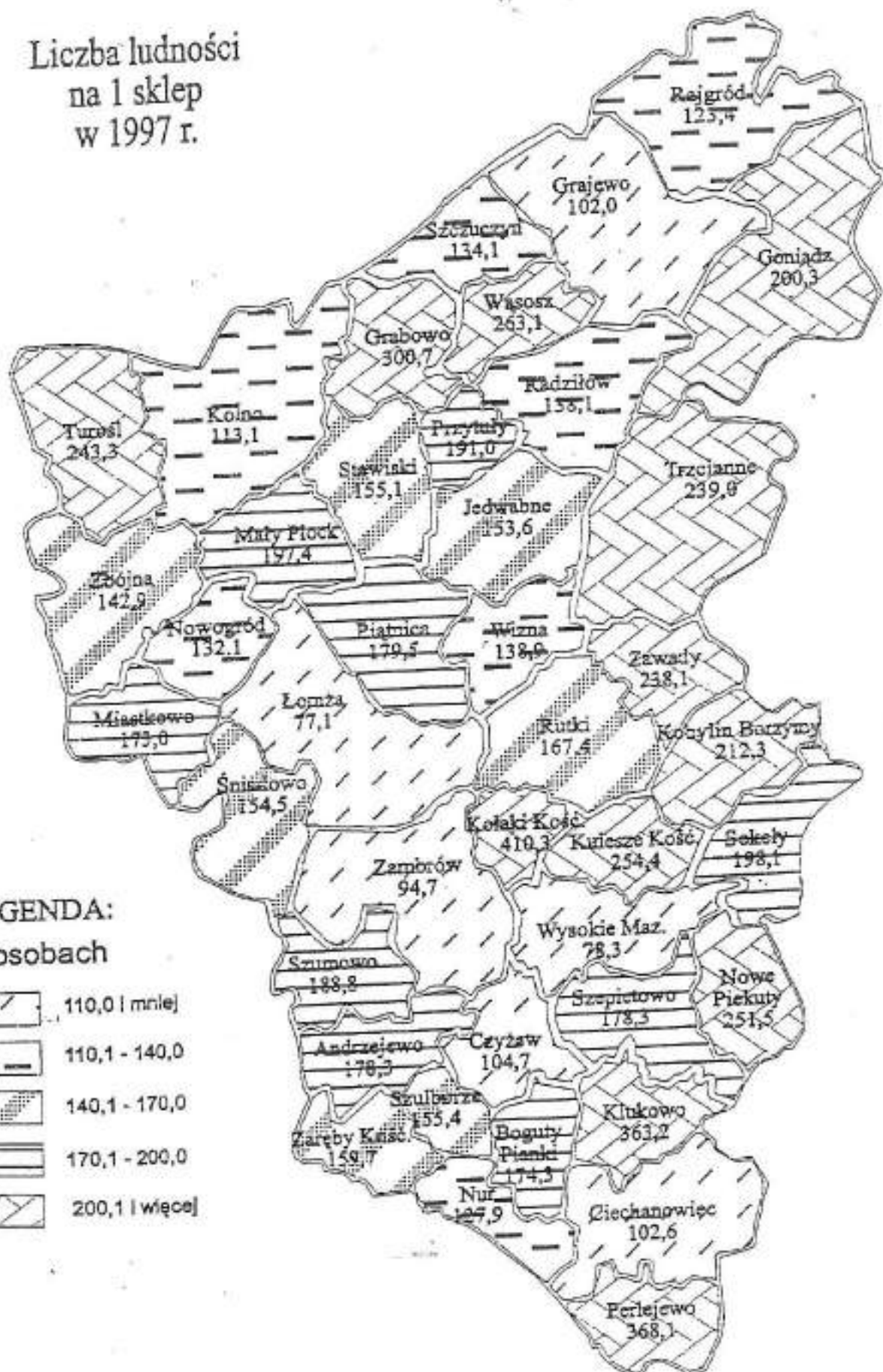
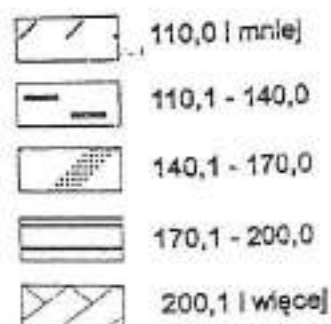
Na terenie gminy istnieją 3 prywatne obiekty gastronomiczne: disco – bar „Fantom” w Wąsoszu oraz bary w Wąsoszu i Ławsku.

Poza tym w samym Wąsoszu funkcjonują jeszcze takie placówki usługowe i produkcyjno – usługowe jak:

- usługi transportowe (1),
- krawieckie (1),
- piekarnia (1),
- usługi murarskie (16),
- usługi betoniarstwa nagrobkowego (1).

Liczba ludności
na 1 sklep
w 1997 r.

LEGENDA:
w osobach

5.3.5 Usługi pocztowe i telekomunikacji

Na terenie opracowania funkcjonują 2 urzędy pocztowo - telekomunikacyjne: w Wąsoszu i Ławsku.

W ostatnich latach nastąpiła poprawa w telefonizacji gminy. Obecnie w obrębie gminy jest 590 abonentów, co daje wskaźnik około 140 abonentów na 1000 ludności. Dla porównania wg danych statystycznych z 1997 r. wskaźnik ten wynosił tutaj 42,8.

5.3.6 Obiekty administracyjne

Na terenie gminy istnieją (wszystkie w Wąsoszu):

- Urząd Gminy - Plac Rzędziana 8,
- Bank Spółdzielczy - Plac Rzędziana 23.

5.3.7 Placówki ochrony przeciwpożarowej

Na terenie gminy istnieje 6 jednostek OSP (różnie wyposażonych w sprzęt przeciwpożarowy): w Wąsoszu, Ławsku, Żebrach, Kędziorowie, Bukowie i Niecikach.

5.3.8 Usługi obsługi rolnictwa

W obrębie gminy funkcjonują :

- prywatna lecznica zwierząt w Wąsoszu,
- punkty zaopatrzenia w środki produkcji w Wąsoszu i Żebrach,
- skup produkcji rolnej w Wąsoszu, Ławsku, Niecikach, Kędziorowie, Żebrach i Sulewie,
- skup żywca w Ławsku, Komosewie i Wąsoszu.

5.4 Wnioski

1. Wysokie bezrobocie – duży potencjał siły roboczej, brak miejsc pracy na terenie gminy i w najbliższym sąsiedztwie.
2. Niezbyt korzystne warunki mieszkaniowe - niepełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
3. Słabe wyposażenie w usługi podstawowe w zakresie handlu, kultury, rzemiosła oraz obsługi rolnictwa.
4. Głównym ośrodkiem usług w gminie jest Wąsosz spełniający rolę ośrodka lokalnego.

ŁAWSK – OŚRODEK HODOWLANO-ZARODOWY

6. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY, SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU GMINY, GŁÓWNE DZIAŁY GOSPODARKI

6.1 Struktura użytkowania terenu

Tabela 1. Gmina Wąsosz – użytkowanie gruntów

Gmina ogółem		11792 ha
Grunty rolne		8643 ha
w tym :	-grunty orne	6407 ha
	- łąki	1034 ha
	- pastwiska	1181 ha
	- sady	21 ha
Lasy		2427 ha
Tereny zadrzewione		16 ha
Wody:		
	stojące	- 63 ha
	płynące	- 49 ha
	rowy	- 18 ha
Tereny zabudowane osiedlowe (zabudowa nierolnicza)		172 ha
Grunty pod drogami		284 ha
Użytki kopalne		3 ha
Nieużytki		100 ha

6.2 Struktura własności gruntów

Podstawową formą własności na terenie gminy jest własność prywatna.

Indywidualne gospodarstwa rolne i leśne zajmują powierzchnię 9193 ha co stanowi 78% pow. ogólnej gminy.

Prywatne tereny pod zabudową zajmują powierzchnię 152 ha z 172 ha terenów zabudowy.

- Grunty skarbu państwa to:
- 1509 ha gruntów leśnych
 - 544 ha gruntów rolnych
 - 104 ha wód
 - 5 ha terenów zabudowanych
 - 9 ha nieużytków.

Inne tereny w publicznym użytkowaniu to głównie drogi zajmujące powierzchnię 254 ha.

Zasoby gruntów dla zaspokojenia potrzeb inwestycji komunalnych i publicznych wynoszą **41 ha** gruntów przeznaczonych na cele zabudowy, w tym:

- 21 ha gruntów rolnych,
- 3 ha użytków kopalnych,
- 5 ha terenów zabudowanych,
- 2 ha terenów niezabudowanych,
- 5 ha zieleni.

6.3 Osadnictwo

6.3.1 Jednostki osadnicze

Na terenie gminy Wąsosz znajduje się 17 miejscowości: wieś gminna Wąsosz oraz Żebry, Bukowo Duże, Bagienice, Jaki, Kędziorowo, Komosewo, Kudłaczewo, Ławsk, Łempice, Modzele, Niebrzydzy, Nieciki, Szymany, Sulewo-Kownaty, Sulewo-Prusy i Zalesie. Największe pod względem liczby ludności to:

- Wąsosz (32,6% ludności gminy),
- Ławsk (16,2%),
- Żebry (9,6%),
- Kędziorowo (5,9%).

Najmniejsze zaś są: Niebrzydzy, Szymany, Kudłaczewo i Jaki.

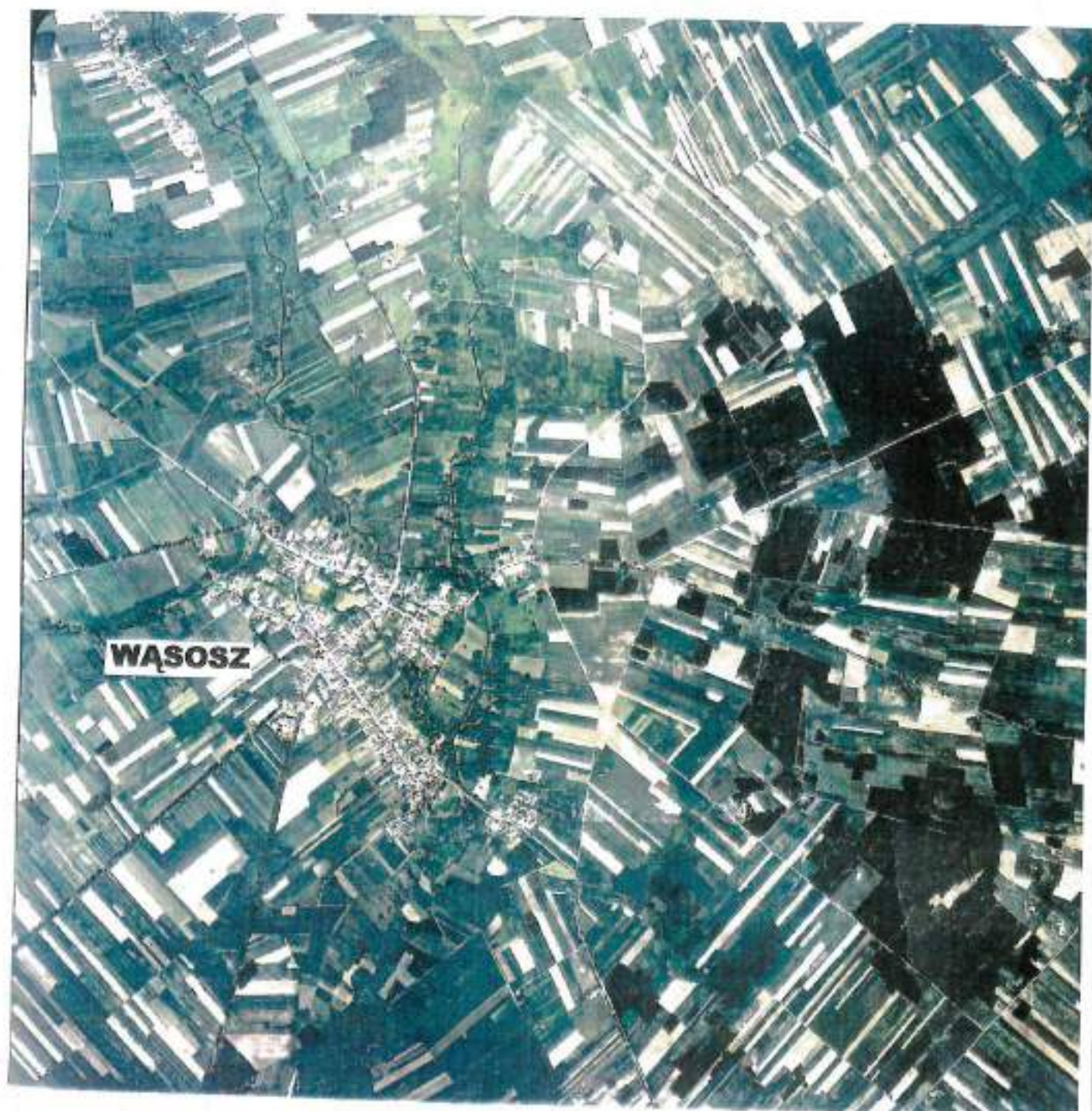
6.3.2 Układ osadniczy

System osadniczy obszaru gminy przedstawia się następująco:

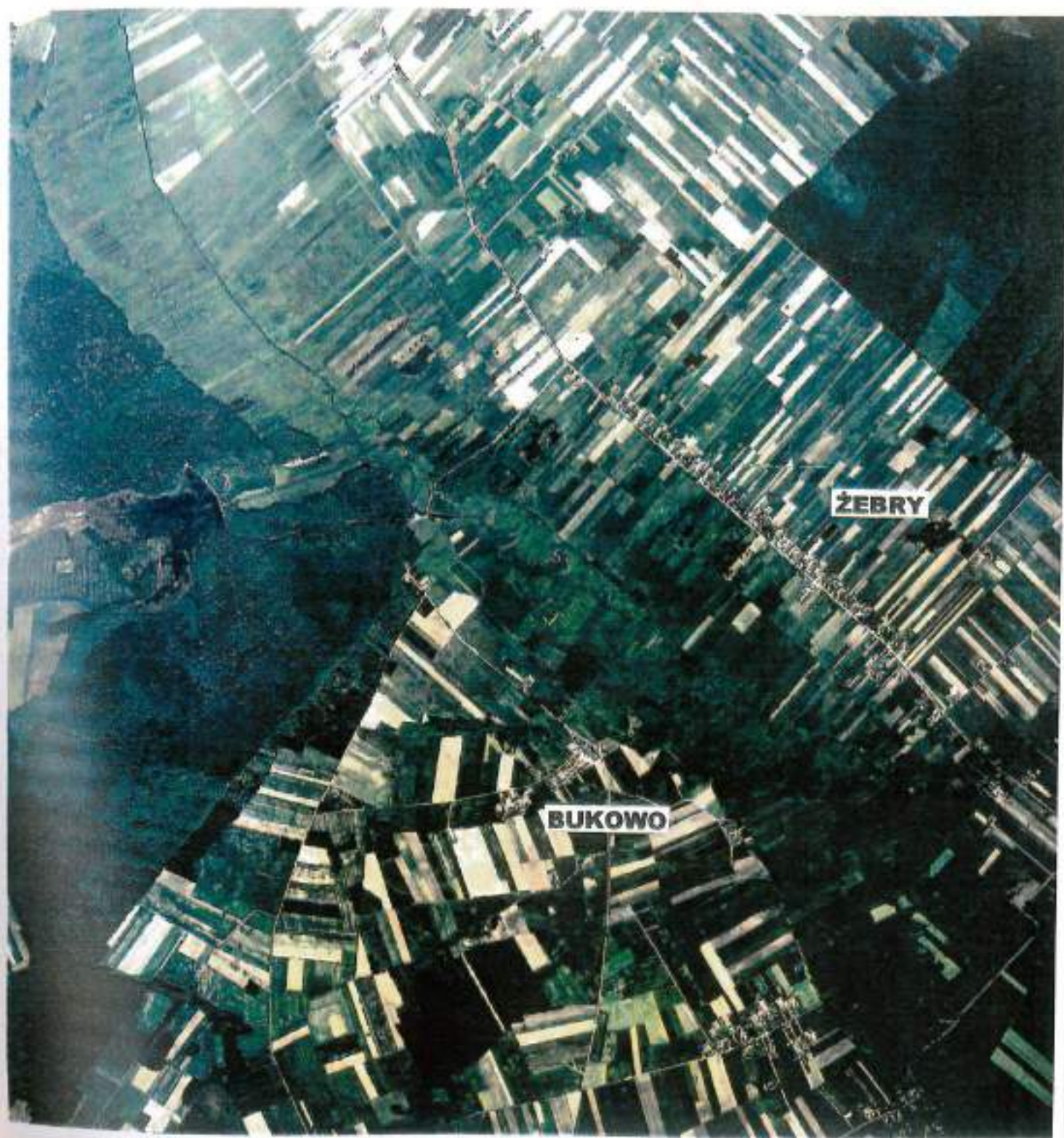
- Wąsosz – główne skupisko ludności, ośrodek gminny umiarkowanego rozwoju,
- Ławsk, Żebry, Kędziorowo, Nieciki, Łempice, Sulewo Kownaty, Komosewo – większe wsie, ośrodki podstawowe,
- pozostałe wsie.

Ukształtowany historycznie układ osadniczy gminy jest układem centralnym. Miejscowość gminna Wąsosz ma charakter centralny w stosunku do pozostałych jednostek osadniczych położonych na terenie gminy, przy czym jej centralność nie wiąże się z centralnym położeniem geograficznym. Wykształcenie się centralnego ośrodka w Wąsoszu wiązało się z rolniczym charakterem osadnictwa, odległością wyrażoną w wielkościach ekonomicznych i związaną z dostępnością oraz liczbą ludności skupionej w centralnym ośrodku,

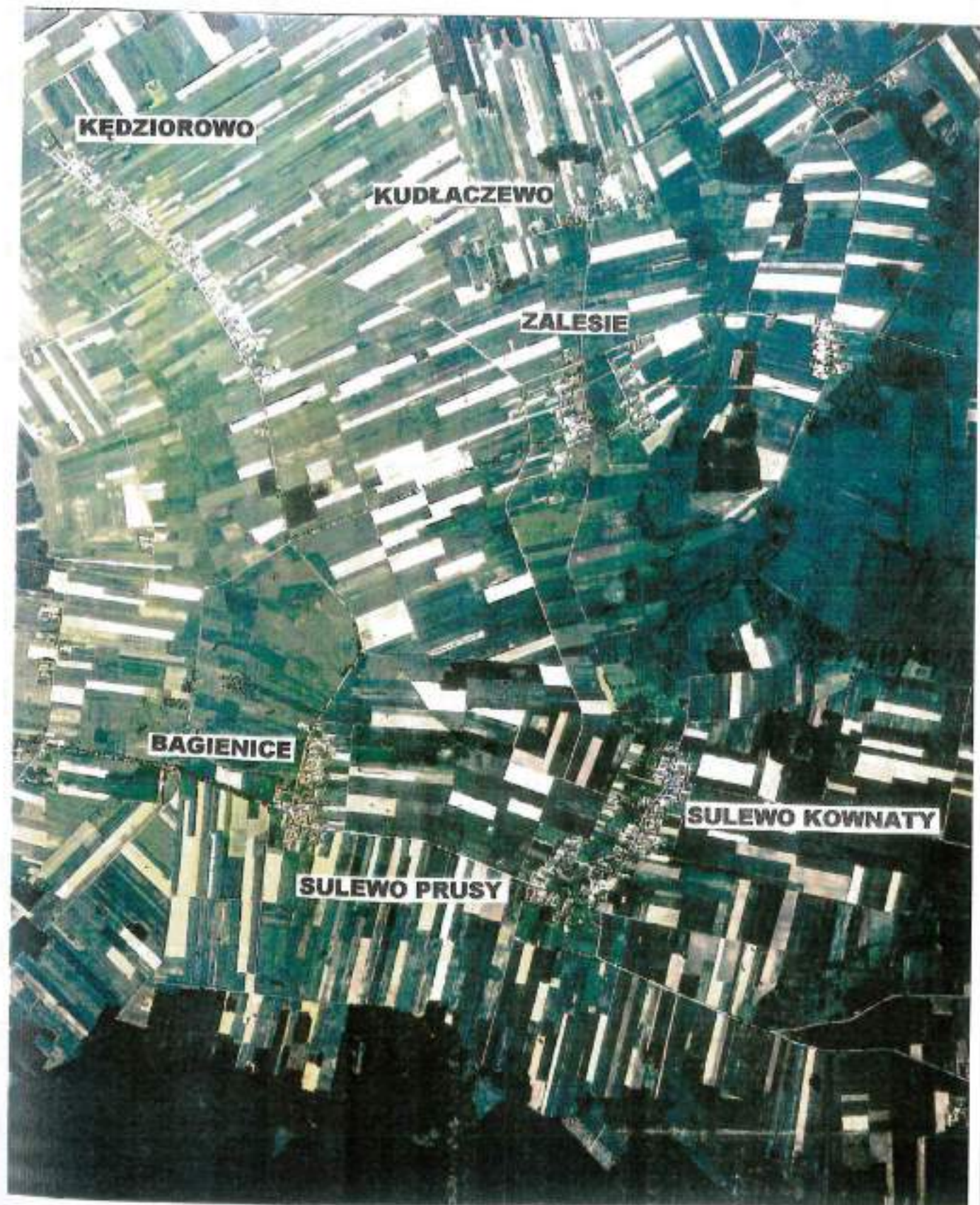
UKŁADY OSADNICZE

UKŁADY OSADNICZE

UKŁADY OSADNICZE

WĄSOSZ – PRZYKŁAD DYSHARMONII W ZABUDOWIE

a także gęstością i rozmieszczeniem ludności zamieszkałej w otoczeniu.

O centralnym układzie osadniczym gminy Wąsosz świadczy także promienisto-pierścieniowy układ dróg łączący jednostki osadnicze z miejscowością gminną. Taki układ dróg jest bardzo wyraźny i bardzo charakterystyczny dla tej gminy, pomimo przerw spowodowanych barierami przyrodniczymi (m. in. lasem).

Jednostki osadnicze na terenie gminy Wąsosz charakteryzuje zwarta zabudowa. Rozproszona występuje sporadycznie. Zabudowa wiejska skupiona jest przy głównych ulicach, przy czym najbardziej charakterystyczna, bo jednostronna, występuje w miejscowościach Żebry i Kędziorowo.

6.4 Gospodarka rolna

Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki gminy i źródłem utrzymania dla ponad 90% mieszkańców.

Grunty rolne zajmują około 73% powierzchni gruntów gminy.

Ogólnie gmina w zestawieniu z innymi terenami województwa podlaskiego posiada średnie warunki agrarne do prowadzenia produkcji rolnej.

Warunki te są zróżnicowane w obrębie terenu gminy pod względem rozkładu użytków rolnych (gruntów ornych i użytków zielonych), jakości gleb i innych uwarunkowań, co wiąże się z geomorfologią terenu i budową geologiczną powierzchniowych warstw ziemi.

6.4.1 Gleby i warunki produkcji rolniczej

Struktura użytków rolnych wg danych ewidencji gruntów przedstawia się następująco:

grunty orne	-	6407,
sady	-	21,
łąki	-	1034,
pastwiska	-	1181,

Użytki zielone znajdują się głównie wzdłuż cieków wodnych.

Największy kompleks użytków zielonych występuje w obniżeniach terenowych rzeki Wissa.

Jakość użytków rolnych wg danych klasyfikacji gleboznawczej przedstawia się następująco:

Klasa	Grunty orne		Użytki zielone		Użytki rolne	
	ha	%	ha	%	ha	%
III a	0,7	0,1				
III b	82,0	1,3	14,9	0,7	97,6	1,1
IV a	959,2	14,8				
IV b	1969,9	30,3	746,0	34,9	3673,1	42,6
V	2089,0	32,2	1076,8	50,3	3165,8	36,8
VI	1284,8	19,8	285,5	13,3	1570,3	18,2
VI z	99,2	1,5	17,2	0,8	116,4	1,3
	6482,8	100	2140,4	100	8623,2	100

6.4.2 Ocena przydatności rolniczej gleb

Udział gleb w poszczególnych kompleksach przydatności rolniczej gleb kształtuje się następująco:

2 - pszenney dobry	2,6% - 168,6 ha
3 - pszenney wadliwy	0,3% - 19,4 ha
4 - żytni b. dobry	16,7% - 1082,7 ha
5 - żytni dobry	25,7% - 1666,1 ha
6 - żytni słaby	29,0% - 1880,0 ha
7 - żytni b. słaby	19,4% - 1257,7 ha
8 - zbożowo-pastewny mocny	3,0% - 194,5 ha
9 - zbożowo-pastewny słaby	3,3% - 213,9 ha
2z - użytki zielone średnie	42,8% - 916,1 ha
3z - użytki zielone słabe i b. słabe	57,2% - 1224,3 ha

Warunki wodne gleb z punktu widzenia potrzeb produkcji rolnej są tu średnio korzystne. Udział gleb w poszczególnych kategoriach warunków wodnych kształtuje się następująco:

- tereny z przewagą gleb o długotrwałym nadmiarze wody - 1%,
- tereny z przewagą gleb o okresowym nadmiarze wody - 7%,
- tereny o relatywnie optymalnej ilości wody - 27%,
- tereny o okresowym niedoborze wody - 80%,
- tereny o stałym niedoborze wody - 15,4%.

Na obszarze gminy dominują kompleksy zbożowe przy zróżnicowaniu terytorialnym jakości przestrzeni produkcyjnej. Najlepsze grunty znajdują się w części południowo-zachodniej gminy. Dominuje tu kompleks żytni bardzo dobry - preferowane uprawy: jęczmień, tytoń.

Najsłabsze jakościowo grunty z przewagą kompleksów słabych i bardzo słabych żytnich występują w części północnej - preferowa-

ne uprawy: żyto, owies i ziemniaki lub przeznaczenie gruntów do zalesień z uwagi na słabą jakość gleb.

Gmina pod względem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wg waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej IUWG w Puławach) zajmuje 23 miejsce w byłym województwie łomżyńskim uzyskując 53,3 pkt dla gruntów ornych i 51,9 pkt dla użytków zielonych (przy średniej wojewódzkiej odpowiednio 60,5 pkt i 51,1 pkt).

6.4.3 Struktura własności i użytkowania gospodarstw rolnych

Gospodarka rolna na terenie gminy opiera się głównie na rodzinnych gospodarstwach rolnych i mieszanych typach produkcji roślinnej i hodowlanej, dostosowanej do koniunktury gospodarczej.

Grunty rolne należące do skarbu państwa obejmują powierzchnię 544 ha co stanowi 6% ogólnej powierzchni gruntów rolnych gminy.

Są to grunty byłego PGR Ławsk .

Na terenie gminy prowadzonych jest 762 indywidualnych gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 13,1 ha. Są to wielkości przekraczające średnią powierzchnię gospodarstwa w Polsce, ale przy obecnych realiach gospodarczych, gospodarstwa o mniejszej powierzchni nie zapewnią w przyszłości odpowiedniej dochodowości.

Rozkład ilości i powierzchni gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych przedstawia tabela:

Tabela 2. Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych (z gruntami leśnymi) w gminie w grupach obszarowych (w ha)

Grupy obszarowe	do 1ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50-200
ilość gospodarstw	762	43	26	93	232	186	116	58	8
ogólna pow. w ha	9433	19	48	389	2006	2677	2348	1620	325

Jak wynika z przedstawionych danych, na terenie gruntów gminy jest 182 gospodarstw o powierzchni większej niż 15 ha. Zajmują one 4293 ha, co stanowi ok. 45% z ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Gospodarstwa te można określić jako przyszłościowe mające szanse rozwoju. Pozostałe należy przewidywać do przemian strukturalnych, przy czym gospodarstwa o pow. do 1 ha i

KRAJOBRAZ TERENÓW ROLNICZYCH

rejon Wałosza

rejon Ławska

1-2 ha nie powinny być traktowane jako gospodarstwa rolne zapewniające obecnie podstawę utrzymania dla ich właścicieli.

6.4.4 Ograniczenia rozwoju gospodarki rolnej

Na terenie gminy nie występują poważne ograniczenia wynikające z cech środowiska w uprawach gleb. Dominujący typ rzeźby niskofalistej sprzyja uprawie. Tylko na niewielkich obszarach w paśmie ciągnącym się z północnego-zachodu na południowy-wschód gminy z rzeźbą falistą i pagórkowatą występują spadki terenu 10 – 15%. Powinna tu być stosowana uprawa poprzeczno-stokowa. Tereny te zagrożone są erozją.

Poziom melioracji na terenie gminy jest stosunkowo wysoki. Prawie wszystkie grunty rolne wymagające regulacji stosunków wodnych są zmeliorowane.

Na terenach głównego zbiornika wód podziemnych występują ograniczenia stosowania chemicznych środków nawozowych i ochrony roślin oraz odprowadzania ścieków gospodarskich (mocznika) do gruntu i wód powierzchniowych.

Pewne ograniczenia w rozwoju rolnictwa w gminie wynikają z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, przede wszystkim z ogólnie trudnej sytuacji w rolnictwie i w całej gospodarce kraju. Szanse na rozwój pomniejsza również niedostatecznie rozwinięta sfera obsługi rolnictwa i przetwórstwa spożywczego na terenie gminy i w jej pobliżu, niezbyt korzystna struktura wielkości gospodarstw rolnych oraz niekorzystne uwarunkowania demograficzne (postępujący proces starzenia się ludności i jej dość niski poziom wykształcenia).

6.5 Leśnictwo i gospodarka leśna

Na terenie gminy Wąsosz lasy zajmują 2459,7 ha. Lesistość gminy wynosi 20,8%, czyli w granicach przeciętnej dla byłego województwa łomżyńskiego. Główne obszary leśne znajdują się w dwóch dużych kompleksach w południowo-wschodniej części gminy. Na pozostałym obszarze lesistość terenu jest niewielka.

6.5.1 Struktura własności lasów

W strukturze własności przeważają lasy państwowe zajmujące powierzchnię 1476 ha czyli około 60% ogółu. Obejmują one dwa największe kompleksy leśne Żebry (1100 ha) i Ławsk (400 ha) oraz kilka niewielkich obszarów leśnych przyjętych z P.F.Z., rozrzuconych

po obszarze całej gminy. Lasy te wchodzi w skład Nadleśnictwa Rajgród obręb Grajewo i administrowane są przez leśnictwa Żebry i Ławsk.

Lasy niepaństwowe stanowiące około 40% powierzchni leśnej składają się z szeregu drobnych kompleksów rozrzuconych po całym obszarze gminy oraz 2 kompleksów leśnych o powierzchni powyżej 100 ha i 3 kompleksów leśnych o powierzchni 50 - 100 ha.

6.5.2 Charakterystyka drzewostanów

Większość lasów gminy, około 75%, stanowią drzewostany iglaste, głównie sosna i w niewielkim procencie świerk. Pozostałe 25% zajmują drzewostany liściaste siedlisk bagiennych, głównie olsza i brzoza. Pod względem wieku przeważają lasy w średnim wieku.

Drzewostany w III klasie wiekowej (40-60 lat) zajmują ponad 60% powierzchni.

6.5.3 Potencjalne tereny zalesień

Z uwagi na znaczny udział w powierzchni gruntów rolnych gruntów słabych i bardzo słabych, możliwości w zakresie dolesień są znaczne. Grunty klasy Rz VI i Psz VI oraz nieużytki zajmują łącznie powierzchnię 222,76 ha (w tym nieużytki 106,40 ha).

Granice polno-leśne w sąsiedztwie większych kompleksów leśnych są naturalnie ukształtowane za wyjątkiem niewielkich fragmentów granic, które stanowią enklawy i półenklawy leśne o bardzo niskiej bonitacji gleb.

6.6 Dotychczasowe przeznaczenie terenów

6.6.1 Obowiązujące plany sporządzone przed 1.01.1995 r.

- 1) miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – uchwała Nr X/42/86 Gminnej Rady Narodowej w Wąsoszu z dnia 1 czerwca 1986 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.Urz.Woj. Łomżyńskiego Nr 1, poz.4 z 25 stycznia 1991 r.; z 1993 r. Nr 1, poz.3),
- 2) miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego w Wąsoszu – uchwała Nr XVIII/78/88 Gminnej Rady Narodowej w Wą-

oszu z dnia 17 marca 1988 r. w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego w Wąsoszu.

6.6.2 Plany sporządzone po 1.01.1995 r.

- 1) zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – **teren cmentarza we wsi Ławsk** – uchwała Nr XIV/67/96 Rady Gminy w Wąsoszu z dnia 21 sierpnia 1996 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.Urz.Woj. Łomżyńskiego Nr 30, poz.107 z 30 września 1996 r.),
- 2) zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – **teren zabudowy zagrodowej we wsi Wąsosz** – uchwała Nr X/46/99 Rady Gminy Wąsosz z dnia 18 listopada 1999 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz w części dotyczącej wsi gminnej Wąsosz (Dz.Urz.Woj. Podlaskiego Nr 45, poz.705 z 30 grudnia 1999 r.),
- 3) zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – **teren ujęcia i stacji wodociągowej oraz oczyszczalni ścieków we wsi Wąsosz** – uchwała Nr X/47/99 Rady Gminy Wąsosz z dnia 18 listopada 1999 roku w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz (Dz.Urz.Woj. Podlaskiego Nr 45, poz.706 z 30 grudnia 1999 r.),
- 4) zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz – **teren usług kultury, rozrywki i gastronomii we wsi Wąsosz** – uchwała Nr XIII/72/2000 Rady Gminy Wąsosz z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 17, poz.202 z 19 czerwca 2000 r.),
- 5) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego **terenów eksploatacji surowców mineralnych we wsi Wąsosz** – uchwała Nr XIV/76/2000 Rady Gminy Wąsosz z dnia 23 sierpnia 2000 r. (Dz.Urz.Woj. Podlaskiego Nr 26, poz.392 z 17 października 2000 r.).

7. KOMUNIKACJA

System komunikacyjny gminy Wąsosz stanowi układ dróg, w skład którego wchodzi drogi powiatowe i gminne.

Drogi powiatowe:

- 23127 – Szczuczyn – Wąsosz – Radziłów,
- 23128 – Szczuczyn – Kędziorowo – Opartowo,
- 23130 – Wąsosz – Bagienice – Sulewo Kownaty,
- 23131 – Bagienice – do drogi 23128,
- 23135 – Wąsosz – Ławsk – Glinki – Przytuły,
- 23137 – Żebry – Bukowo – Słucz,
- 23139 – Wąsosz – Modzele – Ławsk,
- 23142 – Ławsk – Gnatowo – Romany.

Większość dróg powiatowych ma bitumiczną nawierzchnię. Nie urządzone są jedynie dwa odcinki położone w ciągu dróg 139 Modzele – Ławsk i 142 Nieciki – Gnatowo.

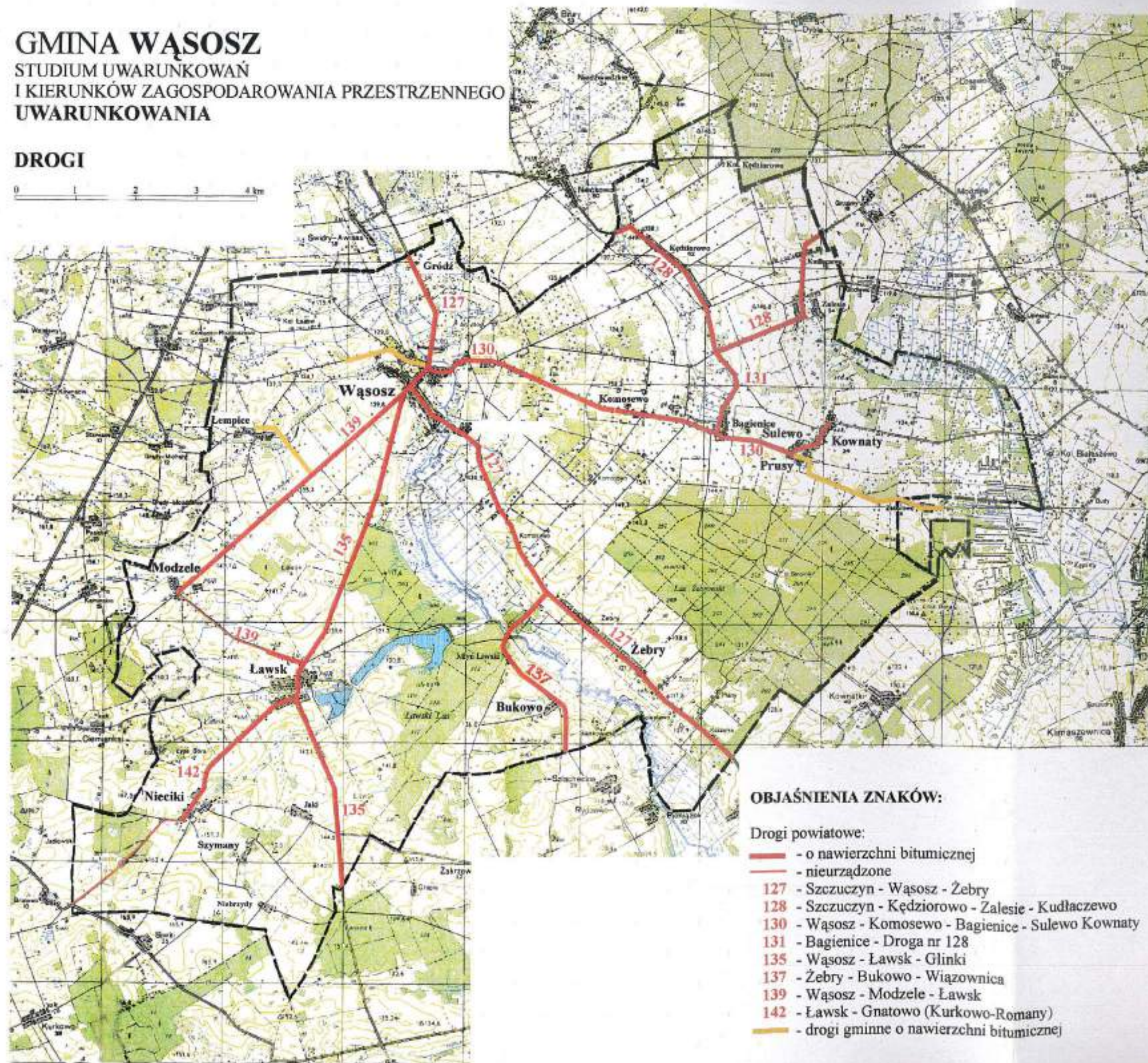
Jakość nawierzchni nie jest najlepsza, nie mniej w skali powiatu wszystkie drogi na terenie gminy Wąsosz są lepsze niż w innych gminach.

Jedynie trzy odcinki dróg gminnych mają nawierzchnię bitumiczną, pozostałe żwirową, piaszczystą lub bruk.

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
UWARUNKOWANIA

DROGI

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

Drogi powiatowe:

- - o nawierzchni bitumicznej
- - nieurządzone
- 127 - Szczuczyn - Wąsosz - Żebry
- 128 - Szczuczyn - Kędziorowo - Zalesie - Kudłaczewo
- 130 - Wąsosz - Komosewo - Bagienice - Sulewo Kownaty
- 131 - Bagienice - Droga nr 128
- 135 - Wąsosz - Ławsk - Glinki
- 137 - Żebry - Bukowo - Wiązownica
- 139 - Wąsosz - Modzele - Ławsk
- 142 - Ławsk - Gnatowo (Kurkowo-Romany)
- - drogi gminne o nawierzchni bitumicznej

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNALNA

8.1 Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę odbiorców na terenie gminy Wąsosz realizowane jest za pomocą lokalnych ujęć wody i lokalnych sieci wodociągowych. Na terenie gminy znajdują się następujące ujęcia wody:

- ujęcie Wąsosz – dwie studnie o łącznej zdolności produkcyjnej $28\text{m}^3/\text{h}$,
- ujęcie Ławsk – dwie studnie o łącznej zdolności produkcyjnej $40\text{m}^3/\text{h}$,
- ujęcie w Zalesiu.

Łączna długość sieci wodociągowej w gminie Wąsosz wynosi około 33 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych, w tym także do budynków zbiorowego zamieszkania, wynosi około 580 (stan na 2000 r.). Obecnie realizowany jest wodociąg z ujęcia we wsi Zalesie.

Z wodociągu wiejskiego w Wąsoszu zaopatrują się mieszkańcy Wąsosza i wsi Żebry. Długość wodociągu wynosi 16 687 m. Korzysta z niego około 400 gospodarstw. Dobowa sprzedaż wody wynosi 12 tys. m^3 .

Z ujęcia w Ławsku korzystają wsie Ławsk i Modzele. Długość wodociągu wynosi 7 972 m. Zaopatruje w wodę 112 gospodarstw. Dobowa sprzedaż wody wynosi 2400 m^3 .

Wsie położone w gminie Wąsosz, takie jak: Jaki, Szymany, Niebrzydy i Nieciki zasilane są z ujęcia znajdującego się we wsi Gnatowo leżącej w gminie sąsiedniej. Długość sieci wodociągowej wynosi 8445 m. Z wodociągu tego korzysta 67 gospodarstw.

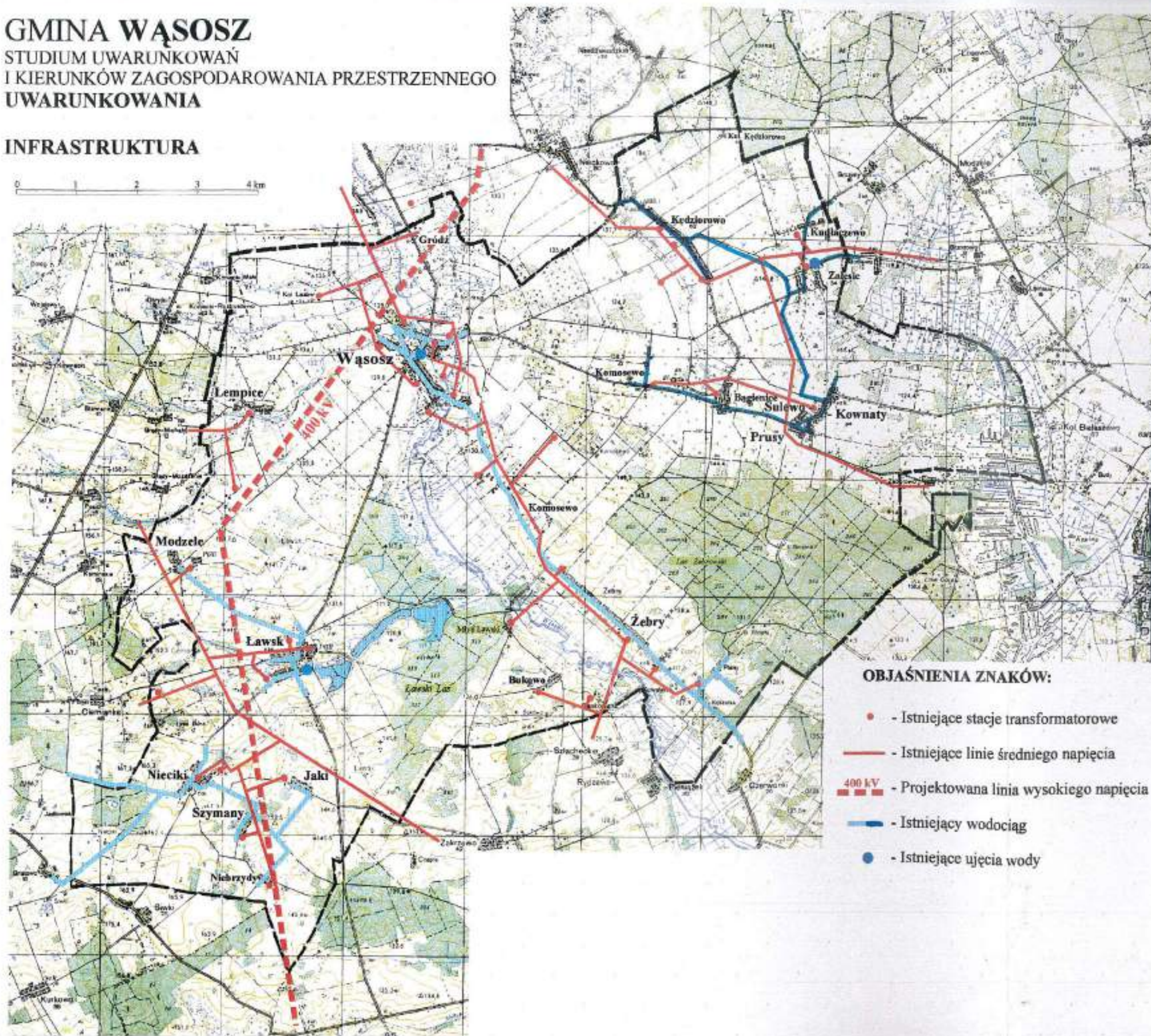
Ustanowiono strefę ochronną dla ujęcia wód podziemnych obejmującą grunty, na których usytuowane jest ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu o szerokości - licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody przy studniach wierconych - na 8 m.

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
UWARUNKOWANIA

INFRASTRUKTURA

0 1 2 3 4 km

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

- - Istniejące stacje transformatorowe
- - Istniejące linie średniego napięcia
- 400 kV - - - - - Projektowana linia wysokiego napięcia
- - Istniejący wodociąg
- - Istniejące ujęcia wody

8.2 Odprowadzanie ścieków

Gmina Wąsosz posiada bardzo słabo rozwiniętą sieć kanalizacji sanitarnej. Skanalizowany jest tylko Wąsosz (długość kanalizacji sanitarnej wynosi około 0,3 km), zaś w pozostałych wsiach sieć kanalizacji sanitarnej nie istnieje.

8.3 Usuwanie odpadów stałych

Gmina posiada urządzone wysypisko śmieci łącznie z wylewiskiem. Zajmuje ono powierzchnię około 1,5 ha i znajduje się w odległości około 1,5 km na wschód od miejscowości gminnej przy drodze Wąsosz - Kędziorowo.

8.4 Elektroenergetyka

8.4.1 Sieć zasilająca średniego napięcia

Odbiory zlokalizowane na terenie gminy Wąsosz zasilane są w energię elektryczną za pośrednictwem linii napowietrznych 15 kV i stacji transformatorowych napowietrznych 15 kV. Stanowią one główne elementy układu elektroenergetycznego, od którego wyprowadzone są linie niskiego napięcia doprowadzające energię bezpośrednio do odbiorców.

8.4.2 Linie średniego napięcia

Linie średniego napięcia 15 kV obsługujące gminę zasilane są w energię elektryczną z istniejącej rozdzielni sieciowej średniego napięcia 15 kV RS – Szczuczyn. Z rozdzielni RS – Szczuczyn wyprowadzone są trzy ciągi linii napowietrznych 15 kV głównych biegnących przez teren gminy w kierunku do rozdzielni sieciowej średniego napięcia RS – Stawiski i stacji transformatorowo-rozdzielczej 110/15 kV – RPZ Grajewo.

Układ sieci SN jest w zasadzie układem zasilanym dwustronnie z rozcięciem, czyli poszczególne ciągi posiadają (choć ograniczone przez przekroje przewodów) możliwości drugostronnego zasilania.

Linie główne 15 kV to linie napowietrzne budowane na słupach betonowych i o przekrojach przewodów w przeważającej części 50

mm². Część linii ma słupy drewniane lub przewody o przekroju 35 mm² i wymagają przebudowy.

Od linii głównych 15 kV odchodzą linie napowietrzne zasilając stacje transformatorowe w układzie odczepowym (promieniowym). Na jednym odczepie przyłączonych jest od jednej do pięciu stacji.

8.4.3 Stacje transformatorowe

Na terenie gminy istnieje 41 stacji transformatorowych napowietrznych 15/0,4 kV. Lokalizacja, a co za tym idzie moc i zagęszczenie stacji transformatorowych na poszczególnych obszarach gminy jest zróżnicowane. Można wyróżnić miejscowości Wąsosz, Kędziorowo, Ławsk, gdzie zlokalizowanych jest od 8 do 4 stacji o mocach od 100 do 250 kVA. Tereny te charakteryzują się znacznym, w stosunku do pozostałych, zainwestowaniem w zakresie budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego. Pozostałe tereny charakteryzujące się zabudową mało intensywną typu małe wsie, kolonie, osady itp., obsługiwane są w większości przez pojedyncze stacje transformatorowe o małej mocy zainstalowanych transformatorów.

8.5 Gazownictwo

Gmina Wąsosz nie jest objęta systemem gazu ziemnego przewodowego.

8.6 Ciepłownictwo

Budynki we wsiach na terenie gminy ogrzewane są piecami kaflowymi opalanymi drewnem i węglem oraz przy wykorzystaniu ciepła z indywidualnych kotłowni opalanych węglem, drewnem lub rzadziej olejem opałowym.

8.7 Telekomunikacja

Teren całej gminy pokryty jest istniejącą lub realizowaną siecią telekomunikacyjną.

ZREKULTYWOWANE WYSYPISKO ODPADÓW W ŁAWSKU

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
UWARUNKOWANIA

SIEĆ TELEFONICZNA

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

- SIEĆ TELEFONICZNA
- ISTNIEJĄCA I W REALIZACJI

8.8 Cmentarze

Na terenie gminy znajdują się dwa czynne cmentarze: jeden na terenie Wąsosza, drugi – nowopowstały – w Ławsku. Powierzchnia obydwu zabezpiecza potrzeby gminy w zakresie pochówków na najbliższe 50 lat.

9. Uwarunkowania wynikające z realizacji ponadlokalnych celów publicznych

9.1 Uwarunkowania wynikające z realizacji programów i zadań rządowych

Na terenie gminy Wąsosz nie ma żadnych terenów przeznaczonych na realizację programów rządowych.

9.2 Uwarunkowania wynikające z ustaleń strategii rozwoju województwa zawartej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa

Województwo podlaskie nie posiada uchwalonego planu zagospodarowania przestrzennego; jest on obecnie w trakcie opracowania. Z materiałów do tego planu przesłanych przez Marszałka Województwa Podlaskiego (dnia 28.02.1999 r.) wynika, iż przy formułowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz należy uwzględnić realizację celów strategicznych rozwoju województwa, a w szczególności:

- tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa intensywnego,
- tworzenie warunków do ekologizacji rolnictwa na obszarach prawnie chronionych,
- łagodzenie skutków transformacji społecznej, a zwłaszcza bezrobocia,
- poprawę funkcjonowania systemu transportowego,
- rozbudowę i modernizację systemów infrastruktury technicznej,
- dalszą poprawę stanu czystości środowiska przyrodniczego oraz zwiększenie powierzchni prawnie chronionych,
- stałą troskę o ład przestrzenny,
- ochronę dziedzictwa kulturowego.

Łomżyńskiego" (stanowiącego materiał wejściowy do planu województwa podlaskiego) jako:

- projektowany obszar chronionego krajobrazu Doliny Wissy (południowa część gminy),
- obszar bez ograniczeń możliwości rozwoju zagospodarowania przestrzennego (pozostała część gminy).

Podstawową funkcją obszaru gminy jest gospodarka żywnościowa. Wieś gminna Wąsosz stanowi ośrodek lokalny o funkcji usługowo-rolniczej.

Polityka zagospodarowania przestrzennego województwa na terenie gminy Wąsosz powinna być realizowana poprzez:

- objęcie ochroną projektowanego obszaru chronionego krajobrazu Doliny Wissy,
- rozwój rolnictwa konwencjonalnego i ekologicznego,
- zwiększenie lesistości gminy,
- modernizację i rozbudowę sieci infrastruktury technicznej i społecznej.

Zadania ponadlokalne wynikające z polityki rozwoju województwa i przepisów prawa:

- ochrona kompleksów i obiektów przyrodniczych (rezerwaty przyrody „Ławski Las I i II”, pomnik przyrody, projektowany obszar chronionego krajobrazu Doliny Wissy, główny zbiornik wód podziemnych),
- ochrona konserwatorska układów i obiektów zabytkowych (układ urbanistyczny wsi Wąsosz, zespół dworski – Modzele, kościoły i dzwonnica w Wąsoszu, cmentarze: rzymskokatolicki i wojenny – Wąsosz, stanowiska archeologiczne),
- rozwój infrastruktury (modernizacja dróg, budowa linii elektroenergetycznej 400 kV Białystok – Elk, gazyfikacja, realizacja zadań melioracyjnych).

INFORMACJE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁOMŻYŃSKIEGO DLA GMINY WĄSOSZ

SKALA 1:100 000

LEGENDA

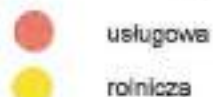
--- granice gmin

SIEĆ OSADNICZA

ośrodek o znaczeniu lokalnym (gminny)

Funkcje ośrodka

usługowa

rolnicza

OBSZARY I OBIEKTY PODLEGAJĄCE OCHRONIE

Środowisko przyrodnicze

projektowany obszar chronionego krajobrazu

projektowane rezerwy przyrody

lasy

główny zbiornik wód podziemnych

obszary występowania udokumentowanych złóż surowców mineralnych

rzeki i zbiorniki wód powierzchniowych
czyste lub nieznacznie zanieczyszczone

Środowisko kulturowe

miejsowości z historycznym układem
urbanistycznym

zespół kościoła

UWARUNKOWANIA I KIERUNKI DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCE ZE STANU ZAGOSPODAROWANIA

drogi regionalne i główne ciągi dróg wojewódzkich

pozostałe drogi wojewódzkie

linia energetyczna 400 kV (projektowana)

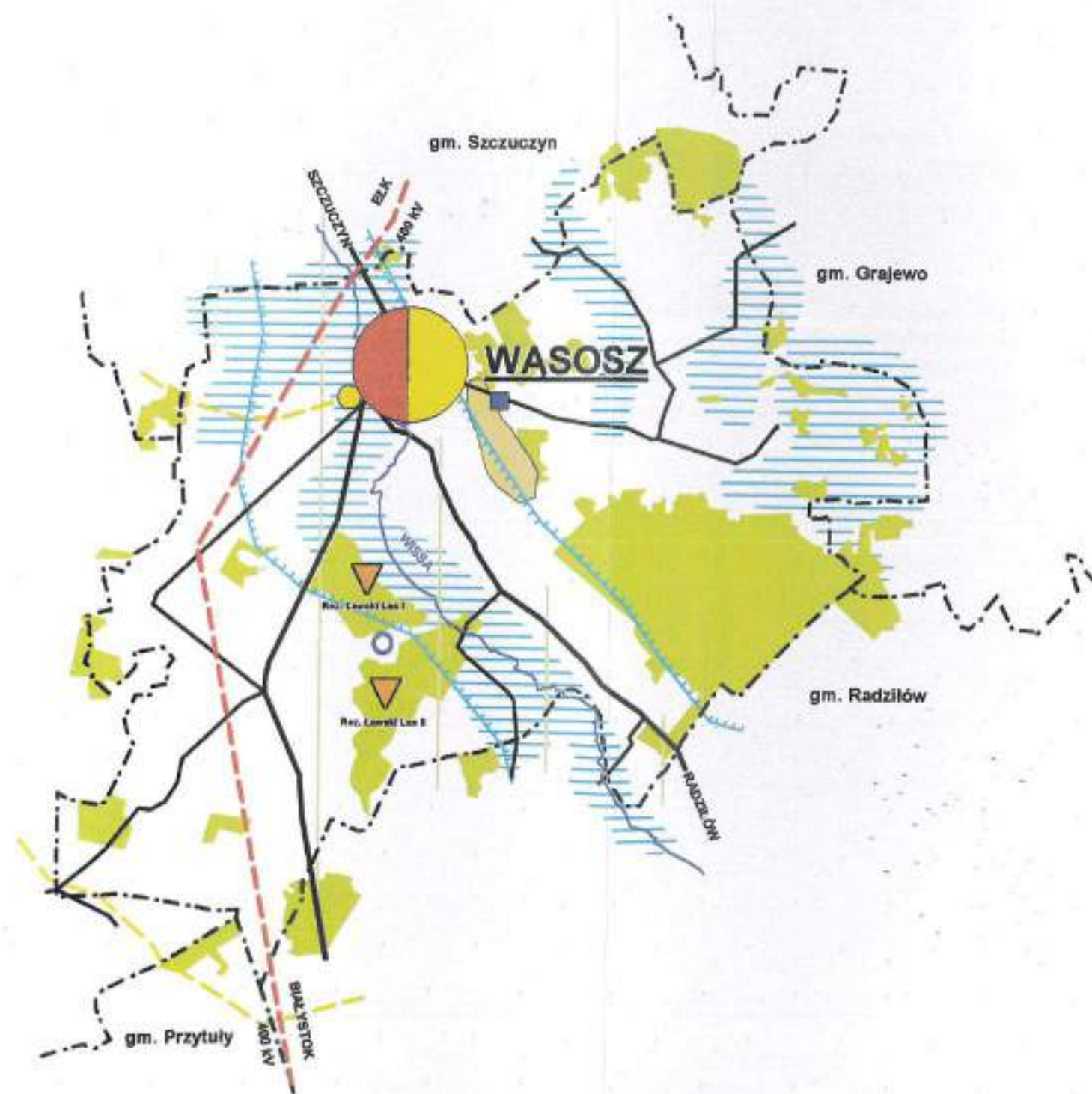
projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia ze stacją redukcyjną

obszary przewidziane do melioracji

obszary przewidywanych zbiorników
retencyjnych i zapór

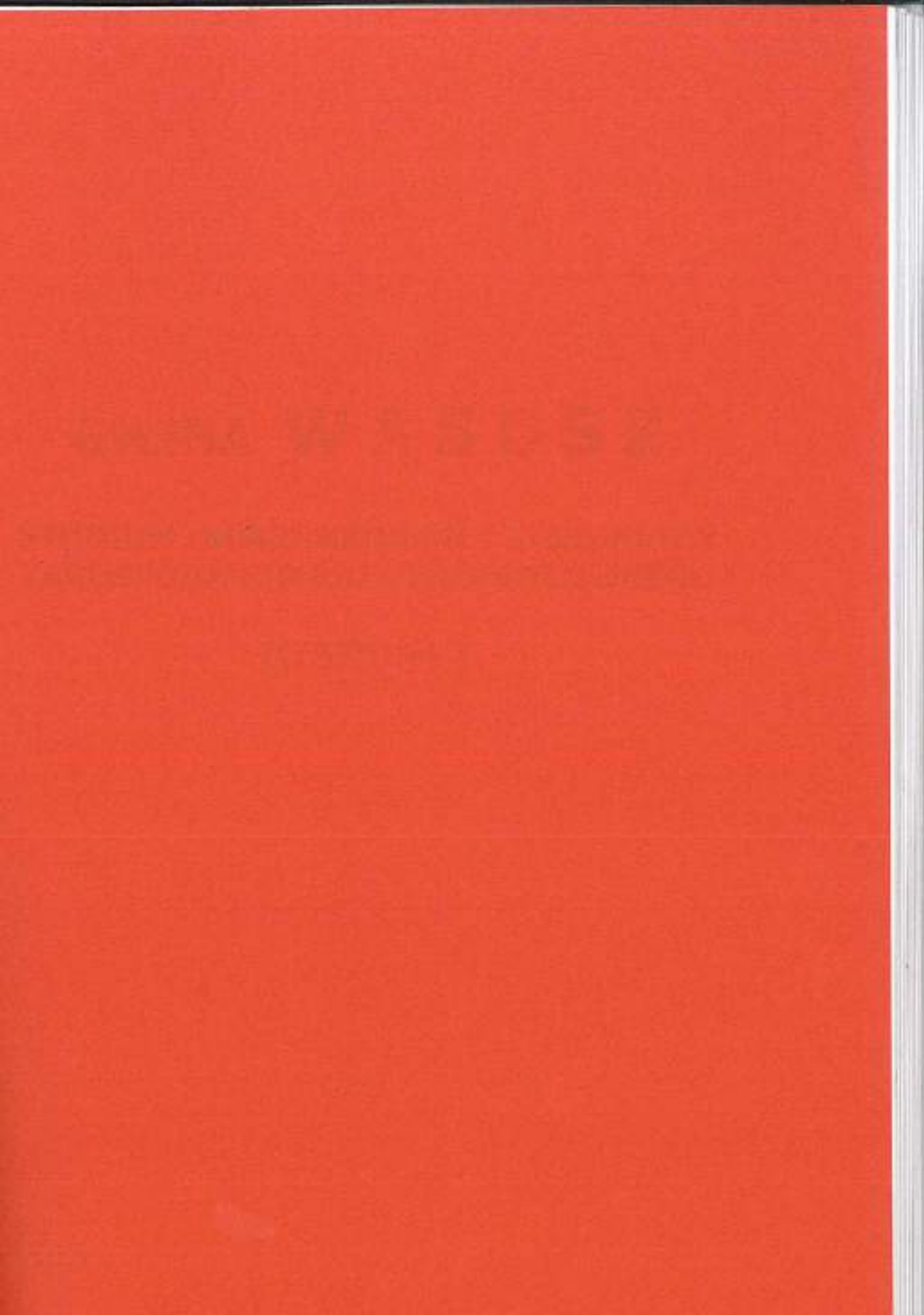
III. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

OGRANICZENIA ROZWOJU GMINY

1. Niezbyt korzystne warunki naturalne (przewaga słabych gleb, średnio korzystne warunki wodne), niekorzystne tendencje demograficzne (starzenie się ludności), mało chłonny rynek i ogólnie słaba kondycja gospodarki rolnej wynikająca z ogólnej sytuacji całej gospodarki kraju – stanowią ograniczenia w rozwoju rolnictwa.
2. Położenie na uboczu, z dala od ważnych szlaków komunikacyjnych.
3. Niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną (brak kanalizacji sanitarnej, niedostatecznie rozwinięta baza usługowa – szczególnie z zakresu handlu, kultury, obsługi rolnictwa, itp.).
4. Nieznaczne ograniczenia rozwoju gospodarki (na fragmentach terenu) wynikające z ochrony głównego zbiornika wód podziemnych oraz w projektowanym obszarze chronionego krajobrazu Doliny Wissy.

SZANSE ROZWOJU GMINY

1. Dość atrakcyjne środowisko naturalne oraz kulturowe (liczne zabytki) stanowią szansę do rozwoju turystyki i agroturystyki.
2. Czyste środowisko naturalne predysponuje do rozwoju produkcji zdrowej żywności.
3. Zasoby kruszywa naturalnego ułatwiają rozwój budownictwa.

GMINA WĄSOSZ

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

KIERUNKI

PIS TREŚCI:

GŁÓWNE KIERUNKI I CELE ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ, str.1

KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, str.3

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA LASÓW I OBSZARÓW GOSPODARKI LEŚNEJ, str.5

KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU UKŁADÓW OSADNICZYCH, str.7

1 Tendencje demograficzne

2 Presja inwestycyjna i zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne

3 Cele rozwoju osadnictwa i urbanizacji

KIERUNKI I POLITYKA PRZESTRZENNA W DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

KIERUNKI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, str.9

KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA REGIONALNEGO I LOKALNEGO UKŁADU PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZOWEGO, str.10

.1 Kierunki rozwoju systemów prawnie chronionych – obszary objęte i wskazane do objęcia szczególną formą ochrony przyrody – obszary szczególnej ochrony przyrody, str.11

.2 Obszary i obiekty wskazane do ochrony w polityce regionalnej i krajowej, str.12

OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO

.1 Główne cele ochrony środowiska wodnego, str.13

.2 Realizacja ochrony czystości wód powierzchniowych i podziemnych, str.14

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA, str.15

OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WALORÓW KLIMATYCZNYCH, str.15

OCHRONA PRZED HAŁASEM, str.15

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI, str.16

GOSPODARKA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI, str.17

KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Zasoby dziedzictwa kulturowego i podstawowy cel ich ochrony.

- Ochrona zabytkowych założeń dworsko-ogrodowych, str.20
- Ochrona cmentarzy i mogił historycznych, str.20
- Kierunki ochrony dóbr kultury i stanowisk archeologicznych, str.21
- Realizacja kierunków, str.21
- Tworzenie nowych wartości kulturowych, str.22

KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA

- Budownictwo mieszkaniowe nie związane z rolnictwem, str.23
- Zabudowa rolnicza, str.24
- 1 Zabudowa zagrodowa, str.24
- 2 Kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych, str.25
- 3 Obiekty usługowo-przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa, str.25

KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym, str.26
- Obsługa ludności na poziomie podstawowym, str.26
- Usługi oświaty
- 2 Usługi zdrowia i opieka społeczna
- 3 Usługi kultury
- 4 Usługi handlu, administracji i inne usługi bytowe
- 5 Usługi agroturystyczne i turystyczne
- 6 Kierunki przekształceń i rozwoju, str.28

KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ

- Zaopatrzenie w wodę, str.29
- Kanalizacja sanitarna, str.30
- Kanalizacja deszczowa, str.32
- Gospodarka odpadami stałymi, str.32
- Ciepłownictwo, str.33
- Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznej, str.34
- Linie wysokiego napięcia
- Sieć średniego napięcia
- Telekomunikacja, str.35
- Cmentarze, str.35
- Komunikacja, str.36

POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY WĄSOSZ, str.37

GŁÓWNE KIERUNKI I CELE ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

Położenie gminy Wąsosz na terenie „Zielonych Płuc Polski” oraz obszarze o stosunkowo mało zniszczonym środowisku wyróżniają się walorami krajobrazowymi z dobrym stanem zachowania tradycyjnych układów przestrzennych, wyrosłych w ewolucyjnym rozwoju osadniczej i wpisanych w naturalny krajobraz, narzucają główny kierunek zagospodarowania przestrzennego i gospodarczego oparty o zasadę zrównoważonego ekorozwoju i poszanowania istniejącego ładu osadniczego i jego wartości kulturowych.

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego wskazuje, że w zagospodarowaniu przestrzennym i formach zagospodarowania obszaru gminy nie nastąpią istotne zmiany.

Ukształtowany system osadniczy i funkcje jednostek osadniczych zostaną stabilne zarówno w zakresie terytorialnym i demograficznym, jak i gospodarczym.

Podstawowym kierunkiem rozwojowym i działem gospodarki gminy Wąsosz będzie rolnictwo. Do jego rozwoju z rozstawem zaplecza obsługi rolnictwa, różnicowaniem typów i form w dostosowaniu do warunków agrarnych, społecznych i ograniczeń środowiska, należy dostosować politykę przestrzenną.

**Wyznaczony główny kierunek rozwojowy gminy nastawiony jest na osiągnięcie następujących celów głównych:
rozwoju gospodarczego gminy,
poprawy jakości życia mieszkańców.**

Osiąganie celów musi być prowadzone w ścisłym powiązaniu z realizacją głównych zadań planowania przestrzennego, takich jak:
zapewnienie ładu przestrzennego w zagospodarowaniu przestrzennym obszarze gminy,
ochrona walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego gminy,

- ochrona istniejących zasobów przestrzeni kulturowej,
- zapewnienie sprawnego układu komunikacyjnego i segregacja ruchu,
- rozwój infrastruktury centralnej i lokalnej,
- racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych gminy.

W wyniku przeprowadzonej analizy przestrzennej i funkcjonalnej obszaru gminy wydzielono na mapie kierunków obszary o dominujących cechach funkcjonalno-przestrzennych, takie jak:

1. **obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej - dominujący pod względem powierzchniowym i znaczenia gospodarczego,**
2. **obszar gospodarki leśnej,**
3. **obszar układów osadniczych - rozwoju zabudowy wiejskiej i usług.**

Na obszarach tych wskazano strefy ograniczające lub preferujące określone zagospodarowanie w ramach głównej funkcji oraz wymuszające konkretne działania wynikające z uwarunkowań środowiska i przepisów prawnych, takie jak:

strefy podwyższonych standardów ochrony środowiska, w tym:

- ochrony rezerwatowej walorów przyrodniczych,
- ochrony wód gruntowych na terenie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP),
- ochrony walorów krajobrazowych na obszarze przewidzianym do utworzenia obszaru chronionego krajobrazu doliny Wisły,

strefy ochrony konserwatorskiej zabytków i założeń urbanistycznych,

strefy intensyfikacji produkcji rolnej na gruntach dobrej jakości,

strefy odchodzenia od uprawy gruntów rolnych o niskiej wartości produkcyjnej gleb i ich zalesień,

strefy i miejsca dogodne do lokalizacji ośrodków obsługi rolnictwa, przemysłu przetwórczego i usług komunalnych,

strefy eksploatacji i dokumentowania złóż kopalin pospolitych,

strefy, miejsca i trasy lokalizacji infrastruktury komunalnej i technicznej,

strefy regulacji stosunków wodnych – melioracji i małej retencji,

strefy i miejsca rekultywacji terenów zdegradowanych.

Realizacja głównych celów zagospodarowania gminy na wydzielonych obszarach następować będzie w dostosowaniu do kierunków kreślonych dla stref i lokalnych uwarunkowań.

Efektem końcowym powinno być osiągnięcie głównych celów rozwojowych gminy i celów ponadlokalnych - ochrony środowiska żyrodniczego gminy i zapewnienie ładu przestrzennego.

KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowi dominujący element zagospodarowania przestrzennego gminy zarówno pod względem krajobrazowym, powierzchniowym, jak i gospodarczym.

W jego skład wchodzi grunty orne, wśród których przeważają grunty IV klas bonitacyjnych stanowiące około 45% powierzchni, ze znacznym udziałem gruntów słabych VI klasy bonitacyjnej - około 10% powierzchni i użytki zielone o podobnej wartości produkcyjnej. Są one na tle regionu średnie warunki dla produkcji rolniczej.

Na terenie gminy nie ma i nie wprowadza się specjalnych ograniczeń w prowadzeniu określonych typów gospodarstw i intensyfikacji produkcji rolniczej. Wprowadzona ze względu na ochronę wód GZWP kategoria ochrony środowiska wodnego dotyczy głównie doliny Wisły i nie narzuca poważniejszych ograniczeń dla rolnictwa poza racjonalizacją nawożenia i przestrzegania ogólnych zasad ochrony wód.

Polityka zagospodarowania przestrzennego i gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną w skali gminy kierunkowana powinna być na:

intensyfikację produkcji rolniczej na glebach o średnim i wysokim potencjale produkcyjnym (III, IV klasy bonitacyjnej),
 odchodzeniu od produkcji rolniczej na gruntach niskiej jakości VI i VII Rz klasy bonitacyjnej,

rozwój zaplecza dla produkcji rolniczej – w tym:

- rozwój ośrodków obsługi rolnictwa z usługami zaopatrzenia rolnictwa, skupu i zagospodarowania produkcji rolniczej,
- rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja sanitarna, drogi, energetyka itp.),
- rozwój infrastruktury społecznej.

produkcyjnym powinno się prowadzić uwzględniając następujące działania:

- dostosowanie form produkcji rolnej do warunków agrarnych i możliwości zbytu,
- ochrony gruntów ornych z glebami IV i III klasy bonitacyjnej i zmeliorowanych użytków zielonych przed wszelką zabudową, w tym rolniczą, poza terenami wsi,
- lokalizacji obiektów przemysłowych i usługowych związanych z obsługą rolnictwa w obrębie zabudowy wiejskiej i na gruntach rolnych najniższych klas VI i V,
- ograniczenie lub wprowadzenie zakazu podziałów geodezyjnych prowadzących do rozdrobnienia gospodarstw,
- prowadzenie geodezyjnych prac scaleniowych zwiększających powierzchnię gospodarstw,
- prowadzenie prac melioracyjnych regulujących stosunki wodne na gruntach ornych i użytkach zielonych,

Odchodzenie od produkcji rolniczej na gruntach niskiej jakości.

Zalesianie gruntów rolnych niskiej jakości może stanowić alternatywę dla użytkowania tych gruntów przy braku dochodowości upraw rolniczych. Jednocześnie nowe uregulowania ustawodawcze przy spełnieniu określonych warunków dają podstawę do uzyskiwania dochodów z przeprowadzonych zalesień i hodowli lasu.

Zasady prowadzenia zalesień zostaną omówione w rozdziale dotyczącym gospodarki leśnej.

Rozwój zaplecza dla produkcji rolniczej.

Rozwój zaplecza gospodarki rolnej prowadzony będzie głównie w jednostkach osadniczych i zostanie omówiony w rozdziale dotyczącym rolnictwa.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA LASÓW I OBSZARÓW GOSPODARKI LEŚNEJ

Na terenie gminy lasy występują w dwóch formach własności ja-
Lasy Państwowe i prywatne. Ma to odbicie w ich strukturze prze-
zennej i gospodarczej.

Lasy Państwowe zajmują powierzchnię 1476 ha, czyli około
% ogólnej powierzchni lasów. Obejmują one dwa największe kom-
ksy leśne: Żebry (około 1100 ha) i Ławsk (około 400 ha). Lasy te
nodzą w skład Nadleśnictwa Rajgród obręb Grajewo i administro-
ne są przez leśnictwa Żebry i Ławsk.

Stanowią one główne elementy przestrzenne i systemu przyrod-
zego gminy. Pełnią funkcje ekologiczne, przyrodnicze i gospodarcze.

Podstawowe kierunki zagospodarowania terenów lasów to:

- ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych lasów, w tym
ochrona części lasów uznanych za rezerваты przyrody,
- wykorzystanie dla celów gospodarczych,
- przystosowanie części terenów leśnych do ogólnego udostęp-
niania dla celów wypoczynkowych i rekreacyjnych.

Realizacja ustalonych kierunków zagospodarowania terenów La-
y Państwowych prowadzona będzie na podstawie „Planu urządzania
podarstwa leśnego Nadleśnictwa Rajgród Obręb Grajewo”, opra-
ywanego w cyklu 10-cioletnim dla nadleśnictwa. Nadzór nad reali-
ją sprawowany będzie przez służby leśne Lasów Państwowych.

Lasy niepaństwowe obejmują około 40% powierzchni leśnej.
adają się z szeregu drobnych kompleksów rozrzuconych po całym
zarze gminy oraz 2 kompleksów leśnych o powierzchni powyżej
ha i 3 kompleksów leśnych o powierzchni 50 – 100 ha.

Lasy te stanowią drobne przestrzenne elementy systemu przy-
niczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej,
obrazowej, w mniejszym stopniu zaś gospodarczej.

Podstawowe kierunki zagospodarowania tych terenów to:

- ochrona powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczenia na
inne cele i utrzymanie funkcji ekologicznej i krajobrazowej,
- podniesienie wartości produkcyjnej drzewostanów przez od-
powiednie zabiegi hodowlane,

ństwowych prowadzona będzie na podstawie „Uproszczonych planów zarządzania lasów” opracowywanych w cyklu 10-cioletnim dla lasów oraz planu zalesień i dolesień.

Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy nie przewidywają zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne w związku z realizacją inwestycji publicznych, budownictwa mieszkaniowego, letniskowego lub innego zainwestowania komercyjnego i służącego indywidualnym potrzebom.

Strefa zalesień i zasady ich prowadzenia

Zalesianie gruntów rolnych o najniższej wartości produkcyjnej stanowi jeden z głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i zmian zagospodarowania oraz użytkowania części rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Pod zalesienie proponuje się przeznaczyć tereny oznaczone na mapie jako strefa zalesień. Zgrupowane są one na kilku większych obszarach:

- obszar przyległy do północnego skraju kompleksu leśnego Żebry,
- obszar przyległy do kompleksu leśnego Ławsk od wschodu i południa,
- obszar w rejonie wsi Komosewo – Kędziorowo,
- obszar strefy wydobywania i poszukiwania surowców mineralnych w rejonie Wąsosza przeznaczony do zalesień w ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych

oraz szeregu mniejszych powierzchni przy istniejących kompleksach leśnych.

Zalesienia powinny być prowadzone na podstawie planu zalesień, który należy opracować dla terenu gminy oraz przy uwzględnieniu następujących zasad:

pod zalesienie mogą być przeznaczane grunty rolne VI i VI Rz klas bonitacyjnych i nieużytki oraz V klasy bonitacyjnej o niekorzystnych warunkach do produkcji rolniczej, to jest:

- przyległe do kompleksów leśnych,
- położone między kompleksami leśnymi, a ich zalesienie utworzy zwarty kompleks leśny,

zalesienia powinny być prowadzone etapowo począwszy od działek przyległych do istniejących powierzchni leśnych, nie powinno się zalesiać działek położonych w otoczeniu użytkowanych gruntów rolnych, zalesienia na terenach złóż surowców mineralnych powinny być traktowane jako zalesienia tymczasowe lub prowadzone dopiero po wyeksploatowaniu złóż, dobór materiału sadzeniowego i przyszłego składu gatunkowego drzewostanu powinien odbywać się na podstawie badań glebowo-siedliskowych i pod nadzorem służb leśnych.

KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU UKŁADÓW OSADNICZYCH

1. Tendencje demograficzne

Prognoza demograficzna zakłada że do roku 2010 zaludnienie gminy nie ulegnie zbyt dużym zmianom.

W całej gminie Wąsosz nastąpi spadek liczby ludności do około 1000, natomiast w samej miejscowości gminnej liczba ludności nieznacznie wzrośnie i osiągnie liczbę około 1500.

2. Presja inwestycyjna i zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne

W związku z prognozą demograficzną zakładającą spadek liczby ludności, zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową jest ograniczone i w najbliższych latach nie przewiduje się jego dynamicznego wzrostu. Powyższe znajduje szczególne odzwierciedlenie w coraz niższej od 1995 r. liczbie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania. Należy jednak założyć niewielki wzrost potrzeb terenowych pod rozwój usług związanych z obsługą rolnictwa oraz usług podstawowych z zakresu obsługi mieszkańców.

Rozwój gospodarczy wymaga również zapewnienia bazy terenowej pod budowę niedużych zakładów przemysłowych i drobnej wytwórczości.

Cele rozwoju osadnictwa i urbanizacji:

oprawa warunków mieszkaniowych i życia ludności,
 poprawa warunków funkcjonowania usług podstawowych,
 zapewnienie bazy terenowej dla rozwoju gospodarczego,
 utrwalenie wykształconej sieci osadniczej i funkcji jednostek osadniczych.

Powyższe cele realizowane będą z uwzględnieniem celu głównego zagospodarowania przestrzennego gminy, jakim jest zapewnienie rozwoju przestrzennego, ochrony środowiska i dóbr kultury oraz kierunku wojewego gminy.

Realizacja wyznaczonych celów przy spełnieniu powyższych warunków, następować będzie przez następujące kierunki i zadania polityki przestrzennej:

utrwalenie centralnej i dominującej roli wsi gminnej Wąsosz w sieci osadniczej gminy i koncentracja na jej terenie następujących funkcji:

zabudowy mieszkaniowej,
 administracji i usług ogólnogminnych obsługi ludności (szkolnictwa, zdrowia, kultury, itp.),
 usług obsługi ruchu turystycznego i agroturystyki,
 wykształcenie ośrodków pomocniczych II stopnia obsługi rolnictwa w największych miejscowościach, to jest w Ławsku i zespole Sulewa,
 preferencje dla przekształceń, zmian funkcji i modernizacji istniejącej zabudowy przed wytyczaniem nowych terenów budowlanych,
 wyznaczanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej w ramach istniejących układów i zespołów osadniczych oraz w powiązaniu z nimi i z istniejącą infrastrukturą techniczną,
 częściową zmianę funkcji zabudowy zagrodowej i gospodarczej w jednostkach osadniczych na mieszkaniową, usługową i agroturystyczną w miejsce likwidowanych gospodarstw rolnych.

. KIERUNKI I POLITYKA PRZESTRZENNA W DZIEDZINACH ZAGOSPODAROWANIA PRZE- STRZENNEGO GMINY

KIERUNKI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZE- GO

Polityka przestrzenna gminy Wąsosz w zakresie ochrony i kształtowania środowiska powinna być ukierunkowana na osiągnięcie następujących celów:

- utrzymanie obecnego stosunkowo dobrego stanu środowiska przyrodniczego na obszarze całej gminy,
- eliminacja zagrożeń pogorszenia stanu środowiska,
- szczególna ochrona systemu powiązań przyrodniczych z doliną Biebrzy i elementów środowiska mających wpływ na stan środowiska Biebrzańskiego Parku Narodowego znajdującego się poza granicami gminy Wąsosz, ale posiadającego powiązania ekologiczne z jej obszarami,
- ochrona walorów środowiska przyrodniczego na terenach prawnej ochrony przyrody na obszarze gminy, to jest rezerwatów przyrody Ławsk I i Ławsk II.

Realizacja polityki w tym zakresie i osiągnięcie ogólnego celu wymaga wyznaczenia i realizacji podstawowych kierunków (celów) działań w poszczególnych działach obejmujących problematykę ochrony i kształtowania środowiska.

Większość problemów w tym zakresie wymaga rozstrzygnięć w odniesieniu do lokalnych uwarunkowań środowiska na poszczególnych obszarach i te zawarte są w ustaleniach dotyczących wydzielonych obszarów.

Problematyka w skali makro obejmująca obszar gminy i jej powiązania zewnętrzne, wymaga rozstrzygnięć generalnych wyznaczających kierunki działań na terenie gminy w poszczególnych dziedzinach. Ta ona omówiona w poniższych podrozdziałach.

1.1 KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA REGIONALNEGO I LOKALNEGO UKŁADU PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZOWEGO

Podstawowy układ przyrodniczy na terenie gminy tworzą:

sieć dolin rzecznych, pełniąca funkcje ekologiczne, krajobrazowe i gospodarcze, tworząca jednocześnie główne korytarze powiązań ekologicznych z doliną Biebrzy i Biebrzańskim Parkiem Narodowym w tym:

- dolina Wissy z systemem dolin, drobnych cieków i strumieni zlewni Wissy,
- obniżenie bagienne doliny Klimasówki we wschodniej części gminy,

kompleksy leśne, w tym duże kompleksy Turczyn i Ławsk o funkcji ekologicznej i gospodarczej oraz szereg drobnych kompleksów leśnych o funkcji krajobrazowej i ekologicznej, w mniejszym stopniu gospodarczej,

otwarte tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej pełniące funkcje gospodarcze i krajobrazowe oraz współtworzące system przyrodniczy.

Kierunki i cele w zakresie kształtowania systemu powinny prowadzić do :

- 1) utrzymania ciągłości powiązań ekologicznych obszaru gminy z terenem BPN i doliną Biebrzy,
- 2) ochrony walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego na terenie struktur przyrodniczych o znaczeniu regionalnym i lokalnym, w tym doliny Wissy i terenów bagiennych zachodniej części gminy mających powiązania ekologiczne z Biebrzańskim Parkiem Narodowym przed obniżeniem poziomu i stanu czystości wód gruntowych i cieków wpływających na teren Parku,
- 3) zwiększenie powierzchni lasów i terenów zadrzewionych.

Realizacja celów powinna odbywać się:

- 1) dla terenów powiązanych z BPN poprzez działania w dolinie Wissy zapewniające stabilność hydrograficzną zlewni Biebrzy,
- 2) dla terenów całej gminy poprzez:
 - 1) utrzymanie dotychczasowych form ochrony, zagospodarowania i użytkowania na terenach struktur przyrodniczych.

- podmokłych i bagiennych terenów w dolinach rzek, racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych do celów gospodarczych, tj. zgodnie z naturalnymi predyspozycjami terenu, przeznaczenie pod zalesienie gruntów rolnych niskiej jakości położonych przy kompleksach leśnych.

1.1 Kierunki rozwoju systemów prawnie chronionych - obszary objęte i wskazane do objęcia szczególną formą ochrony przyrody - obszary szczególnej ochrony przyrody

Obecnie na terenie gminy Wąsosz obszarami objętymi szczególną formą ochrony przyrody są:

Dwa rezerwaty przyrody: - „Ławsk I” o powierzchni 108,93 ha i „Ławsk II” o powierzchni 74,11 ha.

Oba utworzono i zatwierdzono w 1999 r. na terenie Lasów Państwowych leśnictwa i kompleksu leśnego „Ławsk”.

Celem ochrony w rezerwach są „kompleksy siedlisk leśnych o bogatym składzie gatunkowym i wysokim stopniu naturalności”.

Sposób zagospodarowania i ochrony rezerwatów określa plan zarządzania lasu Nadleśnictwa Rajgród, obręb Grajewo i po opracowaniu „plan ochrony rezerwatów”.

Podstawowe kierunki działań gminy i administracji Lasów Państwowych dla realizacji celu ochrony to:

- ochrona terenów leśnych rezerwatów i obszarów przyległych przed zmianami sposobu zagospodarowania,
- opracowanie planu ochrony rezerwatów i prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z zawartymi w tych planach ustaleniami.

Jeden pomnik przyrody - dąb szypułkowy w parku wiejskim w Wąsoszu.

Przy planowaniu wszelkich prac w sąsiedztwie dębu należy brać pod uwagę ochronę jego systemu korzeniowego i warunków siedliskowych. Ponadto wszelkie prace powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

1.2 Obszary i obiekty wskazane do ochrony w polityce regionalnej i krajowej

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego byłego województwa łomżyńskiego zakłada się utworzenie obszaru chronionego krajobrazu doliny dolnej Wisły. Spowoduje to przyłączenie obszaru Doliny Wisły do Krajowego Systemu Obszarów Chronionych i rozszerzenie strefy ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego na obszary pozostające w ścisłych związkach ekologicznych z doliną Biebrzy i BPN.

Realizacja tego zamierzenia jak również objęcie ochroną innych obszarów i elementów środowiska wymaga wykonania inwentaryzacji i wycenienia przyrodniczej gminy.

Na jej podstawie będzie możliwe wskazanie najcenniejszych obszarów i elementów środowiska przyrodniczego oraz określenie potrzeb i zakresu ich ochrony.

Na obecnym etapie rozpoznania środowiska przyrodniczego gminy jako wstępne granice obszaru chronionego krajobrazu doliny Wisły (znaczone na mapie jako strefa podwyższonych standardów ochrony krajobrazu) wskazuje się, teren obejmujący morfologiczną dolinę rzeki Wisły od południowych granic gminy do miejscowości Wąsosz z rozszerzeniem na część kompleksu leśnego „Ławsk” z rezerwatami przyrody i na obszar strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowego układu osadniczego Wąsosza.

Główne kierunki ochronne na tym terenie powinny obejmować kompleksową ochronę krajobrazu uwzględniającą walory przyrodnicze doliny rzeki, dziedzictwo kulturowe, urbanistyczne i architektoniczne wartości terenów osadniczych.

Obecnie na przeważającej części (oprócz terenów osadniczych) wskazany obszar wykorzystywany jest rolniczo jako użytki zielone. Nie jest też przewidywane na tym terenie zmiany sposobu zagospodarowania. Nie ma więc specjalnych zagrożeń i obaw o utratę jego walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Wprowadzenie szczególnej formy ochrony Obszaru Chronionego Krajobrazu powinno wynikać z polityki regionalnej i krajowej w zakresie budowania Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (KESOCh), a nie z polityki przestrzennej i ochrony środowiska

Spośród obiektów zabytkowo-przyrodniczych i o wartościach kulturowych na objęcie szczególną formą ochrony konserwatorskiej asługują zespoły dworsko-parkowe znajdujące się w Modzelach, Kęziorowie i Ławsku.

Ochrona powinna podlegać na zachowaniu parkowej funkcji terenu z historycznymi założeniami parkowymi, pielęgnacji pozostałości arodrzewu i nasadzeń roślinności parkowej zgodnie z historycznym arakterem parku.

2 OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO

2.1 Głównymi celami ochrony środowiska wodnego są:

ochrona zasobów i czystości wód Głównego Zbiornika Wód Podziemnych doliny Wissy,
utrzymanie obecnych stosunków hydrograficznych i hydrogeologicznych w zlewni rzeki Biebrzy,
utrzymanie II klasy lub podniesienie do I klasy czystości wód w rzece Wissa oraz pozostałych rzekach i strumieniach,
ochrona czystości i zasobów wód podziemnych na pozostałych terenach.

Realizacja celów określonych w punktach 1 i 2 w zakresie ochrony zasobów dotyczy jednego obszaru i prowadzona dzie przez wprowadzenie strefy podwyższonych standardów ochrony wód GZWP i zlewni rzeki Wissa.

W strefie tej powinny być podejmowane następujące działania:
stosowanie systemu melioracyjnego utrzymującego obecne stosunki wodne w dolinach rzek, z prawidłową eksploatacją systemów melioracyjnych poprzez wykorzystanie budowli piętrzących na rowach i wdrożenie prawidłowych metod eksploatacji,
zaniechanie melioracji na terenach objętych ochroną i w zasięgu ch bazy hydrologicznej,
wyłączenie z gospodarczego wykorzystania terenów nieużytków bagiennych i źródliskowych,
utrzymanie i rozbudowa obiektów małej retencji z uwzględnieniem propozycji zawartych w opracowaniu: I.M.H.Z. ...

roku”, w tym budowę zbiornika wodnego w Wąsoszu na cieku płynącym spod Łempic.

Mała retencja powinna poprawiać strukturę bilansu wodnego oraz stanu środowiska naturalnego.

2.2 Ochrona czystości wód powierzchniowych i podziemnych realizowana będzie przez:

racjonalną gospodarkę wodno-ściekową gminy, opartą o wprowadzenie systemu zbiorczego oczyszczania ścieków z terenu strefy podwyższonych standardów ochrony wód i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków według kierunków rozwoju infrastruktury sanitarnej,

zakaz odprowadzania do wód powierzchniowych (rzek) i gruntu ścieków sanitarnych i rolniczych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości tych wód,

ochronę powierzchni ziemi i powietrza przed zanieczyszczeniami mogącymi przenikać do wód wg celów dla kształtowania tych elementów środowiska,

wyznaczenie stref ochrony pośredniej wokół ujęć wody przeznaczonej do zbiorowego zaopatrzenia w Wąsoszu, Ławsku i Zalesiu, tworzenie warunków samooczyszczania w wodach płynących i stojących,

racjonalne wykorzystanie wód do celów gospodarczych i w rolnictwie,

preferowanie chowu ściółowego w budynkach inwentarskich, przy wykorzystaniu gnojowicy powinna obowiązywać generalna zasada dopuszczająca rolnicze wykorzystanie gnojowicy po jej wstępnym uzdatnieniu w wyniku fermentacji beztlenowej. W wyjątkowych przypadkach rolnicze wykorzystanie gnojowicy w stanie surowym może mieć miejsce poprzez jej rozdeszczowanie.

wprowadzenie monitoringu stanu gruntu i wód gruntowych na terenie przy opróżnionych mogielnikach.

3.3 OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Na terenie gminy nie występuje zagrożenie powodziowe na szerzą skalę, stąd główny cel działań w tym zakresie sprowadzać się będzie do ochrony zainwestowanych terenów Wąsosza przed lokalnymi odtopieniami i zalaniem.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

kompleks działań prowadzących do zachowania stosunków hydrograficznych i hydrologicznych nie stwarzających warunków do zagrożenia powodziowego,
zakaz zabudowy w dolinach rzek i na terenach podmokłych,
utrzymanie drożności kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych i rowów odwadniających na terenach rolnych.

4 OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I WALÓW KLIMATYCZNYCH

Głównym celem ochrony jest utrzymanie obecnego niskiego poziomu zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy i obniżenie poziomu emisji z głównych źródeł emisji niskiej, to jest lokalnych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

rozwój i modernizację systemu grzewczego opartego o nowoczesne kotły i urządzenia zapewniające obniżenie emisji przy obecnie dominującym paliwie węglowym,
szersze stosowanie, jako podstawowego paliwa w kotłowniach lokalnych i domowych systemach grzewczych, oleju opałowego lub gazu bezprzewodowego.

5 OCHRONA PRZED HAŁASEM

Głównym celem w tym zakresie jest utrzymanie obecnego stanu akustycznego środowiska.

Realizacja celu prowadzona będzie przez:

wliczenie do ustalenia dopuszczalnego poziomu hałasu w miejscach

gminy do grupy terenów przeznaczonych na *cele rekreacyjno - wypoczynkowe poza miastem i tereny zabudowy zagrodowej*,
 egzekwowanie dla lokalizowanych na terenie gminy zakładów produkcyjnych i usługowych, ustalonych dla wymienionych grup terenów norm dopuszczalnego poziomu hałasu,
 działania administracyjne eliminujące źródła zwiększonego hałasu w tym niesprawne maszyny i urządzenia wytwarzające ponadnormatywny hałas

6 OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Główne cele:

utrzymanie walorów krajobrazowych terenu,
 racjonalne wykorzystanie powierzchni terenu,
 ochrona przed degradacją i dewastacją form rzeźby terenu, gleb, szaty roślinnej,
 ochrona przed zaśmiecaniem i składowaniem odpadów „na dziko”.

Realizacja celów prowadzona będzie przez:

szereg działań zapewniających utrzymanie ładu przestrzennego w ramach polityki inwestycyjnej gminy,
 wyznaczanie pod zabudowę, w tym rolniczą, tylko terenów do tego preferowanych uwzględniając ochronę krajobrazu, gleb i rzeźby terenu,
 likwidację lokalnych i dzikich wysypisk śmieci,
 stała modernizacja i rozbudowa gminnego wysypiska odpadów o zakład i urządzenia utylizacji i recyklingu odpadów,
 wprowadzenie uporządkowanej gospodarki gromadzenia i utylizacji odpadów stałych w oparciu o selektywne gromadzenie w miejscu powstawania odpadów komunalnych, w pojemnikach lub kontenerach i zorganizowany system wywozu na gminne wysypisko odpadów stałych,
 wprowadzenie zasad gromadzenia oraz częstotliwość i miejsce usuwania odpadów niebezpiecznych,
 rekultywację wyrobisk poeksploatacyjnych surowców mineralnych i wykopów ziemnych.

7 GOSPODARKA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI

Na wschód od Wąsosza udokumentowano znaczne pokłady kruszywa naturalnego grubego, w tym złoża:

Wąsosz o zasobach bilansowych w kat.C - 14000 tys. ton i warunkowych w kat.C - 417 tys. ton (nie eksploatowane),

Wąsosz o zasobach bilansowych w kat.C - 22786 tys. ton (nie eksploatowane),

kartą rejestracyjną objęto złożę Wąsosz 1 o zasobach 77 tys. ton (złożę eksploatowane przez U. G. Wąsosz, wydobyte - 6 tys. ton).

Ponadto na terenie gminy znajduje się 17 rejonów objętych dokumentacjami złóż torfu i wytypowane obszary perspektywicznego występowania surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych - surowców ilastych i piasku po jednym oraz 5 piasków ze żwirem.

Głównym celem gospodarki zasobami geologicznymi jest racjonalne wykorzystanie zasobów na lokalne i ponadlokalne potrzeby rolnictwa i drogownictwa przy zachowaniu walorów krajobrazowych i warunków hydrograficznych.

Realizacja celu prowadzona będzie poprzez prowadzenie polityki i wytyczenie kierunków zagospodarowania.

Obszar występowania udokumentowanych złóż kruszywa na wschód od Wąsosza w zagospodarowaniu przestrzennym gminy określony jest jako strefa eksploatacji dokumentowania i poszukiwań surowców naturalnych.

W strefie tej przyjmuje się eksploatację, dokumentowanie i poszukiwanie nowych złóż surowców naturalnych jako podstawowy kierunek zagospodarowania i wykorzystania terenu. Jednocześnie - do czasu rozpoczęcia wydobywania - teren powinien być użytkowany rolniczo. Na terenach najsłabszych gleb powinny być prowadzone zalesienia, przy czym na terenach udokumentowanych złóż powinny być one prowadzone jako zadrzewienia tymczasowe.

Eksploatacja surowców na tym terenie powinna być prowadzona następujących warunkach:

na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania złoża

dotyczy to złoża kruszywa naturalnego Wąsosz (o udokumentowanej średniej miąższości 20,62 m, w tym w ponad 50% pod wodą na obszarze 80,5ha i zasobach około 37.000.000 ton) położonego najbliżej doliny Wissy,

w obrębie terenów kopalnianych powinny być lokalizowane zakłady wstępnego przerobu surowca, jak również zakłady wytwórcze bazujące na lokalnym surowcu,

wywóz urobku z kopalń powinien odbywać się po drogach lokalnych z pominięciem terenów zabudowanych Wąsosza,

rekultywacja terenów poeksploatacyjnych powinna być prowadzona w kierunku leśnym lub przy wyrobiskach wypełnionych wodą w kierunku wodno-rekreacyjnym.

Tereny perspektywicznego występowania surowców naturalnych innych rejonach gminy mogą być przeznaczane do eksploatacji po okumentowaniu złóż i w miarę potrzeb gospodarczych.

Znaczenie gospodarcze mogą mieć złoża bilansowe torfu. Torf może być wykorzystany jako surowiec opałowy, rolniczy, a nawet rolniczy. Występująca w spągu torfu gytia może być wykorzystywana jako surowiec nawozowy.

Jako rejon wydobywania torfu na potrzeby lokalne wskazuje się na dolinę Klimasówki. Ze względu na ochronę krajobrazu nie powinno się tworzyć nowych miejsc wydobywania w dolinie Wissy.

2. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2.1 Zasoby dziedzictwa kulturowego i podstawowy cel ich ochrony

Zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru, a także struktury przestrzenne o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych czy artystycznych, są jednym z komponentów współtworzących środowisko antropogeniczne. Stanowią istotny element tożsamości świadczący o ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Na terenie gminy Wąsosz znajduje się wiele interesujących obiektów zabytkowych i o wartościach kulturowych, o których zwiędzanie władze gminy powinny skutecznie zabiegać. W związku z powyższym i po rozpoznaniu uwarunkowań z zakresu ochrony dóbr kultury, **podstawowym celem polityki przestrzennej władz gminy w tej dziedzinie powinna być ochrona oraz racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego, a także kreowanie nowych wartości.**

Najpełniejszą ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego przed naturalnym niszczeniem, dewastacją przez człowieka poprzez wykorzystywanie na nieodpowiednie cele lub obudowywanie innymi obiektami, można uzyskać poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W planach tych, w porozumieniu z odpowiednimi służbami, powinny być zawarte regulacje dotyczące przeznaczenia i zagospodarowywania terenów, na których znajdują się obiekty podlegające ochronie.

2.2 Rodzaje obiektów chronionych w gminie i zasady ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy Wąsosz znajdują się następujące grupy obiektów podlegające ochronie konserwatorskiej:

- 1) **obiekty zabytkowe** (wpisane do rejestru zabytków) objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji, wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą służb konserwatorskich,

obiekty kulturowe (pozostałe figurujące w spisie) stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (bardzo zły stan zachowania) za zgodą służb konserwatorskich,

zabytkowe założenia dworsko – ogrodowe, cmentarze i mogiły historyczne,

zabytki archeologiczne objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją,

stanowiska archeologiczne objęte obserwacją archeologiczną. Wszelka działalność inwestycyjna na ich terenie może być prowadzona pod nadzorem archeologiczno - konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktyw archeologicznych prace winny być przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości ich kontynuowania.

Ochrona zabytkowych założeń dworsko-ogrodowych powinna polegać na:

zachowaniu i restauracji dworu oraz zabudowy podworskiej, restauracji i rekonstrukcji elementów zabytkowych układu terenu: układu komunikacyjnego, podziału funkcjonalno-przestrzennego, osi kompozycyjnych i widokowych, cieków i zbiorników wodnych, zachowaniu i konserwacji starodrzewu,

usunięciu elementów zniekształcających kompozycję zieleni (np. samosiewów) i odtworzeniu elementów zniszczonych (uzupełnianie nasadzeń),

zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym - mogącym przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,

uzgadnianiu ze służbą konserwatorską wszelkich prac przy zabytku oraz działalności inwestycyjnej na jego terenie.

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych powinna polegać na:

wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej, nie może

zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),

zachowaniu i konserwacji starodrzewu,

zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy),

usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),

zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z ich elementami.

5 Kierunki ochrony dóbr kultury i stanowisk archeologicznych

wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stosownych ustaleń uzgodnionych ze służbami ochrony zabytków,

ustalenie sposobu – uzgodnionego ze służbami archeologicznymi – postępowania przy przeznaczaniu, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, terenów ze stanowiskami archeologicznymi na cele budowlane,

ustalenie obowiązku zawiadamiania służb archeologicznych o natrafieniu na obiekty nieznanego pochodzenia podczas prowadzenia prac ziemnych,

współpraca pomiędzy właścicielami, władzami gminy i służbami ochrony zabytków w celu utrzymania obiektów w należyтым stanie oraz właściwego ich użytkowania.

5 Realizacja kierunków będzie się odbywać poprzez:

spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów szczególnych,

realizowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

pomoc organizacyjną i finansową właścicielom obiektów zabytkowych zagrożonych dewastacją z budżetów Urzędu Gminy i Podlaskiego Muzeum Regionalnego.

wykonanie przed rozbiórką obiektów o wartościach historyczno-kulturowych podstawowej dokumentacji historycznej, tj. karty ewidencyjnej obiektu,

przedstawianie do uzgodnienia Podlaskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków zakresu prac porządkowych na terenach zabytkowych cmentarzy, w szczególności zaś na cmentarzu rzymskokatolickim w Wąsoszu.

7 Tworzenie nowych wartości kulturowych powinno odbywać się poprzez:

modernizację i rewitalizację obiektów lub ich zespołów o obcych dla krajobrazu, otoczenia i tradycji formach,

dostosowanie i zharmonizowanie form zabudowy i sposobu zagospodarowania przestrzeni z otaczającym krajobrazem i otaczającą zabudową poprzez odpowiednie ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,

wprowadzanie ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego określających formy architektoniczne związane z charakterystycznymi dla regionu elementami oraz stosowaniem tradycyjnych rozwiązań materiałowo-konstrukcyjnych.

3. KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA

Biorąc pod uwagę wytyczone główne kierunki rozwoju gospodarczego i obecny stan zabudowy na terenie gminy zakłada się rozwój następujących form budownictwa:

- zabudowy mieszkaniowej,
- zabudowy zagrodowej – rolniczej,
- budownictwa przemysłowo-usługowego.

3.1 Budownictwo mieszkaniowe nie związane z rolnictwem

Cele rozwoju:

- zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych,
- poprawa warunków mieszkaniowych.

Uwzględniając prognozę demograficzną i obecny ruch budowlany uważa się, że potrzeby w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych stałych mieszkańców są rzędu kilku mieszkań lub domów jednorodzinnych budowanych rocznie. Jednocześnie istnieją znaczne potrzeby w zakresie modernizacji i podniesienia standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej. W związku z tym zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych odbywać się będzie poprzez:

- realizację nowej zabudowy mieszkaniowej typu domów jednorodzinnych lokalizowanych głównie we wsi gminnej oraz na terenach wiejskich w zwartej zabudowie wsi,
- modernizację i remonty istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- przekształcenia i modernizację zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową.

W strategii rozwoju gminy Wąsosz stwierdzono, że gmina posiada uzbrojone tereny pod zabudowę mieszkaniową. W przypadku wybrania tych terenów, polityka przestrzenna gminy umożliwiająca realizację wymienionych powyżej celów opierać się będzie na:

- opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego:
- wyznaczających nowe tereny pod zabudowę w zakresie uwzględniającym bieżące i 1-2 letnie wyprzedzenie zapotrzebowania na tereny budowlane i możliwości uzbrojenia terenu,
- określających zasady modernizacji i rewitalizacji terenów starej zabudowy w strefie ochrony konserwatorskiej.

) budowie i uzupełnianiu infrastruktury komunalnej i technicznej na terenach zabudowy mieszkaniowej i przeznaczonych do zabudowy w/g zasad określonych w kierunkach rozwoju infrastruktury.

2.2 Zabudowa rolnicza

Zabudowa rolnicza na terenie gminy występuje i rozwijana będzie jako:

- zabudowa zagrodowa,
- kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych,
- obiekty usługowo – przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa.

2.1 Zabudowa zagrodowa

Określone kierunki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa wskazują konieczność ograniczania liczby gospodarstw rolnych na terenie gminy na rzecz zwiększania ich powierzchni i produktywności.

W związku z tym ogólna liczba gospodarstw powinna się zmniejszyć. Wprowadzanie nowej zabudowy zagrodowej poza zwartymi terenami zabudowy wiejskiej powinno być ograniczone do powstających nowych gospodarstw rolnych o powierzchni przekraczającej 20 ha lub specjalistycznych gospodarstw wysokoproduktywnych. Na terenach zabudowy wiejskiej nowa zabudowa zagrodowa powinna rozwijać się w miarę potrzeb na wolnych działkach.

Przewiduje się, że główny ruch budowlany następować będzie w kierunku zabudowy zagrodowej i obejmie następujące procesy:

- przekształcania zabudowy zagrodowej w typową mieszkalną nie związaną z rolnictwem,
- przekształcania zabudowy zagrodowej w mieszkalno – usługową głównie na terenie wsi Wąsosz,
- modernizacji, rozbudowy i podnoszenia standardu obiektów mieszkalnych na potrzeby własne i do świadczenia usług agroturystycznych oraz obiektów gospodarczych do podnoszenia produktywności gospodarstw.

3.2.2 Kompleksy obiektów gospodarczych do produkcji rolnej bez obiektów mieszkalnych

Obecnie na terenie gminy stanowią pozostałość po gospodarstwach państwowych (w Ławsku) i SKR w kilku wsiach.

Zakłada się:

modernizację istniejących obiektów i adaptację do nowych form produkcji,

budowę nowych obiektów przy powstających wielkopowierzchniowych gospodarstwach rolnych, o ile takie powstaną.

3.2.3 Obiekty usługowo-przemysłowe obsługi rolnictwa i przetwórstwa

Zakłada się rozwój tego typu zabudowy w zakresie potrzebnym do obsługi rolnictwa terenu gminy i ewentualnie szerszym dla obsługi terenów sąsiednich.

Obiekty tego typu powinny powstawać na terenach wsi Wąsosz oraz w wyznaczonych ośrodkach obsługi rolnictwa w oparciu o rozbudowę i modernizację istniejących zabudowań, jak również budowę nowych.

1. KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

1.1 Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym w zakresie:

szkolnictwa wyższego,
 lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego,
 kultury i sportu kwalifikowanego,
 specjalistycznego handlu i rzemiosła,
 administracji, obsługi finansowej i innych

realizowana będzie w Białymstoku, Grajewie i Łomży.

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego ludność gminy Wąsosz obsługiwać będą głównie Szczuczyn, Grajewo, Goniądz i Łomża.

1.2 Obsługa ludności na poziomie podstawowym

1.2.1 Usługi oświaty

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty, w tym: przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów – należy do zadań własnych gminy. Potrzeby mieszkańców w tym zakresie są zaspokojone.

Wychowanie przedszkolne

W związku ze spadkiem liczby dzieci w wieku przedszkolnym - nie będzie zapotrzebowania na nowe obiekty w tym zakresie.

Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy od 1 września 1999 r. funkcjonuje 6 szkół podstawowych sześcioklasowych.

W związku ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym następować będzie spadek liczebności uczniów w szkołach podstawowych, a tym samym zmniejszać się będzie zapotrzebowanie na miejsca w szkołach. Problemатyczne stanie się utrzymanie najmniejszych szkół (konflikty społeczno-ekonomiczne).

Szkolnictwo gimnazjalne - istniejący obiekt gimnazjum został roz-

4.2.2 Usługi zdrowia i opieka społeczna

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie podstawowych usług zdrowia i opieki społecznej należy do zadań własnych gminy. Istniejące obiekty zabezpieczają potrzeby w tym zakresie.

4.2.3 Usługi kultury

Baza usługowa w zakresie kultury na terenie opracowania jest bardzo skromna, należy więc w miarę występujących potrzeb, podejmować działania zmierzające do jej uzupełnienia.

4.2.4 Usługi handlu, administracji i inne usługi bytowe

Usługi zarówno z zakresu administracji, handlu, gastronomii i innych usług bytowych, skoncentrowane są głównie w Wąsoszu, który jest tu głównym ośrodkiem usługowym gminy.

Ogólnie można stwierdzić, że i w tym zakresie wyposażenie usługowych mieszkańców obszaru gminy, choć bardzo skromne, jest wystarczające.

4.2.5 Usługi agroturystyczne i turystyczne

Ponieważ na terenie gminy nie ma obecnie szerszej bazy turystycznej obsługi turystów przewiduje się, że w najbliższych latach rozwinąć się będą następujące formy ruchu turystycznego i wypoczynkowego:

- turystyka krajoznawcza oparta o szlak śladami bohaterów „Potopu” oraz walory historyczne i zabytki, głównie Wąsosza – z krótkim pobytem na terenie gminy,

- agroturystyka z dłuższym pobytem wypoczynkowym.

Rozwój turystyki krajoznawczej pobudzić może rozwój usług obsługi turystów (mała gastronomia handel, miejsca noclegowe), głównie w Wąsoszu. Realizacja tych usług prowadzona będzie przez indywidualnych inwestorów.

Usługi agroturystyczne świadczone będą w indywidualnych gospodarstwach rolnych dostosowanych do tego celu przez właścicieli. Stanowią one ważny element podnoszenia atrakcyjności

Zadania władz gminy w rozwoju agroturystyki i turystyki na terenie gminy powinny polegać na promowaniu atrakcyjności wypoczynkowej, walorów przyrodniczych i kulturowych gminy oraz tworzeniu warunków dla prowadzenia inwestycji obsługi ruchu turystycznego.

W perspektywie po wyeksploatowaniu surowców ze złóż w rejonie Wąsosza i wykonaniu rekultywacji wyrobisk w kierunku wodno-śródlądowym powstaną korzystne warunki dla utworzenia ośrodka rekreacji i wypoczynku na tym terenie.

2.6 Kierunki przekształceń i rozwoju

Zakłada się utrzymanie istniejących obiektów oraz powstawanie nowych obiektów i urządzeń usługowych w zależności od potrzeb poprzez tworzenie warunków do:

utrzymania, modernizacji i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń,

rozwoju nowych obiektów i urządzeń usługowych z zakresu handlu, gastronomii, rzemiosła oraz innych w zależności od potrzeb, zagospodarowania nieużytkowanych obiektów i terenów usługowych pod kątem rozszerzenia funkcji lub zmiany przeznaczenia (np. obiektów po zlikwidowanych szkołach podstawowych).

Stworzenie możliwości kreowania ośrodka usług w Ławsku poprzez popieranie inicjatyw mieszkańców.

Uatrakcyjnienie terenu w sąsiedztwie obiektów zabytkowych i innych wartych pokazania, głównie w Wąsoszu i szczególnie w okresie wiosenno-letnim związanego z agroturystyką i wędrownymi szlakami bohaterów „Potopu” poprzez popieranie inicjatyw w zakresie tworzenia wszelkiego rodzaju obiektów sezonowych (np. barów, kawiarenek, obiektów handlowych, itp.) i imprez kulturalno-rozrywkowych (festyny).

5. KIERUNKI I ZADANIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNALNEJ

5.1 Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest **celowe objęcie scentralizowanym systemem zaopatrzenia w wodę wszystkich gospodarstw domowych i rolnych położonych w zwartej zabudowie i na trasach przebiegu sieci wodociągowej.**

Przewidywany rozwój systemu zaopatrzenia w wodę jest uwarunkowany zakładanym zwiększeniem zużycia wody wynikającym z poprawy standardu wyposażenia mieszkań i wzrostem poziomu życia mieszkańców gminy.

Do niedawna z gminnej sieci wodociągowej korzystała niewielka liczba mieszkańców i równie małe było zużycie wody. Dzięki temu wydajność eksploatowanych ujęć wody i przepustowość sieci wodociągowej była wystarczająca w stosunku do potrzeb.

Liczba wsi zwodociągowanych rośnie w związku z realizacją sieci wodociągowej zasilającej wsie: Kędziorowo, Kudłaczewo, Zalesie, Kososewo, Bagienice, Sulewo-Kownaty, Sulewo-Prusy. Przewidziana jest również budowa wodociągu do wsi Łempice z ujęcia w Wąsoszu. Schemat głównych kierunków budowy sieci wodociągowej został przedstawiony na mapie.

Podstawowe kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę i główne zadania w tym zakresie przewidziane do realizacji przez gminę:

- budowa ujęcia wody w pobliżu wsi Wąsosz,
- realizacja i rozbudowa gminnej sieci wodociągowej na podstawie nowo opracowanej koncepcji,
- wydzielenie w pasie dróg gminnych terenu przeznaczonego na prowadzenie infrastruktury i planowanie dróg z uwzględnieniem rozrządu uzbrojenia w pasie drogowym (w ramach opracowania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, opracowania projektów budowlanych, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę).

5.2 Kanalizacja sanitarna

Główne kierunki i cele rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej to: objęcie scentralizowanym systemem oczyszczania ścieków jednostek osadniczych z terenu GZWP i zlewni rzeki Wissy realizowane przez budowę oczyszczalni ścieków w Wąsoszu oraz sukcesywną rozbudowę systemu kanalizacji i organizację gromadzenia i wywozu ścieków do oczyszczalni, wprowadzenie efektywnych systemów oczyszczania ścieków na pozostałych terenach realizowane przez budowę indywidualnych i grupowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach rolnych i zabudowie innego typu oraz budowę kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni w Wąsoszu w sytuacjach uzasadnionych ekonomicznie i ekologicznie.

Rozwiązania w zakresie systemu odprowadzania ścieków warunkują:

lokalizacja wsi Wąsosz, która w 80 % przylega do rzeki Wissy, konieczność ochrony przed zanieczyszczeniem rzeki Wissy, wpadającej na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego do rzeki Biebrzy, lokalizacja w części gminy strefy ochrony wód w ramach głównego zbiornika wód podziemnych.

Podstawowe kierunki rozwoju systemu kanalizacji sanitarnej to: budowa oczyszczalni ścieków we wsi Wąsosz w celu uzyskania wymaganych parametrów oczyszczonych ścieków przed odprowadzeniem do odbiornika z uwzględnieniem możliwości wykorzystania w procesie technologicznym dodatkowego oczyszczania ścieków na terenach nieużytków i łąk przed odprowadzeniem do rzeki Wissy, rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Wąsosz i gminy, realizacja w toku wydawanych decyzji administracyjnych polityki sprzyjającej porządkowaniu systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych zgodnie z powyższymi założeniami, prowadzenie rozbudowy sieci kanalizacyjnej równoległe z rozbudową systemów zaopatrzenia w wodę, ponieważ dostarczenie odbiorcom wody z gminnej sieci wodociągowej w krótkim czasie

- zapewnienie w pasie dróg gminnych terenu przeznaczonego na prowadzenie infrastruktury i planowanie dróg z uwzględnieniem rozrządu uzbrojenia w pasie drogowym (w ramach opracowania planów szczegółowych zagospodarowania przestrzennego, opracowania projektów budowlanych, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę).

Na obszarach zabudowy rozproszonej lub innych, w których nieakcjonalna jest budowa systemów scentralizowanych, przewiduje się preferowanie indywidualnych przydomowych oczyszczalni. Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników jako rozwiązania nie zapewniającego odpowiedniej ochrony wód runtowych. Zbiorniki szczelne należy traktować jako rozwiązanie przejściowe na terenach jeszcze nieuzbrojonych, ale przewidzianych do objęcia kanalizacją zbiorczą.

Oczyszczalnia ścieków dla miejscowości Wąsosz o przepustowości maksymalnej $200 \text{ m}^3/\text{d}$ będzie składać się z następujących obiektów technologicznych i towarzyszących:

- gospodarka ściekowa:
 - zbiornik uśredniająco – retencyjny z punktem zlewnym nieczystości płynnych,
 - krata schodkowa zainstalowana w budynku wielofunkcyjnym,
 - SBR (sekwencyjny biologiczny reaktor),
 - studzienka przepływomierza,
- gospodarka osadowa:
 - podajnik hydrauliczny do odciskania i gromadzenia skratek w workach ekologicznych zainstalowany w budynku wielofunkcyjnym,
 - zagęszczacz osadu nadmiernego z SBR-u,
 - urządzenie do odwadniania osadu zagęszczonego i gromadzenia osadu w workach ekologicznych, zainstalowane w budynku wielofunkcyjnym,
 - biuro do składowania worków ze skratkami i osadami.

Część ścieków będzie dowożona taborem asenizacyjnym i spuszniona do zbiornika za pomocą szybkozłączki, co zapewni hermetyzację punktu zlewnego. Przewiduje się, iż do czasu wykonania pełnej kanalizacji we wsi Wąsosz ścieki dowożone będą do...

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KIERUNKI

INFRASTRUKTURA

0 1 2 3 4 km

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

- - Istniejące stacje transformatorowe
- - Istniejące linie średniego napięcia
- 400 kV — - Projektowana linia wysokiego napięcia
- - Istniejący wodociąg
- - Istniejące ujęcia wody
- - Projektowane ujęcie wody
- - - - - Projektowany wodociąg
- - Projektowana oczyszczalnia ścieków

KIERUNKI ROZWOJU ZAOPATRZENIA W WODĘ

- - Miejscowości przewidziane do zaopatrzenia w wodę z wodociągu gminnego

KIERUNKI PROWADZENIA GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ

- - Miejscowości przewidziane do objęcia scentralizowanym systemem oczyszczania ścieków oczyszczalni w Wąsosz
- - z budową kanalizacji sanitarnej w I etapie
- - z budową kanalizacji sanitarnej w II etapie
- - z gromadzeniem ścieków w zbiornikach szczelnych i wywozem do punktu zlewnego przy oczyszczalni
- /// - Miejscowości rozwoju mieszanego systemu oczyszczania ścieków w indywidualnych i grupowych oczyszczalniach oraz gromadzenia w zbiornikach szczelnych i wywozu do oczyszczalni

Kanalizacja sanitarna zostanie wybudowana w układzie grawitacyjno - pompowym.

5.3 Kanalizacja deszczowa

Należy dążyć aby odbiornikami wód deszczowych z terenów utwardzonych były nieużytki bagienne oraz rowy i cieki wodne.

Proponuje się rozbudowę systemu oczyszczania wód deszczowych przed wprowadzeniem ich do cieków wodnych przez:

- budowę komór przelewowych, zbiorników retencyjnych, separatorów olejów i smarów,
- wykorzystanie możliwości biologicznego oczyszczania wód przez zastosowanie zalewowych poletek z regulowanym odpływem wody do odbiornika. Poletka takie wymagają znacznej powierzchni, ale przy niewielkich kosztach konserwacji i nadzoru powinny umożliwić oczyszczenie wody dopływającej do rzeki.

5.4 Gospodarka odpadami stałymi polegać będzie:

na stworzeniu systemu gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych w sposób racjonalny, gwarantujący ochronę środowiska i maksymalne wykorzystanie wtórne składników użytkowych,

przygotowaniu organizacyjnemu systemu selektywnej zbiórki odpadów.

Zakłada się prowadzenie gospodarki odpadami stałymi w oparciu o indywidualne gromadzenie odpadów w pojemnikach, kontenerach, przez wytwórców (w gospodarstwach domowych, rolnych, usługach) i następnie wywóz na jedno gminne składowisko. W przyszłości przewiduje się segregację odpadów u źródeł i składowanie na gminnym wysypisku jedynie tych odpadów, które nie nadają się do przetworzenia. Potrzeby terenowe w zakresie zapotrzebowania na pola składowe przy wysypisku są zaspokojone na najbliższe 20-30 lat.

Istniejące lokalne wysypiska funkcjonujące w pobliżu wsi powinny ulec likwidacji, a tereny rekultywacji.

5.5 Ciepłownictwo

Przewiduje się, że na terenie gminy będzie malała liczba mieszkańców korzystających z ogrzewania piecowego i w miarę poprawy sytuacji ekonomicznej na wsi coraz powszechniej wprowadzane będzie centralne ogrzewanie. Źródłem ciepła dla tego ogrzewania będzie kotłownia opalana węglem kamiennym, drewnem, olejem opałowym lub gazem propan-butan.

Postępująca automatyzacja procesu spalania w nowych konstrukcjach kotłów prawdopodobnie wkrótce umożliwi zastosowanie kotłów posiadających możliwość regulacji dawkowania drewna (trocin) i węgla (miału). Umożliwią one uzyskanie większych sprawności przy spalaniu w/w paliw i zapewnią wygodę użytkownika.

Rozwój indywidualnych systemów ogrzewania budynków przewidywane jest również na terenie miejscowości Wąsosz. Dotychczasowe reakcje ekonomiczne wskazują, że budowa i eksploatacja źródeł ciepła i wodnych sieci ciepłych jest nieopłacalna na terenach o przeważającym budownictwie indywidualnym w zabudowie wolnostojącej. Dlatego na terenie miejscowości gminnej należy przewidywać stosowanie ogrzewania za pomocą kotłowni indywidualnych opalanych węglem, olejem opałowym lub propanem-butanem oraz paliwami odnawialnymi, czyli trzcina, słomą i torfem, których wykorzystanie w szerszym zakresie propagowane jest na obrzeżach BPN.

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

• dążenie do zmniejszenia strat ciepła budynków przez poprawę izolacyjności – ocieplenie ścian i stropów, wymianę stolarki, stosowanie rozwiązań architektonicznych zapobiegających niekontrolowanej wentylacji,

• modernizacja instalacji kotłowni i centralnego ogrzewania przez stosowanie automatyki regulującej dostarczanie wymaganych ilości ciepła (unikanie przegrzewania pomieszczeń) i zwiększającej sprawność kotłowni i instalacji,

• dostosowanie wydajności kotłowni do rzeczywistych potrzeb ciepłych,

• dążenie do zmniejszania ilości spalanego węgla na rzecz paliw proekologicznych – oleju opałowego, propanu-butanu, drewna, słomy, torfu,

- podjęcie starań i tworzenie lobbingu z innymi gminami mającego na celu gazyfikację gminy gazem ziemnym.

Główne zadania w zakresie ciepłownictwa przewidziane do realizacji przez gminę to:

- propagowanie oszczędności w energetyce przez popularyzację nowych rozwiązań technicznych w zakresie dociepleń budynków, automatyki i urządzeń ciepłowniczych oraz kredytów proekologicznych,
- popieranie rozwiązań ograniczających zanieczyszczenie środowiska odpadami z procesów spalania, oraz rozwiązań niekonwencjonalnych (pompy ciepłe, elektrownie wiatrowe, baterie słoneczne, itp.).

5.6 Kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznej

5.6.1 Linie wysokiego napięcia

Na terenie gminy Wąsosz planowana jest budowa linii napowietrznej 400 kV relacji stacja transformatorowa 400/110 kV „Narew” (zlokalizowanej w rejonie Białegostoku) – Elk. Planowana linia jest częścią rozbudowywanego krajowego systemu energetycznego i realizowana będzie jako zadanie wojewódzkie lub rządowe. Zadaniem gminy będzie zabezpieczenie trasy przebiegu tej linii.

Trasę linii przewiduje się prowadzić po terenach niezabudowanych. Pod budowę linii niezbędne będzie wyznaczenie pasa terenu o szerokości około 80 m, w którym zostaną trwale wyłączone z użytkowania powierzchnie rolne pod słupy oraz ograniczona zostanie na pozostałym obszarze pasa swoboda w realizacji budownictwa kubaturowego. Poza tym w pasie tym linia nie stwarza przeszkód w uprawie terenów rolnych i uprawie niskiej roślinności.

5.6.2 Sieć średniego napięcia

Docelowo odbiory istniejące i projektowane na terenie gminy przewiduje się zasiląć istniejącymi trzema głównymi liniami napowietrznymi 15 kV wyprowadzonymi z rozdzielni RS – Szczuczyn i połączonych z rozdzielniami SN – Stawiski i RPZ Graiewo.

odcinków sieci rozdzielnej 15 kV zasilającej projektowane stacje transformatorowe, budowie nowych stacji transformatorowych wg założeń potrzeb odbiorców, modernizacji linii 15 kV poprzez zwiększanie przekroju przewodów oraz zwiększanie mocy stacji transformatorowych poprzez zamiany istniejących transformatorów na jednostki większe lub zmianę typu (mocy znamionowej) stacji. Przebiegi projektowanych tras linii 15 kV, lokalizacja projektowanych stacji transformatorowych oraz trasy przebudowywanych odcinków linii 15 kV koordynujących z projektowanym zagospodarowaniem terenu należy określać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych obszarów, przy uwzględnieniu ogólnych wytycznych określonych powyżej.

7 Telekomunikacja

Sprawne działanie telekomunikacji oraz wysoka jakość świadczonych usług są ważnym elementem infrastruktury społeczno-gospodarczej oraz ważną przesłanką do rozwoju gospodarczego.

Podstawowym kierunkiem rozwoju telekomunikacji jest więc dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy z zachowaniem odpowiedniego standardu jakości i ilości świadczonych usług. Będzie to wymagać:

- utrzymania w odpowiedniej sprawności technicznej istniejących urządzeń systemu oraz
- rozbudowy sieci rozdzielczych na obszarze gminy zgodnie z jej rozwojem gospodarczym i potrzebami mieszkańców.

8 Cmentarze

Pojemność dwóch czynnych na terenie gminy cmentarzy (w Wąsoszu i Ławsku) jest wystarczająca. W perspektywie istnieje możliwość powiększenia cmentarza położonego w Wąsoszu w kierunku projektowanej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV.

5.9 Komunikacja

Podstawowy układ dróg na terenie gminy jest ukształtowany, zapewnia wystarczającą obsługę komunikacyjną wszystkich zamieszkałych terenów i nie wymaga wyznaczania nowych przebiegów tras komunikacyjnych.

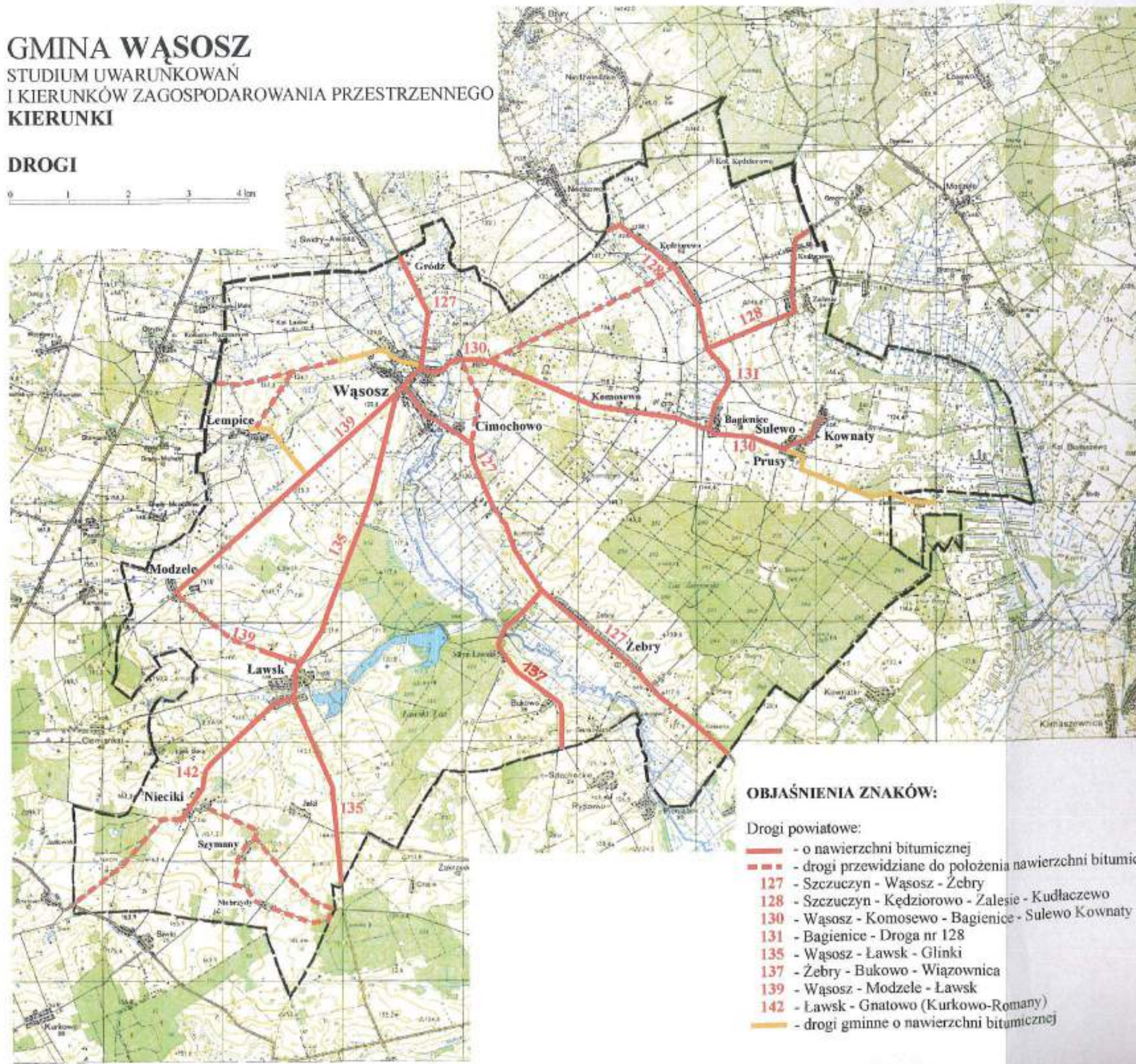
Główne działania bieżące i perspektywiczne dotyczą działań powiatu w zakresie modernizacji dróg powiatowych poprzez ulepszenie ich nawierzchni. Wykonania nawierzchni bitumicznej w pierwszej kolejności wymaga część odcinków nieurządzonych dróg powiatowych oraz dróg gminnych zgodnie z propozycją przedstawioną na mapie przedstawiającej drogi. Bieżące zadanie władz gminy polegają na poprawianiu nawierzchni dróg dojazdowych obsługujących tereny rolne.

Modernizacji lub korekty trasy w zakresie poprawy bezpieczeństwa i dostosowania do obowiązujących parametrów szerokości w liniach rozgraniczających i łuków poziomych wymagają natomiast niektóre przebiegi dróg gminnych i powiatowych przez wsie i tereny zabudowane. Powyższe należy uwzględnić przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych jednostek osadniczych.

GMINA WĄSOSZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
KIERUNKI

DROGI

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW:

Drogi powiatowe:

- o nawierzchni bitumicznej
- - - drogi przewidziane do położenia nawierzchni bitumicznej
- 127 - Szczuczyn - Wąsosz - Żebry
- 128 - Szczuczyn - Kędziorowo - Zalesie - Kudłaczewo
- 130 - Wąsosz - Komosewo - Bagienice - Sulewo Kownaty
- 131 - Bagienice - Droga nr 128
- 135 - Wąsosz - Ławsk - Glinki
- 137 - Żebry - Bukowo - Wiązownica
- 139 - Wąsosz - Modzele - Ławsk
- 142 - Ławsk - Gnatowo (Kurkowo-Romany)
- drogi gminne o nawierzchni bitumicznej

III. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY WĄSOSZ

1. Polityka władz samorządowych gminy obejmuje przede wszystkim:
 - lokalne zadania celu publicznego realizowane w okresie około 20 lat oraz współpracę z administracją rządową i samorządową powiatu i województwa przy współtworzeniu i realizacji ponadlokalnych zadań celu publicznego,
 - politykę z zakresu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - politykę gospodarki nieruchomościami,
 - zasady współpracy z samorządami gmin sąsiednich, administracją rządową wojewódzką oraz administracją samorządową wojewódzką i powiatową.

2. Ponadlokalne zadania, przy realizacji których współpracować będą władze gminy dotyczyć będą:
 - ochrony i wzbogacania środowiska przyrodniczego, w tym wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy oraz wprowadzania szczególnych form ochrony przyrody,
 - ochrony dóbr kultury,
 - wytyczania tras przebiegu ciągów magistral i sieci należących do krajowego i wojewódzkiego systemu infrastruktury.

3. Lokalne ważniejsze zadania celu publicznego do realizacji przez gminę:
 - z zakresu ochrony środowiska:
 - rozwój scentralizowanego systemu zaopatrzenia gminy w wodę,
 - budowa i rozwój scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej w gminie,
 - stworzenie systemu gromadzenia i usuwania oraz unieszkodliwiania odpadów stałych gwarantującego ochronę środowiska i wykorzystanie surowców wtórnych,
 - z zakresu infrastruktury technicznej tworzenie sprzyjających warunków do:
 - rozbudowy systemu elektroenergetycznego,
 - zwiększania udziału paliw ekologicznych w ciepłownictwie,
 - rozbudowy telekomunikacyjnych sieci rozdzielczych,
 realizowanych przez inne podmioty i indywidualnych właścicieli.

4. Polityka z zakresu sporządzania planów miejscowych

Obecnie na obszarze gminy nie ma terenów, które wymagają konieczności sporządzenia planów na podstawie ustaw.

Bieżące zadania celu publicznego w zakresie inwestycji budowlanych mogą być realizowane na podstawie obowiązujących planów.

Pod zabudowę mieszkaniową istnieją rezerwy uzbrojonych terenów budowlanych. W związku z tym oraz w związku z małym ruchem budowlanym w gminie nie ma pilnej potrzeby sporządzania planów na te cele w najbliższym czasie.

Perspektywiczny rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy wymagać będzie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących następujących zadań i potrzeb:

w przypadku wpisania przebiegu linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV do rejestru zadań rządowych lub wojewódzkich na terenie gminy powstanie obowiązek sporządzenia planu na tę inwestycję,

sporządzanie pozostałych planów miejscowych będzie następowało w miarę potrzeb i głównie na wnioski właścicieli nieruchomości o zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, w tym przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, usługową i ewentualnie rekreacyjną.

Przed podjęciem uchwały przez Radę Gminy Wąsosz o przystąpieniu do sporządzenia planu należy przeprowadzić analizę obejmującą:

konieczność lub potrzebę przeznaczania terenów na wnioskowane cele,

możliwość utrzymania ładu przestrzennego w kontekście ochrony zasobów środowiska przyrodniczego i dóbr kultury oraz utrzymania zwartości terenów zabudowanych, co wiąże się z obsługą komunikacyjną i możliwością wyposażenia w infrastrukturę techniczną,

koszty, jakie poniesie gmina na sporządzenie planu miejscowego i jego skutki finansowe – wykupienie terenów publicznych (ulic) oraz ich uzbrojenia,

zyski gminy z tytułu wzrostu wartości nieruchomości w związku ze sporządzeniem planu i późniejsze z tytułu podatków.

